

ИСЛОМ КАРИМОВ

ЖАҲОН ИНҚИРОЗИНИНГ
ОҚИБАТЛАРИНИ ЕНГИШ,
МАМЛАКАТИМИЗНИ
МОДЕРНИЗАЦИЯ ҚИЛИШ
ВА ТАРАҚҚИЙ ТОПГАН
ДАВЛАТЛАР ДАРАЖАСИГА
КЎТАРИЛИШ САРИ

18

ТОШКЕНТ
«ЎЗБЕКИСТОН» НАШРИЁТ-МАТБҒАА ИЖОДИЙ УЙИ
2010

ББК 65.9(5Ў)

К 23

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов асарларининг 18-жилдидан давлатимиз раҳбарининг 2009–2010 йилларда Вазирлар Маҳкамаси йиғилишлари, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисида, турли халқаро анжуманлар, маросимларда сўзлаган нутқлари ва маърузалари ҳамда табриклари ўрин олган.

ISBN 978-9943-01-577-7

© «ЎЗБЕКИСТОН» НМИУ, 2010

**«ШАРҚ ТАРОНАЛАРИ» ЕТТИНЧИ
ХАЛҚАРО МУСИҚА ФЕСТИВАЛИНИНГ
ОЧИЛИШИГА БАҒИШЛАНГАН
МАРОСИМДАГИ ТАБРИК СЎЗИ**

Қадрли фестиваль қатнашчилари!

Мухтарам меҳмонлар!

Хонимлар ва жаноблар!

Бугун мана шу қадимий ва бетакрор Самарқанд заминига узоқ-якин ўлкалардан ташриф буюрган сиз, азиз меҳмонларимиз билан, дунёда ном қозонган «Шарқ тароналари» фестивалининг иштирокчилари, барча дўсту биродарларимиз ва мен учун қадрдон бўлган Самарқанд аҳли билан дийдор кўришиб турганимдан бениҳоя хурсанд бўлганимни билдириб, барчангизга ўзимнинг эзгу тилакларимни изҳор этишдан бахтиёрман.

Шу гўзал ва шукуҳли окшомда мухташам Регистон майдонида сизлар билан бирга нуфузли ЮНЕСКО халқаро ташкилоти, Халқаро халқ ижодиёти кенгаши вакиллари, хорижий давлатларнинг элчилари ҳам ҳозир бўлганини биз, аввало, ўзбек халқига, бугунги ажойиб анжуманга ҳурмат белгиси сифатида қабул қиламиз ва бунинг учун барчангизга миннатдорлик билдираамиз.

Бугун мана шу юксак минбардан туриб, ўз зиммамга олган шарафли бурчимни бажариб, дунёнинг

турли қитъа ва минтақаларидан келган сиз, азиз меҳмонларни бутун халқимиз номидан самимий кутлаб, «Хуш келибсиз азим Самарқанд шаҳрига, хуш келибсиз Ўзбекистонга!» деб ўз ҳурмат-эҳтиромимни билдиришга рухсат бергайсиз.

Қадрли дўстлар, муҳтарам меҳмонлар!

Барчамизга маълумки, дунёда жуда кўп ва турли-туман санъат ва мусиқа фестиваллари ўтказилади. Албатта, уларни ҳар бирининг ўз олдига қўйган мақсад ва вазифалари, ўзига хослиги, қадрқиммати, ўз мавзу ва ғоялари, обрў-эътибори бор.

Шулар қаторида биз бундан 12 йил олдин ташкил қилган «Шарқ тароналари» халқаро мусиқа фестивалининг айнан шарқона маъно-мазмуни, бетакрор руҳи ва қиёфаси борлигини, ўйлайманки, ҳеч ким инкор этолмайди.

Аввало, бу фестиваль Шарқ оламини ва фалсафасини, беназир гўзаллик, назокат ва нафосатни акс эттирадиган, инсон қалбининг энг нозик нуқталарига етиб борадиган куй ва кўшиқларни, қадимий тасвирларни ифода этгани билан инсоннинг бутун вужудини камраб олиши ва ўзига мафтун этиши муқаррар.

Шу билан бирга, бу фестиваль биз яшаётган бугунги нотинч ва ўта мураккаб замонда элу элатлар ўртасида ҳамкорлик ришталарини мустаҳкамлаш, ҳаётбахш мусиқа оҳанглари орқали одамлар қалбида эзгу инсоний туйғуларни уйғотиш, муштарак

томирларни бир-бирига пайванд этиш каби олижаноб мақсадларга хизмат қилиши билан алоҳида эътиборга сазовор.

Чунки тили, миллати, дини ва урф-одатидан қатъи назар, ер юзидаги юзлаб миллат ва халқларни бирлаштирадиган энг қудратли, энг таъсирчан бир восита борки, бу – мусика, бу – оҳанг, бу – тарона.

Мен бир нарсага аминман – бизнинг ҳаётимизга, аввало, фарзандларимиз, болаларимизнинг онги ва қалбига ҳеч қандай чегарани, ҳеч қандай ғов-тўсиқни билмайдиган мусика садолари, мумтоз куй ва кўшиқлар қанчалик чуқур кириб борса, бу, ўз навбатида, халқларни бир-бирига яқин қилишга, ҳамкорлик ва дўстликка даъват этади ва том маънода енгилмас кучга айланиб қолади.

Бутун дунёда обрў-эътибори тобора ортиб бораётган бу фестивалнинг жаҳондаги энг кўҳна шаҳарлардан бири бўлмиш, ҳар қадамда Шарқ нафаси уфуриб турадиган гўзал ва афсонавий Самарқанд шаҳрида ўтказилиши бу анжуманга беқиёс жозиба ва маъно-мазмун бағишлайди, десак, айти ҳақиқатни айтган бўламиз.

Шарқ оламининг ўлмас руҳини, унинг қадимий ва ҳамиша навқирон қиёфасини, бетакрор меъморий ёдгорликларни намоён этадиган бу шаҳар ва бу ерда яшаётган, кўп асрлар давомида турли миллат ва элатларнинг энг олижаноб фазилат ва хусусиятларини, тили ва табиатини ўзида мужассам этган,

---

меҳмондўст ва меҳрибон халқ бу фестивалнинг узвий, ажойиб бир қисмига айланиб, унга янги-янги файзу тароват бахш этади, десам, барча-барча шу майдонда ўтирганлар бу фикрга қўшилади.

Шу буюк шаҳарда туғилиб, униб-ўсган инсон сифатида мен Самарқанд халқига қаратиб, уни таърифлаб, ўзимнинг меҳрим, фарзандлик муҳаббатим ҳақида такрор ва такрор гапиришдан ҳеч қачон чарчамайман. Ва бу табаррук тупроқ олдида ўзимни ҳамيشа қарздор деб биламан.

Азиз дўстларим, биродарларим!

Бугун очилаётган еттинчи фестиваль ҳақида сўз юритар эканмиз, бу фестиваль ўз қатнашчиларининг сони ва иштирокчи давлатлар жуғрофияси билан, турли халқларнинг бебаҳо маънавий бойлигини кенг тараннум этиши, унга янги-янги истеъдодлар ва дунёга машҳур санъаткорларнинг ташриф буюргани, мусиқий оламининг ранг-баранглиги билан «Шарқ тароналари» мусиқа анжуманлари тарихида алоҳида ўрин эгаллайди.

Буни биргина мисол, яъни фестивалимизнинг дастлабки анжуманида 31 та мамлакат вакиллари иштирок этган бўлса, бу йилги мусиқа байрамида 47 та давлатдан келган 260 дан зиёд моҳир созанда ва хонандалар қатнашаётгани ҳам яққол тасдиқлайди.

Биз мамлакатимизда «Шарқ тароналари» фестивалини юксак савияда ўтказиш, унинг донғини

дунёга таратиш учун ҳар томонлама пухта тайёр-
гарлик кўрамиз.

Санъатни, мусиқани бутун қалби билан сева-
диган, ижод аҳлини муносиб қадрлайдиган ўзбек
халқи «Шарқ тароналари» фестивалининг ҳар бир
анжуманини катта байрамдек орзиқиб кутади, бар-
ча иштирокчиларнинг санъатига юксак ҳурмат би-
лан қараб, уларнинг чиқишини самимият билан
қарши олиб, ўз хурсандчилиги ва миннатдорлиги-
ни билдиради.

Ишонаман, бугун ўз ишини бошлаётган навбат-
даги фестиваль «Шарқ тароналари» мусиқа анжу-
манининг жаҳон санъат оламида қозонган обрўсига
обрў қўшиб, унинг бетакрорлиги ва гўзаллигини
янада оширади, бу нуфузли маданий форум ўзида
мужассам этган юксак инсоний, гуманистик ғоя ва
мақсадларни, унинг ўзига хос анъаналарини давом
эттиришда ёрқин саҳифа бўлиб қолади.

Сизларни бугунги санъат ва нафосат байрами
билан яна бир бор табриклаб, барчангизга сихат-
саломатлик, бахт ва омад, анжуман ишига эса
муваффақият тилайман.

Эътиборингиз учун раҳмат.

2009 йил 26 август

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ 18 ЙИЛЛИГИГА
БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ
МАРОСИМДАГИ ТАБРИК СЎЗИ**

Ассалому алайкум, кадрли ватандошлар!

Мухтарам меҳмонлар!

Барчангизни Ватанимиз тарихидаги буюк сана – Ўзбекистон мустақиллигининг 18 йиллик байрами билан чин қалбимдан самимий табриклар, сизларга, сизлар орқали бутун халқимизга ўзимнинг юксак ҳурмат-эҳтиромим ва меҳр-муҳаббатимни билдиришдан бахтиёрман.

Азиз дўстлар!

Бугун ҳеч кимга сир эмаски, озодлик ва эркинликка, ўз тақдирини ўз қўлига олишга интилган дунёдаги биронта халқ мустақиллик деган улуғ ва бебаҳо неъматни, сиёсий ва иқтисодий тобелик ва қарамлик занжирларидан озод бўлишни ҳеч қачон осонлик билан қўлга киритгани йўқ.

Бу азалий ҳақиқатни биз ўз тарихимизда англадик, бошимиздан ўтказдик.

Биз бундан 18 йил олдин халқимиз асрлар бўйи орзиқиб кутган миллий истиқлолимизни эълон қилиб, ўтган давр мобайнида эзгу орзу-умидларимизга эришиш йўлида эл-юртимиз қан-

---

ча-қанча узилиш ва азоб-укубатларни, қанча-қанча етишмовчиликларни, бир сўз билан айтганда, қандай оғир ва машаққатли синовларни бошидан кечирганини бугунги ва келажак авлодлар ҳеч қачон ёдидан чиқармаслиги муқаррар.

Бугун мана шундай улуғ ва ҳаммамиз учун ҳақиқатан ҳам азиз айём арафасида босиб ўтган йўлимизни сарҳисоб қилар эканмиз, аввало, ўз куч-қудратимиз ва салоҳиятимизга суяниб, ўзимизга хос ва ўзимизга мос тараққиёт йўлини танлаб олганимиз, шу унутилмас йилларда мардлик ва матонат, чидамлилиқ ва бағрикенглиқ кўрсатиб келётган халқимизнинг фидокорона меҳнати билан жаҳон аҳли эътироф этаётган ютуқ ва марраларга эришаётганимиз барчамизга ғурур ва мамнуният етказди, албатта.

Юртимизда янги жамият барпо этишда биз танлаган ва босқичма-босқич, изчил амалга ошираётган ислохотлар модели айни шу кунларда, яъни бутун дунё бошидан кечираётган молиявий-иқтисодий инқироз даврида амалда нақадар тўғри эканини ва халқимизнинг манфаатларига тўлиқ жавоб бераётганини ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб бермоқда.

Бунинг яққол исботи охириги йилларда ва шу йилнинг ўзида иқтисодиётимизнинг барқарор суръатлар билан ўсиб, янги марраларга кўтарилиб, юртимизнинг қиёфаси тобора ўзгариб, янада обод

бўлаётганида, аҳолимизнинг ҳаёт даражаси, ойлик ва даромадлари узлуксиз юксалиб бораётганида ёрқин намоён бўлмоқда.

Ҳаётимизнинг маъно-мазмуни, мақсадлари ўзгариши билан халқимизнинг, аввало, ёшларимизнинг онгу тафаккури, дунёқараши, фикрлаши, сиёсий-ҳуқуқий маданияти ва ижтимоий фаоллиги юксалиб бораётганини ва бундай ижобий ўзгаришлар бугунги ва эртанги ютуқларимизга мустаҳкам замин туғдираётганини катта мамнуният билан таъкидлаймиз.

Ўтган давр мобайнида кўпни кўрган, меҳнаткаш ва бағрикенг халқимиз ҳақиқий мустақилликка эришиш, истиқлолимизни ҳар қандай хуруж ва ғаразли, ёвуз ҳаракатлардан ҳимоялаш йўлидаги машаққатли курашларда тобланди.

Юртимизда ҳукм сураётган тинч ва осуда ҳаётнинг кадр-қимматини, минтақамизда миллатлар ва динлараро тотувликни асраш ва мустаҳкамлаш нақадар муҳим эканини чуқур англаб етди.

Мухтасар қилиб айтганда, ўтган давр мобайнида бошимиздан кечирган қийинчилик ва синовлар қанчалик оғир бўлмасин, биз уларнинг барчасига мардона бардош бериб, ўз танлаган йўлимиздан қайтмадик.

Ва ўз олдимизга мақсад қилиб қўйган демократик давлат ва фуқаролик жамияти барпо этиш, шу муқаддас заминимизда яшаётган барча ин-

---

сонлар учун ҳеч кимдан кам бўлмайдиган эркин, обод ва фаровон ҳаёт куриш йўлидан ҳеч қачон қайтмаймиз.

Азиз юртдошлар!

Бугун мана шу юксак минбарда туриб, 18 йил давомида бизга хайрихоҳ бўлиб, бизни қўллаб-қувватлаб, ёрдам ва мадад бериб келаётган дўсту биродарларимизга, биз билан самарали ҳамкорлик қилаётган мамлакатлар ва халқларга миннатдорлик билдириб, қизгин саломларимизни йўллашга, уларга бахт ва раванқ тилашга руҳсат бергайсиз.

Бизнинг бугунги тантанамизда қувончимизга шерик бўлаётган юртимиздаги хорижий давлатларнинг элчилари ва халқаро ташкилотларнинг вакилларига, барча азиз меҳмонларимизга юракдан чиққан олқишларимиз билан ўз ҳурмат-эҳтиромимизни изҳор этсак, айти муддао бўлади.

Мана шундай ёруғ кунларга етиб келишда ўзини аямасдан, фидокорона меҳнат қилган, Ўзбекистоннинг оғир юкини ўз елкасида кўтариб келаётган барча-барча юртдошларимизга, мўътабар кексаларимизга ўз номимдан, халкимиз номидан ташаккур билдиришни ҳам қарз, ҳам фарз, деб биламан.

Айти пайтда доимо латофат ва гўзаллик, вафо ва садоқат тимсоли бўлган, ҳаётимизни эзгулик ва меҳр нури билан чароғон этиб келаётган му-

---

нис аёлларимиз, опа-сингилларимизни самимий қутлаб, уларнинг барчасига сиҳат-саломатлик, бахту саодат, хонадонларига файзу барака тилайман.

Бугун мана шу кенг майдонни тўлдириб, ўзининг навқирон азму шижоатини намоён этиб ўтирган ўғил-қизларимизни, ҳақиқатан ҳам эртанги ҳаётимизнинг ҳал қилувчи кучига айланиб бораётган бутун мамлакатимиз ёшларини, уларга таълим бераётган устоз-мураббийларни чин қалбимдан муборакбод этаман.

Юрт учун, эл учун, бизнинг эртанги буюк келажакимиз учун ҳеч қачон, ҳеч қаерда бўш келманг, азиз фарзандларим!

Барчангизни Ватанимиз мустақиллигининг 18 йиллик қутлуғ байрами билан яна бир бор табриклайман.

Юртимиз тинч, халқимиз омон бўлсин!

Мустақиллигимиз абадий бўлсин!

2009 йил 31 август

ТАРИХИ БОЙ, БУГУНИ ГЎЗАЛ, КЕЛАЖАГИ БУЮК ШАҲАР

Ассалому алайкум, қадрли ватандошлар!

Муҳтарам меҳмонлар!

Хонимлар ва жаноблар!

Авваламбор, сиз азизларни, сизларнинг тим-солингизда пойтахтимиз аҳли, бутун халқимизни Ватанимизнинг олтин остонаси бўлмиш Тошкент шаҳрининг 2200 йиллик қутлуғ тўйи, улуғ байрами билан чин қалбимдан муборакбод этиб, барчангизга ўзимнинг самимий ҳурмат-эҳтиромим ва эзгу тилакларимни изҳор этишга ижозат бергайсиз.

Ҳаммамизга маълумки, халқимизда азал-азалдан тўйга тўёна билан келишдек ажойиб бир одат бор.

Шу маънода, азим Тошкентимизнинг айнан бугунги тўйига атаб барпо этилган, «Ўзбекистон» халқаро анжуманлар саройи деб ном олган мана шундай муҳташам ва бетакрор қошонада пойтахтимизнинг буюк санасини ўтказар эканмиз, барчамизнинг байрамона кайфиятимизга қувонч ва шукроналик туйғулари кўшилиб кетаётгани табиий бир ҳол, десам, ўйлайманки, кўпчиликнинг фикрини ифода қилган бўламан.

Қадимий ва ҳамиша навқирон Тошкент шаҳрининг 2200 йиллигини муносиб ўтказиш мақсадида нуфузли халқаро ташкилот бўлмиш ЮНЕСКО қарори асосида ушбу юбилейни юртимизда кенг нишонлаш тўғрисида махсус қарор ва дастур қабул қилганимиздан сизлар, албатта, хабардорсиз.

Ўтган давр мобайнида бу санани Тошкент шаҳрининг мамлакатимиз ҳаётидаги бекиёс ўрни ва мавқеига мос равишда, юксак савияда нишонлаш, пойтахтимизни янада обод қилиш учун катта тайёргарлик ишлари олиб борилди.

Бугун тўла ишонч билан айтиш мумкинки, бундай улкан, ҳақиқатан ҳам тарихий ишларни амалга оширишда Тошкентда бирон-бир туман, мавзе-махалла, меҳнат жамоаси ёки бирорта одам йўқки, бевосита ўз ҳиссасини қўшмаган, ҳеч бўлмаганда, ўзининг фикри, маслаҳати билан иштирок этмаган бўлса.

Бир сўз билан айтганда, мана шу давр мобайнида бу гўзал масканда, она диёримизда яшаётган, кексаю ёш барча-барча инсонлар учун Тошкентимиз нақадар севимли ва қадрли экани яна бир бор амалда намоён бўлди, десам, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Фурсатдан фойдаланиб, азим Тошкент шаҳрининг муборак тўйини ўтказишга муносиб ҳисса қўшган сиз азизларга, сизлар орқали бутун пойтахт аҳлига ўз номимдан, халқимиз номидан чуқур

миннатдорлик билдиришни ўзимнинг бурчим деб
биламан.

Бугун бизни ўз бағрига олган мана шу бино,
чиндан ҳам, миллий меъморлик санъатимизнинг
ажойиб намунаси бўлиб, унинг ғояси ва лойиҳаси,
муҳандислик ечимлари, ҳар қайси устуни, ҳар
қайси ғишти, ички ва ташқи безаклари – булар-
нинг барчаси ўз кучимиз, ўзимизнинг моҳир уста,
қурувчи ва пайвандчиларимиз, етук мутахас-
сисларимизнинг меҳнати билан бунёд этилгани
ҳаммамизга ғурур ва ифтихор бағишлайди.

Айни мана шундай ҳашаматли ва бетакрор би-
нони Тошкентнинг қоқ марказида барпо этишга
эришганимизни бугунги кунда мамлакатимизнинг
интеллектуал салоҳияти, куч ва имкониятлари,
жумладан, қурилиш ва бунёдкорлик, замонавий
шаҳарсозлик соҳасида ҳам тобора юксалиб бора-
ётганининг яққол исботи сифатида қабул қилиш
ўринли бўлади, деб ўйлайман.

Муҳтарам дўстлар!

Шу залда ўтирган сиз, азизларнинг, барчамиз-
нинг номимиздан бир эзгу тилакни билдириб,
айтмоқчиман: ҳеч шубҳасиз, миллий бинокор-
лик санъати ва маҳоратининг беназир намойиши
бўлмиш мана шу салобатли сарой азим ва гўзал
Тошкентимиз каби дунё тургунча турсин, бугунги
тантана сингари юртимизнинг энг қувончли ва шо-
диёна кунларига, илоҳим, хизмат қилсин.

Ҳурматли мажлис иштирокчилари!

Бугун биз Тошкент шахрининг мана шу буюк санасини нишонлар эканмиз, бу айём Ватанимиз мустақиллигининг 18 йиллик байрами билан узвий боғланиб кетганини чуқур англаймиз.

Айтиш керакки, бу ҳолнинг ўзига хос муҳим сиёсий, ижтимоий ва маънавий аҳамияти, маъноси бор, албатта. Нега деганда, Тошкентнинг тарихи ва бугунги ҳаётини Ўзбекистоннинг тарихи ва бугунги ҳаётидан, Ўзбекистоннинг келгуси тараққиётини Тошкентнинг истиқболидан ажратиб, айри ҳолда тасаввур этиб бўлмайди.

Шу кунларда диёримизнинг узок-яқин барча қишлоқ ва шаҳарларида халқимиз энг улуғ ва энг азиз айём бўлмиш Мустақиллик кунини катта хурсандчилик билан байрам қилаётган экан, юртимизда яшаётган, ўз тақдирини Ўзбекистоннинг тақдири ва келажаги билан чамбарчас боғлаган ҳар қайси одам ўз фикри ва зикри билан бир ҳақиқатга яна ва яна бир бор ишонч ҳосил қилади. Яъни, у ўзининг ҳаёти, оиласи, ёру биродарлари мисолида Ўзбекистонимиз шу ўтган қиска даврда босиб ўтган йўлни, амалга оширилаётган мислсиз ўзгариш ва янгиланишларни, мамлакатимизнинг куч-қудрати ортиб, унинг қиёфаси янада чирой очаётгани, халқаро майдонда обрў-эътибори юксалиб бораётганини беихтиёр ўзига тасаввур қилиши табиийдир.

Ҳақиқатан ҳам, шу байрам кунларида мустақиллик биз учун ўзлигимизни англаш, ер ости, ер усти бойликларимизга эгалик қилиш, меҳнаткаш халқимизнинг ва бугун кучга тўлиб, ҳаётга кириб бораётган ёшларимизнинг беқиёс салоҳияти ва орзу-интилишларини рўёбга чиқариш, шу муқаддас заминда демократик, эркин ва фаровон ҳаёт барпо этиш, бир сўз билан айтганда, эртанги ёруғ кунимизни қуриш учун қандай улкан имкониятларни очиб берганини яна бир қарра шукроналик билан кўз ўнгимиздан ўтказишимиз – буям табиий ҳол десам, ҳеч қандай муболаға бўлмайди.

Шу маънода, биз кўзлаган юксак марраларга эришиш йўлида ўтган давр мобайнида қўлга киритган натижалар ҳақида гапирганда, фақатгина охириги беш йил давомида иқтисодиётимизнинг барқарор ривожланишини намоён этадиган баъзи бир рақамларни олиб келиш ўринли бўлади, деб ўйлайман.

Биргина мисолнинг ўзи, яъни кейинги, 2004–2008 йиллар давомида мамлакатимизда ялпи ички маҳсулот ҳажмининг доллар ҳисобида 2,6 баробар ўсгани, ишлаб чиқарилган ялпи ички маҳсулот ҳажми эса аҳоли жон бошига 2 баробардан зиёд ошгани, ҳеч шубҳасиз, иқтисодиётимиздаги туб ўзгаришлар ўзининг амалий самарасини бераётганини яққол исботлаб турибди.

Эътиборлиси шундаки, иқтисодий ўсиш суръатларини изчил таъминлаш ва нарх-навонинг ошиб кетишига йўл қўймаслик бўйича кўрилган чоратадбирлар, ўз навбатида, худди шу даврда аҳоли реал даромадларини 4 баробар ошириш имконини берди.

Сизларга яхши маълумки, бугунги кунда жаҳон миқёсида тобора кучайиб бораётган молиявий-иқтисодий инқироз оқибатида дунёнинг жуда кўп мамлакатларида иқтисодий ўсишнинг пасайиши кузатилмоқда. Минглаб корхоналар, банклар ва компаниялар банкротликка учраб, ишсиз қолганлар сони кўпайиб, аҳолининг турмуш даражаси пасайиб бормоқда.

Албатта, ана шу инқироз таъсирида жуда катта зарар ва талафот кўраётган давлатларнинг иқтисодиётини кузатар эканмиз, табиий бир савол туғилиши мумкин – бу инқирознинг Ўзбекистон учун таъсирини юмшатишга, аввало, иқтисодиётимизнинг ўсиш суръатлари ва энг муҳими, аҳолимизнинг ҳаёт даражаси пасайишининг олдини олишга биз ниманинг ҳисобидан ва қандай қилиб эришмоқдамиз?

Шуни айтиш керакки, жамоатчилигимиз, халқимиз вакиллари, авваламбор, оддий инсонлар бу масаланинг мағзига етиб бориб, ўзининг кундалик ҳаёти ва тажрибаси асосида бу саволга жавоб топмоқда. Юртимизнинг турли ҳудуд ва

минтақаларида бўлиб, одамлар билан учрашганда, мулоқот қилганда бунга ишонч ҳосил қилиш мумкин.

Бугун биз эришаётган ютуқ ва марраларнинг асосий сабабини, аввало, ўзгаларга ўхшаб, бир кунлик мақсад ва манфаатни кўзламасдан, аксинча, узокни кўзлаб, мамлакатимиз ва халқимиз тақдирини атрофлича ва чуқур ўйлаган ҳолда қабул қилинган сиёсий қарорлар ва шу асосда қатъиятлик билан амалга оширилаётган дастурларимизда кўриш зарур.

Биз кўлга киритаётган улкан натижаларнинг яна бир муҳим омили – Ўзбекистон мустақилликка эришганидан кейин биз ҳеч кимдан нусха олмасдан, жаҳонда ўзини оқлаган тажрибани инкор этмасдан туриб, «ўзбек модели» деб ном олган ва машҳур беш принципга асосланган ўзимизга хос, ўзимизга мос тадрижий тараққиёт йўлини ҳаётимизда жорий этиб келаётганимиз ва айти шу модель бугунги жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози шароитида ҳам ўзининг тўғрилигини ва ҳаётбахш кучини исботлаб бераётганида, десак, айти ҳақиқатни айтган бўламиз.

Шу борада биз эски маъмурий-буйруқбозлик тизимидан янги – бозор тизимига ўтиш, ислохотларни ҳаётга татбиқ этиш жараёнида «Ислохот – ислохот учун эмас, аввало инсон учун, унинг манфаатлари учун» ва шу билан бирга, «Янги уй

курмай туриб, эскисини бузманг» деган ҳаётий та-
мойилларга асосланган ҳолда иш олиб бордик.

Четдан туриб бизга турли хил таги пуч тавсия-
ларни ўтказишга қаратилган ҳар қандай уриниш-
лардан воз кечиб, ўз ақл-заковатимизни ишлатиб,
ислоҳотларни изчил ва босқичма-босқич амалга
ошириш йўлини танлаганимиз бунда айни муддао
бўлди.

Яъни, бошқача қилиб айтганда, сирти ялтироқ,
ичи қалтироқ, «шок терапияси»га ўхшаган, бизга
номаъқул бўлган усулларга берилмасдан, четдан
маслаҳатчиларни олиб келмасдан, оқибатини ўй-
лаб, янги жамият, янги иқтисодиётни қуришда ваз-
минлик билан, шошилмасдан сиёсат олиб бордик.

Яна бир муҳим хулоса чиқаришга даъват этади-
ган масалага эътиборингизни тортмоқчиман.

Давлатимиз ва иқтисодиётимизнинг узок да-
вомли келажагини ва манфаатларини кўзлаб, стра-
тегик ва устувор дастурларни амалга оширишда,
бошимиздан кечирган оғир ва кескин вазиятлар-
дан чиқишда, бугун кўпчилик қаторида молиявий-
иқтисодий инқироз таъсирини бартараф қилишда
давлат бошқарув тизими ва усулларига суяниш
ва уларнинг ролини кенгайтириш ва кучайтириш
ўзини тўла оқлаб берганини ҳаётимизнинг ўзи
тасдиқлаб берди ва бермоқда.

Бундай ёндашув, бундай қараш ва тажриба-
ларни қўллаш айни муддао эканини бугунги то-

бора кескинлашиб бораётган жаҳон молиявий ва иктисодий инқирози шароитида кўпгина энг йирик ва тараққий топган давлатлар шундай йўлни кўллаб-қувватлаётганида кузатиш кийин эмас.

Юртимизни ҳар қандай сиёсий ва иктисодий қарамликдан сақлаш, кимгадир тобе бўлмаслик учун, лўнда қилиб айтганда, қарз ботқоғига ботиб, бўйнимизга бўйинтуруқ илиниб қолмаслиги учун биз халқаро молиявий ташкилотларнинг маблағлари ва чет эл инвестицияларидан фойдаланишда ҳам ўта сезгирлик ва ҳушёрлик билан иш тутганимиз нақадар тўғри бўлганини, ўйлайманки, бугун барчамиз тушуниб, англаб олмоқдамиз.

Шу борада ота-боболаримиздан қолган, «бир жойга киришдан олдин чиқишни ўйлаш керак», деган ўғитлар ҳам бу масалада бизни асрашга хизмат қилганини айтиш жоиз.

Бундай фикрларни давом эттирадиган бўлсак, яна бир ҳолатни алоҳида таъкидлаш лозим. Биз халқимизнинг бойлиги, шу билан бирга, келажак авлодимизнинг ризқ-насибаси бўлган табиий захираларимиз, стратегик ресурсларимизни ўта оғир пайтларда ҳам ҳеч қачон гаровга қўйганимиз йўқ.

Айниқса, четдан таклиф қилинадиган қиска муддатли спекулятив кредитлардан воз кечиб, оладиган сармояларни иктисодиётимизни, аввало, ишлаб чиқариш соҳасини модернизация ва диверсификация қилиш, техник ва технологик қайта

жиҳозлаш учун ишлатганимиз ҳозирги вақтда мамлакатимизнинг салоҳиятини, эртанги кунимизнинг кафолатини мустаҳкамлаш имконини яратиб бермоқда.

Мухтасар қилиб айтганда, аввало, ўз кучимизга ишониб, пухта ўйланган тараққиёт моделини танлаб, келажагимизни қуришга киришганимиз, кейинги йилларда эса иқтисодиётимизни ислох этиш, эркинлаштириш ва модернизация қилиш, унинг таркибий тузилишини диверсификация қилиш борасида чуқур ўйланган сиёсатни амалга ошираётганимиз юртимизни ҳар қандай иқтисодий хавф-хатардан ҳимоя қиладиган кучли тўсик, таъбир жоиз бўлса, мустаҳкам ва ишончли ҳимоя воситасини яратди.

Лекин бутун жаҳон миқёсида тобора чуқурлашиб бораётган инқирознинг салбий оқибатларини ҳис этмаслик, бу инқироз бизни четлаб ўтади, деган фикр ва хомхаёлда юриш, ўйлайманки, кечириб бўлмайдиган хато бўлади.

Чунки бугунги кунда Ўзбекистон халқаро ҳамжамият ва глобал молиявий-иқтисодий бозорнинг ажралмас таркибий қисми сифатида ривожланиб бораётгани ва бу жараён тобора кучайиб боришини яхши англаб олиш даркор.

Шундан келиб чиққан ҳолда, биз инқирознинг дастлабки белги-аломатлари пайдо бўла бошлаши билан сергак бўлиб, иқтисодиётимиздаги реал

аҳвол ва шароитларни ҳисобга олиб, бу масала бўйича зарур тайёргарлик кўрганимиз, ўз вақтида эҳтиёткорлик билан иш тутиб, кенг кўламли дастурларни қабул қилганимиздан барчангиз хабардорсиз.

Шу борада кўрилаётган чора-тадбирларнинг асосий йўналишлари ва мақсадлари ҳақида гапирганда, аввало, иктисодиётимизнинг реал секторининг юқини осонлаштириш, солиқларини камайтириш ва давлат томонидан ёрдам бериш, ишлаб чиқариш соҳасини ички бозорнинг талаб ва эҳтиёжларини кондириш учун қаратиш, истеъмол товарларини тайёрлайдиган тармоқларга, кичик бизнес ва тадбиркорлик, фермерлик ҳаракатига кенг йўл очиш ва қўшимча имтиёзлар бериш, айниқса, қишлоқ хўжалиги соҳасини, қишлоқ тараққиётини мамлакатимиз ривожининг етакчи кучи сифатида давлат сиёсатининг устувор йўналиши даражасига кўтаришга алоҳида аҳамият берилмоқда.

Экспортга йўналтирилган корхоналарни ҳар томонлама рағбатлантириш, уларнинг солиқ юқини кескин камайтириш, маҳсулотини реализация қилиш учун бозорларни янада кенгайтириш шулар қаторида муҳим ўрин тутди.

Инқирозга қарши чораларнинг энг асосий жиҳатларидан бири – бу транспорт йўллари ва коммуникациялар, авваламбор, социал инфратузилма-

---

ни, жумладан, тоза ичимлик суви, табиий газ, электр энергияси тармоқларини, хизмат соҳаларини ривожлантириш, қишлоқ жойларда янги қурилиш ва ободонлаштириш ишларини амалга ошириш ва шуларнинг ҳисобидан биз учун ўта долзарб вазифа бўлмиш янги иш ўринларини барпо этиш масалалари эътиборимиз марказида турганини таъкидлаш керак.

Жорий этилаётган дастурдан энг катта ўрин олган асосий мақсадларимиздан бири мамлакатимизнинг молия-банк, кредит тизимини янада мустаҳкамлаш, уларнинг реал секторга ижобий таъсирини кенгайтириш, хорижий инвестицияларни, аввало, тўғридан-тўғри инвестицияларни юртимизга олиб келиш учун керакли шароит туғдириб бериш ва рағбатлантириш масалаларидир, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Бизнинг инкирозга қарши кўраётган ана шундай чораларимиз ҳозирнинг ўзида дастлабки, аммо ишончли натижаларни бермоқда.

Бу ҳақда кўп гапирмасдан, фақат 2009 йилнинг биринчи ярми якунларини оладиган бўлсак, шу даврда Ўзбекистон иқтисодиётининг изчил ва мутаносиб ривожланиб, барқарор ўсиш суръатларига эришганимизни қайд этиш лозим.

Шу вақт мобайнида ялпи ички маҳсулот 8,2 фоизга, саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми 9,1 фоизга, товарлар экспорти ҳажми 13,4 фоизга

ўсгани, шу билан бирга, инфляция даражаси 3,5 фоиздан ортмагани, амалга оширилган тадбирлар ҳисобидан мамлакатимизда 530 мингдан кўпрок янги иш ўрни яратилгани, аҳолининг реал пул даромадлари 26,0 фоизга ўсгани буни яққол кўрсатиб турибди.

Иқтисодиётимизни ривожлантириш, уни модернизация қилиш ва техник-технологик қайта жиҳозлаш мақсадида жалб этилган инвестициялар ҳажми шу йилнинг олти ойи мобайнида 32,7 фоизга ўсгани, шу жумладан, тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар ҳажми 2,6 баробар кўпайганини қайд этиш лозим.

Ўтган 2008 йилда ва 2009 йилнинг биринчи ярмида давлат бюджети профицит билан бажарилгани тўғрисида жорий йилнинг 1 августидан меҳнатчиларимизнинг иш ҳақи, пенсия, стипендия ва нафақалар миқдори 25 фоизга оширилгани ва иншоолло, йилнинг охирига қадар яна ошириш имконияти мавжудлигини инобатга олган ҳолда, аҳолимизнинг бу йилги даромадлари ўтган йилгидан кам бўлмайди, деб ишонч билан айтишга тўлиқ асосларимиз бор.

Бугунги кунда халқаро ҳамжамият, жумладан, Халқаро валюта жамғармаси, Жаҳон банки, Осиё тараққиёт банки, Ислом тараққиёт банки каби ташкилотлар, нуфузли халқаро эксперт ва таҳлилчилар Ўзбекистонда олиб борилаётган чуқур ва

кенг кўламли ислоҳотларнинг амалий самарасини муносиб баҳолаб, холисона тан олмоқда.

Шу йил май ойида Тошкентда жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози, Ўзбекистон шароитида уни бартараф этиш йўллари ва чораларига бағишлаб ўтказилган халқаро конференция ҳам шундан далолат беради.

Халқаро валюта жамғармаси бошқарувчи директори Доминик Стросс-Кан жаноблари юртимизда ислоҳотларнинг бориши билан яқиндан танишиб, жорий йилда Ўзбекистонда ялпи ички маҳсулот ҳажмининг ўсиши дунёдаги энг юқори кўрсаткичлардан бирини ташкил этишини расман маълум қилгани ана шундай эътирофнинг яна бир тасдиғи бўлди.

Шуни айтиш керакки, биз ҳозирги вақтда нафақат инқирознинг салбий таъсирини юмшатиш устида бош қотирыпмиз, шу билан бирга, инқироз тугагандан кейин Ўзбекистон иқтисодиётининг янада кучли, барқарор ва мутаносиб ривожланган ҳолда майдонга чиқиши, жаҳон бозорида ўзимизнинг мустаҳкам ўрнимизни эгаллаш, халқимизнинг ҳаёт даражаси ва фаровонлигини ошириш бўйича жиддий иш олиб бормоқдамиз.

Бу тўғрида узок гапирмасдан, фақат битта мисолни олиб келмоқчиман.

Биз шу йилнинг бошида «2009–2014 йилларда ишлаб чиқаришни модернизация қилиш,

---

техник ва технологик қайта жиҳозлаш бўйича муҳим лойиҳаларни амалга оширишга доир чоратадбирлар дастури»ни қабул қилганимиздан хабарингиз бор, деб ўйлайман.

Бу дастурга биноан умумий қиймати 41,4 миллиард долларга тенг бўлган тўрт юздан зиёд инвестиция лойиҳасини амалга ошириш кўзда тутилганининг ўзи бизнинг режаларимиз нақадар улкан ва жиддий эканининг далили десак, асло муболаға бўлмайди.

Азиз дўстлар, биродарлар, бугун мана шундай ҳал қилувчи дамларни бошимиздан кечираётган эканмиз, эртанги кунимиз янада обод бўлиши, Ўзбекистонимизнинг ривожланган давлатлар каторидан жой олиши учун пухта ўйланган дастурларни қабул қилаётган эканмиз, ҳеч қачон қўлга киритган ютуқлардан бошимиз айланиб, оёғимиз ердан узилмаслиги кераклигини, бу йўлда ҳар бир қадамни ҳақиқатан ҳам етти ўлчаб бир кесган ҳолда қўйиш лозимлигини унутмаслигимиз зарур.

Бугун жаҳонда, яқин ва узоқ атрофимизда бўлаётган кескинлашув ҳолатлари, умуман, бутун дунёда сақланаётган хавф-хатар ва қарама-қаршиликлар, шулар каторида, аввало, халқаро майдонда давом этаётган молиявий инқирознинг ўзи бизни янада сезгир, ҳушёр ва огоҳ бўлишга ва ўз вақтида тегишли хулосаларни чиқаришга даъват этади.

Биз тарихан қисқа даврда халкимизнинг фидокорона меҳнати, мардлиги ва матонати билан том маънода асрий ўзгаришларга эришганимизни бугун ҳеч ким – бизга хайрихоҳ бўлган инсонлар ҳам, бизга қандайдир беписанд қарайдиганлар ҳам инкор этолмайди.

Биз ўтган давр мобайнида қандай мураккаб ва машаққатли йўлни босиб ўтган бўлсак, эл-юртимиз ана шу оғир синов ва қийинчиликларда ҳар томонлама чиникиб, тобланиб, иродаси бақувват бўлиб бормоқда.

Энг муҳими, бугун бизнинг онгу тафаккуримиз, дунёқарашимиз тубдан ўзгармоқда. Биз бугун ўз тақдирини ўз қўлига олган озод халқ, эркин миллат бўлиб, ҳеч кимдан кам бўлмасдан, маърифий дунё билан бирга ҳамқадам бўлиб бормоқдамиз.

Энди биз ўтган асрнинг 90-йилларидаги одамлар эмасмиз. Юртдошларимизда ўз ери, ўз мулки учун эгалик ҳиссиёти, ён-атрофида ва дунёда юз бераётган ўзгаришларга дахлдорлик ва масъулият туйғуси тобора кучайиб бормоқда.

Ўзлигини чуқур англаб, қандай буюк зотларнинг авлоди, қандай азиз ва муқаддас Ватаннинг фарзанди эканидан доимо ғурурланиб яшайдиган бундай бунёдкор ва бағрикенг халқ билан ҳар қандай юксак чўккиларни забт этиш мумкин. Менда бунга ҳеч қандай шубҳа йўқ.

Бугун бир фикрни тўла ишонч билан айтишга барча асосларимиз бор – йўлимизда қандай оғир, машаққатли синов ва қийинчиликлар бўлмасин, биз ҳеч қачон бўш келмаганмиз ва бундан кейин ҳам ҳеч қачон бўш келмаймиз!

Муҳтарам юртдошлар!

Бугун Тошкент ҳақида, бу буюк шаҳарнинг нафақат Ўзбекистонимиз, балки бутун Шарқ оламидаги ўрни ва аҳамияти, унинг ўзига хос хусусият ва аломатлари ҳақида гапирар эканмиз, мен ҳам кўпчилик қатори, рухсатингиз билан, Ватанимизнинг гавҳари бўлмиш бу шаҳарга ўз меҳримни билдириб, қалбимда, юрагимда бўлган ўй-фикрларим, эзгу ҳиссиётларимни изҳор этишни ўзимнинг бурчим, деб биламан.

Тошкентнинг майин ҳавоси, гўзал табиати, қут-барақа ёғиладиган фусункор боғлари, зиллол ва шифобахш сувлари ҳақида қандай гўзал таърифлар битилмаган. Хусусан, XVI асрда яшаб ўтган тарихчи аллома Зайниддин Восифий Тошкентни улуғлаб, бу диёрни бир бор кўрган одам бамисоли жаннат боғларини кезгандек бўлади, деб ёзганида айна ҳақиқатни ифода этган эди.

Йигирма икки аср аввал барпо этилган, Буюк ипак йўли чорраҳасида жойлашган, ўзининг муҳим жуғрофий ва геосиёсий ўрни, дунё цивилизацияси ривожига қўшган улкан ҳиссаси билан ҳақли равишда «Шарқ дарвозаси» деб ном ол-

---

ган Ватанимиз пойтахти – азим Тошкент серкуёш Ўзбекистонимизнинг бой тарихи ва бетакрор кўрку тароватини ўзида яққол намоён этади.

Тошкент бугунги кунда нафақат мамлакатимиз, балки бутун минтақамизнинг юксак тараққий этган ижтимоий-сиёсий, иқтисодий-молиявий ва маънавий-маърифий марказидир. У – кудратли саноат ва транспорт-коммуникация тармоқлари, замонавий ижтимоий инфратузилмаларни ўзида мужассам этган йирик мегаполисдир.

Бу гўзал маскан шарқона киёфа, анъанавий ва замонавий архитектура ҳамда ислом маданияти қадриятларини ноёб бир тарзда ўзаро уйғунлаштирган бекиёс шаҳардир. Бетакрор Тошкент – кўп миллатли халқимизнинг фахри ва ғурури, тинчлик-осойишталик ва барқарорлик тимсолидир.

Бу кўхна шаҳар ўз тарихида не-не босқин ва синовларни кўрмади, неча бор вайрон бўлиб, гоҳ Қанқа, гоҳ Бинкат, гоҳ Мингўрик, гоҳо Чоч ва Шош каби номлар билан шу тупроқда яшаган аждодларимизнинг машаққатли меҳнати, матонати ва жасорати туфайли ҳар сафар қайта тикланди.

Тошкент ҳақида ўйлаганда, беихтиёр бу шаҳар нима учун айнан шу ерда, шу заминда пайдо бўлган, деган савол туғилади.

Бизгача етиб келган илмий маълумотларни қиёслаб, умумлаштирган ҳолда фикр юритадиган

бўлсак, Тошкентнинг шаҳар сифатида вужудга келиши ва шаклланиши объектив тарихий зарурат натижаси бўлганини таъкидлаш лозим.

Милоднинг дастлабки асрларига оид хитой манбаларида Ши, яъни «тош шаҳар» деб тилга олинган бу ўлка тарихчи олимларнинг фикрларига кўра, минтақамиздаги энг қадимий одамзод манзилгоҳларидан бири ҳисобланади.

Маълумки, қадим замонларда шаҳарларнинг пайдо бўлишида, аввало, ҳимоя ва таъминот масаласи ҳал қилувчи ўрин тутган. Шу маънода, Тошкентнинг Чотқол ва Қурама тоғ тизмалари билан ўралган ҳудудда, азим Сирдарё ва Чирчиқ дарёларининг серсув соҳилларида, олтин ва қумуш, мис ва кўрғошин, рангли металл қонлари, кенг дала ва яйловлар, бой табиат ва ҳайвонот оламига эга бўлган воҳада пайдо бўлгани, албатта, бежиз эмас.

Ана шундай бекиёс имкониятлар ҳисобидан бу ерда қадимдан деҳқончилик ва чорвачилик, металл қазиб олиш, тўқимачилик, кулоллик ва шишасозлик сингари касбу ҳунарлар кенг ривож топган. Бунини кўхна Тошкентда мавжуд бўлган Темирчи, Мискашлик, Дегрезлик, Ўкчи, Эгарчи, Такачи, Маҳсидўзлик, Кўнчилик, Парчабоф каби кўча ва маҳаллалар, гузарларнинг тарихий номлари ҳам яққол исботлаб турибди.

Айниқса, тошкентлик моҳир усталар томонидан тайёрланган жанговар қуроллар, жумладан, Шош

камонлари ва ўқ-ёйлар, эгар-жабдук ва қалқонлар дунёда машҳур бўлганини ҳам турли манбалар тасдиқлайди.

Тошкентнинг «нон шаҳри» деб етти иқлимда шухрат қозонишида, албатта, бу шаҳарнинг кут-баракали, унумдор тупроғи, энг муҳими, шу масканда туп кўйиб, палак ёзган ота-боболаримизнинг меҳр-оқибати ва қалб саховати асос бўлганини, ўйлайманки, тушуниш, англаш қийин эмас.

Пойтахтимиз номига, шонига, тарихига сингиб кетган бундай хусусиятлар ҳақида кўп гапириш мумкин.

Лекин, энг муҳими, ҳар қандай ҳаётий синовлар, табиий офатларга қарамасдан, ўз ўрнида доимо муқим бўлиб келаётган Тошкентнинг бугунги юксак таракқиётини кўрган инсон, бу шаҳар учун айнан шу жой танлангани тарих давомида ҳар томонлама ўзини оқлаганига такрор ва такрор ишонч ҳосил қилади.

Содда қилиб айтганда, бугун, орадан шунча вақт ўтиши билан Тошкентнинг айнан шу маконда ҳануз барқарор бўлиб келаётгани одамни нафақат ҳайратга солади, шу билан бирга, узоқни ўйлаб иш тутган, бу шаҳарга асос солган олис аждодларимизнинг ақлу заковатига тан беришга, таъзим қилишга ундайди.

Азиз дўстлар, бир ҳолатни ўзимизга тасаввур қилиб кўрайлик. Агарки, орадан асрлар, минг

йиллар ўтганидан кейин, бугунги кунда замонавий билим ва тажриба, цивилизация ютуқларига суяниб, Тошкентдек азим шаҳар учун бошқатдан жой танлаш зарурати туғиладиган бўлса, ҳеч иккиланмасдан айтиш мумкин, яна айнан шу жойни танлашга тўғри келган бўлур эди.

Ҳар бир ғишти, ҳар бир қарич ерида улуғ аждодларимизнинг излари қолган бу хосиятли заминдан номлари бутун ислом оламида маълуму машҳур бўлган Имом Қафқол Шоший ва Шайх Хованди Тоҳур, Хўжа Аҳрор Валий, Ҳофиз Қўйқий ва Шайх Зайниддин бобо, Иброҳим ота ва Қўйлик ота сингари азиз-авлиёлар, «Шоший», «Тошкандий» таҳаллуси билан илму маърифат, дину диёнат, маданият ривожига улкан ҳисса қўшган юзлаб аллома ва мутафаккир зотлар етишиб чиққан.

Тошкент ҳақида сўз юритар эканмиз, ҳеч шубҳасиз, бу шаҳар тарихига ёрқин саҳифалар битган Амир Темур бобомизнинг муборак номини эсга олишимиз албатта табиийдир.

Соҳибқирон ҳазратлари Туркистон ўлкасида буюк ва қудратли давлат барпо этишда Тошкентнинг қандай ҳал қилувчи аҳамиятга эга эканини яхши тушунар эди. Шунинг учун ҳам Тошкент ҳақли равишда темурийлар давлатининг мустаҳкам қўрғонига, салтанат таянчига айланди.

Тошкент ҳамма замонларда ҳам меҳмондўст, бағрикенг шаҳар бўлганини унинг машҳур 12

дарвозаси орқали шарқу ғарб, жанубу шимолдан, дунёнинг ҳамма минтақаларидан савдо карвонлари бу масканга кириб келгани, ўз навбатида, Тошкентдан ҳам жаҳоннинг турли ўлкаларига қараб карвонлар йўл олгани, шу тарика бу заминда цивилизация ва маданиятларнинг ажиб бир тарзда ўзаро уйғунлашиб кетганини кўп-кўп мисолларда кўриш мумкин.

Азал-азалдан Тошкенти азимда барча миллат ва элатларнинг вакиллари ризқ-насиба топиб, бири бири билан аҳил ва ҳамжиҳат бўлиб, бир-бирига елкадош бўлиб яшаб келганига кўхна тарих гувоҳлик беради. Бу фикрни Тошкент тупроғида қадимдан мавжуд бўлган Қашқар, Турк арик, Эрон, Нўғой тепа, Қозок бозор, Қирғиз кўприк, Тожик маҳалла каби маҳалла ва мавзеларнинг номлари ҳам тасдиқлайди.

Тошкентнинг Тошкент деб, яъни тошдек мустаҳкам шаҳар деб довруқ таратишида бу ерда яшаган аҳолининг асрлар давомида ёвларга қарши – бу мўғул босқини ёки араб истилоси бўладими, бошқа мустамлакачи кучлар бўладими – уларнинг барчасига қарши кўрсатган мардона жасорати муҳим роль ўйнагани шубҳасиз, албатта.

Айникса, кейинги бир ярим аср давомида юрти-миз ҳаётида қандай улкан ва ҳал қилувчи, шу билан бирга, қандай оғир ва изтиробли воқеалар юз

берган бўлса, Тошкент ҳамيشа уларнинг марказида бўлиб келмоқда.

Бу ҳақда гапирганда, XIX асрнинг иккинчи ярмида чор Россияси томонидан Ўрта Осиёни забт этишга қаратилган ҳаракатларнинг дастлабки зарбасига айнан Тошкент дуч келгани ва шаҳар аҳли ўз юртини ҳимоя қилишга бутун куч-қувватини сафарбар қилгани тарих саҳифаларида муҳрланиб қолганини эслаш жоиз.

XX асрда бутун мамлакатимиз қатори бошига қандай оғир мусибат ва синовлар тушмасин – бу шўролар тузумининг ўрнатилиши бўладими, 20–30-йиллардаги даҳшатли очарчилик ва катағонлар бўладими, уруш даврининг қийинчиликлари бўладими, 1966 йилдаги кучли зилзила талафотлари бўладими – буларнинг барчасини Тошкент сабртоқат ва матонат билан енгиб ўтганини алоҳида таъкидлаш лозим.

Айниқса, Иккинчи жаҳон уруши йилларида Тошкентнинг минг-минглаб ўғил-қизлари фашизмга қарши жанглarda мардона иштирок этди. Айни пайтда у фронт ҳудудларидан кўчириб келтирилган неча ўн минглаб инсонларни, ота-онасиз қолган болаларни «Сен етим эмассан!» деб бағрига олди, бир бурда нонини улар билан баҳам кўрди. Тошкент аҳли, эл-юртимиз томонидан кўрсатилган инсонпарварлик ва меҳрибонлик фазилатларининг ёрқин намунаси бўлмиш бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин.

Сўнги пайтда бу муаззам шаҳарга мансуб гўзал таърифлар қаторига «Тошкент – ислом маданияти пойтахти» деган юксак номнинг қўшилгани ҳар қандай мураккаб замонларда ҳам ўзининг миллий-диний қадриятларини сақлаб қолишга эришган пойтахтимиз, бутун халқимизга берилган яна бир муносиб баҳо бўлди.

Қадрли дўстлар!

Тошкент ҳақида сўз борганда, шу азим масканда туғилиб вояга етган, оила қуриб, бахт топганлар бўладими, узоқ-яқиндан келиб, Тошкент бағрида таълим-тарбия олган инсонлар бўладими, бир сўз билан, ўзбекона қилиб айтганда, кимки Тошкентнинг сувини ичиб, тузини тотган бўлса, барчамизнинг қалбимизда, тасаввуримизда бу шаҳар билан боғлиқ воқеалар, ёруғ кечинмалар, ширин хотиралар жонланади. Шу маънода, Тошкент ягона Ватаннинг ифодаси, ажралмас қисми сифатида юртимизда яшайдиган ҳар қайси инсоннинг юрагидан умрбод жой олиши шубҳасиздир.

Лўнда қилиб айтганда, ҳар биримизнинг ўз Тошкентимиз бор, десак, буям ҳар томонлама тўғри бўлади.

Албатта, бугунги кунда Тошкент таниб бўлмас даражада ўзгариб кетди. Қадимий даҳалар, тангу тор, эски кўчалар ўрнини замонавий бинолар, гўзал майдон ва хиёбонлар, равон йўл ва кўприklar, кўркам фавворалар эгаллади. Лекин пойтахтимиз

қандай ўзгармасин, одам барибир болалиги, ёшлиги, илк муҳаббати кечган жойларни беихтиёр эслайди.

Тошкентнинг файзли манзараларини, ўзи учратган, меҳридан баҳраманд бўлган маҳаллий халқ вакилларини, саховатли, дилкаш ва донишманд инсонларни, уларнинг дийдорини, суҳбатини кўмсайди, соғинади.

Биров Бешёғоч майдонини, кимдир Арпапоя кўчасини, яна кимдир Кўкча даҳасини ёдга олади. Яна кимдир талаба дўстлари билан Анхор соҳилларида кечган беғубор дамларини хаёлидан ўтказади.

Бу шаҳарда туғилиб камол топган Абдулла Авлоний, Мунаввар қори, Абдулла Қодирий, Ойбек, Ғафур Ғулом, Зулфия, Миркарим Осим, Саид Аҳмад, Обид Содиков, Собир Юнусов, Яҳё Ғуломов, Юнус Ражабий, Шукур Бурҳонов, Ўлмас Умарбеков сингари – бу рўйхатни яна узок давом эттириш мумкин – ўнлаб буюк илм-фан ва маданият намояндалари халқимизнинг ижтимоий тафаккури, маънавий оламини юксалтиришга бебаҳо ҳисса қўшганини барчамиз ҳамиша миннатдорлик билан эслаймиз.

Шулар қаторида Тошкентда илдиз отиб, унинг бағрида ўз истеъдоди ва салоҳиятини рўёбга чиқаришга эришган минг-минглаб машҳур ватандошларимиз ва узок-яқин ўлкалардан келган ин-

---

сонларнинг ҳаёти ва фаолияти ҳам бу шаҳар тарихининг узвий бир қисмига айланиб кетганини яхши биламиз.

Мен ҳам бошқалар катори кўҳна Тошкентни, унинг эски толзор кўчаларини, пахса деворли уйлари, райҳон ҳиди, тандирдан узилган нон иси уфуриб турадиган файзли ҳовлиларни, трамвайлар кўнғироғи, уларнинг гулдураган товушини ҳалибери яхши эслайман. Эски Жўва, Чорсу, Хадра майдонлари, Навоий кўчаси, собиқ Ғалаба парки, зилзиладан олдинги Чилонзор боғлари ҳозир ҳам кўз ўнгимда туради.

Ишончим комилки, бундай ҳиссиёт ва кечинмалар жуда кўп одамларга хос бўлиб, юртни севиш, уни жондан азиз кўриш айнан мана шундай мисоллар орқали яққол намоён бўлади.

Айтиш керакки, Тошкент халқининг ҳеч кимга ўхшамайдиган табиати, истараси иссиқ чехраси, ўзига хос бетакрор шеваси юрагимдан чуқур жой олган бўлиб, мен бу элнинг инсоний фазилатларини юксак қадрлайман, доимо уларга муносиб бўлишни истайман.

Бугунги кунда Тошкентимизнинг ҳаёти бутун мамлакатимиз ҳаёти билан шундай узвий боғланиб кетганки, бунинг таъсирини сезмаслик, англамаслик мумкин эмас.

Ватанимизнинг бепоён худудини Тошкентда туриб, худдики тоғ чўққисидан карагандек кузатиш,

---

киёслаш, тасаввур қилиш мумкин. Таъбир жоиз бўлса, Худонинг ўзи бу муаззам шаҳарни шундай юксакка кўтариб, унинг макomini пойтахт бўлишга ҳар томонлама муносиб қилиб яратган, десак, муболаға бўлмайди.

Тошкентнинг барча жабҳаларда, айниқса, бунёдкорлик ва ободончилик борасида юртимиздаги бошқа шаҳарларга ўрناк бўлиб, ҳақиқатан ҳам, халқимиз, миллатимиз қиёфасини, унинг моддий ва маънавий қудратини ўзида ёрқин мужассам этиб келаетгани билан ҳар қанча ғурурлансак арзийди.

Авваламбор, Тошкентнинг маркази ва юраги бўлган, бутун халқимиз учун фахр ва ифтихор тимсолига, қутлуғ кадамжога айланган Мустақиллик майдонини бир марта кўрган инсон унга умрбод мафтун бўлиб қолиши муқаррар.

Барчамиз қаерда бўлмайлик, қайси юртларни кезмайлик, доимо Тошкентни соғиниб, унга талпиниб, суяниб яшаймиз. Тошкентнинг тариғини еган чумчук Маккадан ҳам қайтиб келади, деган нақл бежиз айтилмаган.

Шахсан мен ўз ҳаётим, раҳбарлик фаолиятим давомида жаҳондаги кўплаб узоқ-яқин катта-кичик мамлакатларни кўрдим. Мана, яқинда дунёнинг нариги четида жойлашган, Бразилия деб ном олган йирик давлатни ҳам бориб кўриш насиб этди.

Мен бир фикрни илгари ҳам айтганман ва уни бугун ҳам такрорласам, тўғри тушунасизлар, деб ўйлайман. Қаерга бормайин, у ўлка қандай гўзал ва бетакрор бўлиб туюлмасин, мен у ерда икки-уч кундан ортик туrolмайман. Қандайдир буюк, балки илоҳий бир куч мени беихтиёр ўз юртимизга, Тошкентга тортаверади.

Бундай ҳиссиётни фақат мен эмас, балки жуда кўпчилик юртдошларимиз ҳам бошидан кечиради, десам, ўйлайманки, адашмаган бўламан.

Нафақат юртимизда, балки чет элларда ҳам, мен Тошкентда таълим олганман, унинг сувини ичиб, нонини еганман, мен Тошкент мактабини кўрганман, деб бу шаҳарга меҳр ва ҳурмат билан яшаётган минг-минглаб одамларни учратганда, албатта, ҳаммамиз ифтихор туйғусини ҳис этамиз.

Табиийки, бугунги ёшларимизнинг ҳам ўз Тошкенти бор. Улар Тошкент деганда, авваламбор, мустақил Ватанимиз пойтахтини, энг замонавий талабларга жавоб берадиган мактаблар, лицей, коллеж ва олий ўқув юр்தларини, спорт, маданият ва маънавийт масканларини тасаввур қилади.

Тошкент бугунги кунда миллионлаб фарзандларимизнинг эзгу интилишларига қанот берадиган, уларнинг парвози учун янги-янги уфқлар очадиган, том маънода ёшларнинг орзусидаги шаҳарга айланмоқда.

Бу гапларнинг барчасини умумлаштириб, бир сўз билан айтадиган бўлсак, биз Тошкент тимсоли-

---

да Ўзбекистонни, Ўзбекистон тимсолида эса Тошкентни севамиз ва қадрлаймиз.

Барчамизга аёнки, пойтахт аҳли, деган иборада жуда катта маъно, жуда катта масъулият бор. Мана шундай юксак шарафни чуқур англаб, унга доимо ўзининг амалий ишлари билан муносиб бўлиб келаётган Тошкент халки ҳар қандай ҳурмат-эътиборга сазовордир.

Мен шу юксак минбарда туриб, Тошкентни Тошкент қилган, унинг тупроғини кўзига тўтиё этиб яшаётган, кўпни кўрган, фидойи, оқкўнгил ва меҳридарё Тошкент аҳлига бош эгиб таъзим қиламан.

Ҳурматли юртдошлар!

Энди рухсатингиз билан менга юклатилган шарафли ва қувончли бир вазифани адо этишга ўтсам.

Сизларга яхши маълумки, юртимизда миллий давлатчиликни шакллантириш, мустақил ҳуқуқий демократик давлат барпо этиш, тинчлик ва барқарорликни мустаҳкамлаш, давлатлараро ҳамкорлик, халқлар ўртасидаги дўстлик муносабатларини ривожлантиришга кўшган катта ҳиссаси, эзгу анъаналарни сақлаш, маданий, маънавий-маърифий ҳаётимизни юксалтириш, ёш авлодимизни Ватанга муҳаббат, миллий ва умумбашарий кадриятлар руҳида тарбиялаш борасидаги улкан хизматлари учун ҳамда 2200 йиллик юбилейи муносабати билан Тошкент шаҳри «Мустақиллик» ордени билан мукофотланган эди.

Энди катта мамнуният билан Тошкент шаҳрига ана шу юксак мукофотни топширишга ижозат бергайсиз.

Муҳтарам Тошкент аҳли, кадрдонларим!

Мана шундай унутилмас лахзаларда сизларни бугунги қутлуғ байрам билан яна бир бор табриклаб, барчангизга сиҳат-саломатлик, хонадонларингизга тинчлик-осойишталик ва қут-барака тилаб қоламан.

Фурсатдан фойдаланиб, Тошкентнинг бугунги катта тўйини ўтказишга муносиб ҳисса қўшган нуфузли ЮНЕСКО халқаро ташкилотига, бизнинг қувончимизга шерик бўлаётган хорижий элчихоналар ва ваколатхоналар вакилларига, узоқ-яқиндаги барча дўстларимиз ва ҳамкорларимизга чин қалбимдан миннатдорлик билдираман.

Юртимизнинг фахру ифтихори бўлмиш азим Тошкент шаҳрининг умри боқий бўлсин!

Тошкентдек буюк шаҳарларни яратган халқимиз мангу яшасин, бахту саодати янада зиёда бўлсин!

Оллоҳнинг ўзи барча эзгу ишларимизда мададкор бўлсин!

*Тошкент шаҳрининг 2200 йиллигига бағишланган
тантанали мажлисдаги нутқ,
2009 йил 1 сентябрь*

ЎЗБЕКИСТОН ЎҚИТУВЧИ ВА МУРАББИЙЛАРИГА

Мухтарам муаллим ва мураббийлар!

Қадрли устозлар!

Авваламбор, сизларни умумхалқ байрами – Ўқитувчилар ва мураббийлар куни билан чин калбимдан муборакбод этиб, барчангизга ўзимнинг чуқур ҳурмат ва эҳтиромимни билдиришдан бахтиёрман.

Бугун сиз, азизларнинг – кўз нури ва калб кўрини, бор билим ва тажрибасини ёш авлод тарбиясига бағишлаб, маърифат зиёсини таратиб келаётган фидойи инсонларнинг шаънига самимий тилакларимизни изҳор этишни ҳар биримиз учун ҳам қарз, ҳам фарз деб биламиз.

Ҳурматли ватандошлар!

Шу ойнинг бошида бутун халқимиз барчамиз учун энг улуғ ва энг азиз бўлган миллий байрамимизни – Ватанимиз мустақиллигининг 18 йиллигини катта завқ, ғурур ва ифтихор билан нишонлади.

Бундан 18 йил олдин халқимиз ўз тақдирини ўз кўлига олиб, асрлар давомида орзикиб кутган эркинлик ва озодлигини кўлга киритиб, ўз олдига

хеч кимдан кам бўлмайдиган мустақил демократик давлат, фукаролик жамияти куриш, юртимизда тинч-осойишта ва фаровон ҳаёт барпо этиш, халқаро майдонда муносиб ўрин эгаллаш каби улуғ ва эзгу мақсадларни қўйиб, ўзимизга хос ва ўзимизга мос таракқиёт йўлини танлаб олди.

Ўтган йиллар мобайнида Ватанимиз эришган ютуқ ва марраларни сарҳисоб қилар эканмиз, тарихан қиска бир даврда юртимизнинг, шаҳар ва қишлоқларимизнинг қиёфаси тобора ўзгариб, чеҳраси обод бўлаётганини, иктисодиётимиз янги босқичга кўтарилиб, тез суръатлар билан ривожланаётганини, турмушимиз, ҳаёт тарзимиз юксалиб бораётганини кузатиб, диёримизда яшаётган ҳар қайси инсон ўзи ва оиласи мисолида биз танлаб олган йўлнинг, қандай оғир ва машаққатли бўлмасин, нақадар тўғри эканини кундалик ҳаётида сезиб, унинг натижаларидан баҳраманд бўлиб бормоқда.

Шуни таъкидлаш керакки, биз ўз мақсадларимизга эришиш учун осон йўлни кидирмадик. Турли хил енгил-елпи маслаҳат ва зуғумларга берилмасдан, вазминлик ва қатъият билан эски тизимдан қолган асоратлардан воз кечиб, чуқур ўйланган сиёсий ва иктисодий ислоҳотларни амалга ошириш, биз учун бутунлай янги жамиятни бунёд этиш йўлида астойдил, бир тану бир жон бўлиб меҳнат қилдик.

Авваламбор, ўз кучимиз ва имкониятларимизга суяниб, ер ости ва ер усти бойликларимиз, табиий захираларимизни халқимиз ва келажак авлодимиз манфаатлари йўлида оқилона ишлатдик. Жаҳондаги ривожланган давлатлар тажрибасини ўрганиб, уларнинг техника ва технологияларини олиб келиб, ишлаб чиқаришни модернизация қилиш ва янгитдан қуришга, давлат бошқаруви, иқтисод ва молия тизими соҳасида ҳаётнинг ўзи талаб қилаётган янгиланиш ва ўзгаришларни амалга оширишга эришдик.

Мухтасар айтганда, қонунчилик тизими бўладими, ижро ва суд-ҳуқуқ тизимининг марказий ва ҳудудий бўғинларини шакллантириш бўладими, юртимизни ҳимоялаш, сарҳадларимиз дахлсизлигини сақлаш, халқимизнинг осуда ҳаётини мустаҳкамлаш масаласида давлатни давлат, жамиятни жамият қиладиган, замонавий тараккиёт учун сув билан ҳаводек зарур бўлган барча сиёсий-ижтимоий тузилмаларни яратдик.

Шу борада муҳим бир масалага эътиборингизни қаратмоқчиман.

Мамлакатимизда барпо этилган ана шу тузилмаларнинг тўлақонли фаолият юритиши, миллий манфаатларимизга хизмат қилиши учун уларни янгича фикрлайдиган, замон талабларига жавоб берадиган юксак малакали кадрлар билан таъминлаш, Ўзбекистоннинг мустақил давлат

бўлиб шаклланиш даврида бизнинг олдимизда турган энг оғир, энг мураккаб, шу билан бирга, энг нозик масала бўлганини, ўйлайманки, тушуниш қийин эмас.

Биз бошлаган ишларнинг давомчиси бўлган, жисмоний ва маънавий баркамол авлодни тарбиялашдек ўта муҳим ва долзарб вазифа айнан сиз азизларнинг – минг-минглаб мактабларимизда, лицей ва коллежларимизда, олий ўқув юртларимизда фаолият кўрсатаётган фидойи ўқитувчи ва домларнинг зиммасига тушганини ва сизлар бу вазифани бутун борлигингизни бағишлаб, катта масъулият билан адо этиб келаётганингизнинг аҳамияти ва моҳиятини бугун вақт ўтиши билан барчамиз тобора чуқур англаб етмоқдамиз.

Биз истиклолимизнинг дастлабки кунлариданок ёш авлод тарбиясига алоҳида эътибор бериб, бу масалани давлат сиёсати даражасига кўтариб, Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва Мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастурини қабул қилганимиз ва ҳозирги вақтда уларни якунига етказиб, бу борада ҳеч нарса билан ўлчаб, қиёслаб бўлмайдиган мислсиз ишларни амалга оширганимиз, ҳеч шубҳасиз, Ватанимиз тарихида, албатта, сақланиб қолади.

Бу ишларнинг миқёси ва кўлами, даражаси ва моҳиятини ўзимизга тасаввур қилиш учун баъзи бир рақамларни олиб келишни ўринли деб биламан.

Биргина Мактаб таълимини ривожлантириш дастури доирасида сўнгги тўрт йил мобайнида 8 минг 500 та мактабда қурилиш ва ободонлаштириш ишлари амалга оширилди. Янада аниқроқ айтиладиган бўлсак, юртимизда 351 та мактаб биноси янгитдан барпо этилди, 2 минг 470 та мактаб биноси ва уларнинг муҳандислик-коммуникация инфратузилмаси капитал реконструкция қилинди, 3 минг 607 та мактаб капитал, 2 минг 72 та мактаб эса жорий таъмирдан чиқарилди.

Айни пайтда мактабларимизни замонавий ўқув-лаборатория ускуналари, компьютер техникаси, дарсликлар ва ўқув-услубий воситалар билан жиҳозлаш масаласида ҳам кенг қўламли ишлар амалга оширилмоқда. Буни физика, кимё, биология фанлари бўйича лаборатория хоналарининг сони 2004 йилга нисбатан уч баробардан зиёд, спорт залларининг сони эса 1,5 баробардан ортиқ қўпайгани ҳам тасдиқлайди.

Ҳақиқатан ҳам, ниҳоятда улкан, тарихий аҳамиятга эга бўлган ушбу Дастурнинг ижроси бўйича қарийб 1,5 триллион сўм маблағ сарфланганини инобатга оладиган бўлсак, ўтган қисқа давр мобайнида биз бу соҳада қандай қатта қадам қўйганимиз яққол аён бўлади.

Ана шундай ишларимиз қаторида ўн икки йиллик узлуксиз таълим тизимини жорий этиб, вояга етган болаларимизни ҳаётга тайёрлаш, уларга касб-

---

хунар ўргатиш мақсадида биз учун мутлако янги бўлган касб-хунар коллежлари ва академик лицейлар тизимини ташкил қилганимиз мамлакатимизда ушбу соҳа ривожига алоҳида ёрқин саҳифани ташкил этади, десак, айти ҳақиқатни айтган бўламиз.

Кадрлар тайёрлаш миллий дастурига биноан, юртимизда 1997 йилдан бошлаб ҳозирга қадар 2 триллион 368 миллиард 730 миллион сўм маблағ сарфлаб, 1364 та касб-хунар коллежи, 137 та академик лицей бунёд этганимиз барча узоқ ва яқин кўшниларимизнинг, жаҳон ҳамжамиятининг эътибори ва ҳавасини ўзига тортаётгани, албатта, бежиз эмас. Замонавий юксак талабларга ҳар томонлама жавоб берадиган ана шундай таълим масканларини битириб, бугунги кунда ишлаб чиқариш, кишлоқ хўжалиги, бошқарув, ижтимоий соҳалар ва бошқа жабҳаларда меҳнат қилаётган, эртанги кунга катта ишонч билан қараб яшаётган 1 миллион 446 минг нафар ёшларимиз бугунги ҳаётимизда юз бераётган бекиёс ўзгаришларнинг яққол далилидир.

Кейинги йилларда соҳада ходимлар меҳнатига ҳақ тўлаш тизимини такомиллаштириш, ўқитувчилар меҳнатини муносиб рағбатлантириш мақсадида қабул қилган қарорларимиз, аввало, педагогларнинг профессионал малакасини, уларнинг изланиш ва ташаббускорлик фазилатларини юксалтиришга, ўқув-тарбия жараёнининг сифати ва самарадорлигини оширишга хизмат қилмоқда.

Муҳтарам дўстлар!

Мана шундай байрам кунларида биз мустақиллик йилларида ҳар қандай оғир синов ва қийинчиликларга қарамасдан, бошлаган ислохотларимизни изчил давом эттириш, юртимизнинг ривожланган мамлакатлар каторидан жой олишига эришиш йўлида қилган ишларимизга ҳолисона баҳо берар эканмиз, бир фикрни таъкидлаб айтишни ўринли деб биламан.

Биз амалга ошираётган барча ўзгариш ва ислохотларнинг муваффақиятини таъминлайдиган, уларга улкан таъсир ўтказадиган ўта муҳим бир омил борки, у ҳам бўлса, шу заминда яшаётган одамларнинг дунёқараши, онгу тафаккури, сиёсий, ҳуқуқий ва маънавий савияси, ижтимоий фаоллигининг юксалиши билан узвий ва чамбарчас боғлиқдир.

Бутун жамиятимиз ҳаётини тубдан янгилашнинг асосий шарти ва гарови бўлмиш бу масалани, ўз навбатида, таълим-тарбия тизимини ўзгартирмасдан туриб ечиб бўлмаслигини чуқур англаган ҳолда, биз ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган бу вазифани адо этиш учун бор куч-ғайратимиз, имконият ва салоҳиятимизни сафарбар этмоқдамиз ва келажакда ҳам бу масала доимий эътиборимиз марказида туриши шарт.

Бу ҳулосанинг яна бир тасдиғини бугун, дунё миқёсида молиявий-иқтисодий инкироз

чукурлашиб бораётган бир пайтда мамлакатимизда баркарор ўсиш суръатларини сақлаб қолишга эришаётганимиз негизида айнан таълим-тарбия соҳасида амалга оширган ишларимиз мустаҳкам пойдевор бўлиб турганини кўриш, англаш қийин эмас.

Фурсатдан фойдаланиб, таълим соҳасининг оғир, айти пайтда шарафли юкини ўз елкасида кўтариб келаётган, менинг энг яқин маслакдош ва кўмакчиларим бўлган сиз, азиз муаллимларга халқимиз номидан чукур миннатдорлик билдиришни ўз бурчим деб ҳисоблайман.

Сизларни кутлуғ байрамингиз билан яна бир бор табриклаб, барчангизга сихат-саломатлик, бахту саодат, хонадонларингизга тинчлик ва фаровонлик тилайман.

Ҳеч қачон кам бўлманг, умрингиздан барака топинг, азиз устозлар!

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

ҲАМДЎСТЛИККА АЪЗО ДАВЛАТЛАР ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТИ БЎЙИЧА КЕНГАШНИНГ 51-МАЖЛИСИ ИШТИРОКЧИЛАРИГА

Мухтарам мажлис иштирокчилари!

Қадрли меҳмонлар!

Темир йўл транспорти бўйича Кенгашнинг навбатдаги мажлиси катнашчиларини меҳмондўст Ўзбекистон заминида самимий кутлашдан гоят мамнунман.

Буюк Ипак йўли ўтган мамлакатимиз қадим замонлардан буён бепоён Марказий Осиё минтақасида муҳим геостратегик ўрин эгаллаб келган ва ҳозир ҳам эгаллаб келмоқда. Бу ердан азалдан асосий савдо йўллари ўтган ва кесишган, турли цивилизациялар ўртасида ўзаро самарали ҳамкорлик қарор топган. Шарқ ва Ғарбни, Жануб ва Шимолни магистраль йўллар орқали туташтирган Ўзбекистон бугун ҳам улкан транспорт-коммуникация ва транзит салоҳиятига эга.

Ҳозирги кунда дунёда, айниқса, минтақамизда рўй бераётган чуқур ва изчил сиёсий-иқтисодий жараёнлар амалдаги транспорт йўлақларидан оқилона фойдаланиш билан бирга, мавжуд йирик халқаро бозорлар ва фаол шаклланиб бораётган истиқболли бозорларни боғлайдиган янги, самара-

---

ли йўналишларни очиш ва ўзлаштиришни тақозо этмоқда.

Бу узок муддатли умумий манфаатларимизга мос келади, бой табиий захиралар ва минерал-ҳомашё ресурсларидан кенг фойдаланишни таъминлашга кўмаклашади, шунингдек, давлатларимизни ижтимоий-иқтисодий барқарор ривожлантиришнинг кафолати бўлиб хизмат қилади ва гуманитар ҳамкорликни кенгайтириш учун янги имкониятлар очади.

Ўзбекистон темир йўл тармоғини модернизация қилиш бўйича 2013 йилгача мўлжалланган комплекс дастур ана шу вазифаларни амалга оширишга қаратилган. Ушбу дастур поездлар паркини янгилаш, йўлларни қайта тиклаш, ихтисослаштирилган саноат корхоналарини реконструкция ва модернизация қилишга доир биринчи галда бажарилиши лозим бўлган чора-тадбирларни ўз ичига олган. Ушбу концепцияда, шунингдек, биз учун ва бутун минтақа учун янги бўлган тезюрар йўловчи поездлар ҳаракатини йўлга қўйиш кўзда тутилган. Бу темир йўл транспорти ва унга нисбатан одамларнинг муносабатини тубдан ўзгартиради.

Ишончим комилки, мамлакатимиз ҳудудида мураккаб табиий-иқлим шароитида «Тошгузар – Бойсун – Қумқўрғон» замонавий темир йўл линияси бунёд этилгани, фаолият кўрсатаётган «Навоий» мультимодаль логистика марказининг ривожлан-

---

тирилиши, шунингдек, ўзбекистонлик мутахассислар томонидан Трансафғон транспорт йўлагининг «Ҳайратон – Мозори Шариф» қисмининг барпо этилиши минтақа давлатларининг транспорт-коммуникация ва транзит имкониятларини янада кенгайтиради.

Темир йўл транспорти бўйича Кенгаш мажлисида муҳокама қилинадиган масалалар ушбу тузилмага аъзо давлатлар вакиллари учун долзарб бўлиб, муҳим аҳамият касб этади. Бу масалаларнинг муваффақиятли ҳал этилиши, шубҳасиз, темир йўл тизимини янада такомиллаштириш, давлатларимиз ҳаётида муҳим ўрин тутадиган мазкур соҳада интеграция жараёнларини чуқурлаштириш имконини беради.

Барчангизга мустаҳкам сиҳат-саломатлик ва кўп томонлама ҳамкорликни янада ривожлантириш йўлидаги фаолиятингизда муваффақиятлар тилайман.

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

куёш хароратининг етишмаслиги туфайли дала-ларни тайёрлаш, чигитни экиш ва тўла ундириб олиш жараёни, ҳаммамизга маълум, қарийб бир ой орқага сурилиб кетди.

Бундан ташқари, намгарчилик юқори бўлгани учун турли касалликлар, ҳашарот ва зарарку-нандалар кўпайиб, деҳқон ва фермерларимиз учун яна бир жиддий синовга айланди.

Буларнинг барчаси деҳқонларимиздан ҳар туп гўза атрофида парвона бўлиб, экинга кўшимча ишлов бериш, агротехник тадбирларни сифат-ли ўтказиш, бир сўз билан айтганда, кунни – кун, тунни – тун демасдан, ҳар қачонгидан кўра эҳтиёткорлик билан иш тутишни талаб этганини тушуниш, англаш қийин эмас.

Сиз, моҳир пахтакорларимизнинг мақсад са-ри ана шундай тинимсиз интилиш, ҳар қандай оғир шароитда ҳам ишнинг кўзини билиб меҳнат қилиш, энг муҳими, ўз кучингизга бўлган ишонч, мустаҳкам ирода ҳисобидан барча синовларни ен-гиб, улкан ғалабага эришганингиз юксак таҳсин ва тасанноларга муносибдир.

Ҳеч шубҳасиз, бу йилги мавсумда, мана шун-дай ўта мураккаб шароитда сизлар кўлга кирит-ган бу ютуқ мамлакатимиз пахтачилиги тарихига алоҳида ёркин саҳифа бўлиб киради, албатта.

Бугунги катта ғалабага асос бўлган омил-лар ҳақида гапирганда, бунинг замирида, авва-

---

ламбор, истиклол йилларида кишлок хўжалиги соҳасида узокни кўзлаб амалга ошираётган туб ислохотларимиз, ота-боболаримизнинг бой дехкончилик тажрибаси ва замонавий илм-фан ютуқлари билан бирга, дехкон ва фермерларимизнинг меҳнатсеварлик, изланувчанлик ва омилкорлик фазилатлари мужассам эканини таъкидлаш ҳар томонлама ўринли бўлади, деб ўйлайман.

Энг муҳими, фермерлик ҳаракатини ривожлантиришга, унинг истикболини ўйлаб, кишлок хўжалиги соҳасида ҳал қилувчи кучга айланиши учун мустаҳкам қонуний ва ташкилий-амалий замин яратганимиз, бу ҳаракатнинг самарасини ошириш йўлида кенг миқёсда имтиёз ва имкониятлар туғдириб берганимиз нафақат бугунги ғалабага эришишда, балки кишлок ҳаётини янги босқичга кўтаришда ғоят муҳим омил бўлганини, ўйлайманки, ҳеч ким инкор этолмайди.

Бу йилги мавсум яқунлари ҳақида гапирар эканмиз, Андижон, Сурхондарё, Тошкент, Наманган ва Фарғона вилоятлари, Қорақалпоғистон Республикаси меҳнаткашлари ишни уюшқоқлик билан ташкил этиб, шартномавий мажбуриятларини 25–30 иш кунида ортиғи билан адо этишга эришганини мамнуният билан қайд этамиз.

Мамлакатимизнинг улкан пахта хирмониغا ўзининг салмоқли улушини кўшган Пахтаобод,

---

Олтинкўл, Қумкўрғон, Шеробод, Касби, Қизилтепа, Дўстлик, Нарпай, Наманган, Қува, Боёвут, Бўка, Эллиққалъа, Гурлан ва Вобкент туманлари пахтакорлари бу борада бошкаларга ўрناق бўлгани алоҳида таҳсинга сазовор.

Юртимиздаги минглаб илғор фермер хўжаликлари каторида айниқса, Қўрғонтепа туманидаги «Оксув», Олтинкўл туманидаги «Намуна гулшани», Бўка туманидаги «Саркор», Чиноз туманидаги «Муқимий», Гурлан туманидаги «Ҳайитмат ота», Эллиққалъа туманидаги «Рўзимбой», Навбахор туманидаги «Муслим Мадаминов», Қамаш туманидаги «Ашур бобо», Поп туманидаги «Эрназар», Қува туманидаги «Олтин диёр», Қумкўрғон туманидаги «Гулистон» сингари фермер хўжаликлари хосилдорликни гектаридан 45–50 центнерга етказгани фермерлик ҳаракатининг қандай катта имкониятларга эга эканини яна бир бор исботлаб бермоқда.

Бу соҳада амалга оширган улкан ишларимиз каторида ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, деҳқонларимизнинг машаққатли меҳнатини кадрлаш ва муносиб рағбатлантириш, уларнинг ерга, мулкка, ўзи етиштирган маҳсулотга эгаллик қилиш, моддий манфаатдорлик ва масъулият ҳиссини мустаҳкамлаш йўлида олиб бораётган катта ишларимиз ҳам ҳал қилувчи аҳамият касб этаётганини қайд этиш зарур.

Айниқса, «Қишлоқ тараккиёти ва фаровонлиги йили» Давлат дастури доирасида амалга оширилаётган кенг кўламли чора-тадбирлар туфайли нафақат қишлоқларимиз киёфаси бутунлай ўзгараётгани, шу билан бирга, деҳқонларимиз, қишлоқ аҳлининг онгу тафаккури, турмуш маданияти юксалиб, уларнинг эртанги кунга ишончи, ён-атрофдаги воқеа-ҳодисаларга дахлдорлик туйғуси, ҳаётга фаол муносабати кучайиб бораётгани барчамизни қувонтиради.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, бу йил пахтачиликда кўлга киритган натижа ва марраларимиз ўзининг юксак кўрсаткичлари, биринчи навбатда, ҳосилдорлик даражаси, тола сифатининг ўтган йилларга караганда юқорилиги билан эътиборни тортади.

Шу сабабли бугунги кунда ўзбек пахтаси халқаро миқёсда тобора харидоргир бўлиб, республикамиз жаҳон пахта бозорининг марказларидан бирига айланиб бормоқда. Бунинг тасдиғини беш йилдан буён Тошкент шаҳрида ўтказилаётган, кўплаб нуфузли хорижий савдо компаниялари катнашиб келаётган халқаро пахта ярмаркасида катта ҳажмдаги шартномалар имзоланиб, бу соҳадаги ҳамкорлик алоқалари янада кучайиб бораётганида кўриш мумкин.

Ўз-ўзидан равшанки, иқтисодиётимизда етакчи ўрин тутадиган қишлоқ хўжалигида ер унум-

---

дорлиги ва самарадорлигини ошириш, хусусан, катта меҳнат, масъулият ва сафарбарликни талаб қиладиган пахтачилик соҳасига илғор тажрибалар, замонавий янги технологияларни кенг жорий этиш ҳисобидан деҳқон ва фермерларимизнинг даромадлари ва фаровонлигини янада ошириш, уларни ҳар томонлама рағбатлантириш, кишлок аҳолисининг ҳаёт даражаси ва сифатини юксалтириш масалалари биз учун бундан буён ҳам устувор вазифа бўлиб қолади.

Азиз дўстларим, биродарларим!

Сизларни бугунги юксак меҳнат ғалабангиз билан яна бир бор қутлар эканман, барчангизга сиҳат-саломатлик, хонадонларингизга тинчлик-осойишталик ва файзу барака тилайман.

Доимо бахтингиз, омадингизни берсин!

Ҳеч қачон кам бўлманг, қадрдонларим!

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

**ЎЗБЕКИСТОН КОНСТИТУЦИЯСИ —
БИЗ УЧУН ДЕМОКРАТИК ТАРАҚҚИЁТ
ЙЎЛИДА ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИ
БАРПО ЭТИШДА МУСТАҲКАМ
ПОЙДЕВОРДИР**

Ассалому алайкум, кадрли ватандошлар!

Ҳурматли дўстлар!

Шу кунларда халкимиз давлатимиз ва жамиятимиз ҳаётида энг катта, алоҳида ўрин олган кутлуғ байрамлар қаторида мустақиллигимизнинг тамал тошини қўйган, эркин ва обод келажагимизнинг пойдеворини белгилаб берган Конституциямиз қабул қилинган кунни умумхалқ байрами сифатида кенг нишонламоқда.

Шу муносабат билан сиз, азизларни, сизлар орқали бутун халқимизни шу буюк айём билан чин қалбимдан табриклаб, барчангизга ўзимнинг самимий тилақларимни изҳор этишга руҳсат бергайсиз.

Муҳтарам юртдошлар!

Ҳақиқатан ҳам, биз бундан 17 йил олдин, яъни 1992 йил 8 декабрь куни моҳияти ва аҳамиятини ҳеч нарса билан ўлчаб бўлмайдиган, том маънода тарихий ҳужжатни — ҳаётимиз комуси бўлмиш Конституциямизни қабул қилиш билан ўзини оқламаган эски тузумдан бутунлай воз кечиб, янги

давлат, янги жамият куриш йўли ва имкониятларини очдик.

Айнан ана шу кундан бошлаб юртимизда ҳуқуқий демократик давлат, фукаролик жамияти, эркин бозор муносабатларига асосланган иктисодиётни куриш, халкимиз учун обод ва фаровон ҳаёт барпо этиш, халқаро майдонда ўзимизга муносиб ўрин эгаллашда Асосий Қонунимиз мустаҳкам замин бўлиб келмоқда.

Бугун ўтган давр мобайнида босиб ўтган йўлимизни танқидий баҳолар эканмиз, аввало, Конституциямизнинг асосий принциплари ва қоидалари негизда қабул қилинган қонун ва дастурлар бўйича давлат қурилиши, ижтимоий-иктисодий қурилиш борасида босқичма-босқич ва изчиллик билан амалга оширилаётган ислохотлар натижаларини қайд этишимиз табиий, албатта.

Мамлакатимиз эришган бундай улкан марраларнинг барчасини бутун дунё тан олаётганини кўриб, Асосий Қонунимиз белгилаб берган мустақил тараққиёт йўли нақадар тўғри эканига такрор ва такрор ишонч ҳосил қилмоқдамиз.

Ҳаммамизга маълум, бу йил Конституциямиз байрамини нишонлаш алоҳида маъно-мазмун ва аҳамият касб этмоқда. Бунинг сабаби шундаки, шу йил 27 декабрь куни мамлакатимизда парламентга ва жойлардаги вакиллик органлари бўлган

маҳаллий кенгашларга умумхалқ сайловлари бўлиб ўтади.

Юртимиз ҳаётида катта сиёсий воқеа бўлмиш ана шу сайловларни Конституциямиз ва сайловлар ҳақидаги тегишли қонунларимиз талабларига, халқаро андоза ва нормаларга тўлиқ риоя қилган ҳолда, муносиб тарзда ўтказиш мақсадида, мана, кейинги уч ой мобайнида Марказий сайлов комиссияси раҳбарлиги ва назоратида кенг кўламли ва катта ишлар олиб борилмоқда.

Шу ўринда айтиш керакки, мустақиллик йилларида мамлакатимизда умумэътироф этилган стандартлар ва юксак демократик талабларга ҳар томонлама жавоб берадиган сайлов тизими шаклланди. Бу борада Конституциямиз ва сайлов қонунчилигимизга асосланган мустаҳкам ҳуқуқий-меъёрий замин яратилди.

Охириги йилларда, хусусан, мана шу йилнинг бошида Ўзбекистон Республикасининг сайлов тизимига замон талаблари ва халқаро андозаларга мос бўлган, аввало, сайлов қонунларини янада либераллаштириш ва демократлаштириш мақсадларига қаратилган ўзгартириш ва янги нормаларнинг киритилгани эътиборга сазовордир.

Айниқса, сиёсий партияларнинг роли ва таъсирини кучайтириш, уларнинг ишончли вакиллари сонини кўпайтириш, сайлов жараёнида уларга қўшимча ҳуқуқ ва ваколатлар бериш, умуман,

---

сайловчиларнинг ҳукукини кенгайтиришни кўзда тутадиган бу имкониятлар сайлов тизимини янада такомиллаштиришга катта ҳисса бўлиб кўшилади, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Сайлов ҳақидаги қонунчиликка киритилган бир қанча ўзгаришлар қаторида бўлажак сайловларда фуқаролар иштирокининг кўламини кенгайтириш учун Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг ўринлари сони 120 тадан 150 тага кўпайтирилди. Ва шунинг ҳисобидан, аввало, атроф муҳитни асраш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва аҳолининг экологик хавфсизлигини таъминлаш бўйича янги таъминот жорий этилди. Яъни, мамлакат парламентидаги депутатлик ўринлари сонига Ўзбекистон Экологик ҳаракатидан сайланадиган депутатлар учун 15 та ўрин ажратилди.

Энг муҳими, сайлов қонунчилигида Марказий сайлов комиссиясининг ҳуқуқ ва ваколатларини кучайтириш масаласига алоҳида аҳамият берилди.

Бизнинг қонунларимизда қайд этилганидек, сайловга тайёргарлик ва уни ўтказиш жараёнига ҳеч кимнинг, авваламбор, марказий ва маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг аралаштиришга ҳаққи йўқ. Бундай ҳолатларга йўл қўйиш қонунда қатъиян ман қилинган ва бунга қўл урган шахсларга нисбатан чора кўриш, керак бўлса, уларни тегишли жавобгарликка тортиш ҳам белгилаб қўйилган.

Ана шу фикрларни умумлаштириб айтадиган бўлсак, мамлакатимизда сайлов тизимини такомиллаштириш бўйича амалга оширилаётган чоратадбирларнинг барчаси, **авваламбор, сайловларни очиклик, эркинлик ва ҳаққонийлик асосида ўтказишга қаратилганини қайд этиш лозим.**

Бир сўз билан айтганда, шу юртда ғурур ва ифтихор билан яшаётган ҳар қайси инсон, ўйлайманки, навбатдаги сайлов барчамиз учун муҳим синов, таъбир жоиз бўлса, жиддий имтиҳон эканини яхши тушунади ва англайди.

Бўлғуси сайловларга айнан шу кўз билан қарайдиган бўлсак, бу имтиҳон, биринчи навбатда, қуйидаги мезон ва талаблардан иборат бўлишини ўзимизга тасаввур қилишимизни истардим:

аввало, бу жараён сўз эркинлиги ва танлаш эркинлигининг ҳаётимиздаги тасдиғини синаш демакдир;

иккинчидан, бу жараён юртимизнинг сиёсий ҳаётида кўп партиявийлик тизимининг тобора мустаҳкамланиб бораётганини, ҳар қайси партия ўзига хос, ўзига мос мақсадлари ва ҳаракат дастури билан сайлов майдонига чиқиши ва сайловчиларнинг овози учун ўзаро кураш олиб боришини англади;

учинчидан, конун устунлиги ва унинг барчага тенглигининг намойиши бўлиб, сайловда қатнашаётган сиёсий партиялар ва ҳар қайси номзоднинг сиёсий қарашлари ва эътиқодидан қатъи

назар, уларнинг ҳаммасига тенг имконият ва ша-
роит туғдириб беришни билдиради;

тўртинчидан, мамлакатимизда фуқаролик жа-
миятининг савияси ва етуклик даражасини кўр-
сатади;

ва ниҳоят, **бешинчидан**, бу сайловлар аҳоли-
мизнинг сиёсий-ижтимоий савияси ва маданияти,
фуқаролик онгини имтиҳондан ўтказди, десак,
ҳеч қандай хато бўлмайди.

Бир ўйлаб кўрайлик, ана шундай мураккаб ва
масъулиятли сиёсий синовдан ўтишга, бу сайлов
жараёнларини ривожланган демократик давлат-
ларда амал қилаётган сайлов тизими даражасида
ўтказишга биз қанчалик тайёرمىз?

Нафақат сайловни ташкил этишга бевосита
масъул бўлган Марказий сайлов комиссияси ва
унинг жойлардаги тузилмалари, сиёсий партиялар
фаоллари ва ижтимоий ҳаракатлар, нодавлат таш-
килотлар, кенг жамоатчилигимиз, балки бугун овоз
беришга тайёргарлик кўраётган ҳар бир фуқаро,
ҳар бир сайловчи бу саволни ўзига бериши албатта
ўринли ва айти муддао бўлур эди.

Чунки юқорида тилга олинган ва биз амалга
оширишимиз зарур бўлган ўта муҳим омиллар де-
мократик асосда ривожланиб бораётган ҳар қандай
жамиятнинг етуклик даражасини акс эттиради.

Бу талабларга амал қилиш – бу шунчаки бир
мақсад эмас, авваламбор, эркин ва озод яшаш,

хар томонлама фаровон ҳаёт куриш дастурининг ўзагини ташкил қилиб, юксак таракқиётга эришишнинг ҳал қилувчи узвий қисми ва асосий йўли эканини, ўйлайманки, ҳаммамиз тобора англаб бормоқдамиз.

Айтиш керакки, биз бу йўлни кимгадир кўз-кўз қилиш, кимнингдир олдида намойиш этиш учун танлаганимиз йўқ.

Бу йўл қандай оғир ва мураккаб бўлмасин, такрор-такрор айтаман, бизнинг миллий манфаатларимизга, асрлар давомида интилиб келган орзу-ниятларимизга тўла жавоб берадиган таракқиёт йўлидир.

Шу билан бирга, барчамиз яна бир ҳақиқатни чуқур тушунамиз – биз кўзлаган марраларга эришиш, ҳам сиёсий, ҳам иқтисодий нуқтаи назардан ўзимиз истаган, таракқий топган давлатлар қаторига чиқиш учун ҳали қиладиган ишларимиз жуда кўп.

Бу борада энг асосий масала – амалга оширган ишларимизга танқидий баҳо бериш, манманликка берилмаслик, халқаро тажриба ва ўзгаларнинг ютуқларига беписанд карамаслик, ҳаётимизда бу йўналишда ҳали-бери учрайдиган ғов ва тўсиқларни бартараф этишдан иборат. Бу ўтқир ҳақиқатни, аввало, ўзимиз англашимиз ва амалий хулосалар чиқаришимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётимизда ғоят муҳим ўрин тутди.

Шу фурсатдан фойдаланиб, олдимизда турган, мамлакатимиз ҳаётида ҳақиқатан ҳам катта бир сиёсий воқеа бўлмиш сайловларни муносиб ўтказиш мақсадида баъзи бир долзарб масалаларга яна бир бор тўхталиб ўтишни жоиз, деб биламан.

Биринчидан, Конституциямиз ва шу асосда қабул қилинган, Олий Мажлис ва маҳаллий кенгашларга сайловлар ҳақидаги қонунларга, шу билан бирга, Марказий сайлов комиссияси ва унинг жойлардаги тузилмалари томонидан белгилаб берилган қоида ва нормаларга риоя қилиш, уларни сўзсиз бажариш барчамизнинг, ҳар қайси сайловчининг асосий бурчи бўлишини хоҳлардим.

Айниқса, баъзи бир сайловчиларимизга майда ёки ортиқча бўлиб туюладиган, умумэътироф этилган сайлов қоидаларига мос келмайдиган айрим ҳолатлар бўйича кузатувчилар томонидан – булар халқаро ташкилотлар ёки ўзимизнинг ижтимоий-нодавлат ташкилотлар вакиллари бўладими – билдириладиган эътирозларга ҳурмат билан қараш, уларнинг фикрларига эътибор бериш, қандай расмийлик бўлиб кўринмасин, бу талабларни албатта бажо келтиришимиз керак.

Энг муҳими, четдан туриб сайлов жараёнларига аралашиш, уларга таъсир ўтказишга уриниш каби ноўзат ҳаракатлар бутунлай ман этилишини барча сайлов иштирокчилари, ким бўлишидан қатъи назар, чуқур англаб олишлари даркор.

Иккинчидан, яна бир бор айтиб ўтишга тўғри келади – қонун барчага тенг. Бинобарин, барча партиялар ва уларнинг номзодлари учун сайлов-олди жараёнларида, матбуот, телевидение орқали ва сайловчилар билан бўладиган мулоқот ва учрашувларда, улар олиб бораётган тарғибот-ташвиқот ишларида тенг ва бир хил шароит туғдириб бериш, уларнинг ҳуқуқ ва интилишларига бир кўз билан қараш, ҳеч кимни ажратмаслик, айтиш керакки, айтиш шу масалалар сайловни юксак савияда ўтказишда энг катта ва муҳим ўрин тутди.

Бу масалалар учун масъул бўлган ташкилотлар томонидан ҳеч қандай истисно ёки кимгадир алоҳида эътибор бериш ҳолатларига асло йўл қўйилмаслиги шарт.

Учинчидан, аслида сайлов дегани – бу, аввало, ўз ҳуқуқини англаган ҳолда, эркин танлаш ва онгли овоз бериш демакдир.

Шу билан бирга, сайловда қатнашиш ҳар биримиздан нафакат Конституциямиз кафолатлаб берган овоз бериш ҳуқуқини бажо келтиришни, балки фуқаролик бурчимизни чуқур англаш ва бу масалага катта масъулият билан қарашни ҳам талаб қилади.

Нега деганда, ҳар бир фуқаро ўзи сайлайдиган номзод – у эртага маҳаллий кенгашларга ёки Олий Мажлиснинг Қонунчилик палатасига аъзо бўладими – депутатлик мандатига эга бўлганидан

сўнг унга билдирилган юксак ишончни оклаш мақсадида мамлакатимиз, юртимиз равнаки учун, халкимизнинг ҳаёти янада обод ва фаровон бўлиши учун қандай ҳисса кўшишини ҳар қайси сайловчи ўзига аниқ тасаввур қилиши, яъни овоз беришда адашмаслиги лозим.

Шу нуқтаи назардан қарайдиган бўлсак, бугун биз, ҳақиқатан ҳам, Ватанимизнинг эртанги кунини ҳал қиладиган, катта сиёсий жараён арафасида турибмиз.

Ўз олдимизга қўйган юксак мақсад-муддаоларимизга етишда, ҳеч шубҳасиз, алоҳида муҳим босқич бўладиган бу жараён юртимизда яшаётган барча-барча инсонларга бевосита дахлдор бўлиб, ҳеч ким ундан четда қолиши мумкин эмас.

Бугун мана шу залда ўтирган сиз, азизларнинг юзларингизга қараб, сизларнинг тимсолингизда бутун халкимизни ўзимга тасаввур қилиб айтмоқчиман: биз навбатдаги сайловни муносиб даражада ўтказиб, халқаро майдонда ўзимизнинг сиёсий етуклигимизни яна бир бор намоён этишга, албатта, қодирмиз. Чунки бизнинг Ўзбекистонимиз, бизнинг жамиятимиз кечаги давлат, кечаги жамият эмас – таъбир жоиз бўлса, уларнинг ўртасида ер билан осмонча фарқ бор.

Энг муҳими, бугун одамларимизнинг дунёқароши, онгу шуури ва тафаккури, ҳаётга ва меҳнатга муносабати, ён-атрофда юз бераётган

воқеаларга дахлдорлик туйғуси, ўз Ватанидан ғурур ва ифтихори, келажакка ишончи кундан-кунга тобора ошиб бораётганини **кўрмаслик, сезмаслик, англамаслик мумкин эмас.**

Ишончим комилки, кўпни кўрган, эл-юрт тақдирига масъулият билан ёндашадиган халқимиз бу сиёсий жараённинг нақадар улкан аҳамиятга эга эканини чуқур англаган ҳолда, сайловда, аввало, фаол иштирок этади ва ўзининг, оиласининг эзгу орзу-мақсадларини рўёбга чиқариш, юртимизнинг тинчлиги, Ватанимизнинг тараккиёти учун овоз беради.

Азиз дўстлар!

Маълумки, бундан бир йил муқаддам сизлар билан маслаҳатлашиб, 2009 йилга юртимизда «Қишлоқ тараккиёти ва фаровонлиги йили» деб ном берган эдик. Ва шу асосда мустақилликнинг биринчи йилларидан бошлаб эътиборимиз марказида бўлиб келаётган устувор масала, яъни қишлоқларимиз киёфасини ўзгартириш, агро-саноат мажмуида олиб борилаётган ислоҳотларни чуқурлаштириш, қишлоқ аҳолисининг ҳаёт даражаси, ижтимоий-сиёсий ва маданий савиясини ошириш мақсадида махсус давлат дастури қабул қилганимиздан ҳам хабарингиз бор.

«Қишлоқ тараккий топса, юртимиз обод, ҳаётимиз янада фаровон бўлади», деган ғояни ўзида мужассам этган бу дастурнинг маъно-

---

моҳияти, энг муҳим йўналишлари ва молиявий манбалари нафақат 2009 йил учун, балки ўрта ва узок муддатли истиқбол учун белгиланиб, унинг ижроси қатъий назоратга олинди.

Мен ушбу дастурнинг ўта кенг камровли миқёсини инобатга олган ҳолда, фақатгина уни амалга ошириш йўлида қўйилган биринчи қадамлар ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Бу ҳақда гапирганда, авваламбор, қишлоқ аҳлининг манфаатларини янада тўлиқ таъминлаш, уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга қаратилган норматив-ҳуқуқий базани такомиллаштириш масалаларига алоҳида эътибор берилганини қайд этиш лозим.

Қишлоқ ҳаётини обод этишда уларнинг кифасини ўзгартириш, бугун қишлоқ жойларда яшаётган одамларнинг турмуш шароитини замон талабларига мослаштириш, керак бўлса, уни шаҳар шароитига яқинлаштириш ғоят муҳим ўрин тутди, десам, ўйлайманки, янглишмаган бўламан.

Шу мақсадда 2009 йил январь ойида Ўзбекистон Республикаси Президентининг қишлоқларимизнинг замонавий архитектура нуқтаи назаридан режалаштирилиши, қишлоқ жойларда уй-жой ва ижтимоий объектлар қурилишини лойиҳалаштириш ва бунёд этиш тизимини такомиллаштириш, «Қишлоққурилишлойиҳа» институтини ташкил этиш бўйича қарорлари қабул қилинди.

Айтиш керакки, мазкур институт томонидан хозирга кадар 2 хонадан 5 хонагача бўлган замонавий уй-жойлар, маиший хизмат кўрсатиш объектларининг намунавий лойиҳалари ишлаб чиқилди.

Бу ишга республикамиздаги кўзга кўринган, юқори малакали мутахассислар жалб этилиб, яқка тартибдаги уй-жойлар қурилиши бўйича 22 та, ижтимоий объектлар бўйича эса 16 та намунавий лойиҳа тасдиқланиб, қурилишга тавсия қилинди.

Мазкур лойиҳаларни амалга ошириш билан боғлиқ тайёргарлик ва қурилиш ишларини бажариш мақсадида ташкил этилган «Қишлоқ қурилиш инвест» инжиниринг компанияси бугунги кунда марказда ва жойларда фаолият олиб бормоқда.

Жорий йилнинг сентябрь ойида пойтахтимиздаги «Ўзэкспомарказ»да бўлиб ўтган ва хозирги вақтда вилоят марказларида ўтказилаётган кўрғазмаларда бу лойиҳалар кенг жамоатчилигимизга намойиш этилмоқда ва халқимиз томонидан катта қизиқиш билан кутиб олинмоқда.

Бу лойиҳаларни амалга ошириш учун катта миқдордаги зарур маблағларни жалб этиш мақсадида алоҳида қарор билан «Қишлоқ қурилиш банк» акциядорлик тижорат банки ташкил этилиб, айти пайтда кўпчилик миқозлар унинг хизматидан фойдаланмоқда.

Шуни айтиш керакки, қишлоқ жойларда қурилиш ишларини олиб бориш учун жорий йил-

---

нинг ўзида мазкур банк орқали қарийб 60 миллиард сўм маблағ йўналтирилди.

Келгуси йилда эса ана шу мақсадлар учун кўшимча равишда яна салкам 530 миллиард сўм маблағ йўналтириш кўзда тутилган бўлиб, бунинг 256 миллиард сўмдан зиёди давлат томонидан бериладиган маблағдир.

Бундай кенг кўламли ишларни бажариш учун ҳозирга қадар мамлакатимизда 670 та ихтисослаштирилган қурилиш-таъмирлаш ташкилоти тузилди ва улар юқори малака ва тажрибага эга бўлган мутахассис кадрлар билан таъминланди.

Ана шундай ҳар томонлама пухта ўйланган режа асосида жорий йилнинг ўзида Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларда 42 та ер массиви ажратилиб, қишлоқ ҳудудларида эксперимент тариқасида 840 та яқка тартибдаги уй-жой барпо этилмоқда ва уларни 2010 йилнинг март – апрель ойларида фойдаланишга топшириш мўлжалланмоқда.

Таъкидлаш лозимки, бу уйлар, аввало, ишлаб чиқилган намунавий лойиҳаларни амалда синаш, эртага шу уйларда яшайдиган одамларнинг таклиф ва истакларини ҳар томонлама ўрганиш ва бажо келтириш учун тегишли хулосалар чиқариш имконини беради.

Бу қурилишларда ана шу уй-жойларнинг бўлгуси эгалари ҳам ўз маблағлари билан иштирок

этмоқда. Энг муҳим жиҳати шундаки, қурилиш сарф-харажатларининг аксарият қисми аҳолига «Қишлоқ қурилиш банк» томонидан бериладиган узок муддатли имтиёзли кредит ҳисобидан қопланади.

Айни шу ҳолат, яъни, бу уйлар учун сарфланган маблағни бирданига эмас, балки 15 йил давомида аста-секин, босқичма-босқич тўлаш тартиби халқимизга катта имтиёз ва енгилликлар беради.

Бу борадаги ишларимиз 2010 йилда янада кенг кўламда давом эттирилиб, мамлакатимизнинг 159 та, яъни барча қишлоқ туманларида 7 минг 630 та янги уй-жой барпо этилади. Насиб этса, уларни келгуси йилнинг август–сентябрь ойларида ўз эгаларига топширамиз, албатта.

Алоҳида диққатга сазовор томони шундаки, бу борадаги режаларимизда нафақат шинам ва обод уйлар қуриш, айни пайтда болалар боғчалари, умумтаълим ва мусиқа мактаблари, спорт иншоотлари, тиббиёт муассасалари, маиший хизмат объектлари, равон йўллар, бир сўз билан айтганда, қишлоқ аҳлининг ҳар томонлама муносиб ва қулай ҳаёт кечириши учун зарур барча шароитларни ўз ичига оладиган замонавий тураржой мавзеларини комплекс барпо этиш аниқ белгилаб берилган.

Ўтган давр мобайнида бу йўналишда энг

муҳим масалалардан бири бўлган қурилиш материаллари ишлаб чиқаришни кенгайтириш бўйича ҳам анча ишлар қилинди.

Бу ҳақда гапирганда, аввало, қурилиш материаллари ишлаб чиқарадиган 31 та ишлаб чиқариш қуввати, жумладан, 2 миллион квадрат метр замонавий том ёпиш материаллари ишлаб чиқарадиган 6 та корхона, шунингдек, гипс, алебастр, гипсокартон каби қурилиш ва пардозлаш материаллари, йиғма конструкциялар тайёрлайдиган янги корхоналар фойдаланишга топширилганини қайд этиш лозим. Шулар қаторида йилига 81 миллион дона ғишт ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган 12 та янги завод ишга туширилди.

Таъкидлаш керакки, янгитдан барпо этилган бу корхоналарда тайёрланадиган қурилиш материаллари, хусусан, ғишт нархини пасайтириш мақсадида уларга ҳар томонлама имтиёз ва шароитлар туғдириб берилмоқда.

Қишлоқ инфратузилмасини ривожлантириш ҳақида сўз борганда, бу соҳада энг долзарб масалалардан бири бўлмиш қишлоқ жойларда янги йўллар қуриш ва мавжудларини кенгайтириш учун қарийб 100 миллиард сўм маблағ сарфлангани, транспорт қатновини яхшилаш мақсадида кўплаб янги йўналишлар очилиб, улар Самарқандда ишлаб чиқарилган замонавий автобуслар билан таъминланганини айтиш лозим.

Айни пайтда қишлоқларимизни энергетика ресурслари билан узлуксиз ва кафолатли таъминлаш учун йил давомида 16 миллиард сўмдан ортиқ маблағ ҳисобидан узунлиги 2 минг 700 километрдан зиёд электр тармоқлари, 300 километрдан кўпроқ табиий газ қувурлари реконструкция қилинди ва капитал таъмирланди.

Азиз дўстлар!

Қишлоқ хўжалигидаги ислохотларни чуқурлаштириш, соҳанинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, энг муҳими, қишлоқ хўжалиги иктисодиётини юксалтириш, юртимизни обод этиш йўлида тобора ҳал қилувчи кучга айланиб бораётган фермерлик ҳаракатининг самарасини янада ошириш мақсадида қилинаётган ишлардан, ўйлайманки, барчангиз хабардорсиз.

Бу ҳақда гапирганда, «Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили» Давлат дастури доирасида ризқ-рўзимиз манбаи бўлган ер унумдорлигини ошириш, унинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш бўйича ҳам салмоқли натижаларга эришилгани хусусида тўхталишимиз табиий, албатта.

Шулар қаторида 81 миллиард сўм маблағ сарфланиб, 10 минг километрдан ортиқ зовурлар, салкам 1000 километрлик дренаж тармоқларини таъмирлаш ва тиклаш ишлари бажарилди, кўплаб сув иншоотлари реконструкция қилинди, 50 километр

узунликдаги янги каналлар ва бошқа объектлар қурилиши якунига етказилди.

Бу рақамлар ортида қандай ўта оғир ва машаққатли меҳнат ётгани, уларнинг замирида юз минглаб деҳқон ва механизаторларимизнинг фидо-корона хизмати борлигини, энг муҳими, ана шундай меҳнатлар эвазига ҳосилимизга кўшимча яна қанча ҳосил кўшилаётганини инобатга оладиган, буларнинг барчасини ўзимизга тасаввур этадиган бўлсак, такрор айтаман, бундай ғоят оғир ишни ба-жарган меҳнатчиларимизга ҳар қанча тасаннолар айтсак, арзийди, албатта.

Шуни миннатдорлик билан таъкидлаш керак-ки, мамлакатимизда ушбу йўналишдаги улкан лойиҳаларни амалга оширишда Осиё тараққиёт банки ва Жаҳон банки, Ислон тараққиёт банки, Хитой Халқ Республикаси, Жанубий Корея ва бир қатор араб мамлакатларининг молия институтла-ри томонидан ажратилган сармоялар катта ҳисса бўлиб кўшилди.

Йил давомида амалга оширилган ишлар ҳақида сўз юритганда, қишлоқ жойларда тобора ривожла-ниб бораётган хизмат кўрсатиш шохобчалари ва муассасаларининг фаолияти, сервис хизмати хусу-сида кенгрок тўхталиб ўтмоқчиман.

Маълумки, ҳозирги вақтда қишлоқларимизда анъанавий маиший хизматлар билан бир қаторда, замонавий телекоммуникация тизимлари, хусу-

---

сан, интернет, уяли алоқа, яъни мобиль телефон алоқаси, компьютерда турли хизматлар кўрсатишни ўз ичига оладиган янги сервис шохобчалари жадал ривожланмокда.

Бугунги кунда қишлоқ жойларда уяли алоқа хизмати абонентлари сони 5 миллионга етгани, бу эса мамлакатимиз бўйича умумий кўрсаткичнинг 30 фоизини ташкил этаётгани ва ушбу рақам тез суръатлар билан ўсиб бораётгани ҳам шундан далолат беради.

Шу билан бирга, қишлоқ ҳудудларида янги технологиялар асосида коммунал хизматлар учун экспресс тўловларни қабул қиладиган 3 мингта шохобча ташкил этилди.

Айниқса, жорий йилда 4 минг 200 та қишлоқ мактаби, такрор айтаман, фақатгина қишлоқда жойлашган мактаблар интернет тармоғига улангани бу соҳада амалга оширган жиддий ишларимиз қаторига киради.

Азиз дўстлар, ўзимиз бир ўйлаб кўрайлик, ҳозирги кунда айнан мана шундай коммуникация хизматларидан фойдаланиб, энг олис қишлоқда яшаётган одамлар ҳам – у фермер ёки тадбиркор бўладими, ҳунарманд ёки ўқитувчи бўладими – дунёнинг исталган чеккаси билан боғланиш, мулоқот қилиш, турли хизматлардан фойдаланиш имконига эга бўлишини бундан беш – олти йил олдин фараз қилиш мумкинмиди?

Энг асосийси, бундай хизмат турлари аҳоли эҳтиёжини қондирибгина қолмасдан, айти пайт-да кишлоқ жойлардаги лицей ва коллежларни битирган минглаб фарзандларимизни иш билан таъминлаш, уларнинг мана шундай замонавий касб эгаси бўлишига имкон яратаётгани, ўзингиз айтинг, бугун униб-ўсиб, ҳаётга кираётган ёшларимизнинг келажагини, истикболини белгилаб бермайдими?

Биргина жорий йилнинг ўзида фақат кишлоқ жойларда 460 мингта, жумладан, хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасини ривожлантириш ҳисобидан қарийб 380 мингта янги иш ўрни очилиб, уларда, асосан, ана шундай ўғил-қизларимиз фаолият кўрсатаётгани барчамизни қувонтиради, албатта.

Қишлоқда турмуш маданияти ва сифатини ошириш ҳақида гапирганда, энг ўткир ва долзарб яна бир масаланинг ечими тўғрисида доимо ўйлашимиз табиийдир. У ҳам бўлса, биз учун бебаҳо бойлик бўлган инсон саломатлигини асраш, оналик ва болалик муҳофазаси, соғлом авлод тарбияси, тиббиёт муассасаларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, аҳолининг тиббий маданиятини ошириш билан боғлиқ бўлиб, бу борада ҳам анча ишлар килинди.

Мисол тариқасида барча кишлоқ туманларининг марказий шифохоналари умумий қиймати 12 миллион доллар бўлган тиббий анжомлар, 44

та «УАЗ» санитария машинаси, 280 та «Дамас-амбуланс» тез ёрдам машинаси билан таъминлангани, кишлоқ врачлик пунктларига 1 миллион доллар миқдорда тиббий лаборатория анжомлари етказиб берилганини айтиш ўринли бўлади.

Энг муҳими, йил давомида 3 миллион 750 минг нафар кишлоқ аҳолиси малакали тиббий кўрикдан, 22 минг нафардан зиёд ҳомиладор аёл махсус скрининг текширувидан ўтказилгани, 400 минг нафар бемор шифохоналарда даволаниб, ўз саломатлигини мустаҳкамлаганини қайд этиш керак.

Қадрли дўстлар!

Ижозатингиз билан, «Кишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили» Давлат дастуридан ўрин олган яна бир устувор йўналиш ҳақида атрофлича тўхталиб ўтишни зарур, деб биламан.

Бугунги кунда ҳаётимизда том маънода тарихий аҳамиятга эга бўлган, дунё жамоатчилиги ҳақли равишда эътироф этаётган таълим-тарбия соҳасидаги кенг кўламли ислохотларимиз қандай катта натижалар бераётгани ҳақида ҳар қанча фахрланиб, ғурурланиб гапирсак арзийди, албатта.

Ҳақиқатан ҳам, бундан 12 йил олдин бошланган Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва 2004 йилда унинг таркибий қисми сифатида қабул қилинган Мактаб таълимини ривожлантириш умуммиллий давлат дастури ижтимоий ҳаётимизда туб бурилиш ясади.

Бу дастурлар доирасида юртимизда минг-минглаб лицей ва коллежлар, мактаблар куриш ва уларни реконструкция килиш, энг юксак талаблар асосида жихозлашдек кенг кўламли вазифани кўйганимизда, бу ишларнинг кандай улкан, айтиш мумкинки, бекиёс мақсадларни кўзда тутишини камдан-кам одам ўзига тасаввур киларди.

Бугун мамнуният билан таъкидлаш керакки, биз кандай қийин ва оғир бўлмасин, бу дастурларни қатъият билан амалга ошириб, бундай билим масканларини нафақат шаҳарларимизда, балки олис қишлоқ ва овулларимизда ҳам ягона намунавий лойиҳа ва мезонлар асосида бунёд этишга эришдик.

Бунинг натижасида барча ёшларимиз катори қишлоқ болаларининг замонавий билим ва касбхунарларга эга бўлиши, энг муҳими, уларнинг мамлакатимиздаги олий ўқув юртларига кириб таълим олишига муносиб шароит туғдириб бериш учун ана шу иккита дастур кандай мустаҳкам замин яратганини бугун вақт ўтиб, барчамиз тушуниб етмоқдамиз.

Ўтган давр мобайнида ана шу лицей ва коллежларни 1 миллион 446 мингдан зиёд фарзандларимиз, жумладан, 1 миллион 55 минг нафардан ортиқ қишлоқ ёшлари битириб, бугунги кунда ишлаб чиқариш, қишлоқ хўжалиги, бошқарув ва ижтимоий соҳаларда,

---

барча жабҳаларда меҳнат қилаётгани бизнинг шу йўлда эришган энг катта ютуғимиз бўлди, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Бир ўйлаб кўрайлик, бундан ўн–ўн беш йил олдин мактабларимиз, умуман, таълим муассасаларимиз қай аҳволда эди?

Ўша пайтда уларнинг бугунгидек энг замонавий ўқув-лаборатория ускуналари, компьютер техникаси, дарсликлар ва ўқув-услубий воситалар билан жиҳозланишини, спорт инфратузилмасига эга бўлиши, мактаб ҳаётига интернет тизими кенг кириб боришини ким фараз қила олар эди?

Айниқса, биргина жорий йилнинг ўзида шу боладаги ишларимиз янги босқичга кўтарилиб, **юртимиз бўйича жами 1 минг 957 та мактаб қурилган ва реконструкция қилинган бўлса, уларнинг 1 минг 622 таси айнан қишлоқ жойларда экани диққатга сазовордир. Шулар қаторида 2009 йилда барпо этилган 214 та академик лицей ва касб-ҳунар коллежининг 170 таси қишлоқ туманларимизда бунёд этилгани ва реконструкция қилинганини таъкидлаш лозим.**

Айнан қишлоқ жойлардаги ана шу билим даргоҳларини қуриш, реконструкция қилиш, таъмирлаш ва жиҳозлаш учун жами 895 миллиард сўм маблағ сарфлангани, айтиш керакки, мамлакатимиз тарихида илгари ҳеч қачон кўрилмаган ҳодисадир.

Муҳтарам дўстлар, мен жойларда бўлиб, одамлар билан, фермер ва деҳқонлар билан учрашганимда, кишлоқ ҳаётида бўлаётган ўзгаришлар ҳақида, пахта, ғалла ҳақида гаплашамиз, булар албатта керак. Лекин, эътибор берган бўлсангиз, бундай мулоқотларда ёшу қари ўз кишлоғи ёки туманида курилаётган мактаб, лицей ва коллежлар кишлоқ ҳаётини тубдан ўзгартириб юборгани ҳақида тўхталиб, гапни авваламбор шундан бошлайди.

Мен юртдошларимизнинг бундай тўлқинланиб, қувониб гапиришини табиий деб ўйлайман. Чунки халқимизнинг қонида, табиатида бўлган эзгу фазилатга кўра одамларимиз кўпроқ ўзини эмас, балки фарзандларини, уларнинг келажагини, бахту саодатини ўйлаб яшайди.

Шу нуқтаи назардан қараганда, биз танлаган таракқиёт йўлининг таркибий қисмига, аниқроқ айтадиган бўлсак, келажагимизнинг мустаҳкам пойдеворига айланиб бораётган **таълим соҳасидаги буюк дастурларимизни ўз вақтида, узокни кўзлаб ишлаб чиққанимиз ва амалга оширганимиз нақадар тўғри бўлганини бугун мамлакатимиз эришган юксак марра ва натижалар яққол намоён этмоқда.**

Шулар ҳақида гапирар эканмиз, жорий йилда ўзининг амалий йўлини бошлаган «Кишлоқ таракқиёти ва фаровонлиги йили» Давлат дастури

хам теран маъно-мазмунни ва мақсадларига кўра, юқорида тилга олинган дастурлар билан чамбарчас ва узвий боғланиб кетганини таъкидлаш лозим.

Энг муҳими, бу дастурлар бир-бирини тўлдириб, бир-бирига замин туғдириб бераётган, бир-бирининг мантикий давоми бўлиб, давлатимиз ва жамиятимиз ривожига бекиёс ҳисса қўшаётган ҳужжатлар, десак, янглишмаган бўламиз.

Шу маънода, «Қишлоқ тараккиёти ва фаровонлиги йили» дастури ўз кўлами, аҳамияти ва моҳияти билан бугунги кунимиз ва эртанги келажагимизнинг нафақат моддий томонларини, айти пайтда, маданий ва маънавий савиямизни ошириш, мухтасар айтганда, бутун ҳаётимизни юксалтиришга қаратилган бўлиб, ҳеч шубҳасиз, мамлакатимиз тарихида муносиб ўрин эгаллаши муқаррар.

Бунинг тасдиғи ва исботи сифатида — шунга алоҳида эътибор бериш зарур — фақатгина шу йилнинг ўзида бу дастурни амалга ошириш учун барча манбалар ҳисобидан 2 триллион 612 миллиард сўмдан зиёд маблағ сарфланганининг ўзи, ўйлайманки, кўп нарсадан далолат беради.

Ишонаманки, кириб келаётган 2010 йилда бу мақсадларга сарфланадиган маблағлар ўтган йилга нисбатан кам бўлмайди, иншоолло.

Шу фурсатдан фойдаланиб, мана шундай улуғ, қиёси ва ўлчови бўлмаган олийжаноб ишларга ўз ҳиссасини қўшаётган юртимиздаги давлат ва но-

---

давлат ташкилотларга, фермерлик ва тадбиркорлик субъектларига, хорижий давлатлар ва жамғармалар, халқаро тузилмаларга, мана шу залда ўтирган чет мамлакатларнинг элчи ва вакилларига, шу йўлда холис хизмат қилган барча-барча инсонларга ўз номидан, халқимиз номидан самимий ташаккур билдиришга ижозат бергайсиз.

Қадрли ватандошлар!

Энди, сиз, азизлар билан кириб келаётган янги 2010 йил ҳақида, унга қандай ном бериш, бошқача айтганда, эл-юртимизнинг эзгу интилишларига жавоб берадиган устувор мақсадлар хусусида фикр алмашиб, уларни ўзимиз учун аниқ белгилаб олсак, айни муддао бўларди.

Шу ҳақда ўйлаганда, биз, биринчи навбатда, давлатимиз ва жамиятимиз тараккиёти билан бевосита боғлиқ бўлган, кенг камровли мақсадларни амалга оширишда ҳал қилувчи ўрин тутадиган режа ва вазифаларни ҳисобга олишимиз зарур.

Янги йилга олдимизда турган энг долзарб мақсадларни кўзлаб ном беришнинг яна бир боиси шундан иборатки, шу тарика биз юртимиздаги барча давлат ва нодавлат ташкилотлар, хўжалик ва корхоналар, тижорат тузилмаларининг куч ва имкониятларини кўйилган вазифани бажариш йўлида сафарбар этишни назарда тутамиз.

Ўйлайманки, агар бу масаланинг туб моҳиятини, халқимизнинг орзу-ниятларига ҳамоҳанг

бўлган аҳамиятини ўзимизга тасаввур қиладиган бўлсак, унинг нақадар муҳим ва шу билан бирга, нақадар мураккаб экани аён бўлади.

Бу масала устида жуда кўп ўйлаб, фикрлашиб, кўпчиликнинг таклиф ва мулоҳазаларини инобатга олиб, мен кириб келаётган 2010 йилга юртимизда **«Баркамол авлод йили» деб ном беришни таклиф этмоқчиман.**

Янги йилга айнан шундай ном беришнинг сабабларини исботлаб бериш, ўйлайманки, қийин эмас.

Аввало, биз, яъни халқимиз ва давлатимиз, ҳар қайси инсон ниманики ўз олдимизга мақсад қилиб қўйган бўлмайлик, қандай буюк ишларни амалга оширишга интилмайлик, барча олийжаноб ҳаракатларимизнинг негизида нима туради?

Бу саволга ҳаммамиз, табиийки, барча эзгу ниётларимизнинг марказида фарзандларимизни ҳам жисмоний, ҳам маънавий жиҳатдан соғлом қилиб ўстириш, уларнинг бахту саодати, фаровон келажакини кўриш, дунёда ҳеч кимдан кам бўлмайдиган авлодни тарбиялаш орзуси туради, деб жавоб берамиз.

Ҳақиқатан ҳам, ҳаётимизнинг маъно-мазмуни шунда эмасми?

Айнан мана шундай ҳар томонлама етук авлодгина бугун ҳаёт олдимизга қўяётган ўта мураккаб, оғир синов ва қийинчиликларни енгиш,

---

биз кўзлаган юксак марраларни эгаллашнинг энг асосий шарти эканини ҳаммамиз яхши тушунамиз, албатта.

Келинглар, шу масала устида атрофлича бир фикр юритиб кўрайлик.

Агар биз ўз вақтида узоқни кўзлаб, эртага ҳаётга кириб келаётган ёшларимизнинг чуқур билим ва касб-хунар эгаллаши учун замин яратмасак, уларни замон талаб қиладиган мутахассис кадрлар этиб тайёрламасак, бугунги кунда бутун дунёни камраб олган молиявий-иқтисодий инкироз даврида юртимизда тинчликни сақлаб, иқтисодиётимизнинг барқарор ўсиш суръатларини таъминлашга, айти шундай оғир шароитда халқимиз ҳаётининг тобора юксалишига эриша олармидик?

Йўқ, албатта.

Ҳаммамизга теран бир ҳақиқат аён бўлиши керак – биз юртимизнинг эртанги ривожини йўлида қандай чуқур ўйланган дастурларни тузмайлик, бу режаларни бажариш учун қандай моддий база ва имкониятларни яратмайлик, бунинг учун қанча кўп сармоя сафарбар этмайлик, уларнинг барчасини амалга оширадиган, рўёбга чиқарадиган қудратли бир омил борки, у ҳам бўлса, юқори малакали ишкучи ва юртимизнинг эртанги кунини, тараккиёти учун масъулиятни ўз зиммасига олишга қодир бўлган етук мутахассис ёшларимиз, десак, ўйлайманки, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Шунинг учун ҳам бу ўта муҳим масалани доимо давлатимиз, жамиятимизнинг асосий вазифаси сифатида кўришимиз даркор.

Албатта, ўтган йиллар тажрибасини инобатга олган ҳолда, биз 2010 йилга «Баркамол авлод йили» деб ном беришимиз муносабати билан махсус давлат дастурини тайёрлашимиз ва унинг ижросини таъминлашимиз зарур.

Бу дастурни ишлаб чиқишда манфаатдор идоралар, давлат ва нодавлат ташкилотлар, маҳаллий ҳокимликлар, тегишли мутахассислар, қисқача айтганда, кенг жамоатчилигимиз жалб қилиниши табиий, албатта.

Мен, шу фурсатдан фойдаланиб, бу дастур ўзига камраб оладиган йўналишлар, амалга оширилиши зарур бўлган асосий чора-тадбирлар қаторида энг муҳим масалалар ва вазифалар ҳақида тўхталиб ўтишни жоиз, деб биламан.

Энг аввало, бу борада мавжуд ҳуқуқий ва юридик базани танқидий кўз билан қараб, уларга бугун замон талаб қиладиган тегишли ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш, керак бўлса, олдимизга қўйган мақсадларга жавоб берадиган янги ҳуқуқий нормаларни ишлаб чиқиш ва Олий Мажлисимиз томонидан қабул қилиш катта аҳамиятга эга.

Табиийки, соғлом авлод деганда, барчамиз, биринчи навбатда, соғлом наслни тушунамиз. Шу борада ўтган йиллар давомида «Соғлом она – соғлом

бола» ғоясини ўзида мужассам этган дастур асосида кенг кўламли чора-тадбирлар ишлаб чикилиб, ҳаётга жорий этилди. Хусусан, замонавий тиббий ускуналар билан жиҳозланган диагностика, скрининг ва перинатал марказлари, янги туғурукхоналар барпо этиш, бир сўз билан айтганда, оналар ва болалар саломатлигини ҳимоялаш мақсадида марказда ва жойларда анча ишлар қилинганидан барчамиз хабардормиз.

Бу ишларни эътироф этган ҳолда, турли хил сабаблар туфайли инсон соғлиғига салбий таъсир кўрсатадиган хавф-хатарларнинг олдини олиш, медицина хизматининг моддий-техник базасини янада мустаҳкамлаш, шу соҳага посбон бўлган шифокорларнинг меҳнатини рағбатлантириш бўйича бугун олдимизда янги-янги вазифалар пайдо бўлаётганини ҳам биз ўзимизга яхши тасаввур этамиз.

Ана шундай кенг қамровли вазифаларни ҳисобга олиб, биз 2010 йилда давлат бюджетида соғлиқни сақлаш соҳасидаги харажатларимизни 1 триллион 700 миллиард сўм атрофида белгилаб, яъни, бу йилга нисбатан 30 фоизга кўпайтиришни кўзда тутмоқдамиз.

Ўрни келганда айтиш керакки, янги 2010 йилда давлат бюджетининг 50 фоиздан кўпроғи мамлакатимизда фақат таълим-тарбия ва соғлиқни сақлаш соҳаларини ривожлантиришга йўналтирилади.

Баркамол авлод ҳақида сўз борганда, ўтган йиллар давомида катта куч ва маблағ ҳисобидан таълим соҳасида барпо этилган моддий-техник базадан оқилона ва самарали фойдаланиш масаласи қанчалик муҳим экани барчамизга аён бўлиши керак, деб ўйлайман.

Шулар қаторида давлат таълим стандартларини, ўқув дастурлари ва ўқув адабиётларини такомиллаштириш, олий ва ўрта махсус таълим тизимида таълим йўналишлари ва мутахассисликларини бугунги кун талаблари нуқтаи назаридан қайта кўриб чиқиш зарур.

Шунингдек, ўқув жараёнига янги ахборот ва педагогик технологияларни кенг жорий этиш, болаларимизни комил инсонлар этиб тарбиялашда жонбозлик кўрсатадиган ўқитувчи ва домлаларга эътиборимизни янада ошириш, қисқача айтганда, таълим-тарбия тизимини сифат жиҳатидан бутунлай янги босқичга кўтариш диққатимиз марказида бўлиши даркор.

Такрор айтишга тўғри келади – таълим соҳасида замонавий ахборот ва компьютер технологиялари, интернет тизими, рақамли ва кенг форматли телекоммуникацияларнинг замонавий усулларини ўзлаштириш, бугунги тараққиёт даражасини белгилаб берадиган бундай илғор ютуқлар нафақат мактаб, лицей ва коллежлар, олий ўқув юртларига, балки ҳар қайси оила ҳаётига кенг кириб бориши

учун замин туғдиришнинг аҳамиятини чуқур англаб олишимиз лозим.

Қабул қилинадиган дастурда жисмоний тарбия ва спорт соҳасида бошлаган катта ишларимизни ҳеч сусайтирмасдан давом эттириш, айниқса, болалар спортини янада ривожлантириш, ҳар қайси шаҳар ва қишлоқда давр талабига жавоб берадиган спорт мажмуалари ва стадионлар бунёд этиш, уларни замонавий спорт анжомлари, юкори малакали спорт устозлари ва мураббийлар билан таъминлаш масалалари кенг ўрин олиши керак.

Айни пайтда касб-ҳунар коллежлари ва олий ўқув юртларини битириб чиқаётган ёшларимиз эгаллаётган энг замонавий билим ва кўникмаларни амалда жорий этиши учун уларни **кичик бизнес ва тадбиркорлик соҳасига кенг жалб қилиш масаласига принципиал аҳамият берилиши ва бу вазифа дастурда ўзининг муносиб ўрнини топиши даркор.**

Бу борада шуни эътиборга олишимиз керакки, ҳозирги вақтда мамлакатимиздаги ижтимоий фаол аҳолининг 70 фоиздан ортиғи айнан кичик бизнес ва тадбиркорлик соҳасида банд. Шундай экан, бу соҳани янада ривожлантирмасдан туриб, биз иқтисодиётимизнинг келгуси тараққиётини ўзимизга тасаввур қила олмаймиз.

Нега деганда, меҳнат фаолиятининг айнан шу йўналиши бугунги кунда аҳолимизнинг катта қисми учун нафақат асосий даромад манбаи, бал-

---

ки дунёнинг барча ривожланган давлатларида бўлгани каби, Ўзбекистонда ҳам шаклланиб келаётган ўрта синф бўлмиш мулкдорлар синфининг муҳим таркибий қисми, мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётининг таянчи ва суянчи ҳисобланади.

Шундай ўта муҳим омилларни инобатга олган ҳолда, қабул қилинадиган дастурда кичик бизнес ва тадбиркорлик соҳаси олдида ҳали-бери мавжуд бўлган муаммоларни ечиш, бу йўлдаги тўсиқларни бартараф этиш, барча ҳудуд ва минтакаларда, аввало, қишлоқ жойларда бу соҳага ёшларни жалб этиш учун етарли шароит ва имтиёзлар яратиб бериш масаласи катта ўрин эгаллаши зарурлигини ҳаммамиз, биринчи навбатда, маҳаллий раҳбарлар яхши англаб олишимиз даркор.

Олдимизда турган яна бир муҳим масалага диққатингизни қаратишни лозим деб биламан. Ҳаммамиз яхши тушунамизки, бугунги кунда тараккиёт ҳақида сўз борганда, илм-фаннинг ўрни ва аҳамияти ҳақида ортиқча гапиришга ҳожат йўқ, албатта.

Биз мамлакатимизнинг келажагини кўзда тутган ҳолда, бугунги кунда тараккий топган давлатлар илмий жамоатчилигининг эътибор марказида турган, энг илғор, истиқболли илмий изланиш ва тадқиқот ишларини юртимизда ривожлантириш мақсадида Фанлар академияси ва олий ўқув юрт-

---

лари таркибида янги лабораторияларни ташкил қилиш, уларнинг ривожланган мамлакатлардаги илм-фан марказлари билан самарали ҳамкорлик алоқалари ўрнатишига эришишимиз керак.

Бу масалани ҳозирги вақтда олдимизда турган долзарб вазифалардан бири сифатида кўришни бугун замоннинг ўзи талаб қилмоқда.

Бу йўналишдаги ишларга янги туртки бериш, хорижий давлатлардан замонавий илмий жиҳоз ва ускуналарни олиб келиш, энг иқтидорли, талантли ёшларимизни бу ишга сафарбар қилиш ва рағбатлантириш мақсадида Фан ва технологияларни ривожлантиришни мувофиқлаштириш қўмитаси қошида **алоҳида фонд тузиш ва уни етарли даражада валюта маблағлари билан таъминлаш эзгу орзу-ниятларимизга жавоб берадиган бир иш бўлур эди.**

Ўйлайманки, бу фикрни мана шу залда ўтирганлар қўллаб-қувватлайди.

Соғлом ва баркамол авлодни тарбиялашда жамиятимизнинг энг муҳим, мен айтган бўлардимки, ҳал қилувчи бўғини бўлмиш оилага алоҳида эътибор бериш ва уни ҳар томонлама асраб-авайлаш тадбирларини бўлажак дастурнинг узвий қисми сифатида кўришимиз зарур.

Халқимизда «Қуш ўз уясида кўрганини қилади», деган ибора бежиз айтилмаган, бунда чуқур маъно-мазмун бор.

Ўғил-қизларимизни эл-юртимизга муносиб фарзанд, эртага Ватанимизнинг ҳақиқий фуқароси бўладиган инсонлар этиб тарбиялаш, аввало, оила бағрида, оиланинг соғлом иклими, ота-онанинг бир-бирига меҳри ва ҳурмати шароитида чуқур илдиз отишини, ўйлайманки, ҳаммамиз яхши англаймиз.

Бундан хулоса шуки, соғлом ва мустаҳкам оила, биринчи навбатда, янги қурилаётган ёш оилалар масаласини давлатимиз ва жамиятимиз, маҳаллаларимизнинг доимий эътиборида турадиган устувор вазифа, деб билишимиз даркор.

Маълумки, бугунги кунда фарзандларимизнинг маънавий оламини юксалтириш, уларни миллий ва умуминсоний қадриятлар руҳида тарбиялаш масаласи биз учун энг долзарб вазифа бўлиб қолмоқда.

Айниқса, ҳозирги мураккаб ва таҳликали замонда миллий ўзлигимиз, азалий қадриятларимизга ёт ва бегона бўлган турли хил хуружлар, ёшларимизнинг онги ва қалбини эгаллашга қаратилган ғаразли интилишлар тобора кучайиб бораётгани барчамизни янада ҳушёр ва огоҳ бўлишга даъват этиши табиийдир.

Шу сабабли ёшлар ўртасида соғлом турмуш тарзи тамойилларини қарор топтириш, уларни гиёҳвандлик, ахлоқсизлик, четдан кириб келаётган

ҳар хил зарарли таъсирлардан, «оммавий маданият» никоби остидаги таҳдид ва хатарлардан асраш масалалари бир зум ҳам эътиборимиздан четда қолмаслиги даркор. Бу масалалар дастурда, албатта, ўз ифодасини топиши зарур.

Азиз ва муҳтарам ватандошларим!

Бугун ҳеч кимга сир эмаски, биз яшаётган ХХI аср – интеллектуал бойлик ҳукмронлик қиладиган аср.

Кимки бу ҳақиқатни ўз вақтида англаб олмас, интеллектуал билим, интеллектуал бойликка интилиш ҳар қайси миллат ва давлат учун кундалик ҳаёт мазмунига айланмаса – бундай давлат жаҳон тараққиёти йўлидан четда қолиб кетиши муқаррар.

Буни чуқур англаб олган давлат, бундай хулосани чиқарган, халқаро ҳамжамият ва тараққий топган мамлакатлар қаторига кўтарилиш учун ҳаракат қилаётган жамият, биринчи навбатда, бугун унибўсиб келаётган фарзандларининг ҳар томонлама баркамол авлод бўлиб ҳаётга кириб боришини ўзи учун энг улуғ, керак бўлса, энг муқаддас мақсад, деб билади.

Бугун бизнинг демократик давлат, фуқаролик жамияти, замонавий иқтисодиёт тизимини барпо этиш, дунёда ўзимизга муносиб ўрин эгаллаш йўлида эришаётган ютуқларимизни ва барқарор натижаларимизни жаҳон жамоатчилиги тан олаёт-

---

ган экан, бунинг боиси нимада, деган табиий савол туғилади.

Бунинг боиси – аввало, эл-юртимизнинг қандай бой тарих ва маданий-маънавий меросга эга эканида, унинг интеллектуал салоҳияти ва илдизлари нақадар чуқур эканида, халқимизнинг ўз олдига қўйган юксак мақсадларга эришиш йўлида қандай буюк ишларга қодир эканидир.

Бунинг боиси – биз ҳеч қачон ҳеч кимдан кам бўлмаганмиз ва эзгу мақсад-муддаомиз бўлмиш эркин, озод ва обод ҳаёт бунёд этишда ҳам ҳеч кимдан кам бўлмаймиз, иншоолло.

Шу юксак минбардан туриб, мана шу муҳташам залда ўтирган сиз, азизларга, сизларнинг тимсолингизда бутун халқимизга яна бир бор чуқур ҳурмат ва эҳтиромимни, энг эзгу тилақларимни билдиришдан бахтиёрман.

*Ўзбекистон Республикаси
Конституцияси қабул қилинганининг
17 йиллигига бағишланган тантанали
маросимдаги маъруза, 2009 йил 5 декабрь*

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИГА ЯНГИ ЙИЛ ТАБРИГИ

Муҳтарам ватандошлар!

Қадрли отахон ва онахонлар, опа-сингиллар,
азиз ўғил-қизларим, болаларим!

Янги йил кириб келишига санокли дақиқалар қолган мана шу фойзли ва шукуҳли дамларда сизларни қизғин муборакбод этишдан, барчангизга самимий меҳр ва ҳурматимни билдириб, эзгу тилакларимни изҳор қилишдан бахтиёрман.

Айни мана шундай унутилмас, гўзал окшомда байрам дастурхони атрофида жамулжам бўлиб ўтирган сиз, азиз юртдошларимга янги йилда оилаларингизга шоду хуррамлик, сиҳат-саломатлик, бахту саодат, янги омадлар ёр бўлишини, кексаю ёш, ҳар қайси инсон қалбининг тўрида бўлган энг ёруғ орзу-ниятлар ушалишини чин юракдан тилайман.

Ҳурматли дўстлар!

Яқунига етиб бораётган 2009 йилни кузатар эканмиз, йил мобайнида эл-юртимиз бошидан кечирган қанча-қанча синов, қийинчилик ва муаммоларни енгиб ўтганимизни беихтиёр эслашимиз, бир сўз билан айтганда, бу йил мамлака-

---

тимиз учун осон келмаганини таъкидлашимиз табиийдир.

Бу ҳақда гапирганда, авваламбор, бутун жаҳон миқёсида ҳали-бери давом этаётган, ўзи билан ўта оғир салбий оқибатларни олиб келаётган молиявий-иқтисодий инқирознинг Ўзбекистонга таъсирини юмшатиш, бу хавфнинг олдини олиш биз учун йил давомида ғоят мураккаб вазифа бўлиб тургани ҳақида, ўйлайманки, ортиқча гапиришнинг ҳожати йўқ.

Бугун барча мамлакатлар ва халқларнинг бошига тушган ана шу савдо, яъни иқтисодий ўсиш суръатлари ва ишлаб чиқаришнинг кескин қисқариши, минглаб корхоналар касодга учраши натижасида ишсизликнинг кўпайиши, одамларнинг даромади ва турмуш даражасининг тобора пасайиб боришидан – бундай оғир қисматдан Ўзбекистонимизни, халқимизни сақлаб қолиш ва бу синовдан ёруғ юз билан чиқиш 2009 йилда биз учун энг асосий ва долзарб вазифага айланди.

Бизнинг бу борадаги ҳаракатларимиз юртимизда мустақиллик йилларида амалга оширган ислоҳотлар ва мамлакатимизни янгилаш сиёсатининг, биз танлаган ўзимизга хос, ўзимизга мос миллий тараккиёт йўлининг, инқирозга қарши ўз вақтида кўрган чора-тадбирларимизнинг нақадар тўғри эканини яна бир бор тасдиқлаб бермоқда.

Бу йил об-ҳавонинг ғоят нокулай келиб, баҳордаги узлуксиз ёгингарчилик туфайли экиш мавсумининг бир ойга кечикиб кетгани ва бошқа кўплаб кийинчиликлар ҳосил тақдирини хавф остига қўйиб, қишлоқ хўжалиги учун жиддий ташвиш ва муаммолар туғдирганидан ҳам ҳаммамиз хабардормиз.

Факат кўпни кўрган, ҳаёт синовларида тобланган деҳқон ва фермерлар, мутахассисларимизнинг меҳнат жасорати, соҳага берилаётган доимий катта эътибор ҳисобидан барча кийинчиликларни енгиб, ғалла, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари бўйича белгиланган марраларга эришганимиз бу йилги энг катта ғалабаларимиз қаторига киради, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Ўтиб бораётган йилга юртимизда «Қишлоқ таракқиёти ва фаровонлиги йили» деб ном берганимиз ва шу муносабат билан махсус давлат дастурини амалга оширганимиз қишлоқ ҳаётини обод этиш, қишлоқ аҳлининг турмуш маданиятини юксалтириш, уларнинг яшаш шароитини шаҳар даражасига яқинлаштириш каби ғоят муҳим мақсадларга эришиш йўлида қўйилган салмоқли қадамлар бўлди.

Шу борада бошлаган эзгу ишларимизнинг моҳияти ва кўламини, давлатимизнинг бу масалага қандай улкан аҳамият бераётганини ушбу дастурни бажариш учун барча манбалар ҳисобидан шу

йилнинг ўзида 2 триллион 600 миллиард сўмдан зиёд маблағ сарфлангани ҳам кўрсатиб турибди.

Ўйлайманки, барчамиз яхши тушунамиз, кишлоқ тараққиёти ва ободончилигига қаратилган бундай улкан харажатларимиз мамлакатимиз миқёсида, унинг турли соҳа ва тармоқларида – бу саноат ва қурилиш, транспорт ва коммуникация бўладими, таълим-тарбия, тиббиёт ва маданият соҳалари бўладими – бутун иқтисодиётимизни модернизация қилиш ва янгилаш бўйича амалга ошираётган дастурларимизнинг узвий бир қисмидир.

Бугун ўз салбий таъсирини ўтказётган инкирозга қарамасдан, 2009 йилнинг ўзида ялпи ички маҳсулотимиз 8,1 фоизга, иқтисодиётимизга жалб этилган инвестициялар ҳажми 33,0 фоизга ўсгани, аҳолининг реал даромадлари эса 26,5 фоизга, ойлик иш ҳақи, пенсия, нафақа ва стипендиялар ўртача 40,0 фоизга ошгани бунинг яққол далили ва исботи, десак, айни ҳақиқатни айтган бўламиз.

Шуни ҳам катта мамнуният билан қайд этмоқчиманки, кириб келаётган 2010 йилда ойлик иш ҳақи, пенсия, стипендия ва нафақалар миқдорини камида 30 фоизга кўпайтириш кўзда тутилаётгани, ҳеч шубҳасиз, халқимизнинг янги йил олди кайфиятига, албатта, янги қувонч бағишлайди.

Юртимизни тобора обод этиб, унинг қиёфасини бутунлай ўзгартираётган, Ватанимизнинг

илдам ривожланиб боришини таъминлаётган, ўзгаларнинг ҳавасини тортаётган бундай ютуқларнинг боиси, авваламбор, мамлакатимизда тинчлик, сиёсий ва иқтисодий барқарорлик, миллатлар ва фуқаролараро тотувлик, ўзаро ҳурмат ва меҳр-оқибат ҳукм сураётганидадир.

Энг муҳими, халқимизнинг меҳнатсеварлиги ва фидойилиги, унинг ҳаётга, ўз меҳнатига муносабати тобора ўзгариб, онгу тафаккури ўсиб бораётгани биз кўлга киритаётган марраларнинг ҳал қилувчи омили ва сабаби, десам, ўйлайманки, барчамизнинг фикримизни ифода этган бўламан.

Куни кеча Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва маҳаллий Кенгашларга бўлиб ўтган сайловлар бу ҳақиқатни яққол тасдиқлаб, мамлакатимиз миллий манфаатларимизга жавоб берадиган демократик жамият куриш йўлидан изчил ривожланиб бораётганини, халқимизнинг ўз танлаган йўлига, эртанги кунига, ўз келажагига бўлган мустаҳкам ишончини яна бир бор амалда намоён этди.

Мухтарам ватандошлар!

Кириб келаётган янги – 2010 йилга мамлакатимизда «Баркамол авлод йили» деб ном берганимиз бу йўналишдаги саъй-ҳаракатларимизнинг узвий ва мантиқий давоми бўлди.

Бизнинг ўз олдимизга қўйган энг улуғ мақсадимиз бўлмиш келажаги буюк давлат ва эркин жамият куриш жараёни, лўнда килиб айтганда,

---

тараккий топган ва фаровон яшаётган давлатлар каторига чиқиш вазифаси, табиийки, йиллар, балки ўн йилларни талаб қилади. Ва бу мақсад йўлида барчамизни белимизни қаттиқ боғлаб, қатъият ва фидойилик билан, астойдил меҳнат қилишга ундайди.

Айни пайтда барчамиз яхши англаймизки, бундай эзгу орзу-ниятларимизни амалга ошириш, кўп жихатдан, бугун униб-ўсиб келаётган, бизнинг давомчимиз, суянчимиз ва таянчимиз бўлган ёш авлоднинг зиммаси ва масъулиятига тушади.

Шу боис барчамиз ўзимизнинг муқаддас отоналик бурчимизни жондан азиз фарзандларимизни нафақат ҳам жисмонан, ҳам маънан соғлом қилиб ўстириш, шу билан бирга, уларни ҳар томонлама баркамол авлод бўлиб, энг замонавий, биз яшаётган XXI аср талаб қилаётган интеллектуал билим ва бойликка эга бўлган инсонлар бўлиб ҳаётга кириб боришини таъминлашда кўришимиз ҳам қарз, ҳам фарздир.

Бугун биз тузаётган ва қабул қилаётган узок муддатли дастурларимиз айнан мана шундай ўта муҳим ва устувор мақсад ва муддаоларимизга жавоб берган ҳолдагина биз мамлакатимизни ривожланган давлатлар каторига кўтариш, дунёда яққою ягона бўлган Ватанимизнинг халқаро майдондаги обрў-эътиборини муносиб даражага юксалтиришга эришамиз.

Айни шу мақсадга қаратилган, узок ва давомли келажагимизни кўзлаётган, бугун амалга ошираётган улкан дастурларимизда мамлакатимиз иктисодиётини модернизация ва диверсификация қилиш, ишлаб чиқариш тармоқларимизни замонавий техника ва технология билан қуроллантириш масалалари билан бирга, энг замонавий ва кучли социал инфратузилмани барпо этиш борасида олдин бошлаган ишларимизни изчил давом эттириш, аҳолимизни ижтимоий ҳимоялаш ва қўллаб-қувватлаш сиёсати доимо эътибор марказида туриши даркор.

2010 йилнинг давлат бюджети харажатларининг 59 фоиздан ортиғини айнан социал харажатлар ташкил этиши, фақатгина соғлиқни сақлаш ва таълим-тарбия соҳасига давлат харажатларининг 50 фоиздан зиёди йўналтирилганининг ўзи бунинг яққол тасдиғидир. Биргина тиббиёт соҳаси ривожига учун 1 триллион 700 миллиард сўм маблағ ажратилган бўлиб, бу 2009 йилга нисбатан 30 фоизга кўп демакдир.

Айтиш мумкинки, социал соҳа ривожига бундай эътибор дунёда камдан-кам давлатлар тажрибасида учрайди.

Азиз дўстларим, кадрдонларим!

Барчангизни бағримга босиб, кириб келаётган Янги йил байрами билан яна бир бор чин қалбимдан табриклайман.

Янги – 2010 йилнинг қадами кутлуғ ва хосиятли
келсин!

Хонадонларимиздан файзу барака аримасин!

Юртимиз тинч, халқимиз омон бўлсин, Яратганимиз ўз паноҳида сақласин!

Янги йил барчамизга муборак бўлсин!

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

ВАТАНГА ҚАСАМЁД, МАРДЛИК ВА ЖАСОРАТ МАДҲИЯСИ

Ассалому алайкум, азиз юрtdошлар!

Ҳурматли Ватан ҳимоячилари!

Мухтарам фахрийлар!

Шу кунларда халқимиз, жамоатчилигимиз мамлакатимиз ҳаётидаги энг кадрли, энг кутлуғ байрамлар қаторидан ўрин олган Ватан ҳимоячилари кунини кенг нишонламоқда.

Шу муносабат билан халқимиз ўз ҳаётини Ватан ҳимоясига, унинг чегаралари дахлсизлигини таъминлашга бағишлаган, эл-юрт тинчлиги ва осойишталигининг посбони бўлмиш жасур ўғлонларига ўзининг чуқур ҳурмати ва самимий меҳр-муҳаббатини яна ва яна изҳор этмоқда.

Азиз дўстлар!

Бугун Ватанимизнинг мустақиллигини, юртимиз барқарорлиги ва хавфсизлигини ҳимоялаш, аҳолимизнинг тинч ва осуда ҳаётига қарши қаратилган ҳар қандай тажовуз ва ғаразли уринишларнинг олдини олиш ва бартараф этишда – бундай ўта муҳим ва масъулиятли вазифаларни адо этишда миллий Қуролли Кучларимизнинг ўрни ва аҳамияти, ҳеч нарса билан ўлчаб бўлмайдиган ҳиссаси ҳақида кўп гапириш мумкин.

Ҳақиқатан ҳам, ўтган қисқа давр мобайнида Ўзбекистонда бугунги кун талабларига жавоб берадиган тезкор ва ихчам, замонавий қурол-яроғ ва техника билан таъминланган, жанговар қобилият ва тайёргарликка эга бўлган, бир сўз билан айтганда, ҳар қандай ёвуз қучга муносиб зарба беришга қодир бўлган армияни барпо этганимиз билан ҳар қанча фахрлансак арзийди.

Шу борада амалга оширган улкан ишларимизни тан олган ҳолда, бугун замоннинг ўзи олдимизга қўяётган талабларни инобатга олиб, Қуролли Кучларимизнинг жанговар салоҳияти ва ҳаракатчанлигини кучайтириш, уни замонавий қурол-аслаҳа билан таъминлаш, ҳарбийларимизнинг профессионал малакаси ва тайёргарлигини ошириш, уларни ва уларнинг оила аъзоларининг социал эҳтиёжларини муносиб қондириш, ҳарбий хизматни амалда шон-шараф ишига айлантириш, мухтасар айтганда, армиямизнинг қиёфасини тубдан ўзгартириш, албатта, биздан ҳали катта эътибор ва қуч-имкониятларни сафарбар этишни талаб қилади.

Мана шундай ҳеч кечиктириб бўлмайдиган ва доимий эътиборимизда туриши шарт бўлган вазифаларимиз қаторида мен бир масалага алоҳида урғу бериб, унинг аҳамияти ва маъноси ҳақида тўхталиб ўтишни ўринли деб биламан.

Ўйлайманки, бугун ҳаммамизга аён бўлиши керак – армиямизнинг кучига куч қўшадиган, вақти келганда, ҳал қилувчи омилга айланадиган қудратли бир восита борки, унинг номи – ҳарбийларимизнинг маънавий-рухий тайёргарлиги, уларнинг бақувват ирода, фаол ҳаётий позицияга эга бўлиши, энг муҳими, ким учун ва нима учун ҳарбий бурчини адо этаётганини чуқур англаши ва тушуниши демакдир.

Дарҳақиқат, Соҳибкирон Амир Темур бобомиз айтганидек, «Билаги зўр – бирни йикар, билими зўр, онги баланд – мингни».

Шу буюк ҳикматга таянган ҳолда, она юртга, она заминга садоқат билан, кимнинг авлоди эканини ҳаёлидан чиқармасдан, ҳаётда аниқ мақсад ва эътиқод билан яшайдиган ҳарбий инсон Қуролли Кучларимизнинг энг ишончли таянчи ва суянчи, энг катта бойлиги десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Чиндан ҳам, ўзининг мустаҳкам иродаси, Ватанга садоқати билан ҳақиқий қаҳрамонликка тайёр бўлган ҳарбий ўғлонларни мен ўз фарзандларим, ўз болаларим, деб биламан ва улар учун бутун борлигимни беришга тайёрман.

Бугун биз Ватан ҳимоячилари байрами арафасида ҳам тарихий, ҳам маънавий, ҳам сиёсий нуқтаи назардан катта аҳамиятга эга бўлган муҳим бир воқеа – яъни, Қуролли Кучларимиз шарафига

бунёд этилган муҳташам ҳайкалнинг очилиш маросимига тўпланиб турибмиз.

Айтиш керакки, ёш авлодимизни миллий ғоя руҳида, мардлик ва матонат руҳида тарбиялашда улар учун маънавий ибрат бўлиб хизмат қиладиган бундай таъсирчан бадий тимсолларнинг ўрни ва аҳамияти бекиёс, албатта.

Лекин, шуни очик тан олишимиз даркор, Қуролли Кучларимизда хизмат қилаётган ҳарбийларимиз, аввало, армия сафида машаққатли синов ва тарбия мактабини ўтаётган ёшларимизнинг маънавий оламини юксалтирадиган ва руҳан тоблантирадиган бундай тимсолларни яратиш масаласига етарлича эътибор бермаяпмиз.

Агарки бугун кўз ўнгимизда қад ростлаган мана шу муаззам монументни узок йиллар унинг ўрнида турган, эски тизим мафкурасини ифода этадиган, қиёфаси совуқ ҳайкал билан қиёслайдиган бўлсак, ўйлайманки, ортикча гапиришга ҳожат қолмайди.

Бугун очилаётган, чуқур ички маънога эга, кўзимизга кадрдон бўлиб кўринадиган бу салобатли ҳайкалнинг сиймосига назар ташлар эканмиз, аввало, эл-юртимизнинг содик фарзанди, ёшларимизнинг ҳам маънан, ҳам жисмонан етук ва мард тимсолини яққол кўришимиз, юрак-юракдан ҳис қилишимиз табиийдир.

Маълумки, ориятни, ғурур ва садоқатни ҳамма нарсадан устун кўядиган бизнинг халқимиз учун

ҳарбий қасамёд – бу шунчаки расмий тадбир эмас, балки йигитлик шаъни, ору номусини ўртага қўйиб, ўз зиммасидаги масъулиятли ва шарафли бурчни адо этишга бел боғлаб, аҳду паймон килиш маросимидир.

Эътибор берсангиз, бу муҳташам бадий мажмуада тасвирланган халқимизнинг муносиб ўғлони давлатимизнинг бетакрор тимсоли бўлмиш байроғимизни кўзига тўтиё килиб, Ватан ҳимояси учун, ота-боболаримиз хоки ётган қутлуғ заминнинг ҳар қарич тупроғини асраш учун тайёрман, деб тиз чўкиб қасамёд қилмоқда.

Ана шу мард ва жасур фарзандга оқ сўт берган, бағрида кўтариб вояга етказган, Ватан тимсоли бўлган мунис ва мўътабар она бамисоли ўз кўрғони олдида туриб, ҳарбий хизматга отланган жондан азиз боласига оқ фотиҳа бериб, унга оқ йўл тиламоқда.

Ушбу ҳайкал сиймосида Қуролли Қучларимиз сафига киришга тайёргарлик кўраётган минг-минглаб азму шижоатли ёшларимизнинг ҳам юксак орзу-интилишлари ўз аксини топгани айниқса эътиборлидир.

Бу баҳодир эр йигитнинг қадди-комати, мардона қиёфасига қараб, фарзандларимизнинг юрагида, қалбида «Мен ҳам шу жасур акам сингари ҳарбий бўламан, ўз уйимни, ўз юртимни, ота-онам,

---

ўз кадрдонларимни ҳимоя қиламан» деган қатъий қарор пайдо бўлиши шубҳасиздир.

Ишончим комилки, мана шундай ҳар томонлама ҳаётий асосга, катта тарбиявий аҳамиятга эга бўлган бу муҳташам ҳайкал шу юртда униб-ўсган, унинг бугунги ва эртанги кунини ўйлаб яшаётган ҳар қайси инсонни албатта бефарқ қолдирмайди.

Бу бетакрор мажмуани бир кўрган одам, ўйлайманки, юраги жизиллаб, унинг маъносини тушуниб, англаб, бу ҳайкални, авваламбор, Ватанга садоқат, мардлик ва жасорат мадҳияси, эл-юрт ҳимоячиси бўлган фидойи инсонларга кўйилган гўзал бадиий обида сифатида қабул қилади.

Ўзида чуқур ҳаётий фалсафани, теран маъномазмунни мужассам ва ифода этган бу муаззам ҳайкалга «Ватанга қасамёд» деб ном берсак, ўйлайманки, ҳар томонлама адолатли ва тўғри бўлади.

Бу мажмуанинг ғояси ҳақида, айнан мана шу тимсолни танлаб олганимизнинг сабаби ҳақида кўп гапириш мумкин. Шахсан мен ушбу бадиий мажмуани ҳаёлимдан ўтказар эканман, ўзимни бамисоли Ватанимга, эл-юртимга қасамёд қилаётгандек ҳис қилдим. Ўйлайманки, бугун мана шу майдонда турган ва эртага бу ерга зиёратга келадиган барча инсонлар ҳам шундай фикр, шундай ҳаёл билан бу ҳайкал пойида тиз чўкиб таъзим қилади.

Бу ҳайкал азим пойтахтимиз Тошкент шаҳрида бетакрор бадиий тимсол сифатида абадий сақланиб қолади, деб ишонаман.

Азиз дўстлар!

Фурсатдан фойдаланиб, бу улуғвор мажмуани бунёд этган ҳайкалтарош ва ижод аҳлига, мана шу майдонни ҳар томонлама обод қилишга муносиб ҳисса қўшган қурувчи ва мутахассисларга, барча инсонларга ўз номидан, халқимиз номидан миннатдорчилик билдиришга ижозат бергайсиз.

Барчангизга сиҳат-саломатлик, бахту саодат, янги йилда янги омадлар тилайман.

*Тошкент шаҳрида барпо этилган
«Ватанга қасамёд» ҳайкалининг очилишига
бағишланган тантанали маросимдаги сўз,
2010 йил 12 январь*

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Қадрли Ватан ҳимоячилари – аскар ва сержантлар, офицер ва генераллар, Қуроли Кучларимиз фахрийлари!

Сизларни, Ватан ҳимоячиси деган олийжаноб ишга ўзини бағишлаган барча юртдошларимизни мамлакатимиз ҳаётидаги қутлуғ сана — Ватан ҳимоячилари куни ва Қуроли Кучларимизнинг ўн саккиз йиллиги билан чин қалбимдан самимий муборакбод этиш менга катта мамнуният бағишлайди.

Кейинги йилларда Ўзбекистонда замонавий талаб ва стандартларга жавоб берадиган, юртимиз мустақиллиги, унинг ҳавфсизлиги ва ҳудудий яхлитлигининг ишончли қафолати бўлган Қуроли Кучларни барпо этиш ва миллий армиямизни шакллантириш борасида ўзининг моҳияти ва кўламига кўра том маънода улкан ишлар амалга оширилди.

Мамлакатимиз ҳавфсизлигига таҳдид солиши мумкин бўлган ва келиб чиқаётган ҳавф-хатарларни ҳар томонлама таҳлил этиш асосида армиямизни ислоҳ қилишнинг узок муддатли дастури ишлаб чиқилди ва амалга оширилмоқда.

Ушбу дастурга мувофик, Мудофаа вазирлигининг бўлинма ва қисмларини, чегара қўшинларини, бошқа вазирлик ва идораларнинг ҳарбий тузилмаларини ягона кудратли тизимга бирлаштирган Қуролли Кучларимиз қисмларининг таркиби ва жойлашуви қайта кўриб чиқилди.

Қуролли Кучларимиз ва уларнинг асосий жанговар бўлинмаларининг принципиал жиҳатдан мутлақо янги ташкилий-таркибий тузилмаси жорий этилди, бошқарув ва тузилмаларнинг бири-бирини такрорлайдиган, кам самарали бўғинлари тугатилди. Бу, ўз навбатида, мазкур бошқарув ва тузилмаларнинг ҳаракатчанлиги, тезкорлиги ва жанговар қобилиятини ошириш имконини берди.

Мамлакатимиз ҳудудига суқилиб кирадиган ҳар қандай тажовузкор босқинчига қарши қатъий зарба беришга кодир бўлган Махсус операцияларни амалга оширадиган кучлар, Террорчиликка қарши курашиш корпуси бўлинмалари ва бошқа замонавий жанговар бўлинмалар ташкил этилди ва уларнинг фаолиятини кучайтириш давом эттирилмоқда.

Муддатли ҳарбий хизматнинг бир йил этиб белгилангани, муддатли ҳарбий хизматга чақирувнинг бир йилда бир марта ташкил этилаётгани, қўшинларда шартнома асосида хизмат қилаётган сержантлар таркибининг сезиларли даражада кенгайгани, сафарбарлик-чақирув резерв хизматининг

жорий этилгани армиямизнинг қиёфасини, унинг мазмун-моҳияти ва жанговар имкониятларини, ҳарбий жамоалардаги маънавий-ахлоқий муҳитни принципиал жиҳатдан тубдан ўзгартирди.

Шу йиллар мобайнида ҳарбий-техник ҳамкорликни ривожлантириш, кўшинларни замонавий қуро-л-яроғ турлари билан қуро-л-лантириш бораси-да салмоқли ишлар амалга оширилди. Ҳарбий хиз-матчиларни уй-жой билан таъминлаш, уларга ма-лакали тиббий хизмат кўрсатиш, пул таъминотини ошириш, шунингдек, муддатли ҳарбий хизматни ўтаган шахсларни рағбатлантиришга қаратилган аниқ мақсадли, комплекс дастурларнинг изчил ижро этилиши ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оила аъзоларининг моддий, ижтимоий-маиший шароитларини сезиларли равишда яхшилаш имко-нини берди.

Шу давр ичида амалга оширилган ишлар-ни баҳолаётган эканмиз, бугунги кунда Ўзбекистон амалда ўзининг замонавий, ихчам ва ҳаракатчан, яхши қуро-лланган, мамлакатимиз барқарорлиги ва хавфсизлигини, сарҳадларимиз дахлсизлигини, халқимизнинг тинч ва осойишта ҳаётини ишончли ҳимоя қилишга қодир бўлган миллий армиясига эга, деб айтиш учун барча асосларимиз бор.

Шу билан бирга, минтақамиз ва бутун жаҳон-даги мураккаб, тез ўзгараётган ҳарбий-сиёсий вазият, биринчи навбатда, Афғонистондаги то-

---

бора кескинлашиб бораётган аҳвол билан боғлиқ тарзда хавфсизликка қарши реал ва эҳтимол тутилаётган хавф-хатарларнинг кучайиб, наркоагрессия, халқаро терроризм, экстремизм ва бошқа таҳдидларнинг миқёси кенгайиб бораётгани Қуролли Кучларимизнинг жанговар тайёргарлигини ҳар томонлама мустаҳкамлаш, давлат чегараларимизни ҳимоя қилиш ва қўриклаш чораларини янада кучайтиришни талаб этмоқда.

Қуролли Кучларимиз олдига қўйилган вазифаларни амалга ошириш масаласи биздан Ватанимизнинг хавфсизлиги ва барқарорлигини таъминлаш билан боғлиқ бўлган ва тобора кучайиб бораётган ана шундай талабларни ҳисобга олган ҳолда, армиямизни модернизация ва ислоҳ қилиш, унинг салоҳияти ва жанговар тайёргарлигини мустаҳкамлаш бўйича қабул қилинган стратегия ҳамда устувор йўналишларни бажариш юзасидан бошлаган ишларимизни янада чуқурлаштиришни тақозо этади.

Шу мақсадда куйидаги вазифаларни амалга ошириш зарур, деб ҳисоблайман:

Биринчи. Қуролли Кучларимиз қисмларининг сафарбарликка доимий равишда тайёрлиги ва ҳаракатчанлигини, уларнинг юз бериши мумкин бўлган турли таҳдид ва хавф-хатарларни, чегараларимиз дахлсизлиги, фуқароларимизнинг тинч-осойишта меҳнати ва ҳаётини бузишга қаратилган

ҳар қандай ёвуз уринишларни ўз вақтида ва самарали бартараф этиш қобилиятини таъминлаш даркор.

Иккинчи. Қуrolли Кучларимизнинг қисм ва бўлинмаларини энг янги қуrol-яроғ ва жанговар техника билан қайта жиҳозлаш, замонавий воситалар билан таъминлаш бўйича қўйилган вазифаларни амалга оширишни жадаллаштириш муҳим принципиал аҳамият касб этади.

Шу муносабат билан хорижий ҳамкор давлатлар билан халқаро ҳарбий-техник ҳамкорликни янги поғонага кўтариш ва кўламини кенгайтириш, 2010–2015 йилларга мўлжалланган комплекс чоратадбирлар дастурини тайёрлаш ва амалга ошириш зарур.

Қўшинларнинг взвод-батальондан тортиб ҳарбий округларгача бўлган юксак даражадаги жанговар қобилиятини таъминлашга қаратилган ўқув-жанговар тайёргарлик ишларини тубдан яхшилашга алоҳида эътибор қаратиш зарур. Жанговар операцияларни амалга оширишнинг тактикаси ва усуллари мунтазам равишда ўзгариб, энг янги қуrol-яроғ ва ҳарбий техника тобора мураккаблашиб бораётган ҳозирги шароитда шахсий таркибининг индивидуал ва гуруҳ шаклидаги жанговар тайёргарлиги ва ҳарбий малакани эгаллаши бўйича принципиал жиҳатдан янги дастурларни жадал ишлаб чиқиш ва жорий этишни, қўмондонлик-штаб

ва тезкор-тактик ўқув машқлари ўтказишни тубдан қайта кўриб чиқиш талаб этилади.

Ҳарбий санъатни ўрганиш ва яна бир бор ўрганиш – бугунги кунда бу талаб армиямизни модернизация қилиш борасидаги барча ишларимизнинг энг муҳим таркибий қисми бўлиб қолмоқда.

Учинчи. Ҳарбий бошқарув тизимини такомиллаштириш, эҳтимол тутилган жанговар ҳаракатлар майдонининг ўзига хос шароитида бутун мудофаа тизимида барча кўшин турларига қаршли қисм ва бўлинмалар, вазирлик ва идораларнинг ҳарбий тузилмалари фаолиятини ўзаро мувофиқлаштириш, уларнинг аниқ ва бир ёқадан бош чиқариб ҳаракат қилишини таъминлаш бўйича бошлаган ишларимизни давом эттириш ва чуқурлаштириш муҳим аҳамиятга эга. Армиямизнинг давлат чегараларимизни ишончли кўриқлашга қодир бўлган, мамлакат мудофаа тизимидаги заиф нуқталарни ўз вақтида аниқлаб, уларнинг бартараф этилишини таъминлайдиган, ҳар томонлама пухта ташкил этилган механизм, бир сўз билан айтганда, барча таркибий қисмлари ўзаро узвий боғланган ягона жанговар комплекс сифатида тўлақонли фаолият юритишига эришиш ғоят муҳим аҳамиятга эгадир.

Тўртинчи. Офицер ва сержант кадрларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш, интеллектуал жиҳатдан етук, стратегик

фикрлай оладиган офицер кадрлар, шунингдек, кўл остидаги бўлинмаларни самарали бошқаришга, уларда соғлом ахлокий-руҳий вазиятни сақлашга қодир профессионал сержантларни тайёрлайдиган ҳарбий билим юртлари ва сержантлар мактаблари фаолиятини замон талаблари ва стандартларини эътиборга олган ҳолда тубдан яхшилаш асосий вазифа бўлиб қолмоқда.

Қурол-яроғ ва техниканинг замонавий турлари, кўшинларни бошқариш методлари, жанговар операцияларни амалга оширишнинг тактик усуллари, жанговар тайёргарлик ва тарбиявий ишлар дастурларини тажриба ва синовдан ўтказишда асосий база вазифасини бажарадиган ҳарбий билим юртлари Қуролли Кучларимизнинг етакчи, бош ҳарбий-илмий марказларига айланиши даркор.

Шу мақсадда ҳарбий таълим муассасаларини зарур ҳарбий техника ва тренажёрлар билан жиҳозлашга, ўқув жараёнида замонавий педагогик, ахборот-коммуникация технологияларидан, моделлаштириш ва симуляция усулларидан фойдаланиш масалаларига ўта жиддий эътибор қаратиш зарур.

Бешинчи. Юртимизда 2010 йилнинг Баркамол авлод йили деб эълон қилиниши армиямизнинг ўзагини ташкил этадиган ёш офицерлар, сержантлар ва аскарлар ўртасида тарбиявий ишлар тизimini такомиллаштириш бўйича мамлакатимиз Қуролли Кучларининг кўмондонлик ва бошлиқлар

таркиби зиммасига янги, янада масъулиятли вазифалар юклайди.

Шу муносабат билан аскар, сержант ва офицерлар таркибининг хизматни ўташ ва яшаш жойларидаги ижтимоий-маиший шароитларини изчил ва тизимли равишда яхшилаш, ҳарбий хизматчиларни уй-жой билан таъминлаш, ҳарбий шахарчаларни куриш ва реконструкция қилиш, уларда энг замонавий талаб ва стандартларга жавоб берадиган барча қулайликларни яратиш бўйича қабул қилинган давлат дастурларининг тўлиқ бажарилишига алоҳида эътибор қаратиш лозим.

Қуролли Кучларимизнинг олдига қўйилган вазифаларни амалга ошириш Мудофаа вазирлиги, Бирлашган штаб, бутун қўмондонлик таркибидан Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари Олий Бош Қўмондонининг мамлакатимиз Қуролли Кучлари ташкил этилганининг 18 йиллиги муносабати билан қабул қилинган Директивасида белгилаб берилган қоида ва кўрсатмаларни сўзсиз бажаришни талаб қилади.

Азиз дўстлар!

Бугунги қутлуғ байрам кунда Қуролли Кучларимиз сафларида хизматни муносиб тарзда ўтаётган ва захирадаги ҳарбийларга, барча Ватан ҳимоячиларига мурожаат қилар эканман, армиямиз Ватанимизнинг муқаддас сарҳадлари, халқимизнинг тинч ва осуда ҳаёти, мусаффо осмони-

---

мизнинг ишончли ҳимоясини таъминлашга қодир,
деб қатъий ишонч билдираман.

Сизларни яна бир бор Ватан ҳимоячилари куни
билан чин қалбимдан табриклайман!

Барчангизга сихат-саломатлик, бахт ва омад,
хонадонларингизга файзу барака тилайман!

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти,
Қуrolли Кучлар Олий Бош Қўмондони*

МАМЛАКАТИМИЗНИ МОДЕРНИЗАЦИЯ ҚИЛИШ ВА КУЧЛИ ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ БАРПО ЭТИШ – УСТУВОР МАҚСАДИМИЗДИР

Ассалому алайкум, хурматли депутатлар!

Хурматли сенаторлар!

Қадрли дўстлар!

Авваламбор, барчангизни бўлиб ўтган сайловларда эришган муносиб ғалабангиз билан, Сизларга сайловчилар, мамлакатимиз аҳолиси томонидан кўрсатилган юксак ишонч билан табриклаб, Сиз, халқ вакилларига ўзимнинг чуқур ҳурмат-эҳтиромимни билдиришдан хурсандман.

Аминманки, ҳақли равишда Сизларга кўрсатилган бу ишонч – биринчи навбатда барчангизнинг шахсиятингизга, билим, тажрибангиз, фидокорона меҳнатингизга, энг аввало, мамлакатимизнинг обрў-эътибори ва равнақи, эл-юртимиз фаровонлигини янада юксалтириш йўлида кўшаётган муносиб ҳиссангизга халқимиз томонидан билдирилган ҳурмат ифодасидир.

Айни вақтда бу ишонч умумхалқ сайловларида сизлар вакили бўлиб иштирок этган сиёсий партияга, ижтимоий ҳаракатга билдирилган ишонч белгисидир.

Шу борада, ўйлайманки, шу залда ўтирган барча депутатлар яхши англамоқда, буларни, яъни, халқимиз томонидан билдирилган катта умидни, ҳар кайсингиз ўзингизнинг ҳалол амалий меҳнатингиз билан оқлашингиз зарур бўлган аванс – насия, десак, айти ҳақиқатни айтган бўламиз.

Сизларнинг эътиборингизни яна бир ўта муҳим ҳолатга жалб этмоқчиман. Сизларнинг обрўингиз – бу Қонунчилик палатаси ва Сенатнинг обрўси, республикамиз парламентининг обрўси, моҳият эътиборига кўра, мамлакатимизнинг обрўси эканини ҳеч қачон унутмаслигингизни истардим.

Ҳурматли дўстлар!

Бугун Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг кўшма мажлисида 2009 йил 27 декабрь куни Қонунчилик палатаси, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси ва маҳаллий кенгашларга бўлиб ўтган сайловлар ҳақида ва шунингдек, 2010 йилнинг 10 январь куни ана шу идораларга ўтказилган такрорий сайловлар хусусида ортиқча гапиришнинг ҳожати йўқ, деб ўйлайман.

Ушбу сайловлар ҳақида мамлакатимиздаги тегишли ваколатга эга бўлган тузилмалар кузатувчилари ва жамоатчилигимиз томонидан, Ўзбекистонда аккредитациядан ўтган хорижий

ташкилот ва кузатувчилар томонидан ҳам атроф-лича, етарли ва холис баҳолар берилди.

Барча-барча берилган баҳо ва тафсилотларда, аввало, сайловчиларимизнинг овоз бериш пайтида умумий фаоллик, очиклик ва ошкоралик, миллий ва халқаро қонунчилик меъёрлари ва талабларига риоя қилиш муҳити яққол намоён бўлгани таъкидланди.

Бу, ўз навбатида, жамиятимизнинг ўтган давр мобайнида демократик ўзгаришлар, ҳар қайси фуқаронинг танлаш эркинлигини таъминлаш ва кучли фуқаролик жамиятини шакллантириш йўлида том маънода қандай улкан кадамлар қўйганини яна бир бор тасдиқлади.

Қонунчилик палатасига 30 фоизга яқин, маҳаллий кенгашларга эса тахминан 20 фоиздан кўпроқ депутатлар сайловларнинг такрорий босқичидан – иккинчи турдан ўтишга мажбур бўлганларининг ўзи – ушбу сайловларимиз нақадар демократик асосда бўлиб ўтганининг, ҳеч шубҳасиз, яққол исботи, десак, тўғри бўлади.

Бўлиб ўтган сайловлар аҳолимизнинг юксак ижтимоий-сиёсий маданиятини, унинг сиёсий ва фуқаролик онг даражаси тобора ўсиб бораётганини, сайловчилар мамлакатни ислоҳ этиш ва модернизация қилиш жараёнларини чуқурлаштириш йўлидан изчил илгарилаб бораётганимизни кенг қўллаб-қувватлаётганини намойиш этди.

Энг муҳими, мазкур сайловлар давлатимиз ҳаётида юз бераётган барча туб ўзгариш ва янги-ланишлар жараёни орқага қайтариб бўлмайдиган қонуний тус олганини яна бир бор кўрсатди.

Энг муҳим хулоса шундан иборатки, бу сайловлар бугунги кунда ҳаётимизни демократлаштириш ва либераллаштиришга қаратилган ўзгаришлар жараёнини, ҳақиқатан ҳам, ҳеч қандай куч орқага қайтара олмаслигининг амалий ифодаси бўлганини такрор ва такрор таъкидлашни ўринли деб биламан.

Барчамизга яхши маълумки, биз ўз вақтида шу борада муҳим қарорлар, хусусан, «Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида»ги Конституциявий қонунни қабул қилган эдик.

Шунингдек, сиёсий партияларнинг сайловларда қатнашиб, ўзининг нималарга қодир эканини исботлашга, амалда бу партияларни Ўзбекистонда бўлиб ўтаётган чуқур ўзгаришларнинг ҳал қилувчи кучига айлантиришга қаратилган чора-тадбирлар ишлаб чиқилиб, жорий этилганидан ҳам хабардорсиз.

Бўлиб ўтган сайловлардан биз чиқаришимиз керак бўлган яна бир ўта муҳим хулоса шундан иборатки, бу сайловлар ўз вақтида қабул қилинган

ана шу қарорларнинг нақадар тўғри ва самарали эканини кўрсатди.

Айнан ана шу хусусият – яъни, сиёсий партияларнинг ҳал қилувчи куч сифатида майдонга чиқиши мазкур сайловларнинг моҳияти ва асосий маъно-мазмунини ташкил этди, десам, янглишмаган бўламан.

Ўйлайманки, ўтган сайловларнинг айнаи шундай аломатлари мамлакатимиз парламент тизимининг самарадорлигини оширишга, албатта, сезиларли таъсир ўтказди.

Шу фурсатдан фойдаланиб, ёруғ келажагимизни қуриш йўлида мамлакатимиз бу мураккаб сиёсий имтиҳондан муваффақиятли ўтгани учун барча фуқароларимизни яна бир бор табриклаб, бутун халқимизга чуқур миннатдорлигимни ва ҳурматимни билдиришни ўзимнинг бурчим, деб биламан.

Муҳтарам мажлис иштирокчилари!

Қонунчилик палатаси ва Сенатнинг янгитдан сайланган таркибининг бўлғуси фаолияти билан боғлиқ масалаларга ўтишдан олдин Олий Мажлиснинг ўз ваколатларини тугатган ҳар иккала палатаси аъзоларига, уларнинг сидқидилдан қилган меҳнати, Ватанимиз қудратини мустаҳкамлаш, халқимиз фаровонлигини оширишга қўшган катта ҳиссаси учун самимий ташаккур билдиришга рухсат бергайсиз.

Маълумки, биринчи бор 2004 йилда сайланган икки палатали парламентимизнинг фаолияти ҳаётимизнинг муҳим бир даврига – мамлакатимизда чуқур ўзгаришлар, сиёсий ва ижтимоий-иқтисодий ҳаётнинг барча томонларини изчил ислоҳ этиш ва либераллаштириш, жамиятимизни демократик янгилаш ва модернизация қилиш жараёнлари жадал суръатлар билан ривожланаётган бир даврга тўғри келди.

Ўзбекистоннинг олдида турган ушбу устувор вазифаларнинг барчасини ҳал қилишда парламентнинг аввалги таркиби мамлакатимизда олиб борилаётган ижтимоий-сиёсий, социал-иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш ишида катта аҳамиятга эга бўлган 250 дан зиёд қонунни қабул қилиб, муҳим ҳисса қўшди.

Бугун шу борада амалга оширилган ишларни сарҳисоб қилар эканмиз, айтиш мумкинки, парламентнинг профессионал органи сифатида доимий фаолият олиб борадиган, қонунларни ишлаб чиқадиган ва қабул қиладиган қўйи палатаси ва ҳудудий вакиллик органи сифатида минтақаларимизнинг манфаатларини тўлиқ ақс эттирадиган юқори палата бўлмиш Сенатни шакллантириш бўйича асосий вазифалар, умуман олганда, муваффақиятли ҳал қилинди.

Қабул қилинаётган қонун ҳужжатларининг сифати ва асосланиши тубдан яхшиланди. Умум-

---

давлат ва минтақавий манфаатлар ўртасидаги му- таносиблик ва уйғунлик янада самарали таъмин- ланмоқда.

Сиёсий партияларнинг мамлакатимиз олий қонунчилик органи, жойлардаги ҳокимият вакил- лик органи фаолиятидаги роли ва таъсири се- зиларли даражада ошди.

Қонунчилик палатасида биринчи марта парла- ментдаги кўпчилик – Тадбиркорлар ва ишбилар- монлар ҳаракати – Ўзбекистон Либерал-демократик партияси, «Миллий тикланиш» демократик пар- тияси ва шунингдек, «Адолат» социал-демократик партияси фракцияларини бирлаштирган Демок- ратик блок шаклланди. Айни вақтда Ўзбекистон Халқ демократик партияси фракцияси тимсолида парламентдаги муҳолифат ташкил топди.

Олий Мажлиснинг қонун ижодкорлиги фао- лиятида мамлакатимизда иқтисодий соҳада амал- га оширилаётган таркибий ўзгаришларни, қулай инвестицион муҳитни шакллантириш, ишлаб чиқаришни модернизация қилиш ва техник қайта жиҳозлаш, банк-молия тизимини ривожлантириш- ни норматив-ҳуқуқий жиҳатдан таъминлаш маса- лалари алоҳида ўрин эгаллади.

Бу даврда хусусий мулкни ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилишни кучайтириш, мамлакатимизда ҳар томонлама бақувват мулк эгалари синфини шакл- лантириш, фермерлик ҳаракатини мустаҳкам-

---

лаш, иқтисодиётни янада либераллаштиришни таъминлаш, тадбиркорлик, аввало, кичик бизнес фаолиятини ривожлантириш учун қулай шароитлар яратиш, кенг тармоқли бозор инфратузилмасини барпо этишни кўзда тутадиган қонун ҳужжатларининг бутун бир мажмуаси қабул қилинди.

Аҳоли даромадлари ва халқ фаровонлигини узлуксиз ошириб бориш, кенг миқёсдаги ижтимоий дастурларни муваффақиятли амалга ошириш масалалари парламентнинг эътибор марказида бўлди.

Иқтисодий ислохотларни қонуний жиҳатдан таъминлашга йўналтирилган бундай ва бошқа бир қатор тадбирлар 2009–2012 йилларга мўлжалланган, жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг салбий оқибатларини имкон қадар камайтиришга қаратилган Инқирозга қарши чоралар дастурини самарали амалга оширишни ҳуқуқий таъминлаш, дунёдаги санокли давлатлар қаторида Ўзбекистонга иқтисодиётнинг барқарор ўсиш суръатларини сақлаб қолиш ва аҳолининг реал даромадларини ошириш имконини берди.

Бу хулосаларни тасдиқлайдиган рақамлар ҳақида гапирадиган бўлсак, оғир келган 2009 йилда мамлакатимизнинг ялпи ички маҳсулоти 8,1 фоизга ўсгани, саноат соҳаси 9 фоизга, иқтисодиётимизга жалб этилган инвестициялар ҳажми 26 фоизга, шу

жумладан, ташқи инвестициялар 68 фоизга ошгани, ташқи савдонинг ижобий сальдоси 2,3 миллиард доллардан кўпроқни ташкил этгани, ўртача ойлик даражасининг ўсиши 40 фоизга, аҳоли даромадлари эса 26,5 фоизга кўпайганини таъкидлаш лозим. Мана шу мисолларнинг ўзиёқ биз эришган кўпгина ютуқларнинг яққол далили бўла олади, десак, айти ҳақиқатни айтган бўламиз.

Шуни таъкидлаш керакки, парламентимиз суд-ҳуқуқ тизимини чуқур ислоҳ қилиш ва либераллаштириш, суд ҳокимиятининг амалдаги мустақиллигини таъминлаш бўйича мамлакатимизда олиб борилаётган кенг миқёсли ишларга ҳам салмоқли ҳисса қўшди. Ўтган беш йил мобайнида қабул қилинган 58 та қонунга мувофиқ, суд-ҳуқуқ тизимидаги ислоҳотлар янада чуқурлаштирилди.

Шу даврда жиноий жазо тизимини либераллаштириш, амалда суд ҳокимиятининг мустақиллигини таъминлаш жараёнларига катта эътибор берилди. Адвокатура институти ислоҳ этилди. Суд қарорларини ижро этиш тизими, прокуратура фаолияти такомиллаштирилди, бутун суд-ҳуқуқ тизимини босқичма-босқич демократлаштиришга қаратилган бошқа бир қатор чора-тадбирлар амалиётга татбиқ этилди.

Мамлакатимизда 2008 йил 1 январдан бошлаб ўлим жазосини бекор қилиш тўғрисида, шу-

---

нингдек, фуқароларни камокка олишга санкция бериш ҳукукини прокуратурадан судларга ўтказиш тўғрисида 2007 йилда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси қонунлари бутун дунёда улкан кизиқиш ва эътибор уйғотди. Мазкур чора-тадбирларнинг жорий этилиши билан Ўзбекистонда дунёдаги энг инсонпарвар, либерал жиной жазо тизимларидан бири яратилди.

Демократик ислоҳотларнинг муҳим таркибий қисми бўлган фуқаролик жамияти институтларини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш, мустақил оммавий ахборот воситаларини ривожлантириш бўйича ҳам кўп ишлар амалга оширилди.

Кейинги йилларда оммавий ахборот воситаларини янада демократлаштириш ва либераллаштириш, олиб борилаётган ижтимоий-сиёсий ва социал-иқтисодий ислоҳотларнинг очиқлиги ва ошқоралигини таъминлашда уларнинг фаоллигини ошириш, медиа маконга илғор ахборот-коммуникация технологияларини бевосита жорий этишга қаратилган қарийб 10 та қонун ҳужжати қабул қилинди.

2008 йилнинг июль ойида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳар икки палатаси кенгашларининг «Нодавлат нотижорат ташкилотларини, фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлашни кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қўшма қарори қабул қилинди.

Бу ҳужжат нодавлат нотижорат ташкилотларнинг, фуқаролик жамияти институтларининг мустақил ривожланишини босқичма-босқич таъминлаш, мамлакатимизни демократик янгилаш жараёнида уларнинг роли ва аҳамиятини кучайтириш йўлида яна бир муҳим кадам бўлди.

Мазкур қўшма қарорга биноан, нодавлат нотижорат ташкилотлар ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари фаолиятини молиялаштириш манбаларини шакллантиришнинг мустақил, демократик принципларга асосланган тизими яратилди.

Ҳурматли мажлис катнашчилари!

Эришилган ютуқларни қайд этар эканмиз, шу билан бирга, аввалги парламентимиз фаолиятидаги камчилик ва нуқсонлар, фойдаланилмасдан қолган имкониятлар ҳақида ҳам айтиб ўтишни зарур, деб биламан. Бугун, Олий Мажлиснинг келгуси беш йилдаги фаолиятининг асосий вазифалари ва устувор йўналишлари белгилаб олинаётган бир пайтда бу, айниқса, муҳимдир.

Биринчидан, шуни тан олиш керакки, Қонунчилик палатаси фаолиятидаги энг катта камчиликлардан бири унинг қонун ижодкорлиги ишлари бўйича чуқур ва ҳар томонлама пухта ишлаб чиқилган, мамлакатимизда амалга оширилаётган социал-иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ислохотлар жараёнининг талаблари билан узвий боғлиқ бўл-

---

ган, узок истиқболга мўлжалланган ўз дастурига эга эмаслигида кўринади.

Бу кўпинча қонунларнинг аниқ бир тизимга риоя қилмаган ҳолда, уларнинг қонунчилик ташаббуси ҳуқуқига эга бўлган субъектлар томонидан киритилишига қараб қабул қилинишига олиб келаётган сабаблардан биридир.

Иккинчидан, иқтисодий, сиёсий, гуманитар соҳаларда жадал ривожланаётган ислохотларни амалга ошириш учун ҳаётий зарур бўлган қонунларни киритиш ташаббуси билан чиқишда ва уларнинг қабул қилинишини тезлаштиришда депутатлар корпусининг сусткашлиги, бу борада етарлича фаоллик кўрсатмаётгани жиддий камчилик ҳисобланади. Кейинги беш йил мобайнида Қонунчилик палатасига тақдим этилган 297 та қонун лойиҳасидан атиги 44 таси депутатлар ташаббуси билан киритилган.

Айни пайтда, 42 та қонун лойиҳаси бевосита Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тақдим этилган, 160 тадан зиёд қонун лойиҳаси эса мамлакатимиз ҳукумати томонидан киритилган бўлиб, уларнинг аксарият қисми Ўзбекистон Республикаси Президенти фармонлари ва қарорларининг ижросини таъминлаш муносабати билан тақдим этилган.

Учинчидан, қабул қилинаётган қонунларнинг сифатини тубдан яхшилаш талаб этилади. Улар-

---

нинг кўпчилиги амалдаги қонун ҳужжатларига ўзгартиш, тузатиш ва қўшимчалар киритишга қаратилган бўлиб, кодификациялашиш характерига, яъни, муайян даражада тизимлашув мазмунига эга эмас.

Қабул қилинадиган қонун лойиҳаларида амалдаги қонун ҳужжатларидан фарқ қиладиган тафовутларга, такрорларга йўл қўйилганини, бошқа ҳужжатларга ҳавола қилиш ҳолатлари кўплигини қайд этиш лозим.

Ва энг асосий камчилик қабул қилинадиган қонунларда аксарият ўринларда ана шу қонун ҳужжатларининг ҳаётга татбиқ этилишини таъминлайдиган процессуал механизмларнинг мавжуд эмаслигида кўзга ташланади. Бу эса ўз-ўзидан ушбу ҳужжатларнинг қўлланишини сезиларли даражада қийинлаштиради, қонунларнинг ижро этилмаслигига, ҳуқуқий нигилизмга, яъни ҳар қандай ҳуқуқий норманинг инкор қилинишига, ҳуқуқни қўллаш амалиёти самарадорлигининг пасайишига олиб келади.

Тўртинчидан, қонунда кўзда тутилган депутатлик назорати ва ҳуқуқни қўллаш амалиётини такомиллаштиришга таъсир кўрсатиш шакллари-дан суи фойдаланилмоқда.

Қуйи палата фаолият юритган бутун давр мобайнида атиги бир нечта, хусусан, инновацион технологияларни ишлаб чиқаришга жорий этиш,

---

кимё саноати корхоналари қурилишини жадаллаштириш ва янги турдаги маҳсулотларни ишлаб чиқариш билан боғлиқ масалалар бўйича парламент сўрови амалга оширилганини, албатта, етарли, деб бўлмайди.

Бешинчидан, парламент депутатларининг ўз сайлов округидаги тизимли фаолиятини сезиларли даражада яхшилаш талаб этилади.

Айнан ана шундай фаолият қабул қилинган қонунлар қандай ишлаётганини, хўжалик юриштиш амалиёти бугунги кунда қандай қонунларга муҳтож эканини, сайловчилар қандай муаммоларга дуч келаётгани ва уларни ҳал этиш бўйича нималар қилиш зарурлигини аниқлаш учун депутатга имкон берган бўларди.

Бу ҳақда кўп гапирмасдан, биргина мисолни келтириш мумкин. «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатининг сайлов округидаги фаолиятини ташкил этиш тартиби» палата томонидан 2008 йилнинг май ойига келиб, яъни парламент фаолиятининг тўртинчи йилидагина ишлаб чиқилгани ва қабул қилинганини айтиб ўтишнинг ўзи кифоя, деб ўйлайман.

Афсуски, депутатларнинг сайлов округидаги фаолияти, асосан, шунчаки учрашувлар ташкил қилишдан иборат бўлиб қолган, таҳлилларнинг кўрсатишича, улар ҳам кўпинча номигагина ўт-

---

казилиб, фақат шикоят ва саволларга жавоб кайтариш билан чекланилган.

Олтинчидан, куйи ва юқори палаталар амалий фаолиятининг айникса дастлабки даврида аксарият ҳолларда ҳар икки томоннинг ўз амбицияларини намоён этиши билан боғлиқ бўлган жиддий муаммолар ҳам кузатилди, бундай зиддиятлар қонун ҳужжатларини қабул қилиш муддати ва сифатига салбий таъсир кўрсатди.

Мухтасар айтганда, Ўзбекистондаги олий қонун чиқарувчи орган бўлмиш Олий Мажлис томонидан амалга ошириладиган қонун ижодкорлиги жараёнининг мустақил ва муқаррар таркибий қисми бўлган ҳар қайси палата фаолиятини таъминлаш жараёни қийинчилик билан йўлга қўйилди.

Албатта, ҳар қайси палата томонидан ўз зиммасига юклатилган вазифа ва ваколатларни адо этиш асносида уларнинг ўртасида турли келишмовчилик ва қарама-қаршиликлар вужудга келиши ҳар томонлама табиий ва қонуний ҳолдир.

Шу фурсатдан фойдаланиб, Сенат, унинг аъзолари қонунчилик ташаббуси ҳуқуқига эга эмаслигини таъкидлаб ўтишни истардим.

Сенат – бу вакиллик органи ва унинг кўпчилик қисми халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларининг депутатлари сифатида мамлакатимиз олий қонун чиқарувчи органида ана шу маҳаллий Кенгашларнинг ваколатли вакиллари

ҳисобланади ва уларга ҳисоб беради. Ва шу сабаб-ли ҳам сенаторларнинг ўз фаолиятида, қонунларни муҳокама этиш ва қарорлар қабул қилишда, биринчи навбатда, умумдавлат манфаатларидан келиб чиққан ҳолда, бу қонунларни ўзлари вакили бўлган ҳудуд ва минтақалар манфаатлари нуқтаи назаридан кўриб чиқишлари тўлиқ қонуний асосга эгадир.

Шунинг учун ҳам Сенат томонидан бирон-бир қонун қайтарилган вазиятда тақдим этилган лойиҳаларнинг моҳияти ва маъно-мазмунни бўйича қўйи ва юқори палаталар келишув комиссиялари доирасида вужудга келадиган баҳс-мунозараларни биз демократик парламент ишининг табиий ва соғлом шакли сифатида кўришимиз даркор.

Ҳурматли депутат ва сенаторлар!

Олий Мажлиснинг ўтган даврдаги фаолияти-ни талабчанлик руҳида, танқидий баҳолар экан-миз, парламент ишида йўл қўйилган камчилик ва нуқсонларни бартараф этмасдан, сусткашлик ва ўзибўларчилик ҳолатларига барҳам бермасдан ту-риб, депутат ва сенаторлар ўз олдида турган вази-фаларни самарали ҳал этишга, сайлов пайтида сайловчиларига берган юксак ваъдаларининг усти-дан чиқишга эриша олмаслигини яққол англаб, ту-шуниб олишимиз керак.

Айниқса, янгитдан сайланган парламент сифат жиҳатидан янгича сиёсий, ижтимоий-иқтисодий

шароитда фаолият юритиши зарурлиги барчамизга **аниқ-равшан** аён бўлиши лозим.

Бугунги кунда давлат ва жамият курилиши соҳасида мамлакатимиз олдида ўзининг миқёси ва **камровига** кўра улкан вазифалар турибди.

Жаҳон молиявий-иқтисодий инкирози ҳали-**бери** давом этаётган оғир бир шароитда иқтисодиётимизнинг янада барқарор ривожланиши-ни таъминлаш, уни диверсификация ва модернизация қилиш, ишлаб чиқаришни техник қайта жиҳозлаш борасидаги ишларни изчил давом эттиришимиз зарур.

Минтақамизда ва бутун дунёда юзага келаётган мураккаб геосиёсий шароитда бизнинг зиммамизда мамлакатимизнинг хавфсизлиги ва барқарорлигини таъминлаш, шу муқаддас заминимизда ҳукм сураётган тинч-осойишта ҳаётни сақлаш каби бири-биридан масъулиятли ва кенг кўламли бир қатор вазифалар борки, юртимизнинг, жондан азиз фарзандларимизнинг бугунги ва эртанги кунни ана шу масалаларни канчалик муваффақият билан ҳал этишимизга боғлиқдир.

Мана, ён кўшнимиз Афғонистонда 30 йилдан буён давом этаётган қуролли можаронинг ҳали-бери охири кўринмаяпти. Халқимизда «Кўшнинг тинч – сен тинч» деган мақол бежиз айтилмаган. Кўшни мамлакат ҳудудида мана шундай кескинлик сақланиб турар экан, албатта, минтақамизда

тинчлик-барқарорликка нисбатан таҳдид ҳам сакланиб қолаверади.

Афғонистондаги мураккаб вазиятни ҳал этиш бўйича Ўзбекистон энг нуфузли халқаро минбарлардан муҳим амалий ташаббусларни доимий равишда баён қилиб келмоқда. Айниқса, НАТО/СЕАП ташкилотининг 2008 йил апрель ойида бўлиб ўтган Бухарест саммитида Ўзбекистон Президенти томонидан афғон муаммосини фақат ҳарбий йўл билан ечиб бўлмаслиги ҳақидаги фикр биринчи бўлиб ўртага қўйилган ва бу можарони сиёсий йўл билан ҳал этиш мақсадида «6+2» мулоқот гуруҳини «6+3» гуруҳига айлантириш ҳақидаги таклиф илгари сурилган эди. Бу гуруҳга Афғонистон билан қўшни бўлган давлатлар, АҚШ ва Россия ҳамда НАТО ташкилотининг ваколатли вакиллари кириши назарда тутилади. Ўзбекистоннинг бу таклифи дунё сиёсий жамоатчилигида катта қизиқиш уйғотгани сизларга яхши маълум, деб ўйлайман.

Афғон можаросини ҳал қилиш учун 30 йил давомида миллиард-миллиард доллар маблағ сарфланди. Лекин аҳвол ижобий томонга ўзгариш ўрнига, аксинча, мамлакатдаги кескинлик кучайиб бормоқда.

Аввало, маҳаллий халқ, қайси миллат ва элатга мансублигидан қатъи назар, бир-бири билан келиши керак, бунинг учун уларга ёрдам, биринчи навбатда, иқтисодий ёрдам бериш лозим.

Энг муҳими, афғон халқининг миллий урф-одатлари ва маданиятини, диний кадриятларини ҳурмат қилиш зарур. Бошқача айтганда, аввало халқни ҳурмат қилиш, кейин унга ақл ўргатиш керак.

Шу кунларда Афғонистон масаласи бўйича Лондонда бўлиб ўтадиган халқаро анжуманда ана шундай ёндашув асосида умумий бир қарор қабул қилиниши ҳақида фикрлар билдирилмоқда. Яъни, дунёдаги кўпгина давлатлар афғон муаммосини фақат ҳарбий йўл билан ҳал қилиш мумкин эмаслигини ҳар томонлама англаб, амалий хулосаларга келмоқда. Бу, ўз навбатида, Бухарест саммитида Ўзбекистон илгари сурган ташаббуснинг нақадар тўғри эканини яна бир бор кўрсатмоқда.

Қисқача айтганда, жафоқаш афғон заминиде тезроқ тинчлик қарор топиши учун жаҳон ҳамжамияти, авваламбор, иқтисодий-молиявий, ижтимоий-гуманитар ёрдам кўрсатиши ва бу ишларнинг барчаси Бирлашган Миллатлар Ташкилоти раҳнамолигида амалга оширилиши зарур.

Бугунги кунда дунёдаги кўпгина давлатлар томонидан Афғонистонга ана шундай ёрдам кўрсатилмоқда. Албатта, бу мамлакатда тинчлик ва барқарорлик ўрнатишдан, аввало, унга кўшни бўлган давлатлар манфаатдордир.

Ўзбекистон ҳозирги вақтда яқин кўшни давлат сифатида Афғонистонга катта ёрдам бермоқда.

Жумладан, 2010 йилда Ўзбекистон бу мамлакатга етказиб бераётган электр энергияси миқдори ўтган йилларга нисбатан 6 баробарга оширилди.

Шу кунларда Ўзбекистоннинг қурувчи ва мутахассислари томонидан «Термиз – Ҳайратон – Мозори Шариф» темир йўлини қуриш ишлари бошланмоқда ва ишонаманки, у йил охирига қадар якунига етказилади.

Хулоса қилиб айтганда, парламентимизнинг бугунги кунда минтақамизда тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлаш масаласида масъулияти катта. Буни ҳеч қачон эсимиздан чиқармаслигимиз керак.

Азиз дўстлар!

Юқорида зикр этилган масалаларнинг барчаси парламентимиздан юксак ташаббускорликни, қонун ижодкорлиги фаолияти самарадорлигини ошириш йўлида мунтазам изланишни, ҳар бир депутат ва сиёсий партиядан эса, авваламбор, улар сайлов даврида ўз зиммасига олган мажбуриятларини бажаришни талаб этади.

Қонунчилик ва норматив-ҳуқуқий базадаги камчилик ва нуқсонларга имкон қадар тезроқ барҳам бериш, ҳуқуқни қўллаш амалиётида ғоят жиддий ўзгаришларни жорий этиш, ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва суд органларининг фаолиятида фақат ва фақат қонунга риоя этилишини таъминлаш билан боғлиқ ишларни такомиллаштириш даркор.

Бу вазифалар биз барпо этаётган ҳукукий давлатни шакллантиришда нақадар муҳим аҳамиятга эга экани ҳақида, ўйлайманки, ортиқча гапириб ўтиришнинг ҳожати йўқ.

Айни пайтда, шуни ҳам ўзимизга яққол тасаввур қилишимиз керакки, иқтисодий ўсишни таъминлаш, одамларимизнинг ҳаёт даражасини янада юксалтириш, социал-иқтисодий, ижтимоий-сиёсий соҳалардаги бошқа кўплаб вазифаларга ижобий ечим топиш энг муҳим бир вазифани муваффақиятли ҳал этишни талаб қилади.

Бу вазифа, авваламбор, демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва иқтисодиётни эркинлаштириш, кучли фуқаролик жамияти барпо этиш йўлидан жадал ва самарали илгарилаб боришдан иборатдир.

Ўйлайманки, Қонунчилик палатасида ҳам, Сенатда ҳам олдимизда турган ишларнинг амалий дастурини тайёрлаш жараёнида ана шу вазифаларнинг барчаси ҳисобга олинади ва охиригача пухта ишлаб чиқилади.

Менинг чуқур ишончим бўйича, энг муҳим, ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган қуйидаги масалалар доимий эътиборимиз марказида туриши даркор.

Биринчи. Мана шу юксак минбардан туриб қатъий таъкидлашни истардим: агарки, биз иқтисодий ва социал соҳани ислох этиш жара-

---

ёнларини ижтимоий-сиёсий ва суд-ҳуқуқ тизимини мунтазам янгилаб бориш жараёнлари билан ўзаро аниқ ва чуқур, узвий боғлиқ ҳолда амалга оширишни таъминламас эканмиз, мамлакатимизни модернизация қилиш борасида белгилаб олган юксак марраларимизга эриша олмаймиз.

Шу борада Конституциямиз муҳрлаб қўйган давлат ҳокимияти тизими – ҳокимиятнинг қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятига бўлиниши принципига риоя қилган ҳолда, парламент ҳокимиятининг амалий ролини кучайтириш масалалари эътиборимиз марказида туриши керак.

Бу ўта муҳим вазифаларни амалга оширишда кўп партиявийлик тизимининг ривожланишига, сиёсий партиялар фаоллигининг кескин ошишига, улар ўртасида рақобат асосидаги курашнинг кучайишига шароит туғдириб бериш алоҳида ўрин тутади.

Биз ўз олдимизга қўяётган бу вазифанинг туб моҳияти шундаки, у партиялар ўртасидаги сайлов-олди кураши, Олий Мажлисимизнинг янги таркибини шакллантириш пайтида бўлиб ўтган ғоя ва дастурлар кураши парламентнинг кундалик фаолиятида ҳам давом этишини ва янада чуқурлашиб боришини назарда тутади.

Айнан парламент фаолиятида, таъбир жоиз бўлса, ғоя ва дастурлар беллашуви доимий тус

олиши, ҳар қайси партия ўз олдига қўйган мақсад-муддаоларига ана шундай кураш орқали эришиши лозим.

Ишончим комилки, Қонунчилик палатасидаги турли сиёсий фракциялар ўртасидаги рақобат қанчалик кескин ва кучли бўлса, жамиятимизнинг муайян сиёсий кучлари ва ижтимоий қатламлари манфаатларини ўзида ифода этадиган ҳар қайси партиянинг ғоялари, дастурий вазифалари ҳаётга муваффақиятли татбиқ этилишининг кафолати ҳам шунчалик мустаҳкам бўлади.

Буларнинг барчаси, ҳеч шубҳасиз, қабул қилинадиган қонунларнинг сифатини оширишга, парламент ролининг, унинг мамлакатимизда юз бераётган жараёнларга таъсирининг кучайишига ёрдам беради.

Партиялар ўртасидаги баҳс-мунозаралар жиддий, профессионал ва амалий негизда олиб борилиши даркор. Айнан шунинг учун ҳам сиёсий партиялар ўз электоратини ўйлантираётган социал-иқтисодий муаммоларни янада чуқурроқ ўрганишга ва уларни ҳал этиш бўйича зарур чораларни кўришга бутун диққат-эътиборини қаратиши керак.

Бу ҳақда гапирганда, «мамлакат раҳбариятининг ислохотларни амалга ошириш борасидаги стратегик йўлини сиёсий қўллаб-қувватлаймиз» деган умумий гаплардан амалий фаолиятга

ўтиш, чуқур ўйланган, шу жумладан, **муқобил**, рақобатдош лойиҳалар ва ҳар қайси **партия ёки** ҳаракатнинг аниқ мақсадли вазифаларини ўзида мужассам этадиган дастурларни тақдим этган ҳолда, фаол иш олиб бориш даври келганини таъкидлаш лозим.

Бунда жойларда ислохотларнинг ижтимоий самарасини оширишга халакит бераётган **жиддий** камчилик ва нуқсонларни аниқлаш, уларни **очиқ**, ошқора ва амалий руҳда муҳокама қилиш, ўз хизмат жойида зиммасига юкланган мажбуриятларни удалай олмаётган давлат органлари, **хўжалик** бошқаруви, назорат ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш тизимларининг раҳбарларини асосли танқид қилиш муҳим аҳамият касб этади.

Албатта, электорат билан иш олиб боришнинг замонавий усулларида, умумэътироф этилган сиёсий технологиялардан кенг фойдаланиш, **партиявий** нашрларни партиялараро қизғин баҳс-мунозаралар минбарига айлантириш зарурлигини ҳаммамиз яхши тушунамиз.

Парламентимиз ва маҳаллий вакиллик органлари – Кенгашлар олдида турган **иккинчи** ғоят муҳим вазифа – бу қабул қилинган қонунларнинг ижро этувчи ҳокимият, яъни ҳукумат томонидан марказда, ҳокимликлар томонидан эса жойларда қандай бажарилаётгани устидан қатъий парламент назоратини,

---

депутатлик назоратини ўрнатишдан иборатдир.

Шуни очик тан олиш керак, Қонунчилик палатаси ва Сенатда, афсуски, бу борадаги ишлар ўта қониқарсиз йўлга қўйилган. Қонунчилик палатаси ва Сенатда қонунлар ижроси, тегишли тармоқларда устувор давлат дастурларининг бажарилиши юзасидан Ўзбекистон Республикаси Бош вазири, унинг ўринбосарлари, вазирлик ва кўмиталар, ижро этувчи ташкилотлар раҳбарларининг ахборот ва ҳисоботлари камдан-кам эшитилади ва муҳокама қилинади.

Ўрганишлар натижаси шуни кўрсатмоқдаки, парламентда бундай ҳисоботларни эшитиш кўпроқ умумий, яъни танишув ҳолатига эга бўлиб, кўрилаётган масала бўйича муайян кўмита ёки комиссиянинг позицияси аниқ белгилаб олинмаган, ҳар томонлама пухта ишлаб чиқилиб тавсия этилган бирон-бир дастур ва ҳужжат қабул қилинмаган.

Келгусида қонун чиқарувчи ҳокимият назорат ваколатларини амалга оширишнинг қонунда кўзда тутилган ҳуқуқий норма ва механизмларидан марказда ва жойларда кенг фойдаланиш учун барча зарур чораларни кўриш керак.

Давлат тузилмалари раҳбарларининг уларга ишониб топширилган тармоқларда қонун ҳужжатларини ижро этиш ҳолати бўйича ҳисоботла-

---

рини эшитиб бориш парламент фаолиятининг кундалик ишига айланиши даркор.

Шу билан бирга, ижро ҳокимияти раҳбарлари, жумладан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси аъзоларининг улар бевосита масъул бўлган соҳаларда қонунларнинг қандай бажарилаётгани бўйича ҳисоботларини тинглаб бориш амалиётини кенгайтириш зарур.

Хусусан, парламент назоратини амалга ошириш жараёнида давлат тузилмаларининг иқтисодиёт соҳасига асоссиз аралашувини камаййтириш чораларига алоҳида аҳамият қаратиш керак.

2009–2012 йилларга мўлжалланган Инкирозга қарши чоралар дастурини, унда кўзда тутилган ижтимоий-иқтисодий соҳанинг изчил ривожланишини, мамлакатда барқарорликни таъминлаш бўйича комплекс чора-тадбирларни амалга ошириш масалаларига алоҳида эътибор бериш зарур.

Парламент назоратининг парламент сўрови, парламентда ҳисоботни эшитиш ва парламент фаолиятининг қонунда кўзда тутилган бошқа шаклларида кенг фойдаланиш лозим.

Парламент сўровида кўтарилган масалалар бўйича асосланган изоҳ ва ҳар томонлама тушунтириш бериш давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари мансабдор шахсларининг бевосита вазифаси ҳисобланади.

Бу вазифанинг бажарилиши бўйича жавобгарлик барча бўғиндаги давлат ҳокимияти идораларининг раҳбарлари ва прокуратура зиммасига юклатилиши керак.

Ижро этувчи ҳокимият устидан парламент назоратини кучайтириш вазифасини муваффақиятли ҳал этиш, кўп жиҳатдан, оммавий ахборот воситалари, кенг жамоатчиликнинг бу жараёндаги фаол иштирокига боғлиқдир.

Бу борада партияларнинг матбуот нашрлари олдида катта ва масъулиятли вазифалар турибди. Лекин, афсуски, бундай нашрлар ҳали-бери заиф бўлиб, содда қилиб айтганда, «тиш-тирноқсиз» бўлиб қолаётганини қайд этиш лозим.

Парламентнинг мамлакатимизда кучли фуқаролик жамиятини шакллантиришга қаратилган демократик янгиланишлар, либерал ислохотлар тарғиботчисига айланишига эришиш энг асосий вазифа бўлмоғи зарур.

Мазмун-моҳиятига кўра, социал-иктисодий, ижтимоий-сиёсий ислохотларни, биз танлаган давлат ва жамият қурилиши моделини татбиқ этиш жараёнида фуқароларнинг мамлакат бошқарувидаги ролини ошириб боришни асосий ўринга қўядиган «Кучли давлатдан – кучли фуқаролик жамияти сари» дастурини амалга ошириш бўйича ишларни янада фаоллаштириш масаласини бугун ҳаётнинг ўзи кун тартибига тобора қатъий қилиб қўймоқда.

Бу амалда фуқаролик жамияти институтларининг бутун тизимини ривожлантиришни, унинг мамлакатни, маъмурий-худудий тузилмаларни бошқариш жараёнига уйғун равишда интеграциялашувини англатади.

Сиёсий партияларнинг марказда ва жойларда ижро этувчи ҳокимият идораларини шакллантириш жараёнига фаол таъсирини таъминлаш учун барча ташкилий-ҳуқуқий шарт-шароитлардан тўлақонли фойдаланиш даркор.

Шу мақсадда халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларидаги партиялар гуруҳлари фаолиятини жонлантириш, барча бўғиндаги ижро этувчи тузилмаларнинг минтақалар ижтимоий-иқтисодий тараққиётига доир амалий вазифаларни ҳал этиш ишига партияларнинг таъсирини ошириш даркор.

Фуқаролик жамияти институтлари, нодавлат ноижорат ташкилотлар фаолиятининг норматив-ҳуқуқий базасини янада ривожлантириш қонунчилик фаолиятининг муҳим йўналиши бўлиши зарур, деб ҳисоблайман.

Токи, бу институт ва ташкилотлар қарорлар қабул қилиш, ўзлари мансуб бўлган ижтимоий қатлам ва тузилмаларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш тизимида муносиб ўрин эгаллай олсин.

Шу муносабат билан бугунги кунда экологик йўналишдаги 100 дан ортиқ нодавлат ноижорат ташкилотни бирлаштирган Ўзбекистон

Экологик ҳаракатидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига сайланган депутатлар олдида катта ва масъулиятли вазифалар турибди.

Мазкур ҳаракатдан сайланган депутатлар атроф-муҳитни муҳофаза қилиш соҳасига оид қонунчиликни янада ривожлантиришга, марказда ва жойларда давлат ҳокимияти идоралари, шунингдек, турли ижтимоий ва бошқа тузилмаларнинг бу соҳада шу пайтга қадар қабул қилинган ҳужжатларни сўзсиз бажариш бўйича масъулиятини ошириш юзасидан тизимли ишларни ташкил қилишга кўмаклашишлари лозим.

Барчамиз бир оддий ҳақиқатни қатъий ва аниқ англаб олишимиз керак – бундан буён Ўзбекистон Экологик ҳаракати янги сифат босқичига кўтарилади, юксак депутатлик минбаридан туриб атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалаларини ўртага қўйиш ва назорат қилиш, инсонни ва мамлакат аҳолисини экологиянинг хавфли ҳамда тажовузкор ўзгаришларидан ҳимоя қилиш учун улкан имкониятларни қўлга киритади.

Фуқаролик жамияти институтлари, жумладан, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг жамият ва давлат қурилиши тизимидаги ҳуқуқ ҳамда ваколатларини кенгайтиришга қаратилган қонунчиликни такомиллаштириш масаласи устувор йўналишга айланиши зарур.

Бугунги кунда жойларда фуқароларнинг энг долзарб муаммоларини ўз вақтида ва муваффақиятли ҳал этиш, уларнинг манфаатларини ҳимоя қилишда маҳалла тизимининг таъсири ва аҳамияти қанчалик ортиб бораётганини барчамиз яхши биламиз.

Маҳалланинг аҳолимиз, айникса, ёшларимизнинг маънавий-ахлоқий тарбияси билан боғлиқ масалаларни ечиш, ижтимоий соҳанинг самарали фаолият юритишини таъминлаш, жойларда жамоат тартиби ва хавфсизлигини сақлаш борасидаги ҳиссаси тобора кучайиб бормокда.

Шу муносабат билан маҳалла фаолиятининг ҳуқуқий базасини такомиллаштириш, унинг самарали фаолият юритиш механизмлари ва ваколатларини кенгайтириш бундан кейин ҳам бизнинг устувор вазифамиз бўлиб қолади.

Маҳаллани аҳолини аниқ йўналтирилган асосда ижтимоий кўллаб-қувватлаш, хусусий тадбиркорлик ва оилавий бизнесни ривожлантириш марказига айлантириш йўлида бошлаган ижобий ишларимизни изчил давом эттиришимиз ва янги босқичга кўтаришимиз даркор.

Бошқарув идоралари фаолияти устидан жамоатчилик назоратини ўрнатишда маҳалланинг вазифаларини кенгайтириб бориш, давлат ижтимоий дастурларининг ҳаётга татбиқ этилиши бўйича жойларда амалга оширилаётган иш-

---

лардан жамоатчиликни кенг хабардор қилиш мақсадида давлат органларининг фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш идоралари билан мустаҳкам ҳамкорлигини таъминлаш бундан буён ҳам доимий эътиборимиз марказида бўлиши керак.

Маҳалланинг фуқароларнинг энг долзарб муаммоларини ҳал этиш, уларнинг ижтимоий фаоллигини таъминлашдаги ўрни ва аҳамияти ортиб бораётганини инобатга олган ҳолда, оқсоқоллар ва уларнинг маслаҳатчиси этиб энг муносиб номзодлар сайланишини таъминлайдиган фуқаролар йиғини раислари (оқсоқоллар) ва уларнинг маслаҳатчиларини сайлаш тизимини янада такомиллаштириш талаб этилмоқда.

Бугун ҳаётнинг ўзи олдимизга фуқаролик жамияти институтлари тизимида оммавий ахборот воситаларининг ўрни ва ролини янада мустаҳкамлаш вазифасини қатъий қилиб қўймоқда. Оммавий ахборот воситаларини янада эркинлаштириш, нодавлат матбуот нашрлари, радио, телевидение фаолиятини жонлантириш, уларнинг Интернет глобал тармоғига кириш имкониятларини кенгайтириш олиб борилаётган ислохотлар сиёсатининг очиқлиги ва ошқоралигини таъминлашга, кучли фуқаролик жамиятининг изчил шаклланишига мадад бериши даркор.

Миллий матбуотимизнинг сифатини, маҳорат ва таъсирчанлигини ошириш, уни ривожланган давлатларнинг оммавий ахборот воситалари эришган юксак талаб ва мезонлар даражасига кўтариш учун имкон берадиган шарт-шароитларни яратиш мақсадида оммавий ахборот воситалари соҳасидаги қонунчиликни янада такомиллаштиришни таъминлаш зарур.

Оммавий ахборот воситаларига мамлакатимизда амалга оширилаётган ички ва ташқи сиёсатни, юртимизда ва хорижда содир бўлаётган воқеаларни фикрлар хилма-хиллигини ҳисобга олган ҳолда, янада фаолроқ ёритиш учун кўшимча шарт-шароитлар туғдириб бериш лозим.

Нодавлат оммавий ахборот воситаларининг тобора кенгайиб бораётган тармоғи фаолиятининг, муаллифлик ҳуқуқи ва интеллектуал мулк ҳимоясининг, шунингдек, ахборот соҳасига бозор механизмларини жорий этишнинг норматив-ҳуқуқий базасини такомиллаштиришни таъминлаш муҳим аҳамиятга эга.

Бу борада оммавий ахборот воситаларининг моддий-техник базасини янада мустаҳкамлаш, соҳа ходимларининг меҳнатини моддий ва маънавий рағбатлантиришга қаратилган норматив-ҳуқуқий механизмларни яратиш масалалари долзарб ўрин эгаллайди.

Соҳа ходимларининг меҳнاتини муносиб баҳолаш, уларни моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш газета ва журналлар таҳририятларининг мустақиллиги ва эркинлигини амалда таъминлаш билан бирга, уларнинг масъулиятини ҳам оширишни кўзда тутди.

Қадрли ватандошлар!

Бўлиб ўтган сайловларда халқимиз, аввало, мамлакатимизда тинчлик ва барқарорликни мустаҳкамлаш, сиёсий-ижтимоий ҳаётимизни модернизация қилиш ва демократлаштириш, бозор муносабатларини чуқурлаштириш, тинчликсевар ташқи сиёсат олиб бориш учун овоз берди.

Бугунги кунда эл-юртимиз ўзи сайлаган депутатлар ва сенаторларга, ислоҳотлар тақдири учун масъул бўлган барча-барча инсонларга катта умид ва ишонч билан қарамоқда. Бундай юксак ишонч-ни оқлаш барчамиз учун ҳам қарз, ҳам фарздир.

Ҳаммангизга сиҳат-саломатлик, депутатлик ва сенаторлик фаолиятингизда куч-қувват ва омад, хонадонларингизга бахту саодат ва фаровонлик тилайман.

*Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси
Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маъруза,
2010 йил 27 январь*

АСОСИЙ ВАЗИФАМИЗ – ВАТАНИМИЗ ТАРАҚҚИЁТИ ВА ХАЛҚИМИЗ ФАРОВОНЛИГИНИ ЯНАДА ЮКСАЛТИРИШДИР

Ҳурматли мажлис иштирокчилари!

Бизнинг бугунги асосий вазифамиз жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози чуқур тус олган бир шароитда ўтган 2009 йил якунларини танқидий баҳолаш ва шу асосда 2010 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг энг муҳим устувор йўналишларини белгилаб олишдан иборатдир.

Шуни таъкидлаш керакки, аввало, 2009–2012 йилларга мўлжалланган Инқирозга қарши чоралар дастури самарадорлигини холисона баҳолаш муҳим принципиал аҳамият касб этади.

Нега деганда, 2010 йилда ва ундан кейинги йилларда ушбу дастурни амалга ошириш жараёнида, зарурат туғилишига қараб, унга тегишли ўзгартиришлар киритишда ана шу таҳлил хулосаларига таянишимиз мумкин бўлади.

Ўтган йил якунлари ҳақида гапирганда, 2009 йил биз учун ҳақиқатан ҳам ғоят кийин бўлганини айтиб ўтиришга ҳожат йўқ, деб ўйлайман.

2009 йил, моҳият эътиборига кўра, аввало, эски маъмурий-буйруқбозлик, таксимлаш тизимидан

бозор муносабатларига асосланган бошқарув тизимига ўтиш бўйича биз танлаган, машҳур беш тамойилни ўз ичига олган ўзбек модели, давлатимиз ва иқтисодиётимизни босқичма-босқич, изчил ислоҳ этиш ва тадрижий ривожлантириш стратегияси учун том маънода синов йили бўлди, деб айтишга барча асосларимиз бор.

Шуни бугун катта мамнуният билан таъкидлашимиз керакки, ҳукуматимиз томонидан 2009–2012 йилларга мўлжаллаб қабул қилинган Инкирозга қарши чоралар дастурининг инкироз таъсирини юмшатиш ва бартараф этишда роли ва аҳамияти катта бўлди.

Дастур ўзига камраб олган, ўз вақтида қабул қилинган ҳужжатларда, аввало, мамлакатимиз молиявий-иқтисодий, бюджет, банк-кредит тизимининг барқарор ҳамда узлуксиз ишлашини таъминлаш, иқтисодиётнинг реал сектори тармоқлари ва корхоналарга ёрдам кўрсатиш, аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлашга қаратилган чоратадбирларнинг пухта ишлаб чиқилгани ўзининг амалий самарасини берди, десак, айтиш ҳақиқатни айтган бўламиз.

Амалга оширган тадбирларимиз қаторида **молия-банк тизимини мустаҳкамлаш масаласига алоҳида эътибор қаратилди.**

Сўнгги икки йилда тижорат банкларининг умумий капитали 2 баробар кўпайди. Биргина

ўтган йилнинг ўзида етакчи банкларнинг низом жамғармаларини ошириш учун қўшимча равишда 500 миллиард сўмдан ортиқ давлат маблағлари ажратилди.

Бугунги кунда Ўзбекистон банк тизими қатъий халқаро талабларга жавоб берадиган энг барқарор тизимлардан бири бўлиб, айти пайтда у белгиланган қатор нормативлар бўйича мустаҳкам позицияларга эга.

Банкларимиз капиталининг етарлилик даражаси 23 фоиздан ошади. Бу эса банклар мониторинги билан шуғулланадиган халқаро Базель қўмитаси томонидан белгиланган халқаро стандартлардан қарийб 3 баробар кўпдир.

Умумий активлари мамлакатимиз банк тизимининг 90 фоиздан ортиғини ташкил қиладиган 14 та тижорат банки «Фитч Рейтингс», «Мудис» ва «Стандарт энд Пурс» каби етакчи халқаро рейтинг компанияларининг «барқарор» деган юқори рейтинг баҳосини олишга муваффақ бўлди.

Ҳозирги кунда банкларнинг умумий активлари аҳоли ва юридик шахслар ҳисобрақамларидаги маблағлар миқдоридан 2 баробардан ҳам ортиқ бўлиб, бу уларнинг тўлиқ ҳимоясини ва тўловларнинг ўз вақтида амалга оширилишини кафолатлайди.

Банк тизимининг умумий жорий ликвидлиги банкларнинг ташқи тўловлар бўйича жорий маж-

---

буриятларидан 10 баробар кўпдир. Бошқача айтганда, республикада банк тизимининг мустахкам ҳимояси яратилган.

Фақат ўтган йилнинг ўзида аҳоли омонатлари миқдори 1,7 баробар ошди. Сўнгги ўн йилда иқтисодиётнинг реал секторларини кредитлашга йўналтирилган ички манбалар 25 баробардан зиёдрок кўпайди.

Натижада банкларнинг кредит портфели таркиби тубдан ўзгарди. Агар 2000 йилда кредит портфелининг қарийб 54 фоизи ташқи қарзлар эвазига шаклланган бўлса, 2009 йилда банкларимиз жами кредит портфелининг 84 фоизи ички манбалар ҳисобидан шакллантирилди.

Бугунги шароитда эса бундай ижобий ўзгариш иқтисодиётимизнинг истиқболдаги тараққиёти учун ғоят муҳим аҳамиятга эга.

Айтиш керакки, ташқи қарзлар аксарият ҳолларда узок муддатга, фақат иқтисодиётнинг стратегик тармоқларини модернизация қилиш, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш бўйича инвестиция лойиҳаларини молиялаш учун жалб қилинмоқда.

Банкларнинг инвестиция мақсадларига йўналтирилган кредитларининг умумий кредит портфелидаги улуши қарийб 70 фоизни ташкил этди, иқтисодиётимизнинг реал секторига

йўналтирилган кредитларининг умумий ҳажми эса 2009 йилда 2000 йилга нисбатан 14 баробар ошди.

Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози шароитида иқтисодиётнинг реал сектори корхоналарини қўллаб-қувватлаш бўйича, биринчи навбатда, ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, кооперация алоқаларини кенгайтириш, мустаҳкам ҳамкорликни йўлга қўйиш, мамлакатимизда ишлаб чиқарилган маҳсулотларга ички талабни рағбатлантириш масалалари алоҳида ўрин тутди.

Давлат томонидан қўллаб-қувватлаш мақсадида 50 та корхонанинг бюджет ва бюджетдан ташқари жамғармаларга тўловлар бўйича муддати ўтган ҳамда жорий кредитор қарздорлиги қайта кўриб чиқилди. Бу мазкур корхоналар тасарруфида 350 миллиард сўмдан ортиқ маблағни қолдириш, уларнинг ишлаб чиқариш фаолиятини ривожлантириш имконини берди.

Ҳисобот даврида саноат тармоқларида ишлаб чиқарилаётган маҳсулот таннарни 18 фоизга, Олмалиқ кон-металлургия комбинати, «Ўзметкомбинат» акциядорлик ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Ўзэлтехсаноат» уюшмаси, «Ўзқурилишматериаллари» компанияси сингари ва бошқа корхона ҳамда тармоқларда 20–25 фоизга камайди.

Маълумки, паст рентабелли ва иктисодий ночор корхоналарни тугатиш ва бу жараёнга тижорат банкларини жалб қилишга қаратилган ишлар корхоналарнинг молиявий барқарорлигини оширишда муҳим роль ўйнайди.

Мамлакатимиз бўйича, йирик корхоналарни ҳам қўшганда, жами 240 та корхона банкрот деб эълон қилинди. Айни пайтда уларнинг 154 таси янги мулкдорларга сотилди, 86 таси эса тижорат банклари балансига ўтказилди.

Бугунги кунда тижорат банклари балансига ўтказилган 70 та иктисодий ночор корхонада ишлаб чиқариш тўлиқ қайта тикланиб, истиқболли сармоядорларга сотилди, қолганларида молиявий соғломлаштириш ишлари олиб борилмоқда.

Бу борада кўрилган чора-тадбирлар мамлакатимиз иктисодиётини ортиқча юкдан халос қилиш, бюджет ва иш хақи бўйича умумий миқдори 1 триллион сўм кредиторлик қарзини ўзиш, банкрот корхоналар негизида 100 дан ортиқ янги турдаги ишлаб чиқариш қувватларини ташкил этиш, қўшимча равишда 17 мингдан ортиқ иш ўрни яратиш имконини берди.

Кенг кўламли ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш дастури доирасида ўтган йили 840 дан ортиқ лойиҳа амалга оширилди ва бу маҳаллийлаштирилган маҳсулот ишлаб чиқариш

ҳажмини 2008 йилга нисбатан 2,3 баробар оширишни таъминлади.

Нефть-газ ускуналари, кимё саноати маҳсулотлари, автомобиль саноати учун бутловчи қисмлар ва бошқа 120 дан ортиқ янги турдаги маҳсулот ишлаб чиқариш йўлга қўйилиб, 2 мингга яқин янги иш ўрни яратилди.

Инқирозга қарши чоралар дастури доирасида амалга оширилган яна бир йўналиш – мамлакатимиздаги маҳсулот экспорт қиладиган корхоналарни қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш, экспорт салоҳиятини мустаҳкамлаш бўйича қабул қилинган амалий чоралар муҳим аҳамиятга эга бўлди.

Бундай корхоналарнинг барқарор ишлашини таъминлаш, ташқи бозорларда рақобатдошлигини ошириш учун уларни қўллаб-қувватлаш мақсадида қатъий чоралар кўрилди.

Энергия манбалари ва коммунал хизматлар нархларининг асоссиз ошишига йўл қўймаслик, корхоналарда технологик жараёнларни оптималлаштириш ҳисобидан маҳсулот таннархини пасайтириш, экспорт нархларини шакллантиришга доир янги механизмларни жорий этиш, банк кафолатлари муддатларини узайтириш, қўшимча қиймат солиғини қайтариш муддатини қисқартириш ва бошқа рағбатлантириш чоралари шулар жумласидандир.

Республикамиз банклари томонидан кўрсатилган ёрдам маҳсулот экспорт қиладиган корхоналарнинг барқарор ишлашини таъминлашда муҳим роль ўйнади.

Биргина ўтган йилнинг ўзида бу корхоналарга айланма маблағларини кўпайтириш учун умумий миқдори 233 миллиард сўмдан иборат имтиёзли кредитлар берилгани уларга, ўз маҳсулотини экспорт қилиш бўйича юзага келган вақтинчалик қийинчиликларга қарамасдан, ишлаб чиқаришнинг пасайишини олдини олиш имконини берди.

Маҳсулот экспорт қиладиган корхоналарни қўллаб-қувватлаш бўйича кўрилган чора-тадбирлар натижасида уларнинг барқарор ишлашини таъминлашга, 2009 йилда экспорт ҳажмини 2,4 фоиз оширишга эришдик.

Бу ўтган йили ташқи савдо айланмасини 2,3 миллиард доллардан кўпроқ ижобий сальдо билан яқунлаш имконини берди. Бундай натижа, ўз навбатида, мамлакатимизнинг тўлов балансининг ишончилиги ва иктисодиётимиз барқарорлигини янада мустаҳкамлашга имкон берди.

Дастур доирасида амалга оширган яна бир муҳим тадбиримиз – солиқ юкни енгиллаштириш, солиққа тортиш тизимини соддалаштириш ва унификация қилиш бўйича хўжалик тузилмаларини қўллаб-қувватлаш мақсадида кўшимча чоралар кўрилганидир.

Ўтган йили мамлакатимиз хўжалик субъектларига кенг кўламли кўшимча солиқ ва божхона имтиёзлари берилди.

Енгил ва озиқ-овқат саноатининг истеъмол товарлари ишлаб чиқаришга ихтисослашган корхоналари, шунингдек, ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш дастурида иштирок этаётган корхоналар учун даромад солиғи ва ягона солиқ тўлови бўйича имтиёзлар яратилди.

Уй-жой қуриш ва реконструкция қилиш бўйича янги ташкил қилинаётган ихтисослаштирилган пудрат ташкилотлари 5 йил муддатга барча турдаги солиқлардан озод этилди. Корхоналар муассисларининг капиталлашув ва инвестиция киритишга йўналтириладиган дивидендлари ҳам ана шу муддатга солиққа тортилмайдиган бўлди.

Мухтасар айтганда, Инқирозга қарши чоралар дастурини амалга ошириш доирасида солиқ имтиёзлари ва преференциялар бериш ҳисобидан 500 миллиард сўмдан ортиқ маблағ хўжалик субъектлари тасарруфида колдирилди. Бу маблағ уларнинг айланма маблағларини тўлдириш, ишлаб чиқаришни техник қайта жиҳозлаш, янги турдаги маҳсулотларни ўзлаштириш, ишчиларни моддий рағбатлантириш учун йўналтирилди.

Иқтисодий ўсишни таъминлаш, янги иш ўринларини ташкил қилиш, бандлик муаммосини ҳал этиш, аҳолининг даромадлари ва фаровонлиги-

---

ни оширишда тобора муҳим ўрин тутаётган кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни жадал ривожлантириш, рағбатлантириш ва қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратилди.

Ҳозирги кунда кичик бизнес субъектлари ялпи ички маҳсулотнинг қарийб 50 фоизини ишлаб чиқармоқда. Ҳолбуки, 2000 йилда бу кўрсаткич 30 фоизни ташкил этган эди. Бундай натижа, биринчи навбатда, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик давлат томонидан доимий қўллаб-қувватланаётгани самарасидир.

2009 йилда кичик саноат корхоналари учун ягона солиқ тўлови 8 фоиздан 7 фоизга пасайтирилди, яқка тартибдаги тадбиркорлар учун эса қайд этилган солиқ миқдори ўртача 1,3 баробар камайтирилди.

Тадбиркорларнинг ўз ишини ташкил этиш билан боғлиқ сарф-харажатлари сезиларли даражада камайди. Масалан, архитектура-режалаштириш топшириқ тўпламларини олиш қиймати 4 баробар, лойиҳа-смета ҳужжатларини экспертизадан ўтказиш 2,5 баробар, кадастр ҳужжатларини расмийлаштириш қиймати эса 2 баробарга пасайтирилди.

Йил давомида инвентаризация натижасида аниқланган қарийб 2 мингта бўш бино кичик тадбиркорлик субъектларига ижарага берилди. Бунда биноларни ижарага бериш тарифлари тадбиркорлик субъектларининг қаерда жойлашгани ва улар-

---

нинг фаолият турига қараб 3 баробардан 10 баробарга қадар камайтирилди.

Ушбу секторга ажратилган кредит ресурсларининг умумий ҳажми 1,8 триллион сўмдан ошди.

Инқирозга қарши чоралар дастурини амалга оширишда инвестицияларни жалб этиш, аввало, ички манбаларни сафарбар этиш ҳисобидан иқтисодиётимизнинг муҳим тармоқларини жадал модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш, транспорт коммуникацияларини янада ривожлантириш ва ижтимоий инфратузилма объектларини барпо этиш ҳал қилувчи устувор йўналишга айланди.

Инвестиция дастури ва техник модернизациялаш бўйича тармоқ дастурлари доирасида 2009 йил мобайнида 690 та инвестиция лойиҳаси амалга оширилди. Уларнинг 303 таси муваффақиятли яқунланди.

Республикада жами 22 та йирик ишлаб чиқариш объекти, жумладан, нефть-газ, кимё, металлургия саноатида 8 та, машинасозлик саноатида 9 та ва қурилиш индустриясида 5 та объект фойдаланишга топширилди.

Ўтган йили «Фарғонаазот» ва «Максам – Чирчиқ» корхоналарида аммиак агрегатларини реконструкция қилиш, Наманган шаҳрида енгил автомобиллар учун фара ва чироқлар ишлаб чиқарадиган завод, Бухоро шаҳрида «ДЭУ текс-

---

тиль» тўқимачилик комплекси қурилиши каби стратегик лойиҳалар ниҳоясига етказилди.

«Газли» кўшимча компрессор станцияси ишга туширилди, шунингдек, «Кўнғирот» компрессор станциясида кунига 35 миллион куб метр газни қуритадиган иншоот барпо этилди.

Туркманистондан Ўзбекистон ҳудуди орқали Хитойга ўтадиган газ қувурини тортиш ишлари якунланди. Бу, ўз навбатида, мамлакатимизнинг транзит имкониятларини янада кенгайтиради.

Бундан ташқари, ҳудудларимизда, аввало, қурилиш материаллари саноати, озик-овқат, енгил саноат ва бошқа тармоқларда кичик бизнес соҳасида фаолият олиб борадиган 480 дан ортиқ янги ишлаб чиқариш корхоналари ташкил этилди.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, бир нечта кичик станцияни ўз ичига олган «Янги Ангрен – Ўзбекистон» ЛЭП-500 электр узатиш линияси, Қамчик довони орқали ўтадиган 165 километрлик «Оҳангарон – Пунгон» магистраль газ қувури, «Ғузор – Сурхон» юқори вольтли электр узатиш линиясини қуриш бўйича стратегик инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш натижасида мамлакатимизда ягона электр ва газ тармоғи тизимларини ташкил этиш ишлари, асосан, якунланди.

Бу эса Фарғона водийси ва Ўзбекистон жанубида яшайдиган аҳолини табиий газ ва электр энергияси билан ишончли таъминлаш, шунинг-

---

дек, электр энергия экспорт қилишни сезиларли равишда ошириш имконини беради.

Юқори даражадаги халқаро стандартларга жавоб берадиган, мамлакатимизнинг барча ҳудудларини ўзаро ишончли боғлайдиган ва минтақавий ҳамда жаҳон бозорларига чиқишни таъминлайдиган Ўзбекистон миллий автомагистралини қуриш ва реконструкция қилиш бўйича кенг кўламли дастурни амалга ошириш ҳам доимий эътиборимиз марказида бўлди.

Ўтган йилда 217 километрлик автомобиль йўли фойдаланишга топширилди, 538 километр йўл ва 19 та кўприк капитал таъмирланди. Бу ишларни амалга ошириш учун Республика йўл жамғармаси ҳисобидан 280 миллиард сўмдан ортиқ маблағ йўналтирилди.

Йўл-қурилиш техникасини сотиб олиш учун Осиё тараққиёт банкининг умумий қиймати 56 миллион долларга тенг бўлган имтиёзли кредит ресурслари жалб этилди.

Мамлакатимиз темир йўл транспорт тизимини ривожлантириш ва модернизация қилиш бўйича ишлар давом эттирилди. «Тошгузар – Бойсун – Қумқўрғон» янги темир йўл линиясида Япония капитали иштирокида 5 та кўприк фойдаланишга топширилди.

«Навоий – Учқудук – Султон Увайстоғ – Нукус» темир йўл линиясининг 6 та янги разъезди ишга

туширилди. Темир йўллارни электрлаштириш, темир йўл локомотивлари парки ва ҳаракатдаги таркибни янгилаш лойиҳаларини амалга ошириш ишлари бошланди.

2009 йилда Навоий вилоятида ташкил этилаётган эркин индустриал-иктисодий зонанинг асосий объектларидан бири сифатида Навоий шаҳри аэропорти базасида халқаро ташишлар бўйича интермодаль марказ қурилиши юзасидан катта ишлар амалга оширилди.

Ўтган йил мобайнида «Кореан Эйр» компаниясидан миллий авиакомпаниямиз ижарага олган замонавий транспорт самолётлари билан ушбу аэропортдан халқаро йўналишлар бўйича 330 дан ортиқ рейс амалга оширилди ва қарийб 8,5 минг тонна юк ташилди. Бу Навоий шаҳри аэропортини глобал логистика тармоғига интеграциялаш имконини берди.

Ангрен шаҳрида мамлакатимиз ҳудудлари ва Фарғона водийси вилоятлари ўртасида йил давомида кафолатли транспорт алоқасини таъминлайдиган Халқаро логистика маркази қурилиши якунланди ва фойдаланишга топширилди.

Коммуникация тизимларини ривожлантириш ҳақида гапирганда, юқори технологик телекоммуникация тармоғини ривожлантириш биз учун муҳим стратегик аҳамиятга эга эканини алоҳида қайд этиш даркор.

Бугунги кунда хаётимизни компьютер техникаси, ахборот технологиялари, Интернет, мобилъ телефон алоқасисиз тасаввур қилиб бўлмайд.

Бу йўналишда 2009 йилда 12 та инвестиция лойиҳасини амалга ошириш бошланди. Замонавий технологиялар базасида «Тошкент – Бухоро» магистраль алоқа линияси кенгайтирилди. Бу линия каналларнинг ўтказувчанлик қобилиятини 60 баробарга ошириш ва шу тариқа видеотелефон, Интернет ва бошқа кенг тармоқли хизматлар кўрсатиш имконини берди.

Шу билан бирга, «Андижон – Ўш», «Қўнғирот – Бейнов», «Денов – Турсунзода» ва «Термиз – Ҳайратон» йўналишлари бўйича халқаро алоқа линиялари ишга туширилди.

Яна бир устувор йўналиш – ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш дастурини амалга ошириш доирасида 2009 йилда 840 километрлик коллектор-дренаж тармоқлари, 250 та дренаж қудуқлар, 15 та мелиорация насос станциялари ва иншоотлари қурилди ҳамда реконструкция қилинди. Ўтган йили ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашга қаратилган лойиҳаларни амалга ошириш учун 130 миллиард сўм маблағ йўналтирилди.

Натижада 240 минг гектардан ортиқ суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолати яхшиланди ва бу кишлок хўжалик экинлари ҳосилдорлигини,

---

фермер хўжаликларининг даромадини ошириш имконини беради.

2009 йилда йирик инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш, ишлаб чиқариш ва коммуникация объектлари, қишлоқ хўжалиги ҳамда мелиоратив қурилишни ривожлантириш билан бир қаторда ижтимоий соҳани янги босқичга кўтариш масалалари ҳам эътиборимиз марказида бўлди.

Ушбу мақсадлар учун 2009 йилда жами 2,5 миллиард доллар миқдорида капитал маблағлар йўналтирилди. Бу ўзлаштирилган капитал маблағлар умумий ҳажмининг 27,8 фоизини ташкил этади.

Азиз дўстлар!

Ўтган йили мамлакатимиз ҳаётида ҳақиқатан ҳам улкан тарихий аҳамиятга эга бўлган энг муҳим ижтимоий дастурлар – Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва Мактаб таълимини ривожлантириш Давлат умуммиллий дастурининг ижроси амалда ниҳоясига етказилди. 9 йиллик умумтаълим мактаб босқичини ва 3 йиллик ўрта махсус, касб-ҳунар таълим босқичини ўз ичига олган узлуксиз яхлит таълим тизими яратилди.

Бир сўз билан айтганда, фарзандларимизга умумий таълим билан бирга, замонавий касб-ҳунарларга эга бўлиш имконини берадиган 12 йиллик таълим тизимига ўтиш яқунланмоқда.

2009 йилда Инкирозга карши чоралар дастури доирасида амалга оширилган чора-тадбирлар самарадорлиги ҳақида гапирганда, уларнинг, аввало, энг муҳим масалаларга – **янги иш ўринларини яратиш ва аҳолимизнинг турмуш даражасини янада оширишга йўналтирилганини алоҳида қайд этиш зарур.**

Ўтган йили кўрилган амалий чоралар натижасида мамлакатимизда 940 мингдан зиёд янги иш ўринлари яратилди, уларнинг 500 мингга яқини кишлоқ жойларда ташкил этилди. Кичик бизнес соҳасида 390 мингдан зиёд, шу жумладан, хизмат кўрсатиш соҳасида 270 мингдан ортиқ янги иш ўринлари очилди.

Саноат корхоналари билан кооперация асосидаги касаначиликни ҳамда пудрат шартномаси асосидаги уй меҳнатини рағбатлантириш аҳоли бандлигини таъминлашнинг муҳим йўналишларидан биридир. Ана шундай меҳнат фаолиятини ривожлантириш натижасида 130 мингга яқин иш ўрни яратилганини алоҳида қайд этиш лозим.

Бандлик даражасини оширишга қаратилган бундай чора-тадбирлар инкироз шароитида аҳолини ишончли ҳимоя қилиш, унинг даромади ва моддий фаровонлигини ошириш имконини таъминлади.

Аҳолининг реал даромадлари йил давомида 26,5 фоизга кўпайгани, иш ҳақи, пенсия ва

нафакаларнинг ўсиши 2009 йилда ўрта ҳисобда 40 фоизни ташкил этгани бунинг тасдиғидир.

Азиз юртдошлар!

Мамлакатимизни ривожлантириш, янгилаш ва модернизация қилиш бўйича танлаган стратегиямизни ва Инкирозга қарши қабул қилган дастуримизни амалга ошириш натижасида юртимиз дунёдаги санокли давлатлар қаторида иқтисодий ва ижтимоий ривожланишнинг барқарор суръатларини таъминлаш, аҳолимизнинг моддий фаровонлигини юксалтиришга эришгани барчамизга катта мамнуният ва ифтихор бағишлайди, албатта.

2009 йилда Ўзбекистонда ялпи ички маҳсулотнинг ўсиши 8,1 фоизни ташкил этди. Саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш 9,0 фоизга кўпайди, кишлок хўжалигидаги ўсиш 5,7 фоизни ташкил этди, чакана савдо айланмаси 16,6 фоиз, аҳолига пуллик хизмат кўрсатиш 12,9 фоизга ошди.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, ўтган йили юзага келган мураккаб иқлим шароитига қарамай, мамлакатимизда илк бор 7,3 миллион тоннадан ортиқ дон, шу жумладан, 6 миллион 600 минг тонна бугдой етиштирилди, 3,4 миллион тонна пахта хом ашёси тайёрланди.

Ўтган йили иқтисодиётга инвестициялар киритиш ҳажми 8,2 миллиард долларни ташкил этди, бу эса 2008 йилга нисбатан 24,8 фоиздан

кўп демакдир. Жалб этилган хорижий инвестициялар ҳажми 68 фоизга ўсди, энг муҳими, уларнинг асосий қисми тўғридан-тўғри киритилган инвестициялар бўлиб, уларнинг ҳажми 1,8 баробар ошди.

Мамлакатимизда инфляция даражаси 7,4 фоизни ташкил этиб, 2009 йил учун белгиланган прогноз кўрсаткичларидан ошмади. Шунини айтиш керакки, давлатимиз бюджети ўтган йили ялпи ички маҳсулотга нисбатан 0,2 фоиз миқдорда профицит билан бажарилди.

Ўзбекистоннинг Инкирозга қарши чоралар дастурини амалга ошириш борасида эришган ютуқлари нуфузли халқаро молия ташкилотлари ва иқтисодий институтлар, жумладан, Халқаро валюта жамғармаси, Жаҳон банки, Осиё тараққиёт банки ва дунёнинг бошқа бир қатор етакчи молиявий институтлари томонидан эътироф этилди.

2009 йилнинг октябрида юртимизга ташриф буюрган Халқаро валюта жамғармаси ижрочи директорлари миссиясининг баёнотида, жумладан, шундай дейилади: «Ўзбекистон ҳукумати жаҳон иқтисодий инкирози шароитида иқтисодий ўсишни таъминлаш учун зарур бўлган кўплаб ресурсларни жамлаган ҳолда, жаҳон молия бозорларида оқилона сиёсат олиб борди. Бундай пухта ўйланган сиёсат мамлакатнинг глобал иқтисодий инкироз таъсирига самарали қарши тура олишида муҳим омил бўлди».

Қадрли дўстлар!

Мамлакатимизни 2010 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига ўтишдан олдин нуфузли халқаро экспертлар ва иқтисодчиларнинг айрим умумий хулосалари, уларнинг 2010 йилда жаҳон иқтисодиётининг ривожланиш тенденциялари бўйича прогнозлари хусусида қисқача тўхталиш жоиз, деб ҳисоблайман.

Аввало, шунини айтиш керакки, уларнинг таҳлил ва хулосаларига кўра, жаҳон молиявий инкирозининг дунё мамлакатлари иқтисодиётига оғир таъсири тобора пасайиб боради ва 2010 йилда жаҳон иқтисодиётининг аста-секин ўсиши кутилади.

2009 йилда глобал иқтисодиётнинг ўсиши тахминан 1 фоизга қисқарган бўлса, жорий йилда дунёда иқтисодий ривожланиш 3 фоиз атрофида ошиши мумкин, бу эса инкирозгача бўлган даврдagi кўрсаткичлардан анча пастдир.

Таҳлилчиларнинг қайд этишича, ишсизлик даражасининг ўсиши кутилмоқда ва бу аҳолининг турмуш даражасига салбий таъсир кўрсатиши табиийдир.

Иккинчидан. Халқаро бозорнинг ривожланишидаги беқарорлик, кўплаб мамлакатларда товарларга ички талабнинг пасайиши давом этаётгани иқтисодиётнинг реал сектори суръатларининг из-

---

чил ўсиши учун мустаҳкам асос яратиш имконини бермаётганини таъкидлаш лозим.

Инқироз авжга чиққан даврда давлатларнинг иқтисодиётга кенг микёсда аралашуви, биринчи навбатда, банк-молия тизими ликвидлигини қўллаб-қувватлашга, ипотека кредитлари соҳасидаги ўпирилишларни бартараф этишга қаратилиб, иқтисодиётнинг реал сектори тармоқларига, ишлаб чиқаришга, кичик бизнес ва тадбиркорлик соҳаларига кам эътибор берилгани вазиятга салбий таъсир ўтказиши мумкин.

Шу муносабат билан корхоналар ва компанияларнинг молиявий аҳволи заифлиги, уларнинг қарзлар ва банк кредитларини қайтаришга лаёқатсизлиги билан боғлиқ муаммолар жорий йилда иқтисодиётнинг реал секторига жиддий таъсир кўрсатади.

2010 йилда ва кейинги йилларда банк тизимида ипотека ва истеъмол кредитлари бўйича қайтарилмаган кредитлар ҳажмининг ўсиши оқибатида банкротликнинг янги тўлкини хавфи вужудга келиши мумкин.

Шу билан бирга, ишлаб чиқариш ҳажмининг пасайиши ва қисқариши, ишсизлик даражасининг ўсиши ва аҳоли реал даромадларининг чекланиши солиқ тушумларининг жиддий камайишига, давлат бюджети тақчиллигининг ошишига олиб келиши ва бу жараён айрим мамлакатларда сурункали тус олиши мумкин.

Учинчидан. Бозорда истеъмол талабининг пайиши давом этаётгани нарх-наво ошишини чегаралаб турганлигига, каердадир дефляция мавжудлигига карамай, аввало, пул маблағларининг улкан эмиссияси ҳисобидан банклар ликвидлигини сақлаб туриш мақсадида банклар ва молиявий секторларнинг жуда катта миқдорда пул кредитлари билан тўлдирилиши бир катор мамлакатларда инфляция жараёнларининг кескин кучайиб кетиш хавфини юзага келтиради.

Бундай шароитда кучайиб бораётган инфляция даражасини жиловлаб туриш ниҳоятда мушкул вазифага айланишини тушуниш қийин эмас.

Тўртинчидан. Фонд, хом ашё ва молия бозорларида катта спекулятив ўйинлар давом этаётгани, реал қийматга эга бўлмаган пул ҳажмининг кўпайиши, бошқача айтганда, янги молиявий «кўпиклар» хавфининг авж олаётгани яна молиявий касодларга олиб келиш хавфини туғдириши мумкин.

Бешинчидан. Иқтисодиётнинг шаклланиши ва ривожланиши йўлидаги энг катта муаммолар, аввало, ривожланаётган мамлакатларда, жаҳон амалиётида давом этаётган протекционизм сиёсати оқибатида вужудга келмоқда.

«Катта йигирмалик» деб ном олган давлатлар гуруҳининг йиғилишларида бундай номаъқул ишларга йўл қўйиб бўлмаслиги ҳақида кўплаб баёнот-

---

лар берилаётганига карамай, эркин иқтисодиётга яққол тўсқинлик қилиб турган протекционизмдан яқин орада қутулиш кийин, деган таассурот пайдо бўлади.

Олтинчидан. Халқаро валюта жамғармаси экспертларининг фикрича, давлатнинг иқтисодиётга ҳаддан ташқари аралашувини камайтиришга тайёргарлик кўриш 2010 йилда ва ундан кейинги йиллардаги устувор вазифа бўлиб қолиши зарур.

Молиявий-иқтисодий соҳадаги қўллаб-қувватлаш чораларининг ҳаддан зиёд узок давом этиши иқтисодиётни мутаносиб ривожлантиришда мувозанатнинг бузилиши ва эркин тадбиркорликни ривожлантириш йўлидаги жиддий чеклашлар каби хавфларни келтириб чиқариши мумкин.

Бир сўз билан айтганда, молиявий инқироз шароитида жаҳон иқтисодиёти ривожланишига оид бундай баҳолар ва прогнозлардан келиб чиқадиган хулоса шундан далолат берадики, инқирознинг энг оғир босқичи ортда қолганига карамай, ҳали-бери давом этадиган молиявий-иқтисодий инқирознинг бутун бир даврини бошдан кечиришга тўғри келади.

Инқироздан чиқиш ва инқироздан кейин иқтисодиётни соғломлаштириш жараёни узок давомли ва ўта мураккаб бўлиши мумкин.

Ҳурматли мажлис қатнашчилари!

2010 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожланишнинг энг муҳим мақсади ва асосий устувор

вазифаси – бу ислохотларни давом эттириш ва чуқурлаштириш, мамлакатимизни янгилаш ва модернизация қилиш, 2009–2012 йилларга мўлжалланган Инқирозга қарши чоралар дастурини сўзсиз бажариш ва шу асосда иқтисодий ривожланишнинг юқори ва барқарор суръатларини, самарадорлигини ҳамда макроиқтисодий мувозанатни таъминлашдан иборатдир.

Юртимиз салоҳиятининг тобора юксалиб бораётгани, сўнгги йилларда ишга туширилган янги замонавий қувватлар, ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфратузилманинг ривожини, тизимли равишда амалга оширилаётган ислохотлар ва иқтисодиётнинг эркинлаштирилиши, мамлакатимизда яратилган ниҳоятда қулай инвестиция муҳитини бизга 2010 йилда қуйидаги режаларни белгилашга асос беради.

Ялпи ички маҳсулот ва саноат маҳсулотларини 108,3 фоизга, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини 105 фоизга ошириш, иқтисодиётга инвестиция кiritиш ҳажминини ялпи ички маҳсулотга нисбатан 30 фоизга етказиш кўзда тутилмоқда.

Маҳсулот экспортини 8,5 фоизга оширишни таъминлаш, юқори қўшимча қийматга эга бўлган тайёр маҳсулот улушини ошириш ҳисобидан унинг таркибинини сифат жиҳатидан ўзгартириш вазифаси қўйилмоқда.

2009 йилга нисбатан бюджет-молия ва пул-кредит сиёсатини, биринчи навбатда, ресурслар

ва энергияни тежайдиган замонавий технологияларни жорий этиш ҳисобидан тежамкорлик режими янада қатъийлаштириш мўлжалланмоқда. Инфляция даражаси 7–9 фоиз атрофида бўлиши кутилмоқда.

Олдимизга қўйилган бундай мақсадларга эришиш, аввало, ўз имконият ва ресурсларимизни қай даражада сафарбар этишимизга, ҳамон катта хавфи сақланиб қолаётган инкироз оқибатларини бартараф этиш бўйича 2009–2012 йилларга мўлжалланган Инкирозга қарши чоралар дастурида кўзда тутилган чора-тадбирларни сўзсиз бажаришни нечоғли таъминлай олишимизга боғлиқ.

Бу эса Вазирлар Маҳкамасидан ҳар бир алоҳида йўналиш учун масъул бўлган ижрочилар томонидан ўзига юклатилган вазифаларни тармоқ комплекслари ва ҳудудлар бўйича амалга оширилишини қатъий ватизимли равишда назорат қилишни тақозо этади.

Давом этаётган жаҳон молиявий-иктисодий инкирозини ва унинг мамлакатимиз иктисодиётига таъсирини эътиборга олган ҳолда, **банк-молия тизимининг барқарорлигини таъминлаш муҳим устувор вазифа бўлиб қолмоқда.**

Бу ўринда гап банкларнинг капиталлашуви ва инвестициявий фаоллигини янада ошириш, иктисодиётдаги таркибий ўзгаришларнинг устувор йўналишларини қайта тиклаш ва кенгайтириш, ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник

ва технологик янгилашга қаратилган кредитлаш ҳажмини ошириш ҳақида бормоқда.

Барчамиз оддий бир ҳақиқатни яхши англаб олишимиз даркор – инвестицияларсиз модернизация ҳам, янгиланиш ҳам бўлмайди.

Бу ўринда биз нафақат корхоналар томонидан инвестиция лойиҳаларини амалга оширишни жадаллаштиришни, балки бундан тижорат банклари қанчалар манфаатдор экани ва улар бу лойиҳаларда ўз кредит ресурслари билан нечоғли фаол иштирок этаётганини ҳам кўзда тутамиз.

Бунинг учун тижорат банклари етарли капиталга эга, молиявий барқарор бўлиши лозим, бир сўз билан айтганда, **улар йирик инвестиция институтларига айланиши даркор.**

Тижорат банкларининг узок муддатли кредитлари улушини ошириш бўйича кўрилган чоралар туфайли 3 йилдан ортиқ муддатга берилган кредитларнинг банклар кредит портфелининг умумий ҳажмидаги улуши ҳозирги пайтда 69 фоизга етди ва сўнгги ўн йилда 28 баробар кўпайди.

Марказий банк ва Молия вазирлиги тижорат банклари билан биргаликда банкларнинг жами капиталини 2010 йилда камида 20 фоизга ошириши, яқин икки йилда эса унинг ялпи ички маҳсулотга нисбатан ҳажмини 10 фоизга етказиши лозим.

Бу борада банк хизматининг янги турларини жорий этиш, аҳоли ва хўжалик субъектларининг

бўш маблағларини банкларнинг узок муддатли депозитларига жалб этишни камида 30 фоизга кўпайтириш, мамлакат иқтисодиётига киритиладиган узок муддатли кредит кўйилмалари улушини ички манбалар ҳисобидан ошириш учун мустаҳкам асос яратиш масалаларини кўшимча равишда ишлаб чиқиш талаб этилади.

Тижорат банклари фаолиятини баҳолаш мезонларини ўзгартириш зарур – бугунги кунда уларнинг ишини узок муддатли кредит кўйилмалари улушининг ўсиши ва бунинг учун ички манбаларни жалб этиш нуқтаи назаридан баҳолаш керак.

Шу ўринда ўз кредит портфелида 85 фоиздан зиёд узок муддатли кредитга эга бўлган Ташки иқтисодий фаолият миллий банки ва 71 фоиз ана шундай кредитга эга бўлган «Ўзсаноатқурилишбанк» фаолиятини алоҳида кайд этишни истардим. Бундай фаолият бошқа банклар учун ўртак бўлиши лозим.

Тижорат банкларини зарар кўриб ишлаётган ва иқтисодий ночор корхоналарни соғломлаштириш жараёнига жалб қилиш тажрибаси амалда ўзини тўла оқлади.

Ҳали ҳам эски техника ва технологиялар асосида ишлаётган, ҳеч қандай иқтисодий истиқболи бўлмаган корхоналарни тугатиш ва уларнинг негизида янги замонавий ишлаб чиқариш қувватларини ташкил этиш даркор.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни, фермерликни ривожлантиришни молиялашда тижорат банкларининг ролини кучайтириш бўйича ишларни давом эттириш зарур.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик корхоналарига 2010 йилда кредит ресурслари ажратиш миқдорини 1,4 баробар кўпайтириш, микрокредитлар ҳажмини 1,3 баробар ошириш вазифаси қўйилмоқда.

Мамлакатимизнинг рақобатдошлигини оширишни таъминлаш учун иқтисодиётни таркибий ўзгартириш жараёнларини чуқурлаштириш сиёсатини давом эттириш 2010 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурни амалга оширишнинг муҳим устувор йўналишига айланиши лозим.

Шуни холисона тан олиш керакки, бу йўналишда кўп ишлар қилинди ва салмоқли натижалар қўлга киритилди.

Изчил дастурни амалга ошириш натижасида 2009 йилда мамлакатимиз ялпи ички маҳсулотида саноат ишлаб чиқариши улуши 2000 йилга нисбатан 14 фоиздан 24 фоизга, транспорт ва алоқа соҳалари улуши 7,7 фоиздан 12 фоизга ошди, айти пайтда қишлоқ хўжалигининг улуши эса 30 фоиздан 18 фоизга камайди.

Шу билан бирга, иқтисодиётимиз яқин йиллар ичида янада барқарор, ўзига бақувват, жаҳон ва

минтақавий бозорларда рақобатдош бўлмоғи учун иктисодиётимизни таркибий ўзгартириш ва диверсификация қилиш бўйича ҳали кўп иш қилиш лозимлигини ҳам биз ўзимизга яхши тасаввур этамиз.

Бу ўринда, мамлакатимиз ва минтақамиздаги мавжуд шароитдан келиб чиққан ҳолда, газни қайта ишлаш, нефть-кимё, кимё саноати, энергетика, автомобилсозлик, электротехника саноати, машинасозлик, фармацевтика каби замонавий соҳалар ва ишлаб чиқариш тармоқларини ва албатта, ахборот технологиялари ва телекоммуникация тизимларини жадал ривожлантиришга алоҳида аҳамият бериш, яқин келажакда рақамли ва кенг форматли телевидениега ўтиш ҳақида сўз бормокда.

Шулар қаторида, биринчи навбатда, енгил, тўқимачилик ва озиқ-овқат саноатида пахта толаси, бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ва хом ашё ресурсларини чуқур қайта ишлаш бўйича ишлаб чиқаришни, қурилиш материаллари саноатини янада ривожлантириш, сифатли ва барқарор талабга эга бўлган тайёр маҳсулотлар тайёрлайдиган корхоналар ташкил этишга алоҳида эътибор қаратиш даркор.

Вазирлар Маҳкамаси қабул қилинган тармоқ дастурларини яна бир бор танқидий қайта кўриб чиқиши, уларга тузатишлар киритиш ва жадал

амалга ошириш бўйича кўшимча чора-тадбирлар кўриши лозим.

Бу борада куйидагиларни эътиборга олиш даркор:

Биринчидан: корхоналар ўртасида барқарор кооперация алоқаларини ўрнатиш ва уларни кенгайтириш бўйича бошланган ишларни давом эттириш, бу жараёнга кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларини фаол жалб қилиш зарур.

Республика саноат ярмаркаси ва кооперация биржаси ишини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш лозим.

Шуни назарда тутиш керакки, кооперация алоқаларини ривожлантириш ҳозирги шароитда корхоналар ва иқтисодиёт тармоқлари фаолияти барқарорлигининг кучли омили, маҳсулотларнинг янги турларини ўзлаштириш ва энг асосийси – янги иш ўринларини яратиш, аҳоли бандлиги ва даромадларини кўпайтиришнинг энг муҳим йўналиши ҳисобланади.

Ўтган йили ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш дастурларини шакллантириш ва амалга ошириш механизмларини такомиллаштириш бўйича ҳукумат қарорлари қабул қилинди, яхлит тизим яратилди, маҳаллийлаштириш дастурларини ишлаб чиқишга масъул бўлган идоралар – Иқтисодиёт вазирлиги ҳамда Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлигининг

фаолият йўналиши ва ваколатлари доираси аниқ белгилаб қўйилди.

Бу ишни мантикий якунига етказиш, шаклланган ёндашув ва мезонларни ҳисобга олган ҳолда, амалдаги маҳаллийлаштириш дастурига киритилган лойиҳаларни танкидий кўриб чиқиш ва бир ой муддатда 2010 йилга мўлжалланган маҳаллийлаштириш дастурини тайёрлаш зарур.

2010 йилда маҳаллийлаштириш асосида ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар ҳажми ўтган йилга нисбатан 40 фоизга ўсиши, шу борада экспорт қилинадиган маҳсулотларнинг улуши эса камида 12 фоизни ташкил қилиши лозим.

Иккинчидан: сўнгги йилларда иш ҳақи, пенсия, стипендия ва нафакалар миқдорини ошириш, жисмоний шахслар даромадидан олинадиган солиқ ставкаларини камайтириш, инфляция даражасини пасайтириш бўйича кўрилган чора-тадбирлар натижасида аҳолининг ялпи ва реал даромадлари сезиларли равишда ошди, унинг харид қобилияти барқарор суръатда ўсиб бормоқда. Жумладан, ўтган йили 2000 йилга нисбатан ўртача иш ҳақи 28,5 баробар, пенсияларнинг ўртача миқдори қарийб 18 баробар, аҳоли жон бошига нисбатан пул даромадлари эса 12 баробар ошди.

Жорий йилда ҳам иш ҳақини камида 30 фоизга, реал даромадларни эса 23 фоизга ошириш мўлжалланмоқда. Аҳолининг озиқ-овқат

маҳсулотлари таркибига кирмайдиган, узок фойдаланишга мўлжалланган саноат товарларини харид қилиш бўйича харажатлари сезиларли даражада ўсди.

Бундай шароитда аҳолининг ўсиб бораётган тўлов қобилияти билан мамлакатимиз корхоналарида ишлаб чиқарилаётган истеъмол товарлари ҳажми ўртасида ички бозорда мутаносибликни таъминлаш, бундай маҳсулотлар турини кенгайтириш, бозорларимизни улар билан ишончли тарзда тўлдириб бориш алоҳида аҳамият касб этади.

Вазирлар Маҳкамаси шу масалага бағишланган ўз мажлисида қабул қилинган дастурлар ижросини танқидий баҳолаши, уларни жадал амалга ошириш ва ички бозорни мамлакатимизда ишлаб чиқарилган, импорт товарларидан сифати юқори, нархи эса арзон бўлган маҳсулотлар билан тўлдириш, юртдошларимизнинг ўсиб бораётган талаб ва эҳтиёжларини янада тўларок қондириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар кўриши лозим.

Учинчидан: аҳолига хизмат кўрсатиш соҳасини янада кенгайтириш ғоят муҳим аҳамиятга эга. Бундай тармоқлар ташқи конъюнктурага ҳам, об-ҳаво шароитига ҳам боғлиқ эмас, яъни ташқи омилларнинг ўзгариши уларга таъсир кўрсата олмайди.

Айни пайтда бу хизматлар ўзимизда ишлаб чиқарилган маҳсулотларнинг кўплаб турларига ички талабни оширади, шунингдек, истеъмол бо-

---

зорида мутаносибликни сақлашда муҳим роль ўйнайди.

Буларнинг барчасини назарда тутган ҳолда, хизмат кўрсатиш соҳасининг ялпи ички маҳсулотдаги улушини 2009 йилдаги 47 фоиздан 2010 йилда 49 фоизга етказиш зарур.

Тўртинчидан: нисбатан барқарор ва бозор конъюнктураси ўзгаришларига тез мослашувчан, янги иш ўринлари яратиш имконини берадиган кичик бизнесни жадал ривожлантириш масаласини ҳал этиш бизнинг шароитимизда ҳамон муҳим аҳамиятга молик масала бўлиб қолмоқда.

Айнан шунинг учун ҳам биз 2010 йилда барча кичик бизнес корхоналари учун ягона солиқ тўлови ставкасини 7 фоизга тушириш тўғрисида қарор қабул қилдик.

Ҳукумат, жойлардаги давлат ҳокимияти органлари кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ривожини уларга кредит ажратишни сезиларли даражада кенгайтириш, уларнинг фаолиятига давлат органлари томонидан ноқонуний аралашув ва турли тўсиқлар қўйиш ҳолатларига йўл қўйилмаслик ҳисобидан қўллаб-қувватлаш бўйича чора-тадбирларни кучайтириши шарт.

Кичик бизнеснинг ялпи ички маҳсулотдаги улушини ўтган йилдаги 50 фоиздан 2010 йилда 52,5 фоизга етказиш вазифаси қўйилмоқда.

Бешинчидан: экспорт қилинадиган маҳсулотларимиз таркибини ва умуман, ташқи савдо айланмасини янада диверсификация қилиш долзарб масала бўлиб қолмоқда.

Кейинги вақтда жаҳон бозорида нархи кескин тушиб кетган хом ашё ресурсларини экспорт қилиш амалиётидан имкон қадар тезроқ қутулиб, тайёр рақобатдош маҳсулотлар экспортини фаол ошириш ва бу маҳсулотлар етказиб бериладиган мамлакатлар географиясини янада кенгайтиришимиз керак.

Бу борада янги бозорлар, янги транспорт йўлақларини топиш, бир сўз билан айтганда, фаол маркетингга асосланган ташқи иқтисодий сиёсат юритиш зарур.

Биз 2010 йилда экспорт қилинадиган юкларни ташиш тизимини такомиллаштириш масалалари билан жиддий шуғулланишимиз керак. Шу муносабат билан Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги, Иқтисодиёт вазирлиги ва Молия вазирлигига тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқарадиган ҳар бир тармоқ бўйича 2010–2012 йилларга мўлжалланган тайёр маҳсулотни янги ташқи бозорларга чиқариш бўйича махсус дастурлар ишлаб чиқиш вазифаси топширилади.

Бу дастурларда барча зарур чораларни, жумладан, маркетинг, молия ва ташкилий-ҳуқуқий

қўллаб-қувватлаш масалаларини назарда тутиш даркор.

Азиз дўстлар!

Узоқ муддатли истиқболга мўлжалланган, мамлакатимизнинг салоҳияти, қудрати ва иқтисодиётимизнинг рақобатдошлигини оширишда ҳал қилувчи аҳамият касб этадиган навбатдаги муҳим устувор йўналиш – бу асосий етакчи соҳаларни модернизация қилиш, техник ва технологик янгилаш, транспорт ва инфратузилма коммуникацияларини ривожлантиришга қаратилган стратегик аҳамиятга молик лойиҳаларни амалга ошириш учун фаол инвестиция сиёсатини олиб боришдан иборат.

2010 йилда Инвестиция дастурига мувофиқ капитал қўйилмалар ўтган йилга нисбатан 22,1 фоизга ортиб, ялпи ички маҳсулотнинг 30 фоизини ташкил қилади. Бунда биргина ишлаб чиқариш соҳасига мўлжалланган инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш учун барча капитал қўйилмаларнинг 75 фоиздан зиёди йўналтирилади.

2010 йилда мамлакатимизда муҳим стратегик лойиҳаларни амалга ошириш учун 3 миллиард АҚШ долларидан зиёд ёки ўтган йилга нисбатан 30 фоиз кўп хорижий инвестициялар жалб қилинишини эътиборга оладиган бўлсак, ўйлайманки, амалга ошириладиган лойиҳаларнинг қўлами ва салмоғи ўз-ўзидан аён бўлади.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар ҳажми 46 фоизга ошади.

Бундай йирик лойиҳаларни, биринчи навбатда, инфратузилма лойиҳаларини амалга ошириш учун ички ресурсларни жалб қилишда мамлакатимизда 2007 йили ташкил этилган Тикланиш ва тараккиёт фонди жуда катта хисса қўшди. Бугунги кунда бу фонднинг жамғармаси 3,7 миллиард долларни ташкил этмоқда.

Дунёдаги машҳур ва нуфузли компаниялар, Осиё тараккиёт банки, Жаҳон банки, Ислон тараккиёт банки, Жанубий Корея, Япония тараккиёт банклари сингари молия институтлари, қатор араб давлатларининг инвестиция фондлари ва бошқа хорижий ташкилотлар юқори қўшимча қийматга эга бўлган, юксак технологияларга асосланган маҳсулотлар ишлаб чиқариш бўйича инвестиция лойиҳаларини амалга оширишда бизнинг йирик ҳамкорларимиз бўлмоқда.

Бу ҳақда гапирганда, иктисодиётимизнинг етакчи ўринларга чиқиши учун Тошкент, Навоий ва Толлимаржон иссиқлик электр станцияларида буғ-газ мосламаларини қуриш, Сургил кони база-сида полиэтилен ва пропилен ишлаб чиқарадиган Устюрт газ-кимё мажмуасини барпо этиш, поливинилхлорид ва каустик сода ишлаб чиқарадиган янги комплекс ташкил этишга қаратилган йирик

лойиҳалар амалга оширилишини айтиб ўтиш лозим, деб биламан.

Шу билан бирга, Муборак газни қайта ишлаш заводи ва Шўртаннефтгаз мажмуасида суюлтирилган газ ишлаб чиқаришни кўпайтириш учун пропан-бутан аралашмаси мосламаларини куриш, Янги Ангрен иссиқлик электр станцияси энергия блокларини кўмир ёқилғиси билан ишлаш тизимига ўтказиш, автомобиль кучланиш агрегатларини ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш ва бошқа бир қатор муҳим стратегик лойиҳаларни амалга ошириш алоҳида истикболли аҳамиятга эга эканини таъкидлаш зарур.

Бу лойиҳаларнинг барчаси ўтган йили, жаҳон молиявий-иқтисодий инкирозига қарамасдан, қабул қилинган 2009–2014 йилларда ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш бўйича муҳим лойиҳаларни амалга оширишга доир чора-тадбирлар дастурига киритилган.

Ушбу дастурга умумий қиймати 42,5 миллиард доллардан зиёд 327 та лойиҳа киритилган бўлиб, уларнинг кўпчилиги бўйича молиялаш манбалари аниқ белгиланган ва инвесторлар консорциумлари шакллантирилган.

Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги Иқтисодиёт вазирлиги, Молия вазирлиги, бошқа манфаатдор вазирлик ва идоралар

билан ҳамкорликда Инвестиция дастури рўйхатига киритилган стратегик аҳамиятга молик инвестиция лойиҳаларини, шунингдек, стратегик тармоқлар ва йирик корхоналарнинг узок муддатли техника сиёсати нуктаи назаридан ишлаб чиқиладиган янги лойиҳаларни амалга оширишнинг муддатлари ва шартларини мувофиқлаштириш борасидаги ишларни фаоллаштириши даркор.

2010 йилда автомобиль йўлларини ривожлантириш учун Республика йўл жамғармаси маблағлари ҳисобидан 540 миллиард сўм, яъни ўтган йилга нисбатан қарийб 2 баробар кўп маблағ ажратиш кўзда тутилган.

Бугунги кунда Ўзбекистон миллий автомагистрالي участкаларини куриш бўйича Осиё тараққиёт банки ҳамкорлигида янги йирик лойиҳа ишлаб чиқилмоқда.

Ушбу дастурларни амалга оширишдан кўзланган пировард мақсад – Европа ва Осиё ўртасидаги савдо оқимининг маълум қисмини мамлакатимиздаги транзит йўналишларига буриш ва шу асосда юртимизда транспорт ва транзит хизмати ҳажмини ошириш, мавжуд инфратузилма негизида логистика марказларини ташкил этиш, минглаб одамларни иш билан таъминлашдан иборат.

Вазирлар Маҳкамаси 2010–2015 йилларда Ўзбекистон миллий автомагистрالي йўналиши бўйлаб инфратузилма ва сервис тармоқларини ривож-

---

лантириш юзасидан қабул қилинган дастурнинг амалга оширилишини қатъий назоратга олиши даркор.

Ҳозирги вақтда темир йўл коммуникацияларини ривожлантиришга ҳам алоҳида эътибор қаратиш зарур. 2010 йилда уларни модернизация қилиш учун 105 миллион доллардан кўпроқ маблағ йўналтириш кўзда тутилган.

«Тошгузар – Бойсун – Қумқўрғон» темир йўл линияси ва шу йўналишдаги инфратузилма объектларида қурилиш ишларини якунига етказиш, «Янгиер – Жиззах» ва «Янгиер – Фарҳод» электрлаштирилган темир йўл линиялари қурилишини давом эттириш лозим.

Шу билан бирга, йўловчи ташиш локомотивлари паркинни янгилаш, юк ташиш локомотивлари ва вагонларини модернизация қилиш ва қайта тиклаш бўйича лойиҳаларни амалга оширишни жадаллаштириш даркор.

Жорий йилда Испаниядан иккита тезюрар поезд сотиб олиш ва «Тошкент – Самарқанд» йўналиши бўйича уларнинг қатновини йўлга қўйиш лойиҳасини, барча расмийлаштириш жараёнлари билан бирга, амалга оширишни бошлаш керак.

«Навоий» эркин индустриал-иқтисодий зонасига жалб қилинаётган хорижий инвестициялар ҳажмини янада ошириш инвестиция соҳасидаги долзарб йўналиш ҳисобланади.

Аввало, бу ерда бошланган 17 та лойиҳани амалга ошириш, айти пайтда Корея Республикаси, Япония, Германия, АҚШ, Буюк Британия, Франция, Италия ва бошқа технологик жиҳатдан юксак ривожланган мамлакатлардан инвестициялар жалб қилишга алоҳида эътибор қаратиш лозим.

Қадрли дўстлар!

Қишлоқда уй-жой қуриш ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантиришни жадаллаштириш дастурининг 2010 йилнинг муҳим устувор йўналишлари қаторига киритилишига тўлиқ асос бор.

Юртимизда 2009 йилнинг «Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили» деб эълон қилиниши, шу муносабат билан қабул қилинган Давлат дастурининг амалга оширилиши қишлоқларимиз кифасини замонавий архитектура ва саноат асосида тубдан ўзгартириш ва янгилаш, уй-жой, ижтимоий ва коммунал объектлар, коммуникацияларни барпо этиш бўйича узок муддатга мўлжалланган аниқ мақсадли ишларимизнинг бошланиши бўлди.

Буларнинг барчаси қишлоқ аҳолиси турмуш даражасини тубдан ошириш ва шаҳар шароитига яқинлаштиришга хизмат қилади.

Ушбу мақсадларга молиялашнинг барча манбалари ҳисобидан 2009 йилнинг ўзида 2 триллион 600 миллиард сўмдан зиёд маблағ йўналтирилди.

Энг мухими, ўтган йили кишлоқ жойларда қурилиш олиб бориш учун узок истиқболга мўлжалланган, лойиҳалаштириш, саноат-қурилиш, муҳандислик-техник жиҳатдан кучли замонавий салоҳиятга эга бўлган база яратишга эришдик.

Бу борада молиялаш манбалари ва маблағ ажратиш механизми белгилаб олинди. «Қишлоқ қурилиш банк» ва «Қишлоқ қурилиш лойиҳа» лойиҳалаш институти каби ихтисослаштирилган тузилмалар ташкил этилди.

Уй-жой объектлари қурилиши бўйича 22 та намунавий лойиҳа, ижтимоий объектлар қурилиши бўйича 16 та лойиҳа, комплекс қурилишлар бўйича намунавий режалар ишлаб чиқилди ва бу лойиҳалар республика ва минтақавий кўргазмаларда кенг муҳокама этилганидан кейин тасдиқланди.

Шу борада ихтисослаштирилган «Қишлоқ қурилиш инвест» буюртмачи компанияси ташкил этилиб, мамлакатимиз бўйича 42 та массивда янги уй-жойлар қурилиши бошлаб юборилди.

Алоҳида эътиборга молик томони шундаки, мазмун-моҳиятига кўра ноёб бўлган бу комплекс лойиҳалар юртимизнинг барча ҳудудларида кишлоқ аҳли ва бутун жамоатчилигимиз томонидан кенг қўллаб-қувватланмоқда.

2010 йилги Инвестиция дастури доирасида фақат уй-жой қурилиши учун «Қишлоқ қурилиш банк»

оркали аҳолига 250 миллиард сўмдан ортик имтиёзли кредитлар ажратиш кўзда тутилган. Бу 2009 йилда ушбу мақсадлар учун йўналтирилган маблағ миқдоридан 4 марта кўп демакдир. Айтиш вақтида яқка тартибда уй қурувчиларнинг ўзлари ҳам 70 миллиард сўмга яқин маблағ сарф этиши кутилмоқда.

2010 йилда мамлакатимиздаги барча 159 та қишлоқ туманида умумий қиймати 470 миллиард сўмдан ортик бўлган 7 минг 630 та уй-жой қурилиши режалаштирилган.

Бунда нафақат замонавий ва қулай коттежлар қуриш, айтиш вақтида болалар боғчалари, умумтаълим мактаблари, мусика ва санъат мактаблари, спорт иншоотлари, тиббиёт муассасалари, хизмат кўрсатиш объектлари, кенг ва равон йўллар, бир сўз билан айтганда, қишлоқ аҳолисининг қулай ва муносиб ҳаёт кечириши учун зарур бўлган барча шароитларни ўз ичига олган замонавий ва обод қишлоқларни барпо этиш кўзда тутилмоқда.

Айтиш жоизки, мамлакатимизда барча зарур ижтимоий ва коммуникация инфратузилмасига эга бўлган, изчил ривожланиб бораётган ўта йирик уй-жой бозори шаклланимоқда.

Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси қурилиш режаларига, санитария талаблари ва қурилиш нормаларига риоя қилиниши устидан қатъий тизимли назорат ўрнатиши зарур.

Худудларда аҳолини жойлаштириш, худудларни режалаштириш схемалари ва бош режалари билан боғлиқ ҳужжатларни ишлаб чиқиш тизимини тезлаштириш керак.

Қишлоқ жойларнинг табиий-иқлим шароити ва рельефини, юртимиз худудларининг ижтимоий-демографик хусусиятларини ҳисобга олган, замонавий қурилиш материаллари ва технологияларини қўллаган ҳолда, яқка тартибда қуриладиган уйлар, ижтимоий-маданий ва санитария-маиший объектлар лойиҳаларини такомиллаштириш ишларини давом эттириш лозим.

Қишлоқда уй-жой қуриш ва ижтимоий инфратузилмани ривожлантиришни жадаллаштириш дастури замирида жуда улкан ҳажмдаги ишлар мужассам эканини, у ўн минглаб янги иш ўринларини яратиш, ана шу кенг қўламли бунёдкорлик ишларида мамлакатимиз аҳолисининг фаол иштирокини таъминлаш имконини беришини унутмаслигимиз керак.

Биз мазкур дастурни амалга ошириш вазифасини ўз олдимизга қўяр эканмиз, бу билан мамлакатимиз учун долзарб бўлган **аҳоли бандлигини таъминлаш, шу тариқа одамларнинг даромадини янада ошириш ва ҳаёт сифатини юксалтириш масалаларини ҳал этишни кўзда тутамиз.**

2010 йилда мамлакатимизда жами 950 мингдан ортиқ янги иш ўрни ташкил этиш мўлжалланмоқда. Уларнинг қарийб ярми кичик корхоналар, микро-

---

фирмалар ташкил этиш, якка тартибдаги тадбиркорликни, хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасини янада ривожлантириш, пудрат асосидаги курилиш, шу жумладан, уй-жойларни таъмирлаш ва реконструкция қилиш ишлари кўламини кенгайтириш ҳисобидан яратилади.

2010 йилда ҳам аҳолини турли шаклдаги касаначилик ишларига жалб этиш, халқ ҳунармандчилигини ривожлантириш, оилавий тадбиркорликни рағбатлантириш – буларнинг барчаси бандликни таъминлашнинг амалда ўзини оклаган муҳим йўналишлари бўлиб қолади.

Шу асосда 208 минг нафардан ортиқ кишини, аввало, кўп болали аёллар, ногиронлар ва аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож бошқа тоифаларини иш билан таъминлаш кўзда тутилмоқда.

Юқорида зикр этилган барча чора-тадбирларни ўзида мужассамлаштирган Дастур вазирликлар, идоралар, хўжалик бирлашмалари ва корхоналар иштирокида тайёрланган ва Олий Мажлис томонидан тасдиқланган.

Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги, Иқтисодиёт вазирлиги, Давлат статистика қўмитаси ҳар бир туман ва шаҳарда яратилган иш ўринларини аниқ ҳисобга олиш тизимини ташкил этиш ва дастур ижросини мониторинг қилиш, унда кўзда тутилган прогноз кўрсаткичларини бажаришда сусткашликка йўл

қўймаслик чораларини кўриши ва мазкур масалалар бўйича Вазирлар Маҳкамасига аниқ таклифлар киритиши лозим.

Ҳурматли мажлис қатнашчилари!

Юртимизда 2010 йилни «**Баркамол авлод йили**» деб эълон қилганимиздан яхши хабардорсиз.

Биз фарзандларимизнинг нафақат жисмоний ва маънавий соғлом ўсиши, балки уларнинг энг замонавий интеллектуал билимларга эга бўлган, уйғун ривожланган инсонлар бўлиб, XXI аср талабларига тўлиқ жавоб берадиган баркамол авлод бўлиб вояга етиши учун зарур барча имконият ва шароитларни яратишни ўз олдимизга мақсад қилиб қўйганмиз.

Шу кунларда ҳукуматимиз томонидан ушбу масала юзасидан қабул қилинган Давлат дастури ана шу эзгу мақсадга эришиш йўлида, жами давлат ва нодавлат манбаларини ҳисобга олган ҳолда, мавжуд барча ресурс ва имкониятларимизни сафарбар этишни кўзда тутди.

Дастурда белгиланган комплекс чора-тадбирларни бажариш учун 2010 йилда барча молиялаш манбалари ҳисобидан 8 триллион сўм атрофидаги маблағ, жумладан, 1,8 триллион сўм давлат маблағлари, тижорат банкларининг 3,3 триллион сўмлик кредитлари ва масъул ижрочиларнинг 2,7 триллион сўмдан ортиқ маблағларини йўналтириш мўлжалланган.

Ана шундай буюк вазифалар ва уларни амалга ошириш учун ажратилаётган маблағлар ҳақида

гапирар эканмиз, эртанги кунимиз учун, болаларимиз, фарзандларимизнинг бахти учун меҳнат қилиш, фидойилик кўрсатиш – бу барчамизнинг муқаддас бурчимиздир, десам, ўйлайманки, шу залда ўтирган инсонлар, керак бўлса, бутун халқимизнинг фикрини ифода қилган бўламан.

Азиз юртдошларим!

2010 йилда ўз олдимизга кўяётган юксак мақсад, вазифа ва режалар, қандай оғир бўлмасин, буларнинг барчаси, аввало, мамлакатимизнинг тараққий топган давлатлар қаторига чиқиши йўлидаги янги қадамдир.

Бу буюк вазифаларни амалга ошириш учун халқимизнинг фидокорона меҳнати билан тўпланган салоҳиятимиз ва имкониятимиз бор, куч-қудратимиз етарли. Энг муҳими, эртанги кунга бўлган қатъий ишончимиз бизга мустаҳкам пойдевор бўлажак.

Барчангизга, азиз дўстларим, шу йўлда куч-қувват, янги-янги муваффақият ва омадлар тилайман.

*2009 йилнинг асосий яқунлари ва 2010 йилда
Ўзбекистонни ижтимоий-иқтисодий
ривожлантиришнинг энг муҳим
устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар
Маҳкамасининг мажлисидаги маъруза,
2010 йил 29 январь*

ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Мунис ва мухтарама онахонлар!

Қадрли опа-сингиллар, дилбар қизларим!

Барчамиз ҳамиша соғиниб, орзиқиб кутади-
ган мана шу илк баҳор кунларида, табиат очилиб,
кўнгиллар шодлик ва қувончга тўлиб бораётган шу
фусункор айёмда сиз, азизларимни, сизлар орқали
бутун Ўзбекистон хотин-қизларини қутлуғ сана –
8 март байрами билан самимий муборакбод этиш-
дан бахтиёрман.

Сизларга қалбимиз тўрида бўлган энг эзгу
тилакларимиз, чуқур ҳурмат ва эҳтиромимизни
изҳор этиш учун барчамизга, аввало, эркак зотига
яна бир имкон берадиган, бамисоли кўклам элчиси
янглиғ кириб келадиган бу байрам баҳорнинг ўзи
каби қадрли ва севимлидир.

Баҳор тимсолида табиат гўзаллиги, унинг бор
сеҳри ва жозибаси қанчалик яққол намоён бўлса,
аёл тимсолида энг юксак инсоний фазилатлар шу
қадар ёрқин намоён бўлади.

Биз одатда табиат, ер, тил ва Ватан каби
мўътабар тушунчаларни «она табиат», «она ер»,
«она тили» ва «она Ватан» деб улуғлаймиз, уларни

азиз ва меҳрибон оналаримизга қиёс этамиз. Ва бу қиёслашнинг жуда чуқур ички маъно-мазмунли борлигини англаш, тушуниш қийин эмас, деб ўйлайман.

Аёл зоти ўзининг нафосати ва латофати, муҳаббати ва садокати, оналик меҳри билан том маънода Яратганнинг тенгсиз мўъжизасидир.

Кўнглимиз фариштаси, хонадонимиз чироғи, оила таянчи бўлмиш аёл сиймоси халқимиз тасаввурида азал-азалдан эзгулик ва фидойилик тимсоли бўлиб келади. Бунинг тасдиғини эл-юртимизнинг миллий тарихи, ҳаёт ва тафаккур тарзида, аёл шаънини улуғлаб, гўзал касидалар яратган мумтоз адабиётимиз саҳифаларида яққол кўриш мумкин.

Бизнинг аёлларга муносабатимиз, ҳеч шубҳасиз, ана шундай юксак мезонлар негизида камол топган бўлиб, аёл зотига беқиёс ҳурмат ва эҳтиром намунасини бошқалар балки биздан ўрганиши керакдир.

Орадан йиллар, асрлар ўтади, лекин онани, аёлни доимо эъзозлаб, ардоқлаб яшашга интилиш туйғусини болаларимиз ва набираларимизга, келгуси авлодимизга безавол етказиш биз учун энг олийжаноб, энг буюк вазифа бўлиб қолиши зарур, десам, айни ҳақиқатни айтган бўламан.

Азиз опа-сингиллар!

Биз ўз мустақиллигимизнинг биринчи кунларидан бошлаб юртимизда демократик давлат, ҳеч

кимдан кам бўлмайдиган эркин ва фаровон ҳаёт куриш йўлида хотин-қизларнинг жамиятдаги ўрни ва нуфузини юксалтириш, уларнинг ҳақ-ҳуқуқлари, қонуний манфаатларини таъминлаш, қобилият ва имкониятларини рўёбга чиқариш, бир сўз билан айтганда, аёлларимизни жамиятимизнинг тенг ҳуқуқли, фаол ва бунёдкор аъзосига айлантириш борасида қандай улкан ишларни амалга ошириб келаётганимиз ҳақида, ўйлайманки, ортикча гапиришнинг ҳожати йўқ.

Бундай сиёсатнинг амалий самарасини бугунги кунда олий қонунчилик идоралари, жойлардаги вакиллик органлари ва ижро ҳокимиятидан тортиб суд-ҳуқуқ соҳасида, маҳаллий ва ўзини ўзи бошқариш тизимлари, нодавлат ташкилотлар, ижтимоий тузилмалар фаолиятида, мухтасар айтганда, ҳаётимизнинг барча босқичларида кўриш, кузатиш мумкин.

Шуниси эътиборга сазоворки, хотин-қизлар юртимиздаги ўзгаришлар жараёнида фаол иштирок этиш билан бирга, ўзининг билими, профессионал малакаси ва маҳорати ҳисобидан кўпгина жабҳаларда етакчи мавқеларни эгаллаб келмоқда. Бугунги кунда ҳаётимизда тобора катта ўрин олаётган фермерлик ҳаракати, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни, илму фан, тиббиёт, таълим-тарбия, маданият ва санъат каби ўнлаб муҳим соҳа ва тармоқлар ривожини аёлларнинг иштирокисиз тасаввур этиб бўлмайди.

Биз мамлакатимизнинг ёруғ келажагини кўзда тутган ҳолда 2010 йилни юртимизда «Баркамол авлод йили» деб эълон қилдик. Бу қароримизнинг маъно-моҳиятини лўнда қилиб ифода этадиган бўлсак, кўп марта такрорланган бир ҳақиқатни яна бир бор таъкидлашга тўғри келади.

Бугун ҳеч кимга сир эмаски, биз яшаётган XXI аср – интеллектуал бойлик ҳукмронлик қиладиган аср. Кимки, қайси жамият бу ҳақиқатни ўз вақтида англаб олмаса, интеллектуал билим, интеллектуал бойликка интилиш унинг кундалик ҳаёт мазмунига айланмаса, бундай жамият жаҳон тараккиёти йўлидан четда қолиб кетиши муқаррар.

Биз ўз олдимизга ана шундай ўта мураккаб мақсадни кўяр эканмиз, бундай улуғ вазифани адо этиш, ҳар томонлама баркамол авлодни тарбиялашда аёлларимизнинг ўрни ва таъсири, буюк ҳиссасини ҳеч нарса билан ўлчаб, қиёслаб бўлмайди. Яъни, эртанги кунимизнинг мустаҳкам ва ишончли пойдеворини бунёд этишда айнан аёл зоти ҳал қилувчи куч, чинакам таянчимиз ва сунчимиз бўлиб майдонга чиқишини барчамиз ҳеч қачон унутмаслигимизни истардим.

Фақат соғлом онадан соғлом фарзанд туғилади. Фақат ақл-заковатли, маърифатли оналаргина комил инсонларни тарбиялашга қодир бўлади.

Ана шу ҳақиқатни чуқур англаган ҳолда, мамлакатимизда аёлларнинг саломатлигини мустаҳкамлаш, оила, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, жисмоний, интеллектуал ва маънавий жиҳатдан етук ёш авлодни вояга етказишга қаратилган, узоқни ўйлаб, пухта ишлаб чиқилган ва ҳаётга изчил жорий этилаётган дастур ва тadbирларимиз бугунги кунда ўзининг дастлабки самарасини бераётгани барчамизни қувонтиради.

Бу ҳақда узоқ гапириш, кўп мисолларни олиб келиш мумкин, лекин мен фақат учта муҳим йўналиш бўйича баъзи рақамларга эътиборингизни қаратмоқчиман.

Кейинги уч йил мобайнида мамлакатимиздаги умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касб-ҳунар коллежлари ўқувчилари, олий ўқув юртлари талабалари жаҳон миқёсида ўтказилган нуфузли фан олимпиадаларида ғолиб бўлиб, жами 41 та медални кўлга киритган бўлса, уларнинг 8 таси кизларимиз ҳиссасига тўғри келади. Ёки санъат ва мусиқа соҳасида дунёнинг Париж, Рим, Берлин, Токио, Москва, Прага, Қоҳира, Сеул, Деҳли каби йирик маданият марказларида бўлиб ўтган халқаро кўрик-танловларда 273 нафар ўқувчи ва талабамиз ғолибликка эришгани ва уларнинг 153 нафари киз болалар эканини катта мамнуният билан таъкидлаш ўринлидир. Ана шу охириги уч йил мобайнида 1 минг 464 нафар истеъдодли спортчи ёшлари-

---

миз халқаро мусобақаларда зафар қозонган бўлса, уларнинг 448 нафари айнан кизларимиз экани албатта барчамизга ғурур ва ифтихор бағишлайди. Айтинглар, азизлар, бундан ўн беш–йигирма йил олдин ўзгалар ҳавас қиладиган бундай улкан уфқ ва марраларга етишни тасаввур қилиш мумкинми? Очiq айтиш керакки, буларни фақат ширин тушларимизда кўришимиз мумкин эди, холос.

Шу борада бугун яна бир ҳақиқатни чуқур англаб олишимиз керак. Биз болаларимизнинг соғлом ва баркамол бўлиб ўсишига қанча эътибор, куч ва маблағ сафарбар этсак, юртимиздаги ёш талантларнинг ноёб истеъдоди очилишига қанча кўп имконият туғдириб берсак, ҳеч шубҳасиз, фарзандларимизнинг илму фан, санъат, спорт ва бошқа соҳалар бўйича жаҳон шохсупаларига кўтарилиши учун шунчалик мустаҳкам замин яратилади, иншооллоҳ. Мен бунга қатъий ишонаман.

Бундай юксак ва эзгу марраларга эришишда, авваламбор, жамиятимизда тинчлик ва барқарорлик, аҳиллик ва ҳамжихатлик муҳитини мустаҳкамлаш, иқтисодиётимизни жадал суръатлар билан ривожлантириш, юртимизни янада обод ва фаровон этиш масаласи биз учун доимий устувор вазифа бўлиб келган ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади.

Албатта, бундай сиёсатни янада кучайтириш, унинг самарасини оширишда хотин-кизларнинг мавқеини, уларнинг ижтимоий ва сиёсий фаолли-

---

гини ҳам ҳукукий, ҳам амалий нуқтаи назардан юксалтириш ана шундай муҳим вазифаларимиз қаторига киради.

Фурсатдан фойдаланиб, мен юртимизнинг барча мард ўғлонларини аёлларга фақат байрам кунларида эмас, балки ҳамиша ҳурмат ва эътибор кўрсатиб яшашга, айнан шундай ёндашувни ўз бурчимиз деб билишга ва уни ҳаётимиз мезонига айлантиришга даъват этмокчиман.

Токи аёлларимиз биздан рози ва мамнун бўлиб, бахтли ҳаёт кечирсин. **Зеро, оналарнинг, аёлларнинг бахти – оиланинг, халқимизнинг, бутун Ўзбекистонимизнинг бахтидир.**

Қадрли опа-сингиллар!

Бугунги байрам шодиёнасида сиз, муҳтарама аёлларимизнинг фидойи қалбингиз, беминнат меҳру муҳаббатингиз учун сизларга ҳар қанча ташаккур айтсак, таъзим қилсак арзийди.

Яна бир қарра самимий табригимни қабул этгайсиз.

Иқболингиз баланд, умрингиз узок, ризқу насибангиз зиёда бўлсин!

Бахтимизга ҳамиша омон бўлинг, азизларим, меҳрибонларим!

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

НАВРЎЗ БАЙРАМИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДАГИ СЎЗ

Ассалому алайкум, кадрли ватандошлар!

Азиз дўстлар, мухтарам меҳмонлар!

Биз орзикиб кутадиған, баҳор, яшариш ва янги-ланиш рамзи – Наврўзи олам кутлуғ қадами билан ўлкамизга кириб келмоқда.

Мана шу улуғ айём билан сиз азизларни, бутун халқимизни чин қалбимдан табриклаб, барчангизга ўзимнинг юксак ҳурмат-эҳтиромим ва эзгу тилақларимни изҳор этаман.

Ҳурматли юртдошлар!

Наврўз барчамиз учун азал-азалдан, аввало, табиат уйғониши, шарқона янги йил дебочаси, маънавиятимизнинг узвий қисмига айланиб кетган энг қадимий, асл миллий байрам сифатида азиз ва мўътабардир. Ҳақиқатан ҳам, бу дилбар фаслда офтоб чараклаб, еру кўкни киздириши билан биз ҳам ўзимизни худдики янгитдан туғилгандек ҳис қиламиз, қалбларимиз, юракларимиз пок ниятларга тўлиб, бутун вужудимизда янги куч-ғайрат жўш ургандек бўлади.

Айни шу мунаввар кунларда инсон табиатдан баҳра олиб, сумалак ва ҳалим, гўжа ва кўксомса

каби баҳорий неъматлар тортилган дастурхонлар атрофида Наврўз кувончини ўз яқинлари, дўсту биродарлари билан баҳам кўришга интилади.

Айни шу гўзал паллада бетакрор Ватанимизнинг барча гўшаларида – Фарғона водийсидан Сурхон тоғларигача, Қорақалпоқ диёридан Самарқанд боғларигача, Тошкент воҳасининг ям-яшил кирадирларигача – халқимиз, кексаю ёш юртдошларимиз табиат билан уйғун бўлиб, сайил-томошалар ўтказиб, Наврўзни катта хурсандчилик билан кутиб олмоқда.

Саховатли заминимизда яшайдиган барча-барча инсонлар, қайси миллат, қайси элат вакили бўлишидан қатъи назар, бу ажойиб байрамни ягона оила бўлиб, шоду хуррамлик билан нишонламоқда.

Айни шу дамларда халқимизга мансуб бўлган бағрикенглик ва меҳрибонлик, кексаларнинг дуосини олиш, етим-есирларнинг бошини силаш, муҳтож ва кўнгли ярим одамларга беминнат ёрдам бериш каби юксак фазилатлар яна ва яна бир бор ўзининг тасдиғини топмоқда.

Бу буюк ва бетакрор айёмнинг яна бир ноёб хислати шундаки, баҳор келиши, гул-чечаклар очилиши билан ҳар қайси инсон ўз оила аъзолари, кадрдонларини бағрига босиб, нафақат таниш, балки нотаниш одамларни ҳам қутлаб, соғлиқ-омонлик, бахт ва омад тилайди, юрти-

---

миздаги тинчлик-осойишталик, аҳиллик тобора мустаҳкамланиб боришини, осмонимиз ҳамиша мусаффо бўлишини истайди.

Неча минг йиллик тарихдан маълумки, Наврўз фаслида турли низо ва адоватлар унутилади, одамлар ўртасида меҳр-окибат, шафкат ва мурувват, ҳамжиҳатлик каби инсоний туйғулар янада кучаяди.

Наврўзи оламнинг умуминсоний цивилизация ривожига кўшган буюк ҳиссасини инобатга олиб, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти шу йилдан бошлаб бу айёмни Халқаро Наврўз куни деб тан олгани, албатта, бежиз эмас ва бу барчамизга катта ғурур ва ифтихор бағишлайди.

Қадрли дўстлар!

Бағрикенг ва меҳмондўст халкимиз ўзига раво кўрган яхшилик ва эзгу тилакларни доимо ўзгаларга ҳам раво кўради.

Фурсатдан фойдаланиб, бугунги тантанамизда иштирок этаётган, бизга яхши ният ва хайрихоҳлик билан қарайдиган, мамлакатимиз тараккиёти учун катта кўмак бераётган хорижий давлатларнинг мухтарам элчиларига, чет эл ваколатхоналари вакилларига, узоқ-яқиндаги дўсту ҳамкорларимизга самимий миннатдорчилик билдириб, уларни чин дилдан қутлашга рухсат этгайсиз.

Азиз ва қадрли ватандошларим!

Кўкламнинг беғубор нафаси уфуриб турган, деҳқонларимиз янги орзу-умидлар билан ерга уруғ

қадаётган шу қутлуғ паллада барчангизни бағримга босиб, Наврўз байрами билан яна бир бор муборакбод этаман.

Шу гўзал майдонга файз бериб ўтирган муҳтарам фахрийларимизга, мунис опа-сингилларимизга, чехрасида хуш кайфият, куч-ғайрат порлаб турган ёшларимизга, менинг азиз фарзандларимга ўзимнинг чуқур хурматим ва самимий тилакларимни билдиришдан бахтиёрман.

Илоҳим, мана шундай хурсандчилик билан бошланаётган Янги йилимиз Ватанимизга тинчлик, бахту саодат, ободлик ва фаровонлик олиб келсин.

Деҳқонларимизнинг омадини берсин!

Ҳосилимиз мўл, хирмонларимиз баланд бўлсин!

Хонадонларимиздан файзу барака аримасин!

Наврўзи олам барчамизга муборак бўлсин!

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

**«ИНҚИРОЗГА ҚАРШИ ЧОРАЛАР
ДАСТУРЛАРИНИНГ САМАРАДОРЛИГИ
ВА ИНҚИРОЗДАН КЕЙИНГИ
РИВОЖЛАНИШНИНГ УСТУВОР
ЙЎНАЛИШЛАРИ (ЎЗБЕКИСТОН
МИСОЛИДА)» МАВЗУИДАГИ ХАЛҚАРО
ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ
ИШТИРОКЧИЛАРИГА**

Хурматли конференция қатнашчилари!

Сиз, мухтарам меҳмонларни, нуфузли халқаро ташкилотлар вакиллари, олимлар, таҳлилчи ва экспертларни Ўзбекистон заминида самимий қутлаш ва ушбу халқаро конференциядаги иштирокингиз учун чуқур миннатдорлик изҳор этишга ижозат бергайсиз.

«Инқирозга қарши чоралар дастурларининг самарадорлиги ва инқироздан кейинги ривожланишнинг устувор йўналишлари» халқаро илмий-амалий конференцияси мавзуи – фикрлар ва таклиф этилаётган ёндашувлар ҳамда ушбу муаммоларни миллий, минтақавий ва глобал миқёсда ҳал этиш йўллари бугун дунёда кенг муҳокама этилаётган масалалар эканини инобатга оладиган бўлсак – авваламбор, ўзининг долзарблиги билан катта кизиқиш уйғотади, десам, ўйлайманки, асло хато бўлмайди.

Шу маънода, Инқирозга қарши чоралар дастурларининг миллий даражада ўз вақтида қабул

қилингани, инқироз шароити талабларига жавоб бериши, аниқ мақсадларга йўналтирилгани ва самарадорлигини Ўзбекистон мисолида таҳлил қилиш, мамлакат иқтисодиётини инқироздан кейинги ривожлантириш бўйича фикр алмашиш, бу борадаги ёндашувларимиз, режаларимиз ва устувор вазифаларимизни танқидий баҳолаш анжуманининг барча иштирокчилари учун, шубҳасиз, ғоят фойдали бўлади.

Шуни алоҳида таъкидлашни истардимки, иқтисодиётни ислоҳ қилиш ва янгилашга доир биз ишлаб чиққан беш тамойилга асосланган, мамлакатимиз мустақилликка эришгандан сўнг амалга ошириб келинаётган иқтисодий ривожланишнинг «ўзбек модели», шунингдек, чуқур ва пухта ўйланган иқтисодий сиёсат макроиқтисодий барқарорлик, молия-банк соҳасининг барқарор фаолият юритиши ва валюта захиралари кўпайишини таъминлаган ҳолда, Ўзбекистон иқтисодиётини спекулятив капитал, жаҳон молия ва фонд бозорларидаги бошқариб бўлмайдиган стихия таъсиридан ҳимоялаш учун ишончли тўсиқ ва мустаҳкам захира бўлиб хизмат қилмоқда.

Биз иқтисодиётимизни, молия ва банк тизими-ни ортиқча ликвидлик билан пуфлаб шиширмадик, балки, биринчи навбатда, реал иқтисодиёт, кичик бизнес ва тадбиркорлик соҳасининг молиявий барқарорлигини қўллаб-қувватлашга, ишлаб

чиқаришни модернизациялаш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш, диверсификация қилиш, харажатларни камайтириш ва ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг рақобатбардошлигини таъминлаш чораларига эътибор қаратдик.

Кенг кўламли Инвестиция дастурини амалга ошириш, иктисодиётда таркибий ўзгаришларни давом эттириш, ижтимоий ва инфратузилма лойиҳалари кўлами ва ҳажмини сезиларли даражада кенгайтириш, шулар ҳисобидан аҳоли бандлигини таъминлаш, солиқ юқини изчилпасайтириб бориш, экспортга йўналтирилган етакчи тармоқлар учун зарур преференциялар яратиш каби чора-тадбирлар Инкирозга қарши чоралар дастурида белгиланган мақсадларга эришишда муҳим омил бўлди.

Инкирозга қарши курашиш ва унинг оқибатларини бартараф этиш бўйича қабул қилинган стратегия мамлакатимизга, дунёнинг санокли давлатлари катори, ўтган даврда иктисодий ривожланишнинг барқарор суръатларини таъминлаш имконини берди. 2009 йилда ялпи ички маҳсулот ўсиши 8,1 фоизни ташкил этди, жумладан, саноат ишлаб чиқаришида 9 фоиз, қишлоқ хўжалигида 5,7 фоиз ўсди, иктисодиётга жалб қилинган инвестициялар ҳажми 25 фоиз, тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар 1,8 баравар ошди.

Ўтган йили экспорт ҳажми 2,4 фоиз кўпайди, бу ташқи савдонинг ижобий сальдоси сезиларли

даражада ошиши ва олтин-валюта захирасининг барқарор ўсишини таъминлади. Инқироз ва жаҳон иқтисодиётининг таназзулига қарамай, мамлакатимизда 940 мингдан зиёд янги иш ўрни ташкил этилди, уларнинг ярмидан ортиғи қишлоқ жойларда яратилди. Давлат бюджетининг барқарор профицити таъминланмоқда. Ташки қарз 2010 йилнинг 1 январь ҳолатига кўра, ялпи ички маҳсулотга нисбатан 10 фоиздан ошмади.

Нуфузли халқаро экспертлар томонидан тасдиқланган прогнозларга қараганда, Ўзбекистон Республикасида экспорт ҳажмининг ўсиши ва саноатни янада ривожлантиришга қаратилган фаол сиёсатнинг амалга оширилиши натижасида 2010 ва 2011 йилларда мос равишда 8,5 ва 9 фоиз иқтисодий ўсишга эришилади.

Шу билан бирга, нуфузли халқаро таҳлилчи ва экспертлар таъкидлаётганидек, дунёнинг кўп-лаб мамлакатларини камраб олган молиявий-иқтисодий инқирознинг энг оғир даври ортда қолганига қарамай, жаҳон иқтисодиёти ҳали узок муддатли ва мураккаб тикланиш жараёнини бошидан кечиришини теран англаймиз.

Аксарият мамлакатларда кескин тебранишлар, кўпгина ҳолларда жаҳон бозорида талабнинг пасайиши, ишсизликнинг ўсиши давом этаётгани ва аҳоли турмуш даражасининг ёмонлашиши оқибатида иқтисодиёт рецессияси-

---

нинг такрорланиш хавфи ҳали-ҳамон сақланиб колмоқда.

Ишлаб чиқариш ҳажмининг кискариши, ишсизликнинг ўсиши ва аҳоли реал даромадларининг камайиши давлат бюджети тақчиллигига олиб келади. Бу хавфли микёс касб этиб, давлат молиявий ресурслари барқарорлигига таҳдид солади ва ижтимоий кескинлик хавфини келтириб чиқаради.

Айрим мамлакатларда давлат қарзи микдорининг ортиб бораётгани ҳам ана шу муаммолар билан бевосита боғлиқдир.

Иқтисодий ўсишнинг коникарсизлиги ва ишлаб чиқаришнинг пасайиши кузатилаётган бир шароитда фонд ва хом ашё бозорларида индексларнинг ҳаддан ташқари оширилиши ва шиширилиши эътиборни тортади. Бу эса вақти келиб ёриладиган ҳамда молия ва валюта бозорларида янги ўпирилишларга олиб келадиган «пуфаклар» кўпайиб бораётганидан далолат беради.

Пул эмиссиясининг ортиб бораётгани ва шу тарика молия-банк секторининг тўлдирилаётганини ҳам эътибордан соқит қилиб бўлмайди. Бу инфляция жараёнларининг издан чиқиш хавфини юзага келтиради ва иқтисодиётда жиддий номутаносибликларга олиб келади.

Кўплаб таҳлилчиларнинг фикрича, банк секторидаги ортикча ликвидлик оқибатида қатор мамлакатларда иқтисодиётнинг реал сектори, ўрта ва

кичик бизнес, тадбиркорлик соҳасини молиялаштиришда жиддий муаммолар пайдо бўлмоқда.

Бу ҳолат иктисодиётнинг реал секторида молиявий аҳволнинг кескин ёмонлашиши ва кредитлар қайтарилиши билан боғлиқ жиддий муаммолар юзага келаётгани билан изоҳланмоқда.

Жаҳон бозоридаги протекционизм сиёсати, айниқса, ривожланаётган мамлакатлар учун инқироздан чиқишдаги жиддий ғов бўлиб қолмоқда. Дунёнинг етакчи 20 давлати иштирокида бўлиб ўтган саммитлардаги декларатив баёнотларга карамай, бундай сиёсат тобора кенг қўлланилмоқда.

Банк тизимида таваккалчиликлар мезонлари ва бу таваккалчиликларни бошқариш механизмларини аниқлаш, иктисодиётни бошқаришнинг бозор принципларига давлат аралашувининг даражаси ва меъёри билан боғлиқ муҳим масалалар юзасидан муҳокама ва мунозаралар ҳамон давом этаётганини ҳам таъкидлашни истардим.

Сақланиб қолаётган ва ўз ечимини топмаётган бундай муаммолар аксарият экспертларнинг жаҳон иктисодиётининг инқироздан чиқиш ва инқироздан кейинги ривожланиш жараёни узок ва ғоят мураккаб кечиши мумкинлиги ҳақидаги қатъий фикрини тасдиқлайди. Шу билан бирга, молия бозорида янги ўпирилишлар рўй бериши ҳам эҳтимолдан холи эмас.

Юкорида баён этилганларни ҳисобга олиб, инкироздан кейинги иқтисодий ривожланишнинг энг муҳим вазифаси мамлакатимизни ислоҳ қилишнинг миллий моделидан бевосита келиб чиқадиган асосий устувор йўналишларни амалга оширишдан иборат, деб биламиз. Бунда иқтисодиётнинг хом ашёга йўналтирилганидан бутунлай воз кечган ҳолда, таркибий ўзгаришлар ва ишлаб чиқаришни диверсификация қилиш дастурларини амалга ошириш, экспорт таркибида юкори технологик ва ракобатбардош маҳсулотлар салмоғини кескин кўпайтириш назарда тутилмоқда.

Иқтисодиётнинг етакчи тармоқларини модернизация қилиш, техник ва технологик янгилаш, транспорт ва инфратузилма коммуникацияларининг қудратли замонавий тармоғини ривожлантиришга қаратилган муҳим стратегик аҳамиятга эга лойиҳаларни амалга ошириш бўйича фаол инвестицион сиёсат юритиш вазифалари доимий эътиборимизда бўлади.

Фикримни тасдиқлаш учун айрим мисолларни эътиборингизга ҳавола қилмоқчиман.

2010 йилда муҳим стратегик лойиҳаларни амалга оширишни давом эттириш ва янгиларини бошлаш учун умумий ҳажми 3 миллиард доллардан зиёд хорижий инвестиция жалб қилиш ёки унинг ҳажмини ўтган йилдагига нисбатан 30 фоиз, жум-

---

ладан, тўғридан-тўғри инвестицияларни 46 фоиз ошириш кўзда тутилмоқда.

Хорижий инвестицияларни жалб қилиш ва улар учун мамлакатимизда энг қулай шарт-шароит яратиш билан бир қаторда, ички ресурсларни ишга солишга ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда.

2009 йилда иктисодиётнинг реал секторига йўналтирилган кредит ресурсларининг умумий ҳажми 2000 йилдагига нисбатан 14 баробар ўсди, бунда инвестиция мақсадларига ажратилган кредитлар улуши умумий кредит портфелининг қарийб 70 фоизини ташкил этди.

2007 йилда, биринчи навбатда, инфратузилмани шакллантириш, ишлаб чиқаришни реконструкция ва модернизация қилиш билан боғлиқ ишларни бажариш мақсадида Тикланиш ва таракқиёт жамғармаси ташкил этилди. Бугунги кунда Жамғармада 4,7 миллиард доллардан зиёд валюта маблағлари тўпланган.

Ўтган йили мамлакатимиз ҳукумати томонидан 2009–2014 йилларда ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш бўйича энг муҳим лойиҳаларни амалга ошириш дастури тасдиқланди. Бу дастурга умумий қиймати 42,5 миллиард доллардан ортиқ 300 дан зиёд лойиҳа киритилган.

Бу лойиҳаларнинг аксарияти бўйича маблағларнинг аниқ манбалари, инвесторлар консорциумлари ва ижро муддатлари белгиланган.

Банк тузилмалари, хўжалик субъектлари ва аҳолини инвестиция жараёнларига кенг жалб этиш ва уларнинг иштирокини янада рағбатлантириш ҳисобидан ички талабни кучайтиришга доир чоратадбирларни амалга ошириш масалаларига ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Қишлоқда уй-жой қуриш ва ижтимоий инфра-тузилмани жадал ривожлантириш дастури бундай лойиҳалар ижросига яққол мисол бўла олади. Ушбу дастур қишлоқларни замонавий архитектура ва саноат асосида тубдан қайта қуриш, қиёфасини янгилаш, қишлоқ аҳолиси турмуш даражасини юксалтириш ва уни шаҳар шароитига яқинлаштиришга хизмат қилади.

Узоқ истикболга мўлжалланган ушбу йирик лойиҳани амалга ошириш учун кучли лойиҳавий, саноат-қурилиш, муҳандислик-техник салоҳият ва зарур ташкилий тузилмалар яратилди, рағбатлантириш чоралари ва преференциялари ишлаб чиқилди.

Махсус ташкил этилган банк ва унинг жойлардаги филиаллари орқали 2010 йилда ушбу мақсадлар учун 390 миллион доллар эквивален-тида маблағ ажратиш кўзда тутилмоқда, бу 2009 йилдаги кўрсаткичдан 4 баробар кўпдир. Бунда жорий йилнинг 1 апрель ҳолатига кўра, уй-жой қурувчиларнинг маблағлари 60 миллион доллардан ошди. Барча қишлоқ туманларида умумий

қиймати қарийб 400 миллион долларга тенг бўлган 7600 дан ортиқ уй-жой қуриш мўлжалланмоқда.

Шуни таъкидлаш жоизки, мазкур дастурнинг амалга оширилиши қурилиш билан боғлиқ барча соҳалар ва ишлаб чиқариш тармоқларига талабни оширади, ўн минглаб, юз минглаб янги иш ўринларини яратиш имконини беради.

Ҳурматли конференция иштирокчилари!

Ишончим комилки, форум давомида ишлаб чиқиладиган хулоса ва тавсиялар, шубҳасиз, амалиётда ўз аксини топади ва инкирозга қарши чоралар дастурлари самарадорлигини оширишга кўмаклашади, жаҳон иқтисодиётини инкироздан кейинги тиклаш жараёнида ўзаро ишончни мустаҳкамлаш ва халқаро ҳамкорликни ривожлантиришга хизмат қилади.

Конференция иштирокчиларининг барчасига самарали фаолиятида муваффақият тилайман!

*Ислон КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

РИВОЖЛАНИШ ЙЎЛИДАГИ ҲАМКОРЛИК

Муҳтарам президент Курода!

Муҳтарам бошқарувчилар!

Ҳурматли хорижий давлатлар вакиллари ва меҳмонлар!

Хонимлар ва жаноблар!

Авваламбор, Осиё тараққиёт банки Бошқарувчилар кенгашининг 43-йиллик мажлиси иштирокчиларини, нуфузли халқаро ташкилотлар вакиллари ва Тошкентга ташриф буюрган барча меҳмонларни чин дилдан қутлашга ижозат бергайсиз.

Марказий Осиё ва Кавказ давлатлари орасида биринчи бўлиб ушбу муҳим воқеани ўтказишга Ўзбекистон пойтахти танлангани биз учун катта шараф ва мазкур қарорни қабул қилган Осиё тараққиёт банкига аъзо мамлакатлар ҳукуматларига самимий миннатдорлик изҳор этамиз.

Мен ўз нуткимда бугунги анжуманда муҳокама этилаётган мавзуга бевосита тааллуқли бўлган айрим масалалар хусусида қисқача тўхталмоқчиман.

Ўтган 2009 йил жаҳон иқтисодиёти учун, ҳақиқатан ҳам, оғир синов йили бўлди, лобал молиявий-иқтисодий инкирознинг салбий оқибатлари

деярли ҳеч бир мамлакатни четлаб ўтмади. Нуфузли халқаро таҳлилчи ва экспертларнинг фикрига кўра, инкирознинг энг оғир ва кескин босқичи ортда қолганига қарамай, ҳали иқтисодиётни тиклаш бўйича ўта мураккаб, машаққатли ва узок муддатли жараён олдинда турибди.

Жаҳон иқтисодиётининг инкироздан чиқиши йўлида пайдо бўлаётган муаммоларни таҳлил қилганда, биринчи навбатда, ўсиш суръатларининг беқарор ва паст даражада экани, ишсизликнинг юқори даражада сақланиб қолаётгани, иқтисодиёт реал сектори молиявий аҳволининг сезиларли равишда ёмонлашаётгани ва аҳоли реал даромадларининг пасайиши ҳақида гапиришга тўғри келади.

Баъзи мамлакатларда давлат бюджети тақчиллиги, жумладан, давлат қарзи ҳажми ошиб бораётгани хавфли микёс касб этмоқда. Бу эса ушбу қарзларни тўлашда жиддий муаммоларни келтириб чиқариши ва ҳаттоки, дефолт ҳолатларига олиб келиши мумкин.

Ички талабнинг паст даражадалиги, айрим ҳолларда эса унинг камайиши кузатилмоқда. Бу, ўз навбатида, ишлаб чиқариш суръатларининг барқарор ва изчил ўсишини таъминлашга тўсқинлик қилмоқда.

Бизнингча, дунёдаги кўплаб етакчи экспертларнинг банк-молия секторидаги ортиқча ликвидлик ва банк-молия секторини бундан кейин ҳам пул

ресурслари билан тўлдириш спекулятив капиталнинг авж олиши, фонд ва хом ашё бозорларида сунъий «пуфак»ларнинг пайдо бўлиши учун шароит яратиши, бу эса келажакда молия ҳамда валюта бозорларида янги ўпирилишлар билан боғлиқ салбий оқибатларга олиб келиши мумкинлиги ҳақидаги фикрларига қўшилиш мумкин.

Пул эмиссияси ва ҳажмининг ошиши инфляция жараёнларининг хавfli ҳолатларини келтириб чиқариши ҳақида гапириб ўтиришга ҳожат йўқ, деб ўйлайман.

Такрор ва такрор айтишга тўғри келади: кўплаб мамлакатларда, айниқса, ривожланган мамлакатларда протекционистик чора-тадбирларнинг кенг тус олаётгани, биринчи навбатда, ривожланаётган давлатлар ва умуман, жаҳон иқтисодиётини тиклаш ҳамда ривожлантириш борасида катта муаммолар туғдирмоқда.

Банк ва молия соҳаларининг давлат томонидан тартибга солиниши, банк капиталини тизимли назорат қилишни таъминлаш механизмлари ва воситалари, шунингдек, бу борада халқаро молия институтларининг роли ҳақидаги масала экспертлар ҳамда расмий доираларнинг минтақавий ва глобал даражадаги асосий муҳокама мавзусига айланмоқда, десам, ўйлайманки, асло хато бўлмайди.

Бу мавзудаги баҳс-мунозараларда билдирилаётган айрим таклифлар, хусусан, молия ва банк сек-

---

тори фаолиятини глобал микёсда назорат қила оладиган халқаро молия институтини шакллантириш таклифи эътиборга моликдир. Мазкур институт зиммасига жаҳон бозорида спекулятив банк фаолиятини, жумладан, халқаро савдони ва халқаро молия бозорини умуман мувозанатдан чиқариши мумкин бўлган дериватив ва бошқа «қурук» қимматли қоғозлар соҳасини назорат қилиш вазифасини юклаш таклиф этилмоқда.

Бу ҳақда гап кетганда, бизнинг назаримизда, АҚШ Президенти Б. Обама томонидан илгари сурилаётган АҚШ молия институтларининг операцияларини назорат қилиш ҳамда солиқ тўловчилар маблағлари ҳисобидан деривативлар билан амалга ошириладиган, фақат таваккалчиликка асосланган келишувларни чеклаш бўйича махсус агентлик ташкил этиш тўғрисидаги таклиф эътибор ва қўллаб-қувватлашга сазовордир.

Ўйлайманки, бу масалада узоқ вақтдан буён давом этаётган баҳс ва мунозаралар натижасида барча томонлар учун мақбул бўлган оқилона ечим топилса, шубҳасиз, бу – инқироз билан боғлиқ муаммоларни ҳал этиш борасидаги энг катта ютуқлардан бири бўлади.

Ҳурматли мажлис қатнашчилари!

Жаҳон инқирозининг ҳар бир мамлакатга қай даражада таъсир кўрсатгани, аввало, ўша мамлакатда амалга оширилаётган ислохотлар модели-

---

га, молиявий-иқтисодий ва банк тизимларининг нақадар барқарор ҳамда мустақкамлигига, уларда ҳимоя механизмларининг нечоғли кучли эканига боғлиқлигини исботлашга ҳожат йўқ, деб ўйлайман.

Шу муносабат билан биз истиклолимизнинг дастлабки йилларида, яъни 1992 йилда қабул қилган ва беш тамойилга асосланган иқтисодиётни ривожлантириш ҳамда ислоҳ қилишнинг «ўзбек модели» ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман. Ушбу тамойилларнинг мазмун-моҳияти куйидагилардан иборат:

Биринчиси – давлат тизимининг мафкурадан холи бўлиши ва иқтисодиётнинг сиёсатдан устунлигини таъминлаш.

Иккинчиси – режали-тақсимлаш тизимидан бозор иқтисодиётига ўтиш даврида давлатнинг бош ислоҳотчи вазифасини ўз зиммасига олиши.

Учинчиси – қонун устуворлигини таъминлаш, яъни қонун барча учун баробар экани.

Тўртинчиси – ислоҳотларни босқичма-босқич ва изчил амалга ошириш. Халқимиз таъбири билан айтганда, янги уйни қурмай туриб, эскисини бузманг, деган ҳикматга амал қилиш.

Бешинчиси – бир тузумдан бошқа тузумга ўтиш даврида кучли ижтимоий сиёсат юритиш.

Бугунги кунда ушбу модель ўтган давр мобайнида, шу жумладан, инқироз жараёнларининг экс-

---

тремал таъсири даврида ўзини тўлиқ оклади, деб айтишга барча асосларимиз бор.

Ўтган даврда банк-молия тизимида етарли ресурс базаси ва ишончли захира яратилгани, ҳар томонлама пухта ўйланган, вазмин иқтисодий сиёсатнинг амалга оширилиши, иқтисодиётни спекулятив капитал, жаҳон молия ва фонд бозорларидаги бошқариб бўлмайдиган стихияли жараёнлар ва назоратсизлик таъсиридан ҳимоялаш бўйича зарур чора-тадбирлар кўрилгани, шунингдек, иқтисодиётнинг макроиқтисодий мувозанатлилиги қатъий назорат қилиниши инқирознинг ҳалокатли таъсирини юмшатишда катта аҳамият касб этди.

Мамлакатимизда 2009–2012 йилларга мўлжалланган Инқирозга қарши чоралар дастурининг ўз вақтида қабул қилингани, унинг мавжуд шарт-шароитга мувофиқлиги ва аниқ мақсадга йўналтирилгани инқирозга қарши туришда ва унинг салбий оқибатларини бартараф этишда муҳим роль ўйнади.

Инқирозга қарши чоралар дастурини амалга оширишда банк секторига зарур ёрдам кўрсатиш билан бир каторда, биринчи навбатда, реал иқтисодиётнинг молиявий барқарорлигини қўллаб-қувватлаш, солик юқини камайтириш, иқтисодиётнинг реал секторига, айниқса, экспортга йўналтирилган корхоналарга тегишли имтиёз ва преференциялар бериш, шунингдек, ишлаб чиқаришни модернизациялаш, техник ва

технологик қайта жиҳозлаш, диверсификация қилиш ҳисобидан харажатларни камайтириш ва даромадни кўпайтириш бўйича амалга оширилган ишлар муҳим устувор йўналишларни ташкил этди.

Мамлакатимизда хизмат кўрсатиш соҳасини, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга қаратилаётган алоҳида эътибор инқирозга қарши туриш ва иқтисодиётни барқарор ривожлантиришни таъминлашда ҳал қилувчи омил бўлди.

Ижтимоий соҳада, инфратузилма ва транспорт-коммуникация тармоқларида кенг кўламли лойиҳаларнинг амалга оширилиши натижасида янги иш ўринларини яратиш ва аҳоли даромадларини оширишга доир вазифаларнинг ҳал этилиши Инқирозга қарши чоралар дастурида белгиланган мақсадларга эришишда муҳим ўрин тутди.

Инқирозга қарши чоралар дастури доирасида қабул қилинаётган чора-тадбирлар инқирозга қарши курашиш ва унинг оқибатларини бартараф этиш вазифалари билангина чекланиб қолмасдан, узок истиқболга мўлжалланган дастурий мақсадларни ҳам қамраб олганини таъкидлашни истардим.

Биз шуни яхши англаймизки, инқироздан кейинги даврда ҳозирданок туб таркибий ўзгаришлар ва ишлаб чиқаришни диверсификация қилишга йўналтирилган узок муддатли инновацион лойиҳаларни ишлаб чиқаётган ва амалга ошираёт-

---

ган мамлакатлар биринчи навбатда муваффақият қозонади.

Ўтган йили Ўзбекистонда 2009 – 2014 йилларда ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техникавий ва технологик қайта жиҳозлаш бўйича энг муҳим лойиҳаларни амалга ошириш чоратадбирлари Дастури қабул қилинди. Ушбу дастурга етакчи тармоқларни янгилаш, йирик транспорт ва коммуникация лойиҳаларини амалга ошириш, янги замонавий ишлаб чиқаришларни ташкил этиш ва тежамкор технологияларни жорий қилишга қаратилган умумий қиймати 42,5 миллиард доллардан зиёд 300 дан ортиқ ўта муҳим инвестиция лойиҳалари киритилган. Хорижий инвестицияларни жалб қилмасдан, бунинг учун зарур шароит ва преференцияларни таъминламасдан туриб, олдимизга қўйилган вазифаларни ҳал этиш қийин бўлишини барчамиз яхши тушунамиз, албатта.

Шу билан бирга, инвестиция лойиҳаларини молиялашда ички ресурсларни сафарбар этишга алоҳида аҳамият бермоқдамиз. 2009 йилда Ўзбекистон иқтисодиётига жалб қилинган капитал қўйилмаларнинг умумий ҳажмида ички манбалар улуши 68 фоизни ташкил этди, 2010 йилда эса бу кўрсаткич 70 фоиздан кам бўлмайди.

Биз узок муддатли ва кенг кўламли лойиҳаларни амалга оширишда 2007 йилда ташкил қилинган, капитал маблағи бугунги кунда қарийб 5 миллиард

доллардан иборат Ўзбекистон Республикаси Тикланиш ва тараққиёт жамғармасининг салоҳияти ва имкониятларини янада мустаҳкамлашга катта аҳамият бермоқдамиз. Жамғарманинг асосий вазифаси, биринчи навбатда, инфратузилма лойиҳаларини молиялаштириш, шунингдек, хорижий шериклар билан бирга иктисодиётнинг етакчи тармоқлари объектларини модернизация ва реконструкция қилиш бўйича истикболли лойиҳаларни амалга оширишда иштирок этишдан иборат.

Масалан, 2009 йилда ушбу жамғарма маблағлари ҳисобидан Навоий шаҳридаги Иссиқлик электр станциясида қиймати 470 миллион долларлик замонавий буғ-газ қурилмасини барпо этиш ишлари бошланди. Бу ерда бугунги кунда Навоий аэропорти базасида эркин индустриал-иктисодий зона ва халқаро мультимодаль логистика маркази ташкил этилмоқда.

Ўзбекистонда таълим тизимини ислоҳ қилиш ва малакали кадрлар тайёрлашга катта аҳамият берилаётгани ҳақида ҳам қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Мамлакатимизда 1997 йилдан буён эски таълим тизимидан тўлик воз кечиб, 9 йиллик умумтаълим мактаблари ва уч йиллик касб-ҳунар коллежлари ҳамда лицейларни камраб олган 12 йиллик бепул таълимни кўзда тутадиган Давлат дастури изчил амалга оширилмоқда.

Сўнгги йилларда янги барпо этилган 1,5 мингдан ортиқ коллеж ва лицейларда 1 миллион 500 минг нафардан зиёд йигит-қиз ўрта техник ва гуманитар таълим олди, 2–3 мутахассисликка эга бўлди, хорижий тилларни, асосан, инглиз тилини ўрганди.

Буларнинг барчаси, кейинги йилларда таълим учун сарфланган харажатлар мамлакатимиз Давлат бюджетининг 37 фоизидан ошганини, соғлиқни сақлаш тизимига йўналтирилган харажатлар билан бирга ҳисоблаганда, 50 фоиздан ортиқни ташкил этганини инобатга оладиган бўлсак, Ўзбекистон нақадар юксак малакали кадрлар ва инсон капитали салоҳиятига эга экани яққол намоён бўлади.

Юқорида айтилганлардан хулоса қиладиган бўлсак, шуни мамнуният билан таъкидлаш жоизки, қабул қилинган ривожланиш стратегияси ва Инкирозга қарши чоралар дастурининг амалга оширилиши Ўзбекистонда, дунёнинг санокли давлатлари қатори, 2009 йилда ялпи ички маҳсулот ҳажмининг 8,1 фоиз, саноат ишлаб чиқаришининг 9 фоиз ўсишини таъминлаш имконини берди. Иқтисодиётга жалб қилинган инвестициялар ҳажми 26 фоиз, тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар 1,8 баравар ошди.

Мамлакатимизда ўтган йили 940 мингдан ортиқ иш ўрни ташкил қилинди.

Махсулотлар экспорти 2,4 фоиз кўпайди, бу ташқи савдонинг ижобий сальдоси сезиларли даражада ошиши ва мамлакатимиз олтин-валюта захирасининг барқарор ўсишини таъминлади.

Давлат бюджетининг барқарор профицити таъминланди, ташқи қарз 2010 йилнинг 1 январь ҳолатига кўра, 10 фоиздан ошмади.

Нуфузли рейтинг компаниялари ва халқаро институтларнинг прогнози бўйича Ўзбекистон Республикасида иқтисодий ўсиш 2010 йилда 8,5 фоизни ташкил этиши кутилмоқда.

Қадрли дўстлар!

Ҳурматли меҳмонлар!

Ўзбекистон Осиё тараққиёт банки билан кенгайиб бораётган ҳамкорликни юксак қадрлайди, сўнгги йилларда биз учун ҳам кредит портфели ҳажми бўйича, ҳам Марказий Осиёда минтақавий ҳамкорлик доирасида етакчи халқаро молия институтига айланган мазкур банкни муҳим стратегик шерик, деб билади.

Ўтган давр мобайнида, яъни 1996 йилдан буён ажратилган 1 миллиард 200 миллион доллар кредит ресурслари ҳисобидан қиймати 520 миллион доллардан ортиқ 11 та лойиҳа амалга оширилди, умумий миқдори 650 миллион доллардан зиёд 15 та лойиҳани ўзлаштириш давом этмоқда.

Мазкур банк билан бизнинг ҳамкорлигимиз бугун сезиларли равишда кенгайиб бораётгани ва янги

босқичга кўтарилаётганини катта мамнуният билан қайд этамиз. Йиллик мажлис доирасида умумий қиймати 1 миллиард 150 миллион доллардан ортиқ яна тўртта кредит шартномаси имзоланди, бошқача айтганда, Осиё тараққиёт банки мамлакатимизда ўз кредит портфелини икки баравар оширди.

Мамлакатимиз билан Осиё тараққиёт банки ўртасидаги ҳамкорлик муносабатларининг асосини ташкил этувчи ўзаро ишонч ва олинган мажбуриятларга қатъий амал қилиш таъминлари ҳамда ажратилаётган маблағларнинг Ўзбекистон томонидан мақсадли ўзлаштирилиши бундан буён ҳам таъминланади, дейиш учун бугун барча асосларга эгамиз.

Энди Осиё тараққиёт банки билан ҳамкорлигимизнинг бизнинг назаримиздаги устувор йўналишлари ҳақида қисқача тўхталиб ўтишга ижозат бергайсиз.

Биринчидан, Осиё тараққиёт банки Ўзбекистон учун ўта муҳим бўлган иқтисодий таркибий ўзгартириш ва диверсификация қилиш дастурларини амалга оширишда бизнинг асосий ҳамкоримиз бўлиши мумкин, деб ҳисоблаймиз. Бу дастурлар экспорт таркибида юқори технологик, юксак сифатли, рақобатбардош маҳсулотлар улушини оширишни ҳисобга олган ҳолда, бой табиий ресурсларни, минерал, углеводород ва қишлоқ хўжалик хом ашёларини чуқур қайта ишлашга йўналтирилган.

Бу ўринда гап Ўзбекистон иктисодиётининг етакчи тармоқлари, жумладан, тоғ-кон, нефть-газ, кимё ва тўқимачилик саноатини модернизация қилиш, техник ва технологик қайта жиҳозлаш лойиҳаларини амалга ошириш ҳақида бормоқда.

Замонавий транспорт-коммуникация тизимини яратиш, шунингдек, Ўзбекистон миллий автомагистралини бунёд этиш, Навоий аэропорти базасида интермодаль логистика марказини ривожлантириш, темир йўл тармоқларини кенгайтириш ва унинг ҳаракат таркибини тубдан янгилаш каби лойиҳаларни амалга ошириш мамлакатимизни модернизация қилиш стратегиясининг энг муҳим устувор йўналишларини ташкил этади. Осиё таракқиёт банки мазкур йиллик мажлис доирасида Ўзбекистон миллий автомагистралини қуриш ва модернизация қилиш учун 600 миллион доллар миқдорида кредит ажратиш тўғрисидаги битимни имзолаганини юксак кадрлаймиз.

Иккинчидан, хусусий бизнес ва иктисодиётнинг нодавлат секторини қўллаб-қувватлаш ҳамда янада ривожлантириш.

Агар 1991 йилда иктисодиётимизда нодавлат сектор улуши 3 фоизга ҳам етмаган бўлса, бугунги кунда ялпи ички маҳсулотда ушбу секторнинг ҳиссаси 80 фоиздан ортиқни, иктисодиётнинг катор етакчи тармоқлари – кишлок хўжалиги,

---

курилиш, телекоммуникация, савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаларида эса хусусий мулк шакли қарийб 100 фоизни ташкил этмоқда.

Шу билан бирга, биз электроэнергетика, кимё, енгил саноат, озик-овқат, электротехника ва машинасозлик саноати, банк-молия хизматлари соҳаси ва иқтисодиётнинг бошқа етакчи тармоқларида хусусий сектор мавқеини янада ошириш ҳамда мустаҳкамлаш катта истиқболга эга, деб ҳисоблаймиз.

Учинчидан, қишлоқ хўжалиги ва унга хизмат кўрсатувчи соҳаларнинг моддий базасини янада ислоҳ қилиш ва мустаҳкамлаш борасидаги ҳамкорликни ривожлантириш.

Шуни назарда тутиш керакки, Ўзбекистон Республикасида қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг 95 фоиздан ортиғи суғориладиган майдонларда етиштирилади. Шу сабабли минтақада сув ресурслари тақчиллиги ортиб бораётган ҳозирги шароитда соҳага сувни тежайдиган замонавий технологияларни жорий этиш ҳал қилувчи аҳамият касб этади.

Бундай шароитда биз шўрланган ерларнинг мелиоратив ҳолатини тубдан яхшилаш билан боғлиқ катта ҳажмдаги ишларни бажаришимиз зарур ва бу жараёнда Осиё тараққиёт банки билан ҳамкорлик истиқболли йўналишларга эга, деб биламиз.

Тўртинчидан, ижтимоий соҳани ривожлантиришни кўллаб-қувватлаш, таълим ва соғлиқни сақлаш тизимларининг базасини замонавий талаблар асосида мустаҳкамлаш.

Мамлакатимизда яратилган мактаб, ўрта махсус, касб-ҳунар ва олий таълим тизими салоҳиятини, аҳоли саломатлиги, оналик ва болалиқни муҳофаза қилиш соҳасини кўллаб-қувватлаш, уларни энг замонавий ускуналар, компьютер ва ахборот-коммуникация техникаси, технологиялари билан жиҳозлаш, соғлиқни сақлашда ташхис қўйиш ҳамда даволашнинг мукамал ва илғор усуллари-ни жорий этиш – булар, шубҳасиз, ҳамкорликнинг биз эҳтиёж сезаётган муҳим йўналишларидан ҳисобланади.

Бешинчидан, Осиё тараққиёт банкининг мамлакатимиз банк-молия тизимини ривожлантиришда, жумладан, давлат молия институтларини ривожлантириш лойиҳаларини молиялаштириш, тижорат банклари ва банкдан ташқари кредит институтлари учун кредит линияларини тақдим этиш ҳамда Ўзбекистоннинг жадал ривожланиб бораётган хусусий банклари капиталини оширишда фаол иштирок этаётганини кадрлаймиз.

Ҳамкорликнинг ушбу соҳаси ҳам яхши истикболга эга эканига ишончимиз комил.

Ўзбекистон Осиё тараққиёт банкининг Афғонистонни иқтисодий тиклашга йўналтирилган

лойиҳаларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлайди. Мисол учун, «Сурхон – Ноибобод – Кобул» йўналиши бўйича электр узатиш линиясининг барпо этилиши 2009 йилда Ўзбекистондан электр энергиясини етказиб бериш ҳажмини 6 баравар ошириш ва Кобул шаҳрига сутка давомида узлуксиз электр энергияси узатишни таъминлаш имконини берди. 2010 йилда Афғонистоннинг бошқа ҳудудларига ҳам электр энергияси етказиб бериш ҳажми яна икки баравар ортади.

Биз «Ҳайратон – Мозори Шариф» темир йўлини куриш лойиҳасини амалга оширишда Осиё тараққиёт банкни қўллаб-қувватладик ва Афғонистонда темир йўл катновини янада ривожлантириш зарур, деб ҳисоблаймиз. Бу «трансфғон йўлагини куриш лойиҳасини амалга ошириш, Марказий Осиёдан Ҳинд океанининг яқин портларига юкларни энг қисқа темир йўл орқали транзит қилишни таъминлайди ва Афғонистонни иқтисодий ривожлантиришга кўмаклашади.

Мухтарам йиллик мажлис иштирокчилари ва меҳмонлари!

Осиё тараққиёт банки, унинг Бошқарувчилар кенгаши ва жаноб президент Курода жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг мураккаб даврида юзага келган таҳдидларга ўз вақтида жавоб қайтаришни таъминлаган самарали ва изчил фао-

---

лиятни намоён этди, инқироз оқибатларини юмшатиш учун янги воситалар ҳамда ностандарт ёндашувларни ишлаб чиқди ва амалга оширди.

Инқирознинг ҳалокатли таъсирига бошқа давлатларга нисбатан яхшироқ бардош берган, дунёнинг энг жадал ривожланаётган минтақаси бўлган Осиё мамлакатлари бугун иқтисодий ривожланиш, мувозанатлашган иқтисодий ўсишни таъминлаш борасида ҳам, минтақавий барқарорлик ва хавфсизлик соҳасида ҳам янги таҳдидлар олдида турибди. Ушбу масалаларни ҳал этиш халқаро ташкилотлар, молия институтлари ва ҳукуматлардан ўзаро ҳамкорликда иш олиб боришни тақозо этади.

Осиё тараққиёт банки ва унинг президенти Харухико Куродага мазкур банк зиммасига юкланган вазифаларни амалга оширишда қўллаб-қувватлашимизни яна бир бор изҳор этишга ҳамда йиллик мажлис иштирокчиларига муваффақият ва омад тилашга ижозат бергайсиз.

Қадрли дўстлар!

Сизларнинг Ўзбекистонга ташрифингиз, сиз, анжуман иштирокчиларида ўчмас таассуротлар қолдиради ва сизларда меҳмондўст ва гўзал диёризмизни яна бир келиб кўриш иштиёқини уйғотади, деб ишонамиз.

Эътиборингиз учун ташаккур.

2010 йил 3 май

ИНСОН ҚАДРИ – УЛУҒ, ХОТИРАСИ – МУҚАДДАС

Инсон хотира билан тирик, қадр билан улуг. Ўтганларни, уларнинг хайрли ишларини, жасоратини ёдга олмоқ, эъзозламоқ халқимизга хос эзгу фазилатлардандир. Иккинчи жаҳон урушида ҳалок бўлган минглаб юртдошларимиз хотирасини ёд этиш, оловли жанггоҳлардан омон қайтган боболаримизга, оғир кунларни сабр-бардош билан енгган, машаққатли дақиқаларда ҳам ўзлигини йўқотмаган, имони бутун юртдошларимизга ҳурмат-эҳтиром кўрсатиш том маънода миллий қадриятга айланди.

Президентимиз Ислам Каримовнинг 2010 йил 24 мартда қабул қилинган «Иккинчи жаҳон урушидаги галабанинг 65 йиллиги нишонланиши муносабати билан 1941–1945 йиллардаги уруш қатнашчилари ва ногиронларини мукофотлаш тўғрисида»ги Фармони Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларига кўрсатилаётган эҳтиромнинг яна бир ёрқин ифодасидир.

9 май. Пойтахтимиздаги Хотира майдони ҳар қачонгидан гавжум. Бу ерга уруш ва меҳнат фахрийлари, ҳукумат аъзолари, депутатлар ва

сенаторлар, ҳарбийлар, жамоатчилик вакиллари ташириф буюрди.

Майдон узра маҳзун мусиқа таралади.

Соат 8.30. Майдонга Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримов кириб келди.

Давлатимиз раҳбари ҳарбий оркестр садолари остида Мотамсаро она ҳайкали пойига гулчамбар қўйди.

Президентимиз Иккинчи жаҳон урушида жон фидо қилган минглаб юртдошларимиз хотирасига ҳурмат бажо келтирди.

Юртимизда мукаддас Хотира ва кадрлаш куни деб ном олган бу кутлуғ байрам билан, аввало, бугун сафимизда соғ-саломат ҳаёт кечираётган уруш катнашчиларини, нуроний отахонларимизни, барча-барча юртдошларимизни бағримга босиб, чин қалбимдан самимий табриклайман.

Биз 9 май – Ғалаба кунига Хотира ва кадрлаш куни деб ном берганимизга, мана, 12 йил тўлмоқда. Бугунги кунда ҳеч иккиланмасдан айтиш мумкин: бундай ном олган бу сана юртимизда умумхалқ байрамига, ҳақиқий анъанага айланиб қолди. Нега деганда, хотира ва кадрлаш тушунчалари асл миллий қадриятларимизга жавоб бериб, отабоболаримиздан қолган ҳам диний, ҳам инсоний урф-одатимиздир.

Ўтганларнинг номларини ёд этиш, хотирасини ҳурмат билан эслаш, уларнинг арвоқларини шод

килиш мукаддас одат сифатида қон-қонимизга сингиб кетган.

Шу маънода, биз, аввало, уруш майдонларидан қайтмаганларнинг хотираси олдида, бешафқат жангларда ҳалок бўлганлар ва шу урушда қатнашган барча инсонларнинг жасорати ва матонати олдида бош эгамиз. Бу аёвсиз уруш юртимизда қанча-қанча бева-бечора ва етим-есирларни қолдириб, қандай оғир азоб-уқубатлар олиб келганини яна ва яна бир бор эслаймиз.

Шулар ҳақида гапирганда, яна бир муҳим вазифамиз бўлмиш – бугун сафимизда омон бўлиб, ҳаётимизга файз бағишлаб келаётган уруш қатнашчилари, муҳтарам фахрийларимизга муносабат ҳақида алоҳида сўз юритишни истардим.

Уларнинг умри ғанимат эканини унутмаслик, айна ҳаёт бўлган пайтида уларга эътибор ва ғамхўрлик кўрсатиш, оғирини енгил қилиш, кадрлаш ва эъзозлаш барчамиз учун, аввало, ҳукумат ва ҳокимият раҳбарлари учун ҳам қарз, ҳам фарз, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди. Лўнда қилиб айтганда, эртага пушаймон бўлмаслик учун бугун бурчимизни адо этсак, айна муддао бўлар эди.

Халқимизнинг собиқ Иттифок халқлари қаторида Иккинчи жаҳон урушида қозонилган ғалабага қўшган ҳиссаси ҳақида гапирганда, баъзи рақамларни келтиришни ўринли деб биламан.

Уруш арафасида мамлакатимизда 6,5 миллионга яқин аҳоли яшаган бўлса, шундан 1,5 миллиони урушда бевосита иштирок этган.

Яъни ёш гўдак ва болаларни, қариялар ва аёлларни ҳисобга олмаганда, халқимизнинг 40 фоиздан кўпроғи кўлига қурол олиб, жанг майдонларида қатнашган. Ва бу дахшатли урушда қарийб 500 минг юртдошимиз, яъни урушда қатнашганларнинг 30 фоизи ҳалок бўлган, нобуд бўлган.

Албатта, ҳаммамиз яхши тушунамиз, шунча қурбон ва йўқотишларни халқимиз Ватанини фашизм балосидан, фашизм қуллигидан саклаб қолиш учун берган.

Шу билан бирга, бир фикрни такрор ва такрор айтишга тўғри келади.

Ишончим комил, бизнинг ота-боболаримиз суронли уруш майдонларида қандайдир номаълум тепаликни эгаллаш, унга қизил байроқ ўрнатиш учун эмас, хаёлида, авваламбор, ўз ота-онаси, болалари, севимли ёри учун, уларнинг келажаги ва тинч хаёти учун жон фидо қилган.

Ўйлайманки, мана шундай фикр-ўйлар одамнинг кўнглидан ўтар экан, беомон жангларда қон тўккан, ҳалок бўлганларнинг бизларга – бугунги мусаффо осмон остида осуда ва тўк яшаётганларга қаратилган умидлари бамисоли қандайдир садо-даъват бўлиб, қулоғимизда янграб турган бўлса, бу ҳам ҳақиқатдан узок эмас.

Яъни уларнинг «Болаларимиз, юртимиз омон бўлсин, халкимиз ҳеч қачон ҳеч кимдан кам бўлмаган ва ҳеч кимдан кам бўлмасин», деган ниятлари бугун барчамиз учун айнан бизларга қаратилган даъват сифатида туюлиб турса, буни ҳам табиий ҳол, деб қабул қилишимиз керак.

Одам шулар ҳақида ўйлар экан, бундай эзгу ниятларни, юртимизнинг, халкимизнинг бунёдкорлик салоҳиятини рўёбга чиқариш, гўзал ва бетакрор Ватанимизнинг янада тараккий топишига ҳисса қўшиш барчамиз учун, бугун яшаётган авлод учун ҳам фуқаролик, ҳам инсоний бурч, десак, айти ҳақиқатни айтган бўламиз.

Ҳеч кимга сир эмас, бугунги дунёда ўзининг кадр-қиммати, ғурур ва номусини англаб яшайдиган, ўз кучи ва қудратига ишонган, ўз меҳнати ва ақл-заковати билан келажагини қуришга ва ўз юртини ҳимоялашга қурби етадиган давлат ва халқни жаҳон аҳли тан олади ва ҳурмат қилади.

Бундан қандай хулоса чиқариш мумкин?

Аввало, биз бугун яшаётган нотинч ва таҳликали шароит Ватанимиз мустақиллиги, чегараларимиз дахлсизлигини, аҳолимизнинг тинч ҳаётини ҳимоя қилишга қодир бўлган Қуролли Кучларимизнинг салоҳиятини ошириш, унинг имкониятларини мустаҳкамлаш вазифаси доимо эътибор марказида туришини талаб қилади.

Юртимизда ҳукм сураётган, энг катта бойлигимиз бўлмиш тинчлик ва осойишталик, меҳроқибат, ўзаро ҳурмат, миллатлараро тотувликни кўз қорачиғидек асраш, узоқ ва яқин кўшнилар билан тил топиб, дўстлик ва ҳамкорлик алоқаларини кучайтириш вазифаси бу борада ўта муҳим аҳамият касб этади.

Бугунги долзарб вазифаларимиздан яна бири, Ўзбекистонни тараққий топган давлатлар каторига кўтариш, эркин ва демократик жамият куриш ва бунинг учун юртимиздаги мавжуд барча имкониятларни ишга солишдан иборатдир.

Айнан шу мақсадга эришиш йўлида Ватанимизнинг эртанги кунни, келажаги бўлмиш, бизнинг таянчимиз ва суянчимиз бўлган ёш авлодни тарбиялаш, фарзандларимизга замонавий билим бериш ва уларни ҳақиқатан ҳам ҳал қилувчи кучга айлантириш энг устувор вазифамиз эканини ҳеч қачон унутмаслигимиз даркор.

Бугун нишонлаётган байрамимиз шундай бир кунки, у шу юртда яшаётган ҳар қайси оила, ҳар қайси хонадон учун бевосита дахлдор бўлган, уларнинг ҳаётида қандайдир чуқур из қолдирган тарихий санадир.

Айни шу кунда мен эл-юртимиз билан бирга бўлиб, шу куннинг ҳам хурсандчилигини, ҳам изтиробини уруш қатнашчилари, мухтарам фахрийларимиз билан баҳам кўриб, ғойибона бўлса ҳам

уларнинг барчасини бағримга босиб, яна ва яна бир бор бутун халкимизни ана шу тарихий сана билан табриклашни ўзимнинг муқаддас бурчим, деб биламан.

Фурсатдан фойдаланиб, барча ватандошларимизга тинчлик-омонлик, бахт ва омад тилайман.

«УНИВЕРСИАДА – 2010» СПОРТ ЎЙИНЛАРИ ИШТИРОКЧИЛАРИГА

Қадрли фарзандларим!

Мухтарам устоз ва мураббийлар!

Авваламбор, сиз азизларни гўзал ва бетакрор Андижон заминида бошланаётган «Универсиада – 2010» спорт ўйинларининг тантанали очилиши билан чин қалбимдан самимий муборакбод этаман.

Ҳеч кимга сир эмас, бугунги кунда ўзининг қадр-қиммати, ғурур ва ифтихорини саклаб, ўз кучи ва қудратига ишонган, ўз меҳнати ва ақл-заковати билан ўз келажагини қуриш, ўз юртини ҳимоя қилишга қодир бўлган давлат ва жамиятнинг дунё аҳли тан олади ва ҳурмат қилади.

Биз ўз олдимизга қўйган ана шундай юксак мақсадни амалга оширишда, аввало, жисмоний баркамол, замонавий билим ва тараққиёт ютуқларини чуқур эгаллаган, иродаси бақувват, маънавий етук авлодни ҳал қилувчи куч сифатида кўрамиз.

Ёшларимизнинг дунёда ҳеч кимдан кам бўлмасдан вояга етиши, уларнинг қобилият ва ис-

---

теъдодини рўёбга чиқариш, ўз олдига мақсад қилиб қўйган марраларга кўтарилиши, бир сўз билан айтганда, фарзандларимизга майдонни кенг очиб бериш мақсадида қабул қилинган умуммиллий дастурларимиз, режаларимиз ва саъй-ҳаракатларимиз бугунги кунда самарали натижаларни бера бошлагани барчамизни қувонтиради, албатта.

Мамлакатимизда барпо этилаётган, ўғил-қизларимиз учун бағрини очаётган минг-минглаб замонавий мактаблар, лицей ва коллежлар, олий ўқув юртлири, санъат, маданият ва спорт масканлари ана шу эзгу, ҳақиқатан ҳам, тарихий ишларимизнинг амалий натижаси сифатида намоён бўлмоқда.

Айниқса, инсоний камолотнинг энг муҳим шарти бўлган жисмоний тарбия ва спортнинг ҳар қайси шаҳар ва қишлоқ, ҳар бир хонадонга кириб боришига эришиш, бу соҳадаги барча ютуқларнинг пойдевори бўлмиш болалар спортини ҳар томонлама ривожлантириш, спорт орқали ёш авлод қалбида ирода, мардлик ва матонат фазилатларини тарбиялаш, ҳаётимизда соғлом муҳитни янада мустаҳкамлаш йўлидаги улкан ишларимиз ҳақида, ўйлайманки, бугун ортиқча гапиришга зарурат йўқ.

Биргина Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси ҳисобидан кейинги йилларда қарийб 160 миллиард сўм маблағ сарфланиб, 1 минг 130

та болалар спорти объекти бунёд этилгани ва жиҳозлангани ҳам бунинг яккол тасдиғидир.

Бу ҳақда гапирганда, юртимизда шаклланган, «Умид ниҳоллари», «Баркамол авлод» ва Универсиада спорт ўйинларини ўз ичига олган уч босқичли ноёб тизимнинг бамисоли кудратли тўлқинга айланиб, миллион-миллион болаларимизни ўз сафига камраб олаётгани, уларнинг ҳам жисмоний, ҳам маънавий соғлом бўлиб улғайиши учун хизмат қилаётганини мамнуният билан таъкидлаш лозим. Айниқса, бу тизимнинг юқори босқичи бўлган Универсиада мусобақалари ёшларимиз учун том маънода чиниқиш ва камолот мактабига айлангани эътиборлидир.

Мамлакатимизда бешинчи бор ўтказилаётган Универсиада ўйинлари, мана, ўн йилдирки, нафакат унинг иштирокчилари, балки барча ўғил-қизларимиз, бутун халқимиз ҳаётидан мустаҳкам ўрин эгаллаб, Ўзбекистон талаба-ёшларининг нуфузли спорт анжуманига, таъбир жоиз бўлса, кичик олимпиадага айланди, десак, асло муболаға бўлмайди.

Ўзининг биринчи умидбахш ютуқларини айнан Универсиада мусобақаларида кўлга киритган 40 нафардан зиёд спортчи ёшларимиз Олимпиада ўйинлари, жаҳон ва Осиё беллашувларида, кўплаб нуфузли халқаро турнирларда юксак шохсупаларга кўтарилгани ҳам шундан далолат беради.

Универсиада харакатининг ана шундай эзгу анъаналарини бошлаб берган Аббос Атоев, Абдулла Тангриев, Рустам Саидов, Ришод Собиров, Оқгул Омонмуродова, Светлана Радзивил, Севара Қодирова, Саида Искандарова, Вадим Меньков, Дилшод Мансуров, Элмурод Холиқов каби истеъдодли спортчиларимиз бугунги кунда Ўзбекистон шухратини бутун дунёга тараннум этиб келаётгани билан ҳар қанча фахрлансак, арзийди.

Мана шу ҳаяжонли дақиқаларда сиз, азиз фарзандларимизнинг очик чеҳрангизга боқиб, биз – ота-оналар, устоз-мураббийлар сизларнинг тимсолингизда вужудидан куч-ғайрат ёғилиб турган, ўз олдига юксак мақсадлар кўйиб, янги дунёқараш, янги тафаккур билан ҳаётга кириб келаётган, биз бошлаган ишларнинг давомчиси бўлган навқирон авлодни кўрамиз ва бундан барчамизнинг юрагимиз қувонч ва ғурурга тўлади.

Универсиада мусобақаларининг навбатдаги беллашувлари айнан Баркамол авлод йилида бўлиб ўтаётгани ўзига хос рамзий маънога эга эканини, у ҳар бир иштирокчидан катта маҳорат ва масъулият талаб қилишини тушуниш, англаш қийин эмас.

Бугун ана шундай кўтаринки рух, баланд кайфият билан белни қаттиқ боғлаб майдонга чиқаётган экансиз, ҳеч қачон унутмангки, сизларнинг ортингизда барчамиз учун ягона ва муқаддас

Ватанимиз, ҳар бирингизга ғалаба ёр бўлишини тилаб турган бағрикенг ва фидойи халкимиз бор.

Токи калбингиз, юрагингизда шундай ишонч, шундай эзгу туйғу жўш урар экан, аминманки, сизлар ҳар қандай юксак маррани забт этишда бўш келмайсиз.

Фурсатдан фойдаланиб, ушбу Универсиада ўйинларини юкори даражада ўтказиш учун замонавий спорт мажмуаларини барпо этган кувувчиларга, меъмор ва муҳандислар, пудратчи ва хомий ташкилотларга, бутун Андижон аҳлига салимий миннатдорчилигимни изҳор этаман.

Сизларни бугунги ёшлик ва гўзаллик байрами билан яна бир бор табриклаб, мусобақаларда барчангизга бахт ва омад, келгуси ҳаётингизда янги-янги ютуқлар тилайман.

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

ШХТ ДАВЛАТ РАҲБАРЛАРИ КЕНГАШИНИНГ КЕНГАЙТИРИЛГАН ТАРКИБДАГИ МАЖЛИСИДА СЎЗЛАНГАН НУТҚ

Муҳтарам давлат раҳбарлари!

Ҳурматли Саммит катнашчилари!

2001 йилда тузилган Шанхай ҳамкорлик ташкилоти тарихан қисқа вақтда замонавий геосиёсатнинг нуфузли халқаро тузилмасига айланди, дейиш учун бугун барча асосларимиз бор.

ШХТни ривожлантиришда Ташкилот доирасида кузатувчилар ҳамда мулоқот бўйича шериклар институти жорий қилингани принципиал муҳим аҳамиятга эга бўлди. АСЕАН, МДҲ билан ўзаро англашув меморандумлари қабул қилингани, шунингдек, 2010 йил апрель ойида БМТ Бош қотиби Пан Ги Муннинг Тошкентга ташрифи асносида ШХТ ва БМТ қотиби-явлари ўртасида ҳамкорлик тўғрисидаги Қўшма декларация имзолангани ШХТни ривожлантиришнинг муҳим босқичи бўлди.

Ишончим комилки, ушбу ҳужжатнинг қабул қилиниши ШХТ олдида турган вазифаларни бажариш ва БМТ доирасида ШХТга аъзо давлатлар манфаатларини биргаликда илгари суриш учун БМТ минбаридан янада фаол фойдаланиш имконини беради.

Бугунги Саммит чоғида Янги аъзоларни қабул қилиш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлашимиз керак. Шу тариқа ШХТ ўз тараққиёти йўлида навбатдаги муҳим кадамни ташлайди – тенг ҳуқуқли янги аъзолар ҳисобига Ташкилотни кенгайтиришга, жаҳон миқёсидаги глобаллашув шароитида ШХТнинг манфаатларини янада самарали ҳимоя қилишга йўл очилади.

Низомнинг тасдиқланиши ШХТга аъзо давлатлар таркиби ўз-ўзидан унда қузатувчи мақомига эга бўлган давлатлар ҳисобидан кенгайди, дегани эмас, албатта.

Низомнинг қабул қилиниши билан ШХТга аъзо давлатлар қаторига кириш учун фақат ҳуқуқий асос яратилади.

Ишончим комилки, ШХТни янада изчил ривожлантиришни, унинг фаолияти ҳуқуқий асосларини такомиллаштиришни таъминлашда бугунги Саммит чоғида Ташкилотимизнинг процедура қоидаларини тасдиқлаш муҳим аҳамият касб этади. Ушбу ҳужжат ШХТ ва унинг органлари тизимли фаолият юритишини, ШХТда қабул қилинадиган ҳужжатлар ва қарорлар сифат жиҳатдан юксак даражада тайёрланиши ва ижро этилишини таъминлашга хизмат қилади.

Умуман айтганда, ШХТни ривожлантириш борасидаги ишларнинг изчиллиги танқидий баҳоланадиган бўлса, тўла асос билан айтиш мумкинки,

---

ШХТни ривожлантириш ва халқаро майдондаги нуфузини юксалтириш бўйича, Ташкилотнинг бош мақсадлари – тинчлик, барқарорлик ва хавфсизликни мустаҳкамлашга, ШХТ давлатларининг барқарор иқтисодий тараққиётини таъминлашга, гуманитар ва ижтимоий соҳалардаги ҳамкорлигини кенгайтиришга эришиш йўлида Ташкилотнинг роли ва имкониятларини ошириш борасида чуқур ўйланган, қатъий ва аниқ мақсадларга йўналтирилган жараён давом этмоқда.

Ҳурматли Саммит иштирокчилари!

Эътиборингизни яна бир масала – Афғонистон муаммосига қаратмоқчиман. Афғонистон муаммоси ШХТнинг деярли барча мажлисларида муҳокама этиб келинаётган муҳим масалалардан бири бўлиб, бугун ҳам бу мавзу диққат-эътиборимизда турибди.

30 йилдан буён уруш давом этаётган Афғонистондаги муаммоларни ҳал қилмай туриб, Марказий Осиёда тинчлик ва барқарорлик ҳақида гапириш мумкин эмас, десак, айна ҳақиқатни айтган бўламиз.

Ўйлайманки, бу залда ҳозир бўлганларга Ўзбекистоннинг Афғонистон муаммосини ҳал қилиш бўйича – «6+3» тинчликпарвар гуруҳини шакллантириш ташаббуси деб ном олган – таклифларининг мазмуни яхши маълум. Ушбу таклифларнинг моҳияти қуйидагилардан иборат.

Биринчидан. Афғонистон муаммосини ҳарбий йўл билан ҳал этиб бўлмайди. Биз бу масалани НАТО/СЕАПнинг 2008 йил апрель ойида Бухарест шаҳрида бўлган саммитида ва бошқа халқаро форумларда кўтарган бўлсак, бугун афғон муаммосини ечишга дахлдор деярли барча мамлакатлар раҳбарлари бу ҳақда гапирмоқда.

Иккинчидан. Афғонистон муаммоларини ҳал этишда ва у ерда барқарорликни таъминлашда, биринчи навбатда, жафокаш афғон халқига мақсадли иқтисодий ёрдам кўрсатишга, мамлакатнинг транспорт-коммуникация ва ижтимоий инфратузилмасини барпо этиш ва шакллантиришга, аҳоли бандлигини таъминлашга, қашшоқликка қарши курашиш билан боғлиқ ўтқир муаммоларни ечишга устувор аҳамият берилиши керак.

Учинчидан. Афғонистоннинг тарихий, этник ва демографик хусусиятларини, ушбу мамлакатнинг кўп миллатли ва кўп конфессияли халқи амал қиладиган қадимий урф-одатларни, ислом динининг анъанавий қадриятларини инобатга олиш ва ҳурмат қилиш зарур.

Тўртинчидан. Муроса жараёнига Афғонистон аҳолиси ва истисносиз барча карама-қарши кучлар, этник ва диний гуруҳлар жалб қилинмаса, улар ўртасида консенсусга эришилмаса, Афғонистонда уруш ҳали узок давом этиши мумкин.

Бешинчидан. Бу жараёнда уч етакчи субъект – АҚШ, Россия ва НАТОнинг фаол иштирок этиши муҳим аҳамиятга эга. Қўшни мамлакатларга, таъкидлаб айтаман, Афғонистонга бевосита чегарадош бўлган мамлакатларга таяниш бу борада ҳал қилувчи аҳамият касб этади. Афғонистондаги этник гуруҳларга таъсир кўрсата оладиган ана шу мамлакатларни жалб этиш билангина ижобий натижага умид қилиш мумкин.

Энг муҳими, бу вазифаларнинг барчаси Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг етакчилиги ва шафелигида амалга оширилиши зарур.

Минтақавий хавфсизлик ва барқарорликни таъминлаш муаммолари ҳақида гапирганда, Қирғизистондаги ҳозирги вазият хусусида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман. Ўзбекистоннинг ушбу республикадаги воқеаларга муносабати Ўзбекистон Ташки ишлар вазирлигининг 2010 йил 9 апрелдаги махсус Баёнотида аниқ акс эттирилган. Биз бу воқеалар Қирғизистоннинг ички иши, деб ҳисоблаймиз ва бунга ортиқча изоҳнинг ҳожати йўқ.

Қирғизистон жамоатчилиги ва халқининг бугунги кунда ушбу мамлакатда юзага келган мураккаб вазиятда тўғри йўл топиш учун ҳаётий тажрибаси ва ақл-идроки етарли эканига ишончим комил.

Биз бугун имзолайдиган ШХТ Тошкент Саммитининг Декларациясида аъзо давлатларнинг бу масала бўйича умумий позицияси ифода этил-

---

ган. Унинг асосий моҳияти куйидагилардан иборат – биз Қирғизистон халки билан ҳамжихатмиз, ушбу мамлакатдаги мураккаб вазиятдан барчамиз ташвишдамиз, вазиятни тезда ўнглаш ва ҳокимиятни қонунийлаштириш, мамлакатда ижтимоий-иқтисодий аҳволни яхшилаш мақсадида Қирғизистон Республикасига зарур ёрдам кўрсатишга тайёرمىз.

Мен қисқача тўхталиб ўтмоқчи бўлган навбатдаги масала – бу дунёдаги деярли барча мамлакатларни ташвишга солаётган инқироздан кейинги даврда иқтисодиётни тиклаш муаммоларидир.

Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг энг авж олган даври, асосан, ортда қолганига қарамай, инқироздан чиқиш ва иқтисодиётни ривожлантиришнинг мураккаб, оғир ва анча узок кечадиган босқичи хали олдинда экани ҳақидаги кўплаб нуфузли эксперт ва таҳлилчиларнинг фикрлари тўғри эканлиги тобора аён бўлиб бормоқда. Айни пайтда айрим мамлакатларда ишлаб чиқаришнинг пасайиши, юқори даражадаги ишсизликнинг сақланиши, аҳолининг реал даромадлари камайиши, молия ва банк бозорларида жиддий кескинликлар юзага келиши каби ҳолатлар такрорланиши эҳтимоли ҳам йўқ эмас.

Муаммоли ва қайтарилмайдиган кредитлар ҳажми кескин ошаётган шароитда бозорни катта миқдордаги пул билан шишириш давом этаётгани, шунингдек, банк-молия сектори фаолияти

етарли даражада назорат қилинмаётгани спекулятив капиталнинг кўпайиши, фонд ва хом ашё бозорларида «пуфаклар» пайдо бўлиши учун шароит яратмоқдаки, бу молия ва валюта бозорларида салбий оқибатларга олиб келадиган янги ўпирилишларга сабаб бўлиши мумкин.

Пул ва тўлов воситалари эмиссиясининг ўсиб бораётгани, биринчидан, уларнинг кадрсизланишига ва аввало, конвертация қилинадиган валюталарга бўлган ишончнинг пасайишига олиб келиши, иккинчидан, инфляциянинг ўсиб кетиши билан боғлиқ хавфли вазиятни келтириб чиқариши ҳақида гапирмаса ҳам бўлади.

Давлат бюджети тақчиллиги ва давлат қарзининг миқдори жиддий муаммога айланиб, айрим мамлакатларда эса хавфли тус олиб, молия секторида катта кескинликни келтириб чиқармоқда, харажатларнинг чекланиши ҳамда ички ва ташқи бозорларда талаб қисқаришига олиб келмоқда.

Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози Осиё минтақасининг аксарият давлатларига нисбатан кучли таъсир кўрсатмагани ва ушбу мамлакатларнинг кўпчилиги унинг оқибатларини муваффақиятли, ишончли бартараф этаётгани барчамизга катта мамнуният бағишлайди.

Бирок жаҳон иқтисодиёти ривожланиш жараёнларининг ўзаро узвий боғлиқлигини ҳисобга оладиган бўлсак, инқироздан чиқиш, иқтисодий

ва молиявий соғломлаштириш бўйича юзага кел-
лаётган ва кескин тус олаётган муаммолар, каерда
пайдо бўлишидан катъи назар, барча мамлакатлар
ҳамда минтақаларга ғоят катта таъсир кўрсатиши
мумкинлигини унутмаслигимиз даркор.

Марказий Осиё минтақасида инкирозга карши
ва инкироздан кейинги ривожланиш дастурлари-
ни амалга оширишга доир вазият ҳақида гап борар
экан, бу борада ҳамон сақланиб қолаётган муам-
моларни ҳал этиш учун, бизнингча, кўп жихатдан,
нихоятда муҳим аҳамиятга эга бўлган масала –
коммуникацияларни ривожлантириш ҳақида ало-
ҳида тўхталиб ўтмоқчиман.

Бу ерда гап ҳам трансчегаравий, ҳам ички дав-
лат аҳамиятига молик автомобиль, темир йўл, ҳаво
транспорти коммуникацияларини барпо этиш ва
реконструкция қилишга, ахборот-коммуникация
алоқасига оид лойиҳалар ҳақида бормоқда.

Узоқ ўтмишда Шарқ билан Ғарбни боғлаган ва
Марказий Осиё минтақасининг жуғрофий ва гео-
сиёсий жойлашуви нечоғли муҳим эканини исбот-
лаган Буюк Ипак йўли инсоният тарихида қандай
чуқур из қолдирганини барчамиз яхши биламиз.

Биз яшаётган XXI глобаллашув ва буюк
ўзгаришлар асри кун тартибига биринчи навбат-
да замонавий коммуникацияларни, логистика
марказлари ва турли хабларни ривожлантириш
масаласини катъий қўймоқда. Бинобарин, булар
минтақавий ва жаҳон микёсидаги интеграция ва

кооперация жараёнларининг муҳим таркибий бўғинларидир.

Айниқса, бизнинг улкан минтақамиз ҳудудида бундай коммуникация марказларини куриш ва шакллантириш тажрибаси шуни кўрсатадики, бундай марказлардан ҳам Шарқ, ҳам Ғарбдаги етказиб берувчи ва харидор мамлакатлар компаниялари бирдай манфаатдордир.

Автомобиль ва темир йўлларни, улар билан боғлиқ юкларни ортиш-тушириш станциялари ва марказларини куриш, буларнинг барчаси кўп меҳнат талаб қилишини ҳисобга олганда, маҳаллий аҳоли бандлиги ва даромадларининг катта манбаига айланиши, шу тарика минтақада энг муҳим ва ҳал қилувчи масалалардан бири бўлган барқарорликни таъминлашда улкан аҳамият касб этиши мумкин. Ушбу масалаларнинг комплекс тарзда ҳал этилиши минтақа тараққиёти ва ижтимоий-иқтисодий барқарор ривожланишининг асосий воситаларидан бирига айланиши мумкинлиги ҳақида гапириб ўтиришга ҳожат йўқ, деб ўйлайман.

Бироқ бу вазифаларни фақат халқаро молия институтлари ва ҳомий давлатларнинг жиддий молиявий қўллаб-қувватлаши билан амалга ошириш мумкин, айти пайтда ушбу масалалар жаҳон ҳамжамиятининг диққат марказида бўлиши лозим.

Эътиборингиз учун ташаккур.

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

БИЗ ҲАР ТОМОНЛАМА БАҒРИКЕНГ, КЎПНИ КЎРГАН, ҲАМДАРД ХАЛҚМИЗ

*(Бухоро вилояти Вобкент тумани қишлоқ
меҳнаткашлари билан мулоқот пайтида
билдирилган фикрлар)*

Бизга кўшни давлат – Қирғизистон жанубида содир бўлган воқеалар ҳақида сизлар албатта хабардорсиз. Шунинг учун бу ҳақда кўп гапириш ортикча деб ўйлайман.

Бундай қонли фожиа ҳақида эшитиш, кузатишнинг ўзи бир азоб. Қон тўкиш, бегуноҳ одамларни, мурғак гўдакларни, хомиладор аёлларни ўлдириш, ярадор қилиш – бу ваҳшийликдан бошқа нарса эмас. Ўзини инсон деб ҳисоблайдиган, инсоннинг ҳайвондан фарқини тушунадиган одам бундай қабих ишларга ҳеч қачон, ҳеч қаерда кўл урмайди.

Мен яқин кунларда бу қонли жиноятларнинг тагига етиб бориб, уларга қонуний баҳо берилишига ишонаман. Бу хунрезликни амалга оширганлар – булар ташкилотчилар бўладими, ижрочилар бўладими – барча жиноятчиларга жазо муқаррар.

Бизнинг халқимизни қийнайдиган савол шуки, нима учун, қандай қилиб чегараларимиз яқинида –

Қирғизистоннинг Ўш шаҳри ва Жалолобод вилоя-
тида бундай ҳеч ақлга сиғмайдиган қонли фожиа
содир бўлди?

Бунинг сабаблари кўп ва бу ҳақда узоқ гапириш
мумкин.

Энг ёмони, бундай фитнани, қон тўкишни
давом эттиришни хоҳлайдиганлар ҳам атроф-
да «парвона» бўлиб юрганини, уларнинг со-
ни кўплигини биз ҳеч қачон эсимиздан чиқар-
маслигимиз керак.

Шунинг учун бугунги кунда ким бизга дўст,
ким бизга душман эканини ўзимизга аниқ тасаввур
қилиб олишимиз лозим.

Мен илгари ҳам айтган эдим – биз ўз мак-
садимизга эришишда фақат ўз кучимизга ишони-
шимиз зарур. Агарки, ўзимиз ҳаракат қилмасак,
ҳеч ким четдан келиб бизга ёрдам бермайди.
Қайси миллат, қайси давлатни бутун дунё тан ола-
ди? Ўзининг кадр-қиммати, гурур ва ифтихорини
сақлаб, ўз кучи ва қудратига ишонган, ўз меҳнати
ва ақл-заковати билан ўз келажагини қуриш, ўз
юртини ҳимоя қилишга, керак бўлса, бошқаларга
ёрдам бериш, ўрناق бўлишга қодир бўлган бунёд-
кор ва салоҳиятли давлатни, халқ ва миллатни дунё
аҳли тан олади, ҳурмат қилади.

Яна бир ҳақиқат шундан иборатки, ўз кучи
ва келажагига ишонган халқнинг бағри кенг
бўлади. Шу нуқтаи назардан қараганда, ўзбек

халкининг илдизлари бақувват, тарихи буюк, келажаги мустақкамдир. Бизнинг бошқа халқлардан фарқимиз шуки, бир томондан халқимиз жуда солда, бағрикенг – бир оғиз яхши гапга жонимизни беришга тайёрмиз. Биз ҳар томонлама бағрикенг халқмиз, ҳамдард халқмиз, ҳамдардликка тайёр халқмиз.

Қирғизистондаги фожиа сабаблари ҳақида гапирганда, айнан ана шундай хусусият ва фазилатларимизга таяниб, бу воқеаларга оғир-вазминлик билан баҳо беришимиз керак. Агарда кимдир қонга – қон деб, касос деб қадам қўядиган бўлса, шунга даъват қиладиган бўлса, мен бунга мутлақо қўшилмайман. Нафақат қўшилмайман, балки уларни халқимизнинг душмани деб билишга тайёрман. Нега деганда, бундай ҳаракат ва даъватлар яна қон тўкилишига, одамларимизнинг, болаларимизнинг, фарзандларимизнинг нобуд бўлишига олиб келади. Ҳар бир ишнинг охирини ўйлаш керак.

Мана, атрофга бир қаранг, азиз дўстлар, биродарлар, биз қандай ажойиб бир шароитда яшайпмиз. Мен дунёнинг жуда кўп жойларида бўлганман, лекин Ўзбекистондагидек гўзал табиатни ҳеч қаерда кўрмаганман.

Ўзингиз айтинг, мана шундай ажойиб шароитни, мана шундай ажойиб иқлимни, шундай бетакрор юртни нимага алмаштириш мумкин? Ва нима

учун биз, кимларнингдир гапига кириб, ҳаракатига қўшилиб, мана шундай тинчлик ва омонликни хавф остига қўйишимиз керак?

Мен ўйлайманки, биз ўз фидокорона меҳнатимиз, бунёдкорлигимизнинг кадрига етишимиз керак. Билиб қўйинглар, битта жойда бир ўк отилса, битта бомба ёки снаряд тушса, тинчлик бузилса, кейин уни тўхтатиш қийин бўлади.

Иккинчидан, мана шундай гўзал юртдаги оёйишта ҳаёт бир лаҳзада издан чиқиб кетиши мумкин.

Шундай экан, бундай таҳликали пайтда нима керак? Етти марта ўлчаб, бир марта кесиш керак. Мен Президент сифатида бутун халқимизни шунга даъват этаман. Нега деганда, мамлакат ҳаётига дахлдор қарорни Президент қабул қилади. Лекин бундай ўта нозик ва мураккаб масалада мен халқимиз, жамоатчилигимиз фикрига суяниб, қарор қабул қилишим керак.

Айни пайтда менинг шахсий фикрим шуки, биз ҳеч қачон қасос олиш, кимнингдир чегарасини бузиш, кимнингдир уйини вайрон қилишга ёки ким биландир олишиб, уруш чиқаришга бормаслигимиз керак. Ва мен Президент эканман, бундай номаъқул сиёсатга йўл қўймайман.

Лекин, афсуски, Қирғизистон жанубида содир бўлган фожиали воқеалар муносабати билан нуфузли халқаро ташкилотлар, қудратли давлатлар

томонидан бу қирғинни тўхтатишга қаратилган қарор ҳали-бери чиққани йўқ.

Хориждаги айрим чиқишларда бу воқеаларнинг туб сабабини қидирмаслик керак, деган фикрлар ҳам билдирилмоқда. Бу масала бўйича ким айбдор, нима учун бу воқеа содир бўлди, деган савол камдан-кам берилмоқда. Уларнинг фикрича, бу фожиа ўзбек ва қирғиз этник гуруҳлари ўртасидаги қарама-қаршиликдан иборат эмиш.

Мен, бу икки миллат, икки этник гуруҳ ўртасидаги қандайдир қарама-қаршилик, деган фикрга мутлақо қаршиман. Яна бир бор таъкидлаб айтмоқчиман: бу фожиага қирғиз халқи ҳам, у ерда яшаётган ўзбек миллати ҳам сабабчи эмас. Бу – четдан туриб пухта уюштирилган ва бошқарилган акция, очик қилиб айтганда, кўпорувчилик ҳаракати. Бундай кўпорувчиликни уюштирган, ундан манфаатдор бўлган қучлар борлиги ҳам бизга маълум.

Буни уюштирган қучларнинг пинҳона ҳаракати четдан туриб икки халқни бир-бирига қарама-қарши қилиш, қон тўкишга олиб келиш, энг ёмони, бу тўқнашувга Ўзбекистонни ҳам қўшиб қўйишдан иборат бўлган. Асосий мақсад-муддао – қандай қилиб бўлса-да, Ўзбекистонда яшаётган ўзбекларнинг жаҳлини чиқариб, шу мудҳиш қирғинга тортишга қаратилган. Ўзбекларнинг қизиққонлигидан фойдаланиб, уларнинг ғурур ва

ҳамиятига тегиб, кескинликни авж олдириш кўзда тутилган.

Шуни инобатга олиб, мен барча-барча инсонларни яна бир марта оғир-вазмин бўлишга чақираман. Қизиққонлик бу масалада ҳеч қачон, ҳеч қаерда фойда бермаган. Шу нуқтаи назардан караганда, таъкидлаб айтмоқчиман: Ўзбекистон ҳеч қачон бундай можарога қўшилмайди, Қирғизистон халқи билан қонли урушга йўл қўймайди.

Биз буюк халқмиз. Бундай ўйинларга, қўпоровчилик ҳаракатларига жавобимиз битта – биз ўзимиз қирғизлар билан тил топамиз, бу можароларни ечишга ўзимизнинг қурбимиз, ақлимиз ва тажрибамиз етади.

Биз барчамиз «Бизларга тинчлик керак» деган иборага ўрганиб қолганмиз. Бунга кўпда эътибор ҳам бермаймиз.

Тўй-ҳашам ёки маърака-маросимларда бўладими, оила даврасида бўладими, кексаларимиз фотиҳага қўл очиб, аввало, тинчлик-осойишталик, хотиржамлик, омонлик бўлсин, баракамизни, келажакимизни берсин, осмонимиз мусаффо бўлсин, деб ният қилади.

Мен ҳам, фурсатдан фойдаланиб, халқимизни, бутун жамоатчилигимизни шунга чақираман.

Биз ҳар доим вазмин, ориятли, ор-номусли халқ бўлиб келганмиз. Ҳар доим ўз салоҳиятимизга, ўз кучимизга суяниб яшаганмиз. Шу билан бир-

---

га, доимо етти марта ўлчаб, бир марта кесганмиз. Мен шу йўлдан ҳеч қачон қайтмасликка даъват этиб, халқимизга фақат омонлик, тинчлик тилайман, осмонимиз мусаффо бўлсин, деб Оллоҳдан сўрайман.

«Ойнинг ўн беши қоронғи бўлса, ўн беши ёруғ», деган гап бежиз айтилмаган. Қандай оғир бўлмасин, ҳаёт давом этади, инсон доим яхши кунларга умид қилиб, эртанги кунга ишониб яшайди.

Мен ишонаман – бу мусибатли кунлар орқада қолади, барчамизнинг орзу-ниятимиз бўлган тинчлик-осойишталик албатта қарор топади.

2010 йил 18 июнь

МАТБУОТ ВА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИ ХОДИМЛАРИГА

Қадрли дўстлар!

Авваламбор, сиз, ҳурматли журналистларни, нашриёт ва матбаа, радио ва телевидение соҳаси фидойиларини, муҳтарам фахрийларимиз, юртимиздаги барча муштарийларни бугунги кутлуғ айём – Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари куни билан чин калбимдан самимий муборакбод этаман.

Журналист аҳлининг машаққатли ва шарафли меҳнатидан, таъсирчан сўзи ва ижодий маҳоратидан ҳар куни баҳраманд бўладиган миллионлаб одамлар сизларнинг тимсолингизда эл-юрт манфаатини ўйлаб яшайдиган фидойи инсонларни, олижаноб касб эгаларини кўради.

Бундан бир аср муқаддам ўзбек миллий журналистикасининг тамал тошини қўйган маърифатпарвар боболаримиз матбуотнинг асл моҳиятини ана шундай чуқур англаб, масъулият билан иш юритганлари, ўйлайманки, сизларга яхши маълум.

Бу фикрни биргина мисол – 1914 йили «Садои Фарғона» газетасининг илк сонидида чоп этилган «Матбуот бутун дунёдаги маданий миллатлар-

---

нинг ҳаёт йўллари, оламдаги даражалари ва инсоният тараққиётининг чўққиси учун лозим бўлган сайъ-ҳаракатлар тўғрисида маслаҳатлашмоқ ва кенгашмоқ учун зарур бир воситадир» деган сўзлар ҳам яққол исботлайди.

Мустақиллик йилларида миллий матбуотимиз ана шундай тамойиллар ва замонавий талаблар асосида тубдан янгиланиб ва ривожланиб бораётгани, айниқса, эътиборлидир.

Шу билан бирга, барчамиз яхши тушунамизки, бугун биз яшаётган шиддатли XXI аср, ҳаётимизга кескин суръатлар билан кириб келаётган глобаллашув жараёнлари оммавий ахборот воситалари ва журналистларимиз олдига янада муҳим ва долзарб вазифаларни қўймоқда.

Бу ўринда гап журналистнинг нафақат истеъдоди ва маҳорати ҳақида, айни пайтда ўз умрини шу заҳматли касбга бағишлаган ҳар қайси инсоннинг фуқаролик масъулияти, ҳамиша давр билан ҳамнафас бўлиб, жамиятдаги ўтқир муаммоларни дадил кўтариб чиқиши, уларга жамоатчилик ва кенг омманинг эътиборини қаратиши, қисқа қилиб айтганда, эл-юрт дарди ва истикболи учун, ҳаётимизда инсон ҳуқуқ ва эркинликлари, адолат ва ҳақиқат қарор топиши учун куйиб-ёниб яшаши ҳақида бормоқда.

Шу маънода, ўзини юртпарвар деб ҳис қиладиган ҳар бир журналистнинг Ватанимиз мус-

---

тақиллигини мустаҳкамлаш, унинг халқаро майдонда муносиб обрў-эътибор қозониши, бугунги нотинч замонда, айниқса, ён-атрофимиздаги вазият кескинлашиб бораётган бир пайтда она-юртимизни асраш-авайлаш, дўстни душмандан, оқни қорадан ажратишга, аҳолимизни доимо сезгир ва огоҳ бўлиб яшашга даъват этишда ўз ҳиссасини қўшиши алоҳида аҳамиятга эга.

Бу эса матбуот аҳлининг тез ўзгариб бораётган ҳаёт билан ҳамқадам бўлиб яшашини, тараққиёт сирларини эгаллаш, замонавий ахборот-коммуникация технологиялари, аввало, Интернет имкониятларидан тўла фойдаланишга эришишни, ўз устида доимий ишлашини тақозо этади, албатта.

Қаттиқ ирода ва тинимсиз меҳнатни талаб қиладиган бундай вазифалар ҳақида гапирганда, барчамиз яхши англаймизки, аввало, мамлакатимизда оммавий ахборот воситаларининг фаолиятини замон даражасига кўтариш учун ҳуқуқий қафолат ва шароитларни, журналист ва техник кадрлар тайёрлаш тизимини такомиллаштириш, уларнинг меҳнатини муносиб рағбатлантириш масалалари демократик давлат барпо этиш вазифасининг узвий бир қисми бўлишини таъминлаш мақсадида ҳали яна улкан ишларни амалга оширишимиз зарур.

Бу хусусда сўз борганда, кейинги йилларда марказда ва жойларда оммавий ахборот воситала-

---

рининг моддий-техник базаси, кадрлар салоҳияти мустаҳкамланаётгани, айниқса, нодавлат нашрлар ва телерадиоканаллар фаолияти кенгайиши ахборот майдонида ўзаро рақобат муҳитининг, энг муҳими, жамиятимизда фикрлар ва қарашлар рангбаранглигининг кучайиши, аҳолимизнинг дунёқарashi ва маънавий оламини янада юксалтиришга қатъий таъсир кўрсатмоқда.

Шундай ижобий ўзгаришларни қўллаб-қувватлаш, уларга янги амалий туртки бериш мақсадида матбуот байрамига бағишлаб жойларда бўлиб ўтадиган турли тадбир ва учрашувларда журналистларнинг ҳаётимиздаги ўрни ва вазифаси хусусида ҳокимият ва жамоатчилик вакиллари иштирокида кенг ва атрофлича фикрлашиб олиш айтилиши муддао бўлур эди.

Шу борада чуқур бир ҳақиқатни англаб олишимизни истардим: оммавий ахборот воситаларининг бугунги фаолияти, уларнинг савияси, ўткирлиги ва таъсири, бир сўз билан айтганда, бу соҳани амалда «тўртинчи ҳокимият» даражасига кўтариш учун яна қандай чора-тадбирлар кўриш, қандай вазифаларни амалга ошириш кераклигини белгилаб олишда, илғор дунё тажрибасини жорий қилишда бизга ўзимиздан бошқа ҳеч ким кўмак беролмайди.

Ўзимиз белимизни қаттиқ боғлаб, қўл-оёғимизда бамисоли занжир бўлиб турган эскича

караш ва қолиплардан озод бўлиб, конун олдида барчанинг тенг экани амалда ўз тасдиғини топиши учун чарчамасдан доимо курашиш – бугунги давр талаби эканини унутмаслигимиз лозим.

Бугун юртимизда матбуот байрамини нишонлар эканмиз, қайси соҳа бўлмасин – бу газета-журнал ёки радио-телевидение бўладими, нашриёт ва матбаа соҳаси бўладими – журналистикамиз ривожига катта ҳисса қўшаётган барча ижодий ва техник ходимларни, мухтарам фахрийларимизни ушбу кутлуғ сана билан яна бир бор табриклаб, сизларнинг шарафли меҳнатингизни халқимиз, Ватанимиз ҳамиша юксак кадрлайди, деб қалбимдаги эзгу тилакларимни билдиришдан бахтиёрман.

Ҳурматли ва азиз дўстлар!

Барчангизга сиҳат-саломатлик, бахт ва омад, масъулиятли фаолиятингизда янги-янги муваффақиятлар тилайман.

Меҳнат ва ижод завқи сизларни ҳеч қачон тарк этмасин.

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

ЎЗБЕКИСТОН ҒАЛЛАКОРЛАРИГА

Қадрли дўстлар!

Авваламбор, сиз, азиз деҳқон ва фермерларимизни, барча дала меҳнаткашларини 7 миллион тоннага яқин юксак ғалла хирмони бунёд этиб, Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги тарихида ҳеч шубҳасиз навбатдаги янги саҳифа очишга эришганингиз — мана шундай улкан ғалабангиз билан чин қалбимдан муборакбод этаман.

Азалдан нондек азиз ва табарруқ неъматнинг кадрига етадиган, уни кўзига тўтиё килиб яшайдиган халқимиз бу беқиёс ютуқ қандай оғир ва машаққатли меҳнат эвазига кўлга киритилганини чуқур англайди ва ризқ-рўзимиз бўлмиш бундай бебаҳо бойликни бизга насиб этгани, эл-юртимизнинг йўлини очиб бергани, ўзи мададкор бўлгани учун Яратганимизга шукроналар билдириб, заҳматкаш, фидойи деҳқонларимизга тасаннолар айтади.

Бир вақтлар ўлкамиз ўз эҳтиёжини кондириш мақсадида кимгадир муҳтож бўлиб, кимгадир ялиниб, катта маблағлар тўлаш ҳисобидан донни четдан олиб келганини инобатга оладиган бўлсак,

---

бугунги кунда Ватанимиз ғалла мустақиллигига эришиб, ҳар томонлама тўкчиликни кўлга киритганимиз, керак бўлса, ғаллани экспорт қилиш имкониятига эга бўлганимиз, шу кунларга етганимиз учун барчамиз чин қалбдан миннатдор бўлишимиз табиий, албатта.

Азизларим, барчангиз яхши биласиз, бундай марраларга етиш осон бўлгани йўқ.

Бунинг негизида, аввало, узоқни кўзлаб, изчиллик билан амалга оширилаётган давлат сиёсати, чуқур ўйланган ислохотлар, шу йўлда энг муҳим ўрин ва аҳамият касб этган фермерлик ҳаракатига ўтганимиз, унга кенг йўл ва имтиёзлар очиб берганимиз, ҳозирги вақтда юртимизда фермерлик, ҳақиқатан ҳам, тобора ҳал қилувчи кучга айланиб бораётгани, айти пайтда соҳага илмий асосланган, Ўзбекистоннинг иқлими ва шароитига мослаштирилган замонавий агротехнологияларни жорий қилиш, бир сўз билан айтганда, қишлоқ аҳолисининг меҳнاتини кадрлаш ва рағбатлантириш масалалари мужассам бўлганини такрор-такрор айтиш ўринли деб биламан.

Шу борада ерни ҳақиқий эгасига топширганимиз, мулкдорлик ва ўз меҳнатидан манфаатдорлик ҳиссиёти далада ишлайдиган ҳар бир одамнинг қалбидан чуқур жой олгани, шу аснода меҳнатчиларимизнинг дунёқараши ўзгариб, онгу тафаккури юксалиб, келажакка ишонч

туйғуси янада мустаҳкам бўлиб бораётганининг ўзи бугун кишлокларимизда юз бераётган туб ўзгаришларнинг яққол намунаси, десак, ҳеч қандай хато бўлмайди.

Кейинги йилларда минтақамизда об-ҳаво ва иқлимнинг ўзгариб бораётгани, хусусан, ўтган йили кузнинг ноқулай келгани, баҳорда дўл, сел ва ёғингарчилик меъеридан кўп бўлгани, қолаверса, турли зараркунандалар ва касалликлар бошоқли экинлар ривожига салбий таъсир кўрсатди. Ҳатто ғалла ўримига келган пайтда кучли шамол ва жала туфайли айрим далаларда бўлик майсаларнинг ётиб қолиши кўшимча ташвиш туғдирди. Мухтасар айтганда, мана шундай мураккаб ҳолатлар ғаллакорларимизнинг иродасини яна бир марта жиддий имтиҳондан ўтказди.

Шуни ғурур ва ифтихор билан таъкидлаш лозимки, ҳаёт синовларида тобланган, азму шижоатли деҳқонларимиз бу имтиҳондан ёруғ юз билан ўтиб, барча қийинчиликларни енгиб, мўл ҳосил етиштиришга эришдилар. Мамлакат бўйича ўтган йилга нисбатан 286 минг тонна кўп дон етиштирилгани, суғориладиган ерлардан ҳосилдорлик гектарига ўртача 51 центнерни ташкил этгани, лалми ерлардан ҳам баракали ҳосил олингани бунинг амалий тасдиғидир.

Айникса, Андижон, Бухоро, Қашқадарё, Самарканд ва Тошкент вилоятларида ҳосилдорлик да-

---

ражаси ўртача 53–58 центнерни ташкил этгани, Пахтаобод, Баликчи, Иштихон, Яккабоғ, Касби, Учкўрғон, Ёждувон, Пешку, Қуйи Чирчик, Дўстлик туманларида бу кўрсаткич 55–67 центнердан юкори бўлгани фидойи ўзбек деҳқонининг қандай буюк ишларга қодир эканини яна бир бор намоён этди.

Энг муҳими, шартнома мажбуриятларига амал қилган ҳолда, етиштирилган ҳосилнинг 4 миллион 90 минг тоннаси, яъни қарийб 60 фоизи фермер хўжаликлари ва аҳоли ихтиёрида қолдирилгани деҳқонларимизнинг омбори ғаллага, рўзғори қут-барақага тўлиб, уларнинг ўз меҳнатидан қатта манфаат топаётганининг ёркин ифодасидир.

Буларнинг барчаси, ўз навбатида мамлакатимиз таракқиёти, Ватанимизнинг ёруғ истикболи учун, халқимизнинг турмуш даражасини юксалтириш, барқамол авлодни тарбиялашдек олижаноб ишларимизни янада кенг қўламда давом эттириш, юртимизда эркин ва обод, фаровон ҳаёт барпо этиш йўлида белгилаб олган дастур ва режаларимизни амалга ошириш учун мустаҳкам пойдевор бўлиб хизмат қилиши муқаррар.

Албатта, ҳали далаларимизда қиладиган ишларимиз кўп. Энг аввало, етиштирилган ғалла ҳосилини тўла йиғиб-териб олиш, ерни шудгорлаш ишларини сифатли бажариб, қелгуси йил ҳосилига пухта замин яратишимиз керак.

Ишончим комилки, юртимиз дехконлари кишлок хўжалиги ишларини самарали давом эттириб, пахта, сабзаёт, полиз ва бошқа экинлардан ҳам мўл ҳосил етиштиришга ва бу йилги мавсумни барча соҳалар бўйича ёруғ юз билан яқунлашга эришадилар.

Мана шундай хурсандчилик кунда сиз миришкор фермерларимизга, ўрим-йиғимда жонбозлик кўрсатиб меҳнат қилган механизаторларга, мутахассис ва мутасаддиларга, бугунги улкан ютукка муносиб ҳисса кўшган барча-барча инсонларга яна бир бор чин қалбимдан самимий миннатдорлик изҳор этаман. Лафзи ҳалол, мард ва танти бободехконларимизга бутун халқимиз номидан таъзим қиламан.

Хонадонларимиздан, эл-юртимиздан тинчлик-хотиржамлик, файзу барака аримасин!

Меҳнатингизнинг роҳатини кўринг, ҳеч қачон кам бўлманг, азизларим!

*Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти*

МУНДАРИЖА

- «ШАРҚ ТАРОНАЛАРИ» ЕТТИНЧИ ХАЛҚАРО
МУСИҚА ФЕСТИВАЛИНИНГ ОЧИЛИШИГА
БАҒИШЛАНГАН МАРОСИМДАГИ ТАБРИК
СЎЗИ. 2009 йил 26 август 3
- ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МУСТАҚИЛЛИГИ-
НИНГ 18 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН
ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДАГИ ТАБРИК СЎЗИ.
2009 йил 31 август.....8
- ТАРИХИ БОЙ, БУГУНИ ГЎЗАЛ, КЕЛАЖАГИ
БУЮК ШАҲАР. Тошкент шаҳрининг
2200 йиллигига бағишланган тантанали
мажлисдаги нутқ. 2009 йил 1 сентябрь 13
- ЎЗБЕКИСТОН ЎҚИТУВЧИ ВА МУРАББИЙЛАРИГА.
2009 йил 30 сентябрь 43
- ҲАМДЎСТЛИККА АЪЗО ДАВЛАТЛАР ТЕМИР
ЙЎЛ ТРАНСПОРТИ БЎЙИЧА КЕНГАШИНИНГ
51-МАЖЛИСИ ИШТИРОКЧИЛАРИГА.
2009 йил 27 октябрь.....51
- ЎЗБЕКИСТОН ПАХТАКОРЛАРИ ВА БАРЧА
МЕҲНАТКАШЛАРИГА. 2009 йил 31 октябрь 54

ЎЗБЕКИСТОН КОНСТИТУЦИЯСИ — БИЗ УЧУН ДЕМОКРАТИК ТАРАҚҚИЁТ ЙЎЛИДА ВА ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИНИ БАРПО ЭТИШДА МУСТАҲКАМ ПОЙДЕВОРДИР. <i>Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 17 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маъруза. 2009 йил 5 декабрь</i>	60
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИГА ЯНГИ ЙИЛ ТАБРИГИ. <i>2009 йил 31 декабрь</i>	97
ВАТАНГА ҚАСАМЁД, МАРДЛИК ВА ЖАСОРАТ МАДҲИЯСИ. <i>2010 йил 12 январь</i>	105
ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ. <i>2010 йил 14 январь</i>	112
МАМЛАКАТИМИЗНИ МОДЕРНИЗАЦИЯ ҚИЛИШ ВА КУЧЛИ ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ БАРПО ЭТИШ — УСТУВОР МАҚСАДИМИЗДИР. <i>Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маъруза. 2010 йил 27 январь.</i>	121
АСОСИЙ ВАЗИФАМИЗ — ВАТАНИМИЗ ТАРАҚ- ҚИЁТИ ВА ХАЛҚИМИЗ ФАРОВОНЛИГИНИ ЯНАДА ЮКСАЛТИРИШДИР. <i>2009 йилнинг асосий яқунлари ва 2010 йилда Ўзбекистонни ижтимоий- иқтисодий ривожлантиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маъруза. 2010 йил 29 январь</i>	154

ЎЗБЕКИСТОН ХОТИН-ҚИЗЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ. <i>2010 йил 6 март</i>	200
НАВРЎЗ БАЙРАМИГА БАҒИШЛАНГАН ТАНТАНАЛИ МАРОСИМДАГИ СЎЗ. <i>2010 йил 23 март</i>	207
«ИНҚИРОЗГА ҚАРШИ ЧОРАЛАР ДАСТУРЛАРИНИНГ САМАРАДОРЛИГИ ВА ИНҚИРОЗДАН КЕЙИНГИ РИВОЖЛАНИШНИНГ УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ (ЎЗБЕКИСТОН МИСОЛИДА)» МАВЗУИДАГИ ХАЛҚАРО ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ ИШТИРОКЧИЛАРИГА. <i>2010 йил 12 апрель</i>	211
РИВОЖЛАНИШ ЙЎЛИДАГИ ҲАМКОРЛИК. <i>Осиё тараққиёт банки Бошқарувчилар кенгаши 43-йиллик мажлисининг очилиш маросимидаги нутқ. 2010 йил 3 май</i>	221
ИНСОН ҚАДРИ – УЛУҒ, ХОТИРАСИ – МУҚАДДАС. <i>2010 йил 9 май</i>	238
«УНИВЕРСИАДА – 2010» СПОРТ ЎЙИНЛАРИ ИШТИРОКЧИЛАРИГА. <i>2010 йил 28 май</i>	245
ШАНХАЙ ҲАМКОРЛИК ТАШКИЛОТИ ДАВЛАТ РАҲБАРЛАРИ КЕНГАШИНИНГ КЕНГАЙТИ- РИЛГАН ТАРКИБДАГИ МАЖЛИСИДА СЎЗЛАНГАН НУТҚ. <i>Тошкент шаҳри, 2010 йил 11 июнь</i>	250
БИЗ ҲАР ТОМОНЛАМА БАҒРИКЕНГ, КЎПНИ КЎРГАН ҲАМДАРД ХАЛҚМИЗ. <i>Бухоро вилояти Вобкент</i>	

---

*тумани қишлоқ меҳнаткашлари билан мулоқот
пайтида Қирғизистон жанубида содир этилган
фожиаги воқеалар ҳақида билдирилган фикрлар,
2010 йил 18 июнь 259*

МАТБУОТ ВА ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТА-
ЛАРИ ХОДИМЛАРИГА. 2010 йил 25 июнь 266

ЎЗБЕКИСТОН ҒАЛЛАКОРЛАРИГА.
2010 йил 21 июль 271

Каримов, Ислом Абдуганиевич.

К 23 Жахон инкирозининг окибатларини енгиш, мам-
лакатимизни модернизация килиш ва тараккий топган
давлатлар даражасига кўтарилиш сари/И.А. Каримов.
– Т.: Ўзбекистон, 2010.– Ж.18. 280 б.

ISBN 978-9943-01-577-7

ББК 65.9(5Ў)+66.3(5Ў)

Ислам Абдуганиевич Каримов

**ПО ПУТИ ПРЕОДОЛЕНИЯ
ПОСЛЕДСТВИЙ МИРОВОГО КРИЗИСА,
МОДЕРНИЗАЦИИ СТРАНЫ И ДОСТИЖЕНИЯ УРОВНЯ
РАЗВИТЫХ ГОСУДАРСТВ**

Т о м 18

На узбекском языке

Нашр учун масъул С. Мирзааҳмедова
Бадий мухаррир Ж. Адиллов
Техник мухаррир У. Ким
Мусаххихлар Г. Азизова, Н. Умарова
Компьютерда тайёрловчи Л. Абкеримова

Нашр. лиц. АІ № 158, 14.08.09. Босишга рухсат этилди 11.08.2010.
Коғоз формати 84×108^{1/32}. Таймс гарнитурда офсет усулида босилди.
Шартли б.т. 14,7. Нашр т. 9,67. Тиражи 3000. Буюртма № 10-267.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг «Ўзбекистон»
нашриёт-матбаа ижодий уйи. 100129, Тошкент. Навоий кўчаси, 30.

ISBN 978-9943-01-577-7

